

ISSN 2792-0518

TERÖRİZM
VE
RADİKALLEŞME
ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele
Araştırma Merkezi Derneği
Ankara 2024

T

Journal of
Terrorism and
Radicalization
Studies

R

Cilt/Volume: 3
Sayı/Issue: 2
Yıl/Year: 2024
Haziran / June

A

www.tradergisi.com

D

editortrad@teram.org

Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi

TRAD

Journal of Terrorism and Radicalization Studies

ISSN 2792-0518 (Basılı/Print)

ISSN 2822-2334 (Çevrimiçi/Online)

Cilt / Volume: 3 Sayı / Issue: 2 Yıl / Year: 2024

Haziran / June

TERÖRİZM ve RADİKALLEŞME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

TRAD

KÜNYE

ISSN 2792-0518 (Basılı)ISSN 2822-2334 (Çevrimiçi)

(SOYADINA GÖRE SIRALANMIŞTIR)

İMTİYAZ SAHİBİ

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi (TERAM) Derneği Adına,

Erol Başaran BURAL

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Serhat Ahmet ERKMEN, TERAM Derneği

EDİTÖRLER

Serhat Ahmet ERKMEN, TERAM Derneği

Burak GÜNEŞ, Ahi Evran Üniversitesi

EDİTÖRLER KURULU

Hüseyin BAĞCI, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Cenker Korhan DEMİR, Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Hilmi DEMİR, TEPAV

Uğur GÜNGÖR, Başkent Üniversitesi

Mustafa KİBAROĞLU, MEF Üniversitesi

Haldun YALÇINKAYA, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Merve SEREN YEŞİLTaş, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

YAYIN KURULU

M.Sadık AKYAR, Gıme Amerikan Üniversitesi

Deniz Ülke ARİBOĞAN, Doğu Üniversitesi

Salih BIÇAKÇI, Kadir Has Üniversitesi

Yavuz ÇİLLİLER, İstanbul Gelişim Üniversitesi

Mehmet Emin ERENDOR, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Bilal KARABULUT, Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Haluk KARADAĞ, Başkent Üniversitesi

Ali Şevket OVALI, Dokuz Eylül Üniversitesi

Gökhan İbrahim ÖĞÜNÇ, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

Sezai ÖZÇELİK, Karatekin Üniversitesi

Fatma Anıl ÖZTOP, Kocaeli Üniversitesi

Buğra SARI, Mersin Üniversitesi

Yakup ŞAHİN, Mersin Üniversitesi

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Hatice VAROL DAĞDELEN
SOSYAL MEDYA KOORDİNATÖRÜ
Betül ULAŞ

Her hakkı saklıdır. Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi (TRAD) Ocak ve Haziran aylarında yılda iki defa yayımlanan; Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği'ne ait; terörizm, radikalleşme, terörizmle mücadele, radikalleşme ile mücadele, şiddete varan aşırıcılık ve bu konuları kapsayan güvenlik çalışmalarına yer veren, ulusal, hakemli, akademik ve bilimsel bir dergidir. Makalelerdeki görüş, sav, tez ve düşünceler yazarların kendi kişisel görüşleri olup, hiçbir şekilde Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneğinin (TERAM) veya Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisinin (TRAD) görüşlerini ifade etmez. Makaleler, Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi'ne (TRAD) referans verilerek akademik çalışmalarda kullanılabilir. Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi'ne gönderilen makaleler iade edilmez. Dergiye gönderilen tüm makaleler lisanslı bir intihal programı kullanılarak incelenmektedir. Dergimiz "Açık erişimli" olup yayınlanan eserlerin tam metinlerine erişim ücretsiz, yazı dili Türkçe ve İngilizcedir.

YAZIŞMA VE HABERLEŞME ADRESİ

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği
(TERAM)

Adres: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı 5387. Cadde No:15A D:58
06800 Çankaya/Ankara
web sayfası: www.tradergisi.com
e-posta: editortrad@teram.org

BASKI

Vadi Grafik Tasarım Reklam Ltd.Şti.
İvedik Organize Sanayi Bölgesi 1420. Cadde No:58/1 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0312 395 85 71

DİZİNLER

TRAD halen "Index Copernicus", "Directory of Research Journals Indexing (DRJI)", "Advanced Sciences Index (ASI)", "EuroPub", "ASOS", "İdealonline", "IJIFACTOR", "Cosmos", "International Institute of Organized Research (I2OR)", "Directory of Open Access Scholarly Resources (ROAD)", "Academic Resource Index", "Semantic Scholar", "Cite Factor", "Eurasian Scientific Journal Index-ESJI" ve "Acarindex" bünyesinde taranmaktadır.

EDITORIAL BOARD
JOURNAL of TERRORISM and RADICALIZATION STUDIES

TRAD

ISSN 2792-0518 (Print) ISSN 2822-2334 (Online)

LICENSEE

In the name of Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization (TERAM)
Association, Erol Başaran BURAL

RESPONSIBLE EDITOR

Serhat Ahmet ERKMEN, TERAM Association

EDITORS

Serhat Ahmet ERKMEN, TERAM Association

Burak GÜNEŞ, Ahi Evran University

EDITORIAL BOARD

Hüseyin BAĞCI, Middle East Technical University

Cenker Korhan DEMİR, Hasan Kalyoncu University

Hilmi DEMİR, TEPAV

Uğur GÜNGÖR, Başkent University

Mustafa KİBAROĞLU, MEF University

Haldun YALÇINKAYA, TOBB University of Economics & Technology

Merve SEREN YEŞİLTAAŞ, Yıldırım Beyazıt University

ADVISORY BOARD

M.Sadık AKYAR, Girne American University

Deniz Ülke ARİBOĞAN, Doğuş University

Salih BIÇAKÇI, Kadir Has University

Yavuz ÇİLLİLER, İstanbul Gelişim University

Bilal KARABULUT, Hacı Bayram Veli University

Haluk KARADAĞ, Başkent University

Ali Şevket OVALI, Dokuz Eylül University

Gökhan İbrahim ÖĞÜNÇ, Gendarmerie and Coast Guard Academy

Sezai ÖZÇELİK, Karatekin University

Fatma Anıl ÖZTOP, Kocaeli University

Buğra SARI, Mersin University

Yakup ŞAHİN, Mersin University

PUBLICATION COORDINATOR

Hatice VAROL DAĞDELEN

SOCIAL MEDIA COORDINATOR

Betül ULAŞ

All rights reserved. The Journal of Terrorism and Radicalization Studies – TRAD published twice a year; is a nationally peer-reviewed academic and scientific journal based on the principles of publishing, independent, unprejudiced and double-blind arbitration. In its published articles, the Editorial Board observes the highest ethical and scientific standards in relation to the issue and the requirement not to bear commercial concern. The opinions, arguments, thesis and thoughts within the articles are reflections of the authors and do not, in anyway, represent those of the Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association (TERAM). Articles can be used for academic purposes with reference to The Journal of Terrorism and Radicalization Studies – TRAD. Articles sent to The Journal of Terrorism and Radicalization Studies – TRAD will not be sent back. All articles submitted to the Journal are reviewed using a licensed plagiarism program. Our journal is "Open Access" and access to full texts of the published works is free and the literary language is Turkish and English.

CORRESPONDENCE AND COMMUNICATION

Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association (TERAM)

Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı 5387. Cadde No:15A D:58

06800 Çankaya/Ankara

web page: www.tradergisi.com

e-mail: editortrad@teram.org

PRINTED BY

Vadi Grafik Tasarım Reklam Ltd.Şti.

İvedik Organize Sanayi Bölgesi 1420. Cadde No:58/1 Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0312 395 85 71

INDEXES

TRAD is indexed in the "Index Copernicus", "Directory of Research Journals Indexing (DRJI)", "Advanced Sciences Index (ASI)", "EuroPub", "ASOS", "Ideonline", "IJIFACTOR", "Cosmos", "International Institute of Organized Research (I2OR)", "Directory of Open Access Scholarly Resources (ROAD)", "Academic Resource Index", "Semantic Scholar", "Cite Factor", "Eurasian Scientific Journal Index-ESJI" and "Acarindex" indexes.

İÇİNDEKİLER / TABLE OF CONTENTS

Editör'den / Editor's Note.....I-II

Söyleşi / Interview

Interview with Prof. Gus Martin: Advances in Technology are Providing New Tools and Capabilities to Terrorist Organizations / *Prof. Gus Martin ile Söyleşi: Teknolojideki Gelişmeler Terör Örgütlerine Yeni İmkân ve Kabiliyetler Sağlıyor*.....193

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Strategy of Suicide Terrorism in Türkiye / *Türkiye'de İntihar Terörizminin Stratejisi*.....219

Nuriye NİĞDELİOĞLU HAPPANİ & Fahri ERENEL

Is the PYD a Continuation of the PKK? An Ideological Analysis of the Concepts of Democratic Confederalism and Democratic Autonomy / *PYD PKK'nin Bir Devamı mı? Demokratik Konfederalizm ve Demokratik Otonomi Kavramlarının İdeolojik Bir Analizi*.....239

Turgay DEMİR

Israel's Position in Türkiye's Fight With PKK Terrorism / *Türkiye'nin PKK Terörizmiyle Mücadelesinde İsrail'in Konumu*.....273

Ceyhun ÇİÇEKÇİ

Radikalleşme – Deradikalizasyon Teorileri ve FETÖ'de Radikalleşme / *Radicalization – Deradicalization Theories and Radicalization in FETO*.....289

Ömer Faruk ÇELİK

Radikalleşme ve Terör Örgütlerinden Ayrılma Süreci: Diyarbakır Anneleri Örneği / *Radicalisation and the Process of Disengagement from Terrorist Organisations: The Case of Diyarbakır Mothers*.....323

Zeynep BAYRAMOĞLU ÖZTÜRK

Jineoloji: Sözde/Sahte Bir Bilim, Feminizm İstismarı, PKK Endoktrinasyonu / *Jineology: A Pseudoscience, Feminism Abuse, PKK Indoctrination*359

Serkan KEKEVİ

Centre of Gravity (COG) Analysis of Terrorist Organizations: PKK Case / *Terör Örgütlerinin Ağırlık Merkezi Analizi: PKK Örneği*.....389

Oğuzhan PEHLİVAN

EDİTÖR'DEN

Merhabalar, Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi (TRAD)'ın yeni sayısı ile karşınızdayız. TRAD her sayıda Türkiye'deki terörizm çalışmaları çevresinden daha fazla ilgi görüyor. Türkiye'de akademik yayıncılık uzun bir geçmişe sahip olmasına rağmen sadece belli bir alana odaklanarak uzun soluklu akademik dergi çıkarmak gerçekten son derece zor. Bununla birlikte TRAD'ın ilk çıktığı günden bu yana temel amacı değişmedi. Bu amaçlar terörizm ve radikalleşme konularında Türkiye'de bir akademik çevre oluşturmak; Türk okuyucusuna dünyadaki önemli eserleri kazandırmak ve Türkiye'de bir alan yazın oluşumuna katkıda bulunmaktır. Tüm bu amaçlara ulaşabilmek için Türkçe yayınlara yer vermek temel yöntemlerimizden birisi oldu. Ayrıca her sayıda dünyaca tanınmış bir isimle TRAD'a özel akademik mülakatlar gerçekleştirmeye çalıştık. Bu sayımıza kadar ağırladığımız isimlerle bu hedefimize ulaştığımızı düşünüyoruz.

TRAD'ın elinizdeki son sayısı da yine terörizm çalışmalarının en bilinen isimlerinden birisiyle yapılmış bir akademik mülakatı içermektedir. Bu sayıdaki konuğumuz Profesör Gus Martin. Terörizm, aşırıçılık, iç güvenlik ve adalet yönetimi konularında uzman olan Prof. Martin'in aralarında Türkçe'ye çevrilen "Terörizm Kavramlar ve Kuramlar" başta olmak üzere çok sayıda kitabı bulunmaktadır. Prof. Martin ile terörizm çalışmalarının mevcut durumu, terörizmin tanımlanması, terörizm türleri ve terörizmin geleceği konusunda kapsamlı bir mülakat gerçekleştirdik.

Her sayıda artık gelenek haline getirdiğimiz akademik mülakatlardan sonra bu sayıda 7 adet makale yer almaktadır. TRAD'ın bu sayısında Türkçe makalelerin yanısıra İngilizce makalelere de çokça yer verdik. Bu makalelerden ilki "Strategy of Suicide Terrorism in Türkiye" başlıklı çalışmadır. Terör örgütlerinin sıkça başvurduğu yöntemlerden birisi olan intihar eylemlerini inceleyen bu makale yazarlar tarafından "Chicago Project on Security and Terrorism (CPOST)"de yer alan intihar saldırıları veri tabanı kullanılarak Türkiye'de gerçekleştirilen intihar saldırılarını analiz etmektedir. Dr. Nuriye Niğdelioğlu Happoni ve Prof.Dr. Fahri Erenel'in hazırladığı bu makalenin kullandığı veriler ve hipotezleri itibarıyla Türkiye'deki intihar eylemlerini içeren öncü çalışmalardan birisi olarak kayıtlara geçeceğini düşünüyoruz.

Bu sayımızda yer alan ikinci çalışma PKK-PYD ilişkisine odaklanmaktadır. Bugüne kadar pekçok akademik çalışma ve rapor PKK-PYD ilişkisini farklı açılardan incelemiştir. Dr. Turgay Demir tarafından hazırlanan "Is The PYD A Continuation of The PKK? An Ideological Analysis of The Concepts of Democratic Confederalism And Democratic Autonomy" başlıklı makale PKK-PYD ilişkisini ideoloji ekseninde ele almaktadır. Dergimizin üçüncü makalesi yine PKK ile ilişkilidir. Dr. Ceyhun

Çiçekçi “Israel’s Position in Türkiye’s Fight With PKK Terrorism” Türkiye’nin PKK terör örgütüyle mücadelesine İsrail’in yaklaşımını ele aldığı makalesinde konuyu Türk-İsrail ilişkilerinin tarihsel seyri çerçevesinde analitik bir biçimde değerlendirmektedir.

Dördüncü ve beşinci makalelerimiz radikalleşme süreçleri ile terör örgütleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bu çalışmalardan ilkinin “Radikalleşme – Deradikalizasyon Teorileri ve FETÖ’de Radikalleşme” başlığıyla Ömer Faruk Çelik hazırlamıştır. Çelik makalesinde radikalleşme ve deradikalizasyon kavramlarına ilişkin çalışmaları inceledikten sonra FETÖ terör örgütünü bu kapsamda değerlendirmiştir. Radikalleşmeyle ilgili ikinci çalışma ise “Radikalleşme ve Terör Örgütlerinden Ayrılma Süreci: Diyarbakır Anneleri Örneği” başlığıyla Zeynep Bayramoğlu Öztürk tarafından kaleme alınmıştır. Öztürk makalesinde çocukları PKK’ya katılan ailelerden bireysel çabaları ile çocuğunu geri dönmeye ikna eden annelerle yaptığı yarı yapılandırılmış mülakatlara dayalı ürettiği verileri incelemiştir.

Dergimizin bu sayısındaki son iki çalışma yine PKK ile ilgili olmuştur. Dergimizin altıncı makalesi Doç.Dr. Serkan Kekevi tarafından hazırlanmıştır. “Jineoloji: Sözde/Sahte Bir Bilim, Feminizm İstismarı, PKK Endoktrinasyonu” başlıklı makalede PKK’nın feminizmden esinlenerek ortaya attığı jineoloji kavramı incelenerek, bu terör örgütünün feminizmi nasıl istismar ettiği anlatılmıştır. Bu sayıdaki son çalışmamız ise terör örgütlerinin ağırlık merkezlerini inceleyerek askeri bilimlerde yer alan sıklet merkezi/ağırlık merkezi kavramları ile terörizm çalışmalarını bir araya getirmektedir. Dr. Oğuzhan Pehlivan tarafından hazırlanan “Centre of Gravity (COG) Analysis of Terrorist Organizations: PKK Example” isimli çalışmada PKK’nın bir ağırlık merkezi olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır.

Üçüncü yılına giren ve her geçen sayıda artan miktarda çalışmayı inceleyen ve sıkı bir süzgeçten geçiren TRAD’ın büyük bir emekle çıktığını hatırlatmak isteriz. Yazarlarımızın, hakemlerimizin, dergi kurullarında yer alan kıymetli hocalarımızın ve TERAM Derneğinin desteğiyle gelecek sayıda karşınızda olmak dileğiyle...

Prof.Dr. Serhat ERKMEN

TRAD Editörü

INTERVIEW WITH PROF. GUS MARTIN: ADVANCES IN TECHNOLOGY ARE PROVIDING NEW TOOLS AND CAPABILITIES TO TERRORIST ORGANIZATIONS

ABSTRACT

Journal of Terrorism and Radicalization Studies (TRAD) is pleased to host an interview with Professor Gus Martin. Gus Martin is a Professor and Department Chair of Criminal Justice Administration in the Department of Public Administration, first appointed in 2001. He served as the founding Director of the School of Public Service and Justice. He also served for nearly ten years in academic administration at CSU Dominguez Hills as Associate Vice President for Faculty Affairs, Acting Associate Dean of the College of Business Administration and Public Policy, and Associate Vice President for Human Resources Management. Dr. Martin's research and professional interests are terrorism and extremism, homeland security, and administration of justice. He is author of a number of books on the subjects of terrorism and homeland security, including Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues, Understanding Homeland Security, Essentials of Terrorism: Concepts and Controversies, The SAGE Encyclopedia of Terrorism, Second Edition, Terrorism and Homeland Security, and The New Era of Terrorism: Selected Readings. He is also author of Juvenile Justice: Process and Systems. Dr. Martin began his academic career as an Administration of Justice professor at the Graduate School of Public and International Affairs, University of Pittsburgh. Prior to joining academia, Dr. Martin served as Managing Attorney for the Fair Housing Partnership of Greater Pittsburgh, Special Counsel to the Attorney General of the U.S. Virgin Islands, and Legislative Assistant to Congressman Charles B. Rangel of New York. Dr. Martin received his A.B. degree from Harvard College, J.D. from Duquesne University Thomas R. Kline School of Law, and Ph.D. from the Graduate School of Public and International Affairs at the University of Pittsburgh.

Keywords: Terrorism, Terrorism Studies, State Terrorism, Far-Right Terrorism, Technology.

TRAD: First of all, thank you for accepting the interview request from the Journal of Terrorism and Radicalization Studies (TRAD). Professor, we would like begin our interview by asking some questions about terrorism studies. The study of terrorism and political violence is a challenging field of study. In your opinion, what are the biggest difficulties faced by those working in the field of terrorism? Which subjects should scholars who are studying terrorism focus on today? What are your recommendations?

Prof. Gus Martin: Working in the field of terrorism and counterterrorism presents a myriad of challenges. These challenges include, but certainly are not limited to the following factors: First, terrorist groups constantly evolve their tactics, techniques, and procedures (TTPs) to circumvent security measures. Staying ahead of these adaptations requires continuous monitoring and analysis. Second, identifying potential terrorists before they act is

exceedingly difficult. Predictive analytics and behavioral analysis are still imperfect tools, and false positives can have serious consequences. Third, addressing the root causes of terrorism, such as political grievances, socioeconomic disparities, and ideological extremism, requires long-term, multifaceted strategies that go beyond just military or law enforcement responses. Fourth, as technology advances, so too does the potential for cyberterrorism. Attacks on critical infrastructure, financial systems, and information networks pose significant threats and are challenging to defend against. And fifth, maintaining security while upholding civil liberties is a delicate balance. Measures such as surveillance, data collection, and law enforcement actions must be carefully calibrated to prevent overreach and infringement on individual rights.

Addressing these challenges requires a comprehensive approach that integrates intelligence gathering, law enforcement, diplomacy, community engagement, and addressing underlying social, economic, and political factors. Scholars studying terrorism today must focus on a range of interdisciplinary subjects to gain a comprehensive understanding of the phenomenon and develop effective counterterrorism strategies. The study of terrorism is one of the most multidisciplinary subjects in the social sciences, drawing extensively from political science, government, administration of justice, sociology, history, and philosophy. It is also one of the most dynamic subjects.

There are a number of key areas of focus including, but not limited to, the following: First, research into the process of radicalization, including online radicalization, can provide insights into how individuals become involved in terrorist activities and help identify intervention points. Second, with the increasing use of technology by terrorist groups for communication, recruitment, and attacks, scholars should study cybersecurity, social media dynamics, encryption technologies, and the potential for cyberattacks on critical infrastructure. Third, scholars should stay abreast of emerging threats and trends in terrorism, including the rise of lone actors, the use of drones, bioterrorism, and the intersection of terrorism with other forms of organized crime. Fourth, addressing the root causes of terrorism requires understanding the dynamics of conflict, governance, and development in regions affected by terrorism. Research in this area can inform efforts to promote peace, stability, and reconciliation. And fifth, scholars should analyze past counterterrorism efforts to identify successes, failures, and best practices.

This includes studying the effectiveness of military interventions, law enforcement tactics, intelligence gathering methods, and international cooperation mechanisms.

By focusing on these subjects, scholars can contribute to the development of evidence-based policies and interventions aimed at preventing terrorism, mitigating its impact, and promoting peace and security globally.

TRAD: Prof. Martin, another question is about your precious book named “Essentials of Terrorism: Concepts and Controversies”. As you know this book was translated in Turkish and very popular among the scholars who work on terrorism in Türkiye. In this book you are discussing the definition of terrorism and causes of terrorist violence as well. Professor, how define terrorism as a political violence? Could you please elaborate this subject and tell us that why individuals and groups engage in terrorist violence?

Prof. Gus Martin: Terrorism can be defined as a form of political violence that is characterized by the deliberate use of violence, intimidation, or coercion to achieve political objectives. It typically targets civilians or non-combatants with the intention of instilling fear, creating widespread panic, or exerting pressure on governments or other entities to change their policies or behavior. Terrorism is typically motivated by political, ideological, or religious beliefs. The perpetrators seek to advance a particular agenda, challenge existing power structures, or provoke a political response. Attacks often target symbolic locations, institutions, or individuals that represent the perceived enemy or the values and beliefs they seek to undermine. This can include government buildings, religious sites, transportation hubs, or cultural landmarks.

Overall, terrorism as a form of political violence is a complex and multifaceted phenomenon that poses significant challenges to security, governance, and social cohesion. Understanding its dynamics, motivations, and implications is essential for developing effective strategies to prevent, counter, and mitigate its impact.

Individuals and groups engage in terrorist violence for a variety of reasons, often shaped by a combination of political, ideological, social, economic, and psychological factors. Political violence is often driven by ideological or religious beliefs. Extremist ideologies, whether political, religious, or social, can motivate individuals or groups to use violence as a means to promote their worldview, enforce strict codes of behavior, or purify society according

to their interpretation of doctrine. Also, feelings of injustice, oppression, discrimination, or marginalization can fuel resentment and anger, leading individuals or communities to resort to terrorism as a means of expressing their grievances and seeking redress. Perceived injustices can be rooted in historical grievances, social inequalities, or government policies. Thus, psychological factors, such as trauma, indoctrination, manipulation, or a desire for revenge, can play a significant role in motivating individuals to engage in terrorist violence. Some individuals may be susceptible to radicalization due to personal vulnerabilities, exposure to extremist propaganda, or social influences. And very importantly, many terrorist groups seek to achieve specific political objectives, such as overthrowing a government, establishing an independent state, or resisting foreign occupation. They may believe that violence is necessary to challenge existing power structures and advance their political agenda.

Understanding these and other motivations is essential for developing effective counterterrorism strategies that address the root causes of terrorism, prevent radicalization and recruitment, and promote peace, stability, and inclusivity in society.

TRAD: In “Essentials of Terrorism: Concepts and Controversies” you have a chapter named “Terrorism by the State”. We know that there is a wide area of debate about state terrorism. In this context, how do you define state terrorism paradigm? What are the characteristics of terrorism by states? Can terrorism be a tool for states and a foreign policy?

Prof. Gus Martin: State terrorism refers to acts of violence, coercion, or intimidation perpetrated or sponsored by a government or state entity against its own citizens or other populations, often for political purposes. Unlike traditional terrorism, which is typically associated with non-state actors, state terrorism involves the systematic use of state power and resources to suppress dissent, maintain control, or achieve specific political objectives. It is perpetrated or sanctioned by government authorities, including military, law enforcement, intelligence agencies, or paramilitary groups acting on behalf of the state. State terrorism is driven by political goals, such as suppressing opposition movements, silencing dissent, maintaining power, or enforcing ideological conformity. It is often used as a tool of repression against perceived threats to the ruling regime or its policies. State repression is characterized by the use of coercion, intimidation, and fear to control populations and deter dissent. It may involve the systematic violation of

human rights, restrictions on civil liberties, censorship, surveillance, and propaganda. In some cases, states may sponsor or support terrorist groups or insurgent movements operating within their own borders or abroad. This may include providing funding, training, weapons, safe havens, or diplomatic cover to terrorist organizations.

Examples of state terrorism include authoritarian regimes using violence against political dissidents, military dictatorships suppressing popular uprisings, and governments employing terror tactics against ethnic or religious minorities. State terrorism can have devastating consequences for affected populations, leading to widespread human suffering, displacement, and long-term social and political instability.

Addressing state terrorism requires holding perpetrators accountable, promoting respect for human rights and the rule of law, strengthening democratic institutions, and fostering transparency and accountability in governance. International condemnation, diplomatic pressure, economic sanctions, and support for civil society organizations can also help curb state-sponsored repression and promote accountability for human rights abuses.

TRAD: Prof. Martin, you discussed the characteristics of dissident terrorism, “terrorism from below” committed by non-state movements and groups against governments, ethnonational groups, religious groups, and other perceived enemies in your book named “Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues”. Could you please explain a little bit to our readers that what are the different types of dissident terrorism? Could you describe anti-state terrorism and communal terrorism?

Prof. Gus Martin: Dissident terrorism encompasses various forms of terrorist activity carried out by individuals or groups that oppose the established political order or seek to challenge existing power structures. These groups may be motivated by ideological, ethnic, nationalist, or separatist goals. Common types of dissident terrorism include, but are not limited to, the following: First, ideological terrorists seek to advance a specific political, religious, or social ideology through acts of violence. These ideologies may range from anarchism and communism to white supremacy or religious extremism. Ideological terrorists often target symbols of authority, government institutions, or individuals perceived as enemies of their cause. Second, nationalist terrorists seek to achieve self-determination,

autonomy, or independence for a specific ethnic or national group. They may target government officials, security forces, or institutions associated with the ruling regime, as well as symbols of what they consider to be oppression or foreign occupation. Examples include groups advocating for Kurdish independence in Turkey or Basque separatism in Spain. Third, separatist terrorists seek to break away from an existing political entity or establish an independent state based on ethnic, cultural, or regional identity. They may engage in violent attacks against government forces, infrastructure, or civilians from the dominant group. Examples include the Tamil Tigers in Sri Lanka and the Chechen separatists in Russia. Fourth, revolutionary terrorists seek to overthrow the existing political order and replace it with a new social or political system. They often target government officials, security forces, or economic elites seen as representing the status quo. Revolutionary terrorism may be motivated by Marxist, socialist, or anti-colonial ideologies. And fifth, environmental terrorists seek to promote environmental causes or oppose perceived ecological threats through acts of violence or sabotage. They may target industries or infrastructure perceived as harmful to the environment, such as logging, mining, or oil extraction operations. The Earth Liberation Front (ELF) and the Animal Liberation Front (ALF) are examples of groups engaged in environmental terrorism.

These are just a few examples of the diverse forms that dissident terrorism can take. Each type may have unique goals, tactics, and strategies, but they all share a common aim of using violence or the threat of violence to achieve political change or advance a particular cause.

Anti-state terrorism and communal terrorism are two distinct forms of terrorist activity, each with its own motivations, tactics, and objectives. Anti-state terrorism refers to terrorist acts aimed specifically at undermining or overthrowing a government or state authority. This form of terrorism is characterized by direct attacks on government institutions, officials, or symbols of state power. The objectives of anti-state terrorists may vary widely, ranging from political, ideological, or religious motivations to grievances related to perceived oppression, injustice, or corruption within the government.

Tactics employed by anti-state terrorists may include bombings, assassinations, kidnappings, sabotage, and armed attacks on security forces or government installations. Anti-state terrorist groups often seek to create fear and instability, weaken government authority, and disrupt the

functioning of society to advance their political goals. Examples of anti-state terrorism include attacks by groups seeking to overthrow a government or establish an independent state, such as the Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC), or the Kurdistan Workers' Party (PKK) in Turkey.

Communal terrorism, also known as ethno-nationalist terrorism or sectarian terrorism, refers to terrorist acts perpetrated along ethnic, religious, or communal lines, often targeting members of a specific community or group. This form of terrorism is fueled by inter-group conflicts, tensions, or grievances, and aims to advance the interests of one community at the expense of others. Communal terrorists may seek to provoke or escalate ethnic or religious conflicts, intimidate rival communities, or impose their own political or social agenda through violence. Tactics employed by communal terrorists may include bombings, shootings, massacres, or other forms of targeted violence against civilians based on their ethnic or religious identity.

Communal terrorism can arise in contexts where there are deep-seated ethnic or religious divisions, historical grievances, or competition for resources or political power. Examples include sectarian violence in Iraq between Sunni and Shia Muslims, ethnic clashes in Myanmar between the Rohingya minority and the government, or communal violence in India between Hindus and Muslims.

While anti-state terrorism targets the government or state authority directly, communal terrorism focuses on inter-group conflicts and tensions within society. Both forms of terrorism can have devastating consequences for affected populations and pose significant challenges to peace, stability, and social cohesion.

TRAD: Professor, in the same book's second chapter named "The Nature of the Beast: Defining Terrorism", you discuss that one must first understand the important role of extremism as a primary feature of terrorist behaviour. Could you please tell us what extremism is, how you define it and how extremism leads to terrorism? What should states do to prevent extremism?

Prof. Gus Martin: Extremism refers to the holding of extreme or radical beliefs, ideologies, or viewpoints that deviate significantly from mainstream norms or values. It involves a rigid and uncompromising adherence to particular ideas or principles, often accompanied by a rejection of alternative perspectives and a willingness to use or condone violence to achieve one's

objectives. Extremism can manifest in various domains, including politics, race, religion, ideology, and social issues.

Extremism can lead to terrorism through several pathways. For example, extremist ideologies can serve as a catalyst for the radicalization of individuals, leading them to adopt increasingly extreme beliefs and attitudes. Radicalization often involves a process of indoctrination, socialization, and psychological manipulation, which may occur through exposure to extremist propaganda, charismatic leaders, or radicalizing peer networks. Furthermore, extremist ideologies may justify or glorify the use of violence as a legitimate means of achieving ideological goals. Extremists may view violence as a necessary or inevitable response to perceived injustices, oppression, or existential threats. This legitimization of violence can lower the threshold for individuals to engage in terrorist acts. And it must be remembered that extremist ideologies provide a framework and justification for planning and executing terrorist attacks. Terrorist groups may exploit extremist narratives to recruit operatives, plan attacks, and select targets. Extremist ideologies can also serve as a rallying cry for individuals or groups seeking to incite violence or provoke conflict.

Extremism creates a fertile breeding ground for terrorism by fostering a climate of intolerance, radicalization, and violence. Addressing extremism requires a multifaceted approach that addresses the underlying grievances, promotes inclusive and tolerant societies, counters extremist propaganda, and strengthens resilience against radicalization and recruitment efforts. By addressing the root causes of extremism and promoting alternative narratives based on dialogue, tolerance, and respect for human rights, societies can mitigate the risk of terrorism and promote peace and stability.

Preventing extremism requires a comprehensive and multi-dimensional approach that addresses the root causes of radicalization, promotes social cohesion, strengthens resilience against extremist ideologies, and builds inclusive societies. By adopting a holistic and inclusive approach to preventing extremism, states can mitigate the risk of radicalization, strengthen social cohesion, and build resilient societies that are resistant to extremist ideologies and violence.

TRAD: Professor, you also have a book chapter titled “Terrorism in the United States”. There are some studies and concerns about an increase in far-right radicalization and far-right terrorism in the United States in recent

years. Do you agree with these views? Will far-right terrorism become a threat in the United States in the future, or has it already become a threat, in your opinion? Do you also believe that the right-wing terrorism in the United States is usually motivated by racial supremacism and anti-government sentiment?

Prof. Gus Martin: The threat of far-right terrorism in the United States is already a significant concern and has been on the rise in recent years. While the United States has historically faced threats from various forms of terrorism, including jihadist extremism, far-right extremism poses a distinct and growing challenge. Far-right extremist groups and individuals have become more active and organized in the United States, with a proliferation of online communities, forums, and social media platforms facilitating recruitment, radicalization, and coordination. Groups such as white supremacists, neo-Nazis, and anti-government militias have engaged in a range of violent acts, including mass shootings, bombings, and targeted attacks against minority communities.

Several factors contribute to the potential for far-right terrorism to become a threat in the United States. Far-right extremist ideologies, including white supremacy, nativism, and anti-government extremism, continue to attract individuals who are susceptible to radicalization. Online propaganda, conspiracy theories, and extremist rhetoric contribute to the radicalization process, drawing individuals into violent extremist networks and movements. Also, political polarization and social divisions in the United States have created fertile ground for far-right extremism to thrive. Extremist groups exploit grievances, anxieties, and resentments within society, amplifying narratives of identity, victimhood, and conflict to recruit supporters and justify acts of violence. Significantly, far-right extremists often espouse ideologies that advocate for the use of violence to achieve their objectives, including the establishment of a white ethno-state, the overthrow of the government, or the defense of perceived cultural or racial supremacy. The weaponization of extremist ideologies can lead to acts of terrorism and mass violence targeting minority communities, religious institutions, and government facilities.

Given these factors, the potential for far-right terrorism to pose a threat in the United States is significant and warrants close attention from law enforcement, intelligence agencies, policymakers, and civil society organizations. Preventing and countering far-right extremism requires a

comprehensive approach that addresses the root causes of radicalization, strengthens community resilience, counters extremist narratives, and promotes social cohesion and inclusion. By addressing the underlying drivers of far-right extremism and enhancing efforts to disrupt extremist networks, the United States can mitigate the risk of far-right terrorism and safeguard against violent extremism in all its forms.

TRAD: Prof. Martin, some experts believe that there is a symbiotic relation between the mass media and terrorism. Do you also believe that this kind of relation exists or not? Could you also explain your thoughts about the role of media in counter terrorism?

Prof. Gus Martin: The relationship between mass media and terrorism is complex and multifaceted, but it can indeed be characterized as somewhat symbiotic. Terrorism seeks attention and aims to spread fear and chaos. Mass media, with its wide reach and constant coverage, provides terrorists with the platform they crave. Terrorist acts often receive extensive media coverage, which amplifies their impact and spreads their message further than the actual event itself might have done. Terrorist organizations often use mass media as a tool for recruitment and propaganda. They may release videos, statements, or manifestos through traditional media outlets or online platforms to attract sympathizers and recruits to their cause. Furthermore, media coverage of terrorism can influence public opinion and government policies.

Governments may feel pressured to respond to terrorist acts forcefully, leading to changes in security measures, foreign policies, or even military interventions. Terrorist groups may strategically carry out attacks to provoke such responses, knowing that the media will broadcast their actions and the government's reactions. Thus, media framing can shape how the public perceives terrorism and terrorist groups. The way in which incidents are reported, the language used, and the images chosen can influence whether the public sees terrorists as ruthless criminals or sympathetic freedom fighters, depending on the context and framing chosen by the media.

The media can play a crucial role in counterterrorism efforts in several ways. First, media outlets can serve as a vital channel for disseminating information about terrorist threats, government responses, and safety precautions to the public. Timely and accurate reporting can help citizens stay informed and vigilant, enabling them to take appropriate actions to

protect themselves and their communities. Second, the media can help counter the narratives propagated by terrorist groups by providing accurate and balanced coverage of terrorist incidents. This includes debunking misinformation, avoiding sensationalism, and highlighting the destructive nature of terrorism. By presenting a more nuanced understanding of terrorist motivations and tactics, the media can undermine the appeal of extremist ideologies. Third, in the aftermath of terrorist attacks, the media can play a crucial role in fostering unity and resilience within affected communities. By highlighting stories of solidarity, compassion, and resilience, media outlets can help mitigate the fear and division sown by terrorist acts. Additionally, the media can amplify messages of resilience and defiance from political leaders, community leaders, and ordinary citizens, reinforcing the message that terrorism will not divide or defeat society. Fourth, media coverage can aid law enforcement and intelligence agencies in their efforts to prevent and combat terrorism. Responsible reporting can help raise public awareness of suspicious activities, encourage individuals to report potential threats, and facilitate cooperation between law enforcement agencies and the public. Additionally, controlled dissemination of information by authorities through the media can help shape public perceptions and responses to terrorist incidents. And fifth, the media can facilitate constructive dialogue and understanding between different communities, religions, and cultures, thereby reducing the social and political grievances that can fuel terrorism. By providing a platform for diverse voices and perspectives, the media can help promote tolerance, empathy, and mutual respect, undercutting the narratives of hatred and division promoted by terrorist groups.

Overall, the media's role in counterterrorism is multifaceted, encompassing information dissemination, narrative counteraction, community resilience-building, support for law enforcement efforts, and promotion of dialogue and understanding. Effective collaboration between media organizations, government agencies, civil society groups, and the public is essential to harness the media's potential as a force for countering terrorism and promoting peace and stability.

TRAD: Professor, our last question is about the future of terrorism. We believe that the "old" terrorism was, in many ways, symmetrical and predictable. But now the technology not only improved the counter terrorism polices but also the terrorism tactics, techniques and procures. So in this perspective how you imagine the new threats against the states and

terrorism? How you define trends that related to near-term future of terrorism?

Prof. Gus Martin: The likelihood of political violence remains high in the near future. Several trends are shaping the near-term future of terrorism. Terrorism is increasingly becoming intertwined with other forms of conflict, such as insurgency, organized crime, and cyber warfare. Terrorist groups are leveraging technological advancements and exploiting governance vacuums to engage in a wide range of activities beyond traditional acts of violence, including cyberattacks, propaganda dissemination, and illicit financing. Terrorist groups are adapting their tactics and targeting strategies in response to evolving security measures and geopolitical dynamics. There is a growing trend toward low-cost, high-impact attacks, such as lone-wolf or small-cell operations, as well as attacks on soft targets such as crowded public spaces, transportation hubs, and symbolic landmarks.

The internet and social media platforms continue to play a significant role in radicalization and recruitment efforts by terrorist organizations. Online propaganda, indoctrination, and recruitment campaigns enable terrorist groups to reach a global audience, radicalize individuals remotely, and inspire or direct attacks without direct physical contact. Furthermore, advances in technology, such as drones, artificial intelligence, and biotechnology, are providing new tools and capabilities to terrorist groups. These technologies can be weaponized for a variety of purposes, including surveillance, reconnaissance, propaganda dissemination, and even the development of novel weapons of mass destruction.

Despite significant counterterrorism efforts, terrorist groups have demonstrated resilience and adaptability, evolving in response to pressure from security forces and adapting their tactics, techniques, and procedures to exploit vulnerabilities and evade detection. This adaptability underscores the ongoing challenge of countering terrorism effectively in an ever-changing threat landscape. Terrorism is increasingly transcending national borders, with terrorist groups forming transnational networks and alliances. This globalization of terrorism facilitates the flow of fighters, funds, and ideas across borders, enabling groups to operate in multiple countries simultaneously and collaborate with like-minded organizations worldwide.

Addressing these trends requires a multifaceted approach that encompasses not only traditional security measures but also efforts to address the

underlying drivers of terrorism, such as political grievances, socioeconomic marginalization, and ideological extremism. Collaboration between governments, law enforcement agencies, intelligence services, civil society organizations, and technology companies is essential to effectively mitigate the threat of terrorism and promote peace and stability in the near term.

TRAD: Thank you for answering our questions. Is there anything you would like to add?

Prof. Gus Martin: Thank you for allowing me the honor of discussing these very important questions in the field of terrorism and counterterrorism. It has been a sincere pleasure to address your interests. I wish you the best for your future endeavors.

PROF. GUS MARTİN İLE SÖYLEŞİ: TEKNOLOJİDEKİ GELİŞMELER TERÖR ÖRGÜTLERİNE YENİ İMKÂN VE KABİLİYETLER SAĞLIYOR

ÖZET

Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi (TRAD) Profesör Gus Martin ile bir söyleşiye ev sahipliği yapmaktan büyük bir memnuniyet duymaktadır. Gus Martin, 2001 yılında atandığı Kamu Yönetimi Bölümünde Ceza Adaleti Yönetimi Profesörü ve Bölüm Başkanıdır. Kamu Hizmeti ve Adalet Okulu'nun kurucu müdürü olarak görev yapmıştır. Ayrıca yaklaşık on yıl boyunca CSU Dominguez Hills'te akademik yönetimde Fakülte İşlerinden Sorumlu Başkan Yardımcısı, İşletme ve Kamu Politikası Fakültesi Dekan Vekili ve İnsan Kaynakları Yönetiminden Sorumlu Başkan Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Dr. Martin'in araştırma ve mesleki ilgi alanları terörizm ve aşırıcılık, iç güvenlik ve adalet yönetimidir. Terörizm ve iç güvenlik konularında aralarında; Terörizmi Anlamak: Zorluklar, Perspektifler ve Sorunlar, Ulusal Güvenliği Anlamak, Terörizmin Temelleri: Kavramlar ve Tartışmalar, SAGE Terörizm Ansiklopedisi, İkinci Baskı, Terörizm ve Ulusal Güvenlik ve Terörizmin Yeni Çağı: Seçilmiş Okumalar ve Çocuk Adaleti: Süreç ve Sistemler gibi çok sayıda kitabın yazarıdır. Dr. Martin akademik kariyerine Pittsburgh Üniversitesi Kamu ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde Adalet Yönetimi profesörü olarak başlamıştır. Dr. Martin, akademiye katılmadan önce Büyük Pittsburgh Adil Konut Ortaklığı Yönetici Avukatı, ABD Virgin Adaları Başsavcısı Özel Danışmanı ve New York Kongre Üyesi Charles B. Rangel'in Yasama Asistanı olarak görev yapmıştır. Dr. Martin lisans derecesini Harvard Üniversitesinden almıştır, Duquesne Üniversitesi Thomas R. Kline Hukuk Fakültesinden yüksek lisans ve Pittsburgh Üniversitesi Kamu ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsünden doktora derecelerini almıştır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Terörizm Çalışmaları, Devlet Terörizmi, Aşırı Sağ Terörizm, Teknoloji.

TRAD: Öncelikle Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi'nin (TRAD) söyleşi talebini kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Profesör, söyleşimize terörizm çalışmaları hakkında bazı sorular sorarak başlamak istiyoruz. Terörizm ve siyasal şiddet çalışmaları zorlu bir çalışma alanı. Sizce terörizm alanında çalışanların karşılaştığı en büyük zorluklar nelerdir? Bugün terörizm üzerine çalışan akademisyenler hangi konulara odaklanmalı? Önerileriniz nelerdir?

Prof. Gus Martin: Terörizm ve terörizmle mücadele alanında çalışmak sayısız zorluğu beraberinde getirmektedir. Bu zorluklar arasında, kesinlikle bunlarla sınırlı olmamakla birlikte, aşağıdaki faktörler yer almaktadır: Birincisi, terör örgütleri güvenlik önlemlerini aşmak için taktik, teknik ve prosedürlerini sürekli olarak geliştirmektedir. Bu güncellemelerin ve yeniliklerin önüne geçmek sürekli izleme ve analiz gerektirir. İkincisi, potansiyel teröristleri eyleme geçmeden önce tespit etmek son derece zordur.

Tahmine dayalı analitik ve davranışsal analiz hala kusurlu araçlardır ve yanlış pozitif sonuçların ciddi negatif sonuçları olabilir. Üçüncüsü, siyasi şikâyetler, sosyoekonomik eşitsizlikler ve ideolojik aşırıcılık gibi terörizmin temel nedenlerini ele almak, sadece askeri veya kolluk kuvvetleri müdahalelerinin ötesine geçen, uzun vadeli ve çok yönlü stratejiler gerektirir. Dördüncü olarak, teknoloji ilerledikçe siber terörizm potansiyeli de artmaktadır. Kritik altyapı, finansal sistemler ve bilgi ağlarına yönelik saldırılar önemli tehditler oluşturmakla birlikte bunlara karşı tedbirler almak da oldukça zordur. Ve beşincisi, sivil özgürlükleri korurken güvenliği sağlamak hassas bir dengedir. Gözetim, veri toplama ve kolluk kuvvetlerini kullanmak gibi tedbirler, aşırıya kaçmayı ve bireysel hakların ihlalini önlemek için dikkatli bir şekilde ayarlanmalıdır.

Bu zorlukların ele alınması, istihbarat toplama, kolluk kuvvetlerinin kullanılması, diplomasi, toplum katılımı ve altta yatan sosyal, ekonomik ve siyasi faktörlerin ele alınmasını bütünleştiren kapsamlı bir yaklaşım gerektirir. Günümüzde terörizm üzerine çalışan akademisyenler, bu olguyu kapsamlı bir şekilde anlamak ve etkili terörizmle mücadele stratejileri geliştirmek için bir dizi disiplinler arası konuya odaklanmalıdır. Terörizm çalışmaları, siyaset bilimi, hükümet ve adalet yönetimi, sosyoloji, tarih ve felsefeden kapsamlı bir şekilde yararlanan sosyal bilimlerdeki çok disiplinli konulardan biridir. Bu alan aynı zamanda en dinamik konulardan da birisidir.

Aşağıdakiler dâhil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere bir dizi kilit odak alanı bulunmaktadır: İlk olarak, çevrimiçi radikalleşme de dâhil olmak üzere radikalleşme sürecine ilişkin araştırmalar, bireylerin terörist faaliyetlere nasıl dâhil olduklarına dair iç görü sağlayabilir ve müdahale noktalarının belirlenmesine yardımcı olabilir. İkinci olarak, terör örgütlerinin iletişim, eleman kazanma ve eylemler için teknolojiyi giderek daha fazla kullanması nedeniyle akademisyenler siber güvenlik, sosyal medya dinamikleri, şifreleme teknolojileri ve kritik altyapıya yönelik siber saldırı potansiyelini araştırmalıdır. Üçüncü olarak akademisyenler terörizmde ortaya çıkan tehditleri ve eğilimleri yakından takip etmelidirler. Yalnız aktörlerin yükselişi, insansız hava araçlarının kullanımı, biyo-terörizm ve terörizmin diğer organize suç biçimleriyle kesişmesi gibi konuları yakından takip etmelidirler. Dördüncü olarak, terörizmin temel nedenlerini ele almak, terörizmden etkilenen bölgelerdeki çatışma, yönetim ve kalkınma dinamiklerini anlamayı gerektirir. Bu alandaki araştırmalar barış, istikrar ve

uzlaşmayı teşvik etme çabalarına bilgi sağlayabilir. Beşinci olarak, akademisyenler başarıları, başarısızlıkları ve en iyi uygulamaları belirlemek için geçmişteki terörle mücadele çabalarını analiz etmelidir. Buna askeri müdahalelerin, kolluk kuvvetleri taktiklerinin, istihbarat toplama yöntemlerinin ve uluslararası iş birliği mekanizmalarının etkinliğinin incelenmesi de dâhildir. Akademisyenler bu konulara odaklanarak terörizmin önlenmesi, etkilerinin azaltılması ve küresel olarak barış ve güvenliğin teşvik edilmesine yönelik kanıta dayalı politika ve müdahalelerin geliştirilmesine katkıda bulunabilirler.

TRAD: Profesör Martin, bir diğer sorumuz da “Essentials of Terrorism: Concepts and Controversies” isimli değerli kitabınızla ilgili. Bildiğiniz gibi bu kitabınız Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar adıyla Türkçeye de çevrildi. Kitabınız Türkiye’de terörizm üzerine çalışan akademisyenler arasında oldukça popüler oldu. Bu kitapta terörizmin tanımını ve terörist şiddetin nedenlerini de tartışıyorsunuz. Profesör, siyasi bir şiddet yöntemi olarak terörizmi nasıl tanımlarsınız? Bu konuyu biraz daha açabilir misiniz? Bize bireylerin ve örgütlerin neden terörist şiddete başvurduklarını anlatabilir misiniz?

Prof. Gus Martin: Terörizm, siyasi hedeflere ulaşmak için kasıtlı olarak şiddet, yıldırma veya zor kullanımı ile karakterize edilen siyasi bir şiddet biçimi olarak tanımlanabilir. Terörizm genellikle korku salmak, yaygın panik yaratmak ya da hükümetlere veya diğer kuruluşlara politikalarını veya davranışlarını değiştirmeleri için baskı uygulamak amacıyla, sivilleri veya muharip olmayan kişileri hedef almaktadır. Terörizm tipik olarak siyasi, ideolojik veya dini inançlar tarafından motive edilir. Teröristler belirli bir gündemi ilerletmeye, mevcut güç yapılarına meydan okumaya veya siyasi bir tepkiyi kışkırtmaya çalışırlar. Eylemler genellikle algılanan düşmanı veya zayıflatmak istedikleri değerleri ve inançları temsil eden sembolik yerleri, kurumları veya bireyleri hedef alır. Bunlar arasında hükümet binaları, dini mekânlar, ulaşım merkezleri veya kültürel simge yapılar yer alabilir.

Genel olarak, siyasal şiddetin bir biçimi olan terörizm, güvenlik, yönetim ve sosyal uyum açısından önemli zorluklar teşkil eden, karmaşık ve çok yönlü bir olgudur. Terörizmin dinamiklerini, motivasyonlarını ve yöntemlerini anlamak ve terörizmin sonuçlarını önleme, terörizmle mücadele ve terörizmin olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik etkili stratejiler geliştirmek için oldukça önemlidir.

Bireyler ve örgütler, genellikle siyasi, ideolojik, sosyal, ekonomik ve psikolojik faktörlerin bir araya gelmesiyle şekillenen çeşitli nedenlerle terörist şiddete başvurmaktadır. Siyasal şiddet genellikle ideolojik veya dini inançlar tarafından yönlendirilir. İster siyasi, ister dini veya sosyal olsun, aşırılıkçı ideolojiler bireyleri veya grupları kendi dünya görüşlerini desteklemek, katı davranış kurallarını uygulamak veya doktrin yorumlarına göre toplumu arındırmak için şiddete başvurmaya motive edebilir. Ayrıca, adaletsizlik, baskı, ayrımcılık veya ötekileştirme duyguları kızgınlık ve öfkeyi körükleyerek bireyleri veya toplumları şikâyetlerini ifade etme ve telafi arama aracı olarak terörizme başvurmaya yönlendirebilir. Algılanan adaletsizliklerin kökleri tarihsel mağduriyetlere, sosyal eşitsizliklere veya hükümet politikalarına dayanabilir. Dolayısıyla, travma, telkin, manipülasyon veya intikam arzusu gibi psikolojik faktörler, bireyleri terör şiddetine katılmaya motive etmede önemli bir rol oynayabilir. Bazı bireyler kişisel hassasiyetleri, aşırılık yanlısı propagandaya maruz kalmaları ya da sosyal etkiler nedeniyle radikalleşmeye yatkın olabilirler. Ve çok daha önemlisi, birçok terör örgütü bir hükümeti devirmek, bağımsız bir devlet kurmak veya yabancı işgale direnmek gibi belirli siyasi hedeflere ulaşmaya çalışır. Mevcut güç yapılarına meydan okumak ve siyasi gündemlerini ilerletmek için şiddetin gerekli olduğuna inanabilirler.

Bu ve diğer motivasyonların anlaşılması, terörizmin temel nedenlerini ele alan, radikalleşmeyi ve terör örgütlerine yeni katılımları önleyen, toplumda barış, istikrar ve kapsayıcılığı teşvik eden etkili terörizmle mücadele stratejilerinin geliştirilmesi için elzemdir.

TRAD: Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar adlı kitabınızda “Devlet Terörizmi” isimli bir bölümünüz de var. Devlet terörizmi konusunda geniş bir tartışma alanı olduğunu biliyoruz. Bu bağlamda devlet terörizmi paradigmasını nasıl tanımlıyorsunuz? Devlet terörizminin özellikleri nelerdir? Terörizm devletler ve dış politika için bir araç olabilir mi?

Prof. Gus Martin: Devlet terörizmi, bir hükümet veya devlet kuruluşu tarafından kendi vatandaşlarına veya diğer halklara karşı, genellikle siyasi amaçlarla uygulanan veya desteklenen şiddet, baskı veya yıldırma eylemlerini ifade eder. Tipik olarak devlet dışı aktörlerle ilişkilendirilen geleneksel terörizmin aksine, devlet terörizmi muhalefeti bastırmak, kontrolü sürdürmek veya belirli siyasi hedeflere ulaşmak için devlet gücünün ve kaynaklarının sistematik olarak kullanılmasını içerir. Devlet adına hareket eden askeri birlikler, kolluk kuvvetleri, istihbarat teşkilatları veya paramiliter

gruplar da dâhil olmak üzere hükümet yetkilileri tarafından uygulanır. Devlet terörizmi, muhalif hareketleri bastırmak, muhalefeti susturmak, iktidarı sürdürmek veya ideolojik uyumu zorlamak gibi siyasi hedefler tarafından yönlendirilir. Genellikle iktidardaki rejime veya politikalarına yönelik algılanan tehditlere karşı bir baskı aracı olarak kullanılır. Devlet baskısı, nüfusları kontrol etmek ve muhalefeti caydırmak için zorlama, gözdağı ve korku kullanımı ile karakterize edilir. İnsan haklarının sistematik ihlalinin, sivil özgürlüklerin kısıtlanmasını, sansürü, gözetimi ve propagandayı içerebilir. Bazı durumlarda devletler kendi sınırları içinde veya dışında faaliyet gösteren terör örgütlerine veya isyancı hareketlere destek olabilir veya destek verebilir. Bu, terör örgütlerine finansman, eğitim, silah, güvenli sığınak veya diplomatik koruma sağlamayı içerebilir.

Devlet terörizmi örnekleri arasında siyasi muhaliflere karşı şiddet kullanan otoriter rejimler, halk ayaklanmalarını bastıran askeri diktatörlükler ve etnik veya dini azınlıklara karşı terör taktikleri uygulayan hükümetler yer almaktadır. Devlet terörizmi, etkilenen halklar için yıkıcı sonuçlar doğurabilir ve yaygın insani acılara, yerinden edilmelere ve uzun vadeli sosyal ve siyasi istikrarsızlığa yol açabilir.

Devlet terörizminin önlenmesi, faillerin sorumlu tutulmasını, insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne saygının teşvik edilmesini, demokratik kurumların güçlendirilmesini ve yönetimde şeffaflık ve hesap verebilirliğin teşvik edilmesini gerektirir. Uluslararası kınama, diplomatik baskı, ekonomik yaptırımlar ve sivil toplum örgütlerine destek de devlet destekli baskının azaltılmasına ve insan hakları ihlalleri için hesap verebilirliğin teşvik edilmesine yardımcı olabilir.

TRAD: Profesör Martin, “Terörizmi Anlamak: Zorluklar, Perspektifler ve Sorunlar” adlı kitabınızda muhalif terörizmin, devlet dışı hareketler ve gruplar tarafından hükümetlere, etnik gruplara, dini gruplara ve diğer düşmanlara karşı uygulanan “aşağıdan yukarıya terörizmin” özelliklerini ele aldınız. Okuyucularımıza muhalif terörizmin farklı türlerinin neler olduğunu biraz açıklayabilir misiniz? Devlet karşıtı terörizm ve komünal terörizmi tanımlayabilir misiniz?

Prof. Gus Martin: Muhalif terörizm, yerleşik siyasi düzene karşı çıkan veya mevcut iktidar yapılarına meydan okumaya çalışan bireyler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen çeşitli terör faaliyetlerini kapsar. Bu gruplar ideolojik, etnik, milliyetçi veya ayrılıkçı hedeflerle hareket edebilirler.

Yaygın muhalif terörizm türleri aşağıdakileri içerir, ancak bunlarla sınırlı değildir: İlk olarak, ideolojik teröristler şiddet eylemleri yoluyla belirli bir siyasi, dini veya sosyal ideolojiyi sürdürmeye çalışırlar. Bu ideolojiler anarşizm ve komünizmden beyazların üstünlüğüne veya dini aşırılığa kadar uzanabilir. İdeolojik teröristler genellikle otorite sembollerini, devlet kurumlarını veya davalarının düşmanı olarak algılanan bireyleri hedef alırlar. İkinci olarak milliyetçi teröristler, belirli bir etnik veya ulusal grup için kendi kaderini tayin etme, özerklik veya bağımsızlık elde etmeye çalışırlar. Hükümet yetkililerini, güvenlik güçlerini veya iktidardaki rejimle ilişkili kurumları hedef alabilecekleri gibi, baskı veya yabancı işgali olarak gördükleri sembolleri de hedef alabilirler. Türkiye’de Kürtlerin bağımsızlığını savunan gruplar veya İspanya’da Bask ayrılıkçılığı buna örnek olarak verilebilir. Üçüncü olarak, ayrılıkçı teröristler mevcut bir siyasi oluşumdan kopmaya veya etnik, kültürel veya bölgesel kimliğe dayalı bağımsız bir devlet kurmaya çalışırlar. Hükümet güçlerine, altyapıya veya hâkim gruptan sivillere karşı şiddet içeren saldırılarda bulunabilirler. Sri Lanka’daki Tamil Kaplanları ve Rusya’daki Çeçen ayrılıkçılar buna örnek olarak verilebilir. Dördüncü olarak, devrimci teröristler mevcut siyasi düzeni yıkmaya ve yerine yeni bir sosyal veya siyasi sistem getirmeye çalışırlar. Genellikle hükümet yetkililerini, güvenlik güçlerini veya statükoyu temsil ettiği düşünülen ekonomik elitleri hedef alırlar. Devrimci terörizm Marksist, sosyalist veya sömürge karşıtı ideolojiler tarafından motive edilebilir. Beşinci olarak, çevreci teröristler şiddet veya sabotaj eylemleri yoluyla çevresel amaçları desteklemeye veya algılanan ekolojik tehditlere karşı çıkmaya çalışırlar. Ağaç kesimi, madencilik veya petrol çıkarma operasyonları gibi çevreye zararlı olarak algılanan endüstrileri veya altyapıyı hedef alabilirler. Dünya Kurtuluş Cephesi (*The Earth Liberation Front - ELF*) ve Hayvan Kurtuluş Cephesi (*Animal Liberation Front - ALF*) çevre terörizmi yapan gruplara örnektir.

Bunlar muhalif terörizmin alabileceği çeşitli biçimlere sadece birkaç örnektir. Her bir türün kendine özgü hedefleri, taktikleri ve stratejileri olabilir, ancak hepsinin ortak amacı siyasi değişim sağlamak veya belirli bir davayı sürdürmek için şiddet veya şiddet tehdidi kullanmaktır.

Devlet karşıtı terörizm ve toplumsal terörizm, her birinin kendine özgü motivasyonları, taktikleri ve hedefleri olan iki farklı terörizm biçimidir. Devlet karşıtı terörizm, özellikle bir hükümeti veya devlet otoritesini zayıflatmayı veya devirmeyi amaçlayan terör eylemlerini ifade eder. Bu

terörizm biçimi, devlet kurumları, yetkilileri veya devlet gücünün sembollerine doğrudan saldırılarla karakterize edilir. Devlet karşıtı teröristlerin hedefleri siyasi, ideolojik veya dini motivasyonlardan hükümet içinde algılanan baskı, adaletsizlik veya yolsuzlukla ilgili şikâyetlere kadar geniş bir yelpazede değişebilir. Devlet karşıtı teröristler tarafından kullanılan taktikler arasında bombalama, suikast, adam kaçırma, sabotaj ve güvenlik güçlerine veya hükümet tesislerine yönelik silahlı saldırılar yer alabilir. Devlet karşıtı terör örgütleri genellikle korku ve istikrarsızlık yaratmaya, hükümet otoritesini zayıflatmaya ve siyasi hedeflerini ilerletmek için toplumun işleyişini bozmaya çalışırlar. Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (*Revolutionary Armed Forces of Colombia* - FARC) veya Türkiye'deki Kürdistan İşçi Partisi (PKK) gibi bir hükümeti devirmek veya bağımsız bir devlet kurmak isteyen örgütlerin saldırıları devlet karşıtı terörizme örnek olarak verilebilir.

Etno-milliyetçi terörizm veya mezhepçi terörizm olarak da bilinen toplumsal terörizm, etnik, dini veya toplumsal hatlar boyunca işlenen ve genellikle belirli bir topluluğun veya grubun üyelerini hedef alan terör eylemlerini ifade eder. Bu tür terörizm, gruplar arası çatışmalar, gerilimler veya şikâyetlerden beslenir ve bir topluluğun çıkarlarını diğerlerinin aleyhine olacak şekilde ilerletmeyi amaçlar. Toplumsal teröristler etnik veya dini çatışmaları kışkırtmak veya tırmandırmak, rakip toplulukları sindirmek veya şiddet yoluyla kendi siyasi veya sosyal gündemlerini empoze etmek isteyebilirler. Toplumsal teröristler tarafından kullanılan taktikler arasında bombalamalar, silahlı saldırılar, katliamlar veya etnik veya dini kimliklerine dayalı olarak sivillere yönelik diğer hedefli şiddet biçimleri yer alabilir.

Toplumsal terörizm, köklü etnik veya dini bölünmelerin, tarihi şikâyetlerin veya kaynaklar ya da siyasi güç için rekabetin olduğu bağlamlarda ortaya çıkabilir. Irak'ta Sünni ve Şii Müslümanlar arasındaki mezhepsel şiddet, Myanmar'da Rohingya azınlığı ve hükümet arasındaki etnik çatışmalar veya Hindistan'da Hindular ve Müslümanlar arasındaki toplumsal şiddet buna örnek olarak verilebilir.

Devlet karşıtı terörizm doğrudan hükümeti veya devlet otoritesini hedef alırken, toplumsal terörizm gruplar arası çatışmalara ve toplum içindeki gerilimlere odaklanır. Her iki terörizm türü de etkilenen halklar için yıkıcı sonuçlar doğurabilir ve barış, istikrar ve sosyal uyum için önemli zorluklar teşkil edebilir.

TRAD: Profesör, aynı kitabın ikinci bölümü olan “Canavarın Doğası: Terörizmi Tanımlamak” başlıklı ikinci bölümde, öncelikle terörist davranışların temel özelliği olarak aşırıcılığın önemli rolünün anlaşılması gerektiğini tartışıyorsunuz. Bize aşırıcılığın ne olduğunu, aşırıcılığı nasıl tanımladığınızı ve aşırıcılığın terörizme nasıl yol açtığını anlatır mısınız? Devletler aşırıcılığı önlemek için ne yapmalılar?

Prof. Gus Martin: Aşırıcılık, ana akım normlardan veya değerlerden önemli ölçüde sapan aşırı veya radikal inançlara, ideolojilere ya da bakış açılara sahip olmayı ifade eder. Belirli fikirlere veya ilkelere katı ve tavizsiz bir bağlılığı içerir. Genellikle alternatif perspektiflerin reddedilmesi ve kişinin hedeflerine ulaşmak için şiddet kullanma veya şiddete göz yumma isteği ile birlikte görülür. Aşırıcılık siyaset, ırk, din, ideoloji ve sosyal konular da dâhil olmak üzere çeşitli alanlarda ortaya çıkabilir.

Aşırıcılık çeşitli yollarla terörizme yol açabilir. Örneğin, aşırıcılık yanlısı ideolojiler bireylerin radikalleşmesi için bir katalizör görevi görebilir, giderek daha aşırı inanç ve tutumlar benimsemelerine yol açabilir. Radikalleşme genellikle aşırıcılık yanlısı propagandaya, karizmatik liderlere veya radikalleştirici akran ağlarına maruz kalma yoluyla meydana gelebilecek bir telkin, sosyalleşme ve psikolojik manipülasyon sürecini içerir. Ayrıca, aşırıcılık yanlısı ideolojiler şiddet kullanımını ideolojik hedeflere ulaşmanın meşru bir aracı olarak meşrulaştırabilir veya yüceltebilir. Aşırıcılık yanlıları şiddeti, algılanan adaletsizliklere, baskıya veya varoluşsal tehditlere karşı gerekli veya kaçınılmaz bir tepki olarak görebilir. Şiddetin bu şekilde meşrulaştırılması, bireylerin terör eylemlerine girişme eşiğini düşürebilir. Aşırıcılık yanlısı ideolojilerin terör saldırılarının planlanması ve gerçekleştirilmesi için bir çerçeve ve gerekçe sağladığı da unutulmamalıdır. Terör örgütleri eleman toplamak, saldırı planlamak ve hedef seçmek için aşırı söylemleri kullanabilir. Aşırı ideolojiler aynı zamanda şiddeti kışkırtmak veya çatışmayı provoke etmek isteyen bireyler veya örgütler için bir toplanma çağrısı işlevi görebilir.

Aşırıcılık, hoşgörüsüzlük, radikalleşme ve şiddet ortamını besleyerek terörizm için verimli bir üreme alanı yaratır. Aşırıcılığın ele alınması, altta yatan mağduriyetleri ele alan, kapsayıcı ve hoşgörülü toplumları teşvik eden, aşırı propagandaya karşı koyan ve radikalleşme ve eleman temin çabalarına karşı dayanıklılığı güçlendiren çok yönlü bir yaklaşım gerektirir. Aşırıcılığın temel nedenlerini ele alarak ve alternatifleri teşvik ederek

diyalog, hoşgörü ve insan haklarına saygıya dayalı söylemler sayesinde toplumlar terörizm riskini azaltabilir, barış ve istikrarı teşvik edebilir.

Aşırıcılığın önlenmesi, radikalleşmenin temel nedenlerini ele alan, sosyal uyumu teşvik eden, aşırı ideolojilere karşı dayanıklılığı güçlendiren ve kapsayıcı toplumlar inşa eden kapsamlı ve çok boyutlu bir yaklaşım gerektirir. Devletler aşırıcılığı önlemeye yönelik bütüncül ve kapsayıcı bir yaklaşım benimseyerek radikalleşme riskini azaltabilir, sosyal uyumu güçlendirebilir ve aşırı ideolojilere ve şiddete karşı dirençli toplumlar inşa edilebilir.

TRAD: Profesör, “Amerika Birleşik Devletleri’nde Terörizm” başlıklı bir kitap bölümünüz daha var. Son yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde aşırı sağ radikalleşmenin ve aşırı sağ terörizmin arttığına dair bazı çalışmalar ve endişeler var. Siz bu görüşlere katılıyor musunuz? Sizce aşırı sağ terörizm gelecekte Amerika Birleşik Devletleri’nde bir tehdit haline gelecek mi, yoksa şimdiden bir tehdit haline geldi mi? Siz de Amerika Birleşik Devletleri’ndeki aşırı sağ terörizmin genellikle ırksal üstünlükçülük ve hükümet karşıtı duygularla motive edildiğine inanıyor musunuz?

Prof. Gus Martin: Amerika Birleşik Devletleri’nde aşırı sağ terörizm tehdidi hâlihazırda önemli bir endişe kaynağıdır ve son yıllarda artış göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri tarihsel olarak cihatçı aşırıcılık da dâhil olmak üzere çeşitli terörizm türlerinden gelen tehditlerle karşı karşıya kalmış olsa da, sağ aşırıcılık farklı ve büyüyen bir sorun teşkil etmektedir. Aşırı sağcı gruplar ve bireyler Amerika Birleşik Devletleri’nde daha aktif ve organize hale gelmiş, çevrimiçi topluluklar, forumlar ve sosyal medya platformları çoğalmış, bu da eleman temini, radikalleşme ve koordinasyonu kolaylaştırmıştır. Beyaz üstünlükçüler, neo-Naziler ve hükümet karşıtı milisler gibi gruplar, toplu katliamlar, bombalamalar ve azınlık topluluklarına yönelik hedefli saldırılar da dâhil olmak üzere bir dizi şiddet eylemine girişmiştir. Aşırı sağcı terörizmin Amerika Birleşik Devletleri’nde bir tehdit haline gelme potansiyeline katkıda bulunan çeşitli faktörler bulunmaktadır. Beyazların üstünlüğü, nativizm ve hükümet karşıtı aşırıcılık gibi aşırı sağcı ideolojiler radikalleşmeye yatkın bireyleri cezbetmeye devam etmektedir. Çevrimiçi propaganda, komplo teorileri ve aşırı söylemler radikalleşme sürecine katkıda bulunarak bireyleri şiddet yanlısı aşırıcılıkçı ağlara ve hareketlere çekmektedir.

Ayrıca, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki siyasi kutuplaşma ve toplumsal bölünmeler aşırı sağın gelişmesi için verimli bir zemin yaratmıştır. Aşırıcılık yanlısı gruplar, destekçi toplamak ve şiddet eylemlerini meşrulaştırmak için kimlik, mağduriyet ve çatışma söylemlerini güçlendirerek toplumdaki şikâyetleri, endişeleri ve kızgınlıkları istismar etmektedir. Önemli bir şekilde, aşırı sağcılar genellikle beyaz bir etnik devlet kurulması, hükümetin devrilmesi veya algılanan kültürel veya ırksal üstünlüğün savunulması gibi hedeflerine ulaşmak için şiddet kullanımını savunan ideolojileri benimserler. Aşırıcılık yanlısı ideolojilerin silah haline getirilmesi, azınlık topluluklarını, dini kurumları ve hükümet tesislerini hedef alan terör ve kitlesel şiddet eylemlerine yol açabilir.

Bu faktörler göz önüne alındığında, aşırı sağ terörizmin Amerika Birleşik Devletleri'nde bir tehdit oluşturma potansiyeli önemlidir ve kolluk kuvvetleri, istihbarat teşkilatları, politika yapıcılar ve sivil toplum kuruluşlarının yakın ilgisini gerektirmektedir. Aşırı sağ aşırıcılığın önlenmesi ve bununla mücadele edilmesi, radikalleşmenin temel nedenlerini ele alan, toplumun direncini güçlendiren, aşırı söylemlere karşı koyan ve sosyal uyumu ve kapsayıcılığı teşvik eden kapsamlı bir yaklaşım gerektirir. Amerika Birleşik Devletleri, aşırı sağ aşırıcılığın altında yatan nedenleri ele alarak ve aşırı ağırları bozma çabalarını artırarak aşırı sağ terörizm riskini azaltabilir ve her türlü şiddet içeren aşırıcılığa karşı koruma sağlayabilir.

TRAD: Profesör Martin, bazı uzmanlar kitle iletişim araçları ile terörizm arasında simbiyotik bir ilişki olduğuna inanıyor. Siz de bu tür bir ilişkinin var olduğuna inanıyor musunuz? Terörle mücadelede medyanın rolü hakkındaki düşüncelerinizi de açıklayabilir misiniz?

Prof. Gus Martin: Kitle iletişim araçları ve terörizm arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlüdür, ancak aslında bir şekilde simbiyotik olarak da nitelendirilebilir. Terörizm dikkat çekmek ister, korku ve kaos yaymayı amaçlar. Kitle iletişim araçları, geniş erişimi ve sürekli kapsama alanıyla teröristlere arzuladıkları platformu sağlar. Terörist eylemler genellikle medyada geniş yer bulur, bu da etkilerini artırır ve mesajlarını olayın kendisinin yapabileceğinden daha fazla yayar. Terör örgütleri kitle iletişim araçlarını genellikle eleman kazanma ve propaganda aracı olarak kullanırlar. Sempatizanlarını ve elemanlarını davalarına çekmek için geleneksel medya kuruluşları veya çevrimiçi platformlar aracılığıyla videolar, açıklamalar veya manifestolar yayınlatabilirler. Ayrıca, terörizmin medyada yer alması kamuoyunu ve hükümet politikalarını etkileyebilir.

Hükümetler terör eylemlerine güçlü bir şekilde karşılık vermek için kendilerini baskı altında hissedebilir ve bu da güvenlik önlemlerinde, dış politikalarda ve hatta askeri müdahalelerde değişikliklere yol açabilir. Terör örgütleri, medyanın eylemlerini ve hükümetin tepkilerini yayınlayacağını bilerek, bu tür tepkileri kışkırtmak için stratejik olarak saldırılar gerçekleştirebilir. Dolayısıyla, medyanın çizdiği çerçeve halkın terörizmi ve terör örgütlerini nasıl algıladığını şekillendirebilir. Olayların haberleştirilme şekli, kullanılan dil ve seçilen imajlar, medyanın seçtiği bağlam ve çerçevelemeye bağlı olarak halkın teröristleri acımasız suçlular mı yoksa sempatik özgürlük savaşçıları olarak mı gördüğünü etkileyebilir.

Medya terörizmle mücadele çabalarında çeşitli şekillerde önemli bir rol oynayabilir. İlk olarak, medya kuruluşları terör tehditleri, hükümet müdahaleleri ve güvenlik önlemleri hakkındaki bilgileri halka ulaştırmak için hayati bir kanal olarak hizmet edebilir. Zamanında ve doğru habercilik, vatandaşların bilgi sahibi ve tetikte olmalarına yardımcı olarak kendilerini ve toplumlarını korumak için uygun adımları atmalarını sağlayabilir. İkinci olarak medya, terör olaylarına doğru ve dengeli bir şekilde yer vererek terör örgütleri tarafından yayılan söylemlere karşı koymaya yardımcı olabilir. Bu, yanlış bilgilerin çürütülmesini, sansasyondan kaçınılmasını ve terörizmin yıkıcı doğasının vurgulanmasını içerir. Medya, teröristlerin motivasyonları ve taktikleri hakkında daha incelikli bir anlayış sunarak aşırıcılık yanlısı ideolojilerin cazibesini zayıflatırabilir. Üçüncü olarak, terör saldırılarının ardından medya, saldırıdan etkilenen toplumlarda birlik ve direncin teşvik edilmesinde önemli bir rol oynayabilir. Medya kuruluşları dayanışma, merhamet ve dayanıklılık hikâyelerini öne çıkararak terör eylemlerinin yarattığı korku ve bölünmeyi azaltmaya yardımcı olabilir. Buna ek olarak, medya siyasi liderlerin, toplum liderlerinin ve sıradan vatandaşların direnç ve meydan okuma mesajlarını güçlendirerek terörizmin toplumu bölmeyeceği veya yenmeyeceği mesajını pekiştirebilir. Dördüncü olarak, medyada yer alan haberler kolluk kuvvetleri ve istihbarat kurumlarının terörizmi önleme ve terörizmle mücadele etme çabalarına yardımcı olabilir. Sorumlu habercilik, şüpheli faaliyetler konusunda halkın farkındalığını artırmaya yardımcı olabilir, bireyleri potansiyel tehditleri bildirmeye teşvik edebilir ve kolluk kuvvetleri ile halk arasında iş birliğini kolaylaştırabilir. Buna ek olarak, yetkililerin medya aracılığıyla kontrollü bir şekilde bilgi yayması, kamuoyunun algılarını ve terör olaylarına yönelik tepkilerini şekillendirmeye yardımcı olabilir. Beşinci olarak, medya farklı topluluklar, dinler ve kültürler arasında yapıcı diyalog ve anlayışı kolaylaştırabilir,

böylece terörizmi körükleyebilecek sosyal ve siyasi şikâyetleri azaltabilir. Medya, farklı sesler ve bakış açıları için bir platform sağlayarak hoşgörü, empati ve karşılıklı saygının teşvik edilmesine yardımcı olabilir ve terör örgütleri tarafından desteklenen nefret ve bölünme söylemlerinin altını oyabilir.

Genel olarak, medyanın terörizmle mücadeledeki rolü çok yönlüdür; bilgi yayma, anlatılarla karşı koyma, toplumun direncini artırma, kolluk kuvvetlerinin çabalarını destekleme ve diyalog ve anlayışı teşvik etmeyi kapsar. Medya kuruluşları, devlet kurumları, sivil toplum grupları ve kamuoyu arasında etkili bir işbirliği, medyanın terörle mücadelede ve barış ve istikrarın desteklenmesinde bir güç olarak potansiyelinden faydalanmak için elzemdir.

TRAD: Profesör, son sorumuz terörizmin geleceği ile ilgili. “Eski” terörizmin birçok yönden simetrik ve öngörülebilir olduğuna inanıyoruz. Ancak şimdi teknoloji sadece terörizmle mücadele politikalarını değil, aynı zamanda terörizm taktiklerini, tekniklerini ve tedariklerini de geliştirdi. Peki, bu perspektifte devletlere ve terörizme yönelik yeni tehditleri nasıl tahayyül ediyorsunuz? Terörizmin yakın vadeli geleceği ile ilgili trendleri nasıl tanımlıyorsunuz?

Prof. Gus Martin: Yakın gelecekte siyasi şiddet kullanma olasılığı yüksek seviyede olmaya devam edecektir. Terörizmin yakın vadeli geleceğini şekillendiren çeşitli eğilimler bulunmaktadır. Terörizm, isyan, organize suç ve siber savaş gibi diğer çatışma biçimleriyle giderek daha fazla iç içe geçmektedir. Terör örgütleri, siber saldırılar, propaganda yayma ve yasadışı finansman dâhil olmak üzere geleneksel şiddet eylemlerinin ötesinde çok çeşitli faaliyetlerde bulunmak için teknolojik gelişmelerden yararlanmakta ve yönetim boşluklarını istismar etmektedir. Terör örgütleri taktiklerini ve hedefleme stratejilerini gelişen güvenlik önlemlerine ve jeopolitik dinamiklere göre uyarlamaktadır. Yalnız kurt veya küçük hücre operasyonları gibi düşük maliyetli, yüksek etkili saldırıların yanı sıra kalabalık kamusal alanlar, ulaşım merkezleri ve sembolik yerler gibi yumuşak hedeflere yönelik saldırılara yönelik artan bir eğilim vardır.

İnternet ve sosyal medya platformları terör örgütlerinin radikalleşme ve eleman kazanma çabalarında önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. Çevrimiçi propaganda, telkin ve eleman temini kampanyaları terör örgütlerinin küresel bir kitleye ulaşmasını, bireyleri uzaktan

radikalleştirmesini ve doğrudan fiziksel temas olmadan saldırılara ilham vermesini veya yönlendirmesini sağlamaktadır. Ayrıca, insansız hava araçları, yapay zekâ ve biyo-teknoloji gibi teknolojideki ilerlemeler terör örgütlerine yeni araçlar ve kabiliyetler sağlamaktadır. Bu teknolojiler gözetleme, keşif, propaganda yayma ve hatta yeni kitle imha silahlarının geliştirilmesi gibi çeşitli amaçlar için silah haline getirilebilir.

Önemli terörle mücadele çabalarına rağmen, terör örgütleri güvenlik güçlerinin baskısı karşısında evrim geçirerek ve taktik, teknik ve prosedürlerini güvenlik açıklarından faydalanmak ve tespit edilmekten kaçınmak için uyarlayarak esneklik göstermişlerdir. Bu uyarlanabilirlik, sürekli değişen tehdit ortamında terörle etkin bir şekilde mücadele etmenin süregelen zorluğunun altını çizmektedir. Terörizm giderek ulusal sınırları aşmakta, terör örgütleri ulus ötesi ağlar ve ittifaklar oluşturmaktadır. Terörizmin küreselleşmesi savaşçıların, fonların ve fikirlerin sınır ötesine akışını kolaylaştırarak grupların aynı anda birden fazla ülkede faaliyet göstermesine ve dünya çapında benzer düşünen örgütlerle işbirliği yapmasına olanak sağlamaktadır.

Bu eğilimlerin ele alınması, sadece geleneksel güvenlik önlemlerini değil, aynı zamanda siyasi şikayetler, sosyo-ekonomik marjinalleşme ve ideolojik aşırıcılık gibi terörizmin altında yatan nedenlerin ele alınmasına yönelik çabaları da kapsayan çok yönlü bir yaklaşım gerektirmektedir. Hükümetler, kolluk kuvvetleri, istihbarat servisleri, sivil toplum örgütleri ve teknoloji şirketleri arasındaki işbirliği, terörizm tehdidini etkili bir şekilde azaltmak ve yakın vadede barış ve istikrarı desteklemek için gereklidir.

TRAD: Sorularımızı yanıtladığınız için teşekkür ederiz. Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

Prof. Gus Martin: Terörizm ve terörizmle mücadele alanındaki bu çok önemli soruları tartışma onurunu bana verdiğiniz için teşekkür ederim. İlgi alanlarınıza hitap etmek benim için bir zevkti. Gelecekteki çalışmalarınızda size başarılar dilerim.

STRATEGY OF SUICIDE TERRORISM IN TÜRKİYE

ABSTRACT

Nuriye NİĞDELİOĞLU HAPPANİ*, Fahri ERENEL**

Suicide terrorism is a phenomenon with conventional warfare and conventional targets/tactics. Suicide attacks, which emerged in the latter half of the 20th century, have been on the rise with each passing day. Uncertainties regarding the reasons why an individual would attempt to collectively kill themselves or others for a belief they hold still persist. The complexity of the phenomenon of suicide terrorism arises from the inability to determine when terrorist organizations carried out suicide attacks in response to which political, religious, or ideological events. The occupation of Afghanistan by the USA after the September 11 attacks and the invasion of Iraq in 2003, along with the instability in the Middle East, contributed to the increase in suicide attacks. This article aims to analyze the ideology, target audience, time/space, purpose/method relationship, the periods in which suicide attacks occurred, and their contributions to terrorist organizations, which are used as acts of killing among the most significant political events in the contemporary world. This research consists of three parts, the first part discusses the debate on the concept of suicide terrorism in the literature. In the second part, hypotheses prepared using the CPOST suicide attack database are analyzed. In the conclusion, suicide attacks carried out in Türkiye are evaluated in proportion to the hypotheses.

Keywords: *Suicide Terrorism, Suicide Attacks, Strategy of Suicide Attacks, Motivations, Terrorism.*

TÜRKİYE’DE İNTİHAR TERÖRİZMİNİN STRATEJİSİ

ÖZET

İntihar terörizmi konvansiyonel savaş ve konvansiyonel hedefleri olan karmaşık bir olgudur. 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan intihar saldırıları her geçen gün artış göstermektedir. Bir insanın, inandığı bir şey için kendisini veya başkalarını kolektif olarak öldürmeye çalışmasının sebebi konusundaki belirsizlikler halen devam etmektedir. İntihar terörizmi olgusunun karmaşıklığı, terör örgütlerinin hangi dönemlerde, hangi siyasi, dini veya ideolojik olaylara karşı intihar saldırısı gerçekleştirdiği belirlenemediğinden kaynaklanmaktadır. 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD’nin Afganistan’ı, 2003 yılında Irak’ı işgali ile Ortadoğu’da yaşanan istikrarsızlık intihar saldırılarının artmasına neden olmuştur. Bu makale, günümüz dünyasının en önemli siyasal olayları arasında yer alan bir öldürme eylemi olarak kullanılan intihar saldırılarının ideolojisini, hedef kitlesini, zaman/mekân ve amaç/yöntem ilişkisini, hangi dönemlerde intihar saldırısı gerçekleştirildiğini ve son olarak terör örgütlerine olan katkılarını değerlendirmektedir. Bu araştırma sonuç kısmıyla birlikte üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde intihar terörizmi kavramının literatürdeki tartışmasına yer verilmiştir. İkinci bölümde Chicago Project on Security and Terrorism (CPOST) intihar saldırıları veri tabanı kullanılarak hazırlanan hipotezler analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuç kısmında ise Türkiye’de gerçekleştirilen intihar saldırıları hipotezlerle doğru orantılı olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *İntihar Terörizmi, İntihar Saldırıları, İntihar Saldırılarının Stratejisi, Motivasyon, Terörizm.*

* Dr., National Defence University, nuriyenigdelioglu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9372-6596

** Prof. Dr., İstinye University, ferenel@istinye.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8943-7265

INTRODUCTION

Suicide attacks occur worldwide and typically target security forces, political figures, and civilian populations. They often focus on metropolitan cities, tourist destinations, airports, mosques, churches and city squares. These acts of suicide terrorism involve multiple terrorists, and terrorist organizations play a significant role in orchestrating these attacks. This study aims to examine various aspects of suicide attacks, including ideology, dynamics, purpose-strategy-target relationships, the context of time, space, and organization, interactions between the action and activists, and the periods during which organizations increase their use of suicide attacks. Terrorist organizations on the international stage carry out suicide bombings with diverse ideological motivations. The purpose, causes, targets, methods, gender dynamics, timing, preferred locations, and lethality of suicide terrorism vary according to the structure and strategy of these organizations. Understanding the complexity of suicide terrorism is essential for determining when and why terrorist organizations resort to such activities, whether driven by political, religious, or ideological factors. Between 1996 and 2022, there were a total of 64 suicide attacks in Türkiye. This study analyzes these suicide terrorism acts by examining the regions in which they occurred, the identities of the organizations involved, their ideologies, target demographics, types of attacks, geographic locations, and gender dynamics. To conduct this analysis, data from The Chicago Project on Security and Terrorism (CPOST) were utilized.¹

1. LITERATURE REVIEW AND HYPOTHESIS

Suicide terrorist attacks are acts of political violence executed against non-combatant targets (Hoffman & McCormick, 2010, p.9). A suicide attack, one of the most effective methods of terrorist acts, involves attackers intentionally causing harm or death to others, even though they are aware they won't survive the process (Pape, 1996, p.123). Hafez describes suicide attacks as the 'unprecedented threat method' and defines them as the newest form of terrorism rooted in fear and anxiety. The attacks that occurred in the USA on September 11, 2001, the most well-known and deeply impactful

¹ CPOST, with the short name "Chicago Project on Security and Terrorism", Project group was founded by Prof. Dr. Robert Pape. It is the organization with the most comprehensive database covering all suicide attacks in the world since 1982. (https://cpost.uchicago.edu/research/suicide_attacks/database_on_suicide_attacks/)

suicide attacks, continue to have lasting effects today due to the losses, psychological damage they caused, and their influence on shaping the global agenda. In the literature, the terminology used to describe suicide attacks often depends on the perspective of the descriptor, but it does not alter the fundamental nature of the action. Instead of the term ‘suicide attack,’ various terms such as ‘martyrdom operation,’ ‘freedom fighter,’ ‘suicide commando,’ ‘suicide terrorism,’ and ‘suicide bomber’ are used (Hafez, 2007, p.XXX). In the literature, the terminology used to describe suicide attacks often depends on the perspective of the descriptor, but it does not alter the fundamental nature of the action. Instead of the term ‘suicide attack,’ various terms such as ‘martyrdom operation,’ ‘freedom fighter,’ ‘suicide commando,’ ‘suicide terrorism,’ and ‘suicide bomber’ are used (Cronin, 2003, p.3). Assassinations, armed attacks, and kidnappings are among the most common types of actions used by terrorists. In particular, bombings stand out as one of the frequently used methods, with vehicle bombings being a prevalent form of suicide attack. These suicide attacks typically involve self-sacrifice and mass killings through the use of materials such as explosive-laden vehicles, bags, or suicide vests. It’s noteworthy that during the 1980s, while traditional terrorist attacks resulted in an average of one fatality per incident, suicide attacks in the same period led to an average of twelve deaths per incident. Those who seek to coerce their opponents through the methods of suicide terrorism can inflict human and material losses in target countries that are, on average, twelve times more deadly than conventional terrorism (Hafez, 2007, p. XXV). The primary aim of suicide attacks is typically to apply pressure on a target government, seeking to compel a change in its policies. This strategy turns suicide attacks into acts of terrorism, aiming to either force the government to surrender or provoke rebellion against it, often by inflicting suffering on civilians. Suicide attacks are used as a weapon of the weak against a stronger enemy, when other methods of warfare have proven ineffective, regardless of the specific organization involved (Pape, 2003, p. 33).

Bloom, using the concept of suicide terrorism, defines suicide attacks as actions driven by political motives, characterized by violence, where the attacker deliberately detonates a target with their own body. He views suicide attacks as a component of asymmetrical warfare and asserts that the planned death of the activist is a prerequisite for the attack’s success. According to Pedahzur, who use the term ‘suicide terrorism,’ these attacks

represent a contemporary form of terrorism that differs from the methods and tactics used by classical terrorism (Pedahzur, 2006, p.7).

The successful completion of a suicide attack hinges on the determination of a suicide bomber to both kill and die. Consequently, research aimed at understanding the lethality of suicide attacks examines the motivational and structural factors within terrorist organizations. Some of the most prominent explanations for the deadly outcomes include factors such as being driven by religious or political ideology, socio-economic conditions, financial support, and loyalty to the organization or its leader. Ideology, whether religious or political, stands out as the most significant motivator for suicide bombers. With the rise of Islamist extremism, researchers have attributed the deadly consequences of suicide attacks to the religious ideologies of terrorist organizations. The belief among religious groups that they will be rewarded with martyrdom and paradise in the afterlife has led to more suicide attacks compared to secular terrorist organizations. As argued by Asal and Rethmeyer, terrorist organizations whose primary motivation is otherworldly have been responsible for a greater number of casualties than secular terrorist organizations (Asal & Rethmeyer, 2008, p.5).

The impact of religious differences on incidents of communal violence, terrorism, or war has been a topic of enduring debate. The global terrorism landscape, notably heightened after the September 11, 2001 attacks, has seen an increase in acts of terrorism where religion is used as a pretext. This begs the question: Do religious differences exacerbate tensions brought about by terrorism, or can they facilitate a more tolerant and peaceful society? Suicide terrorism is a growing phenomenon, and its expansion is attributed to its increased use by religiously motivated terrorist organizations. While a majority of the 315 suicide attacks carried out between 1980 and 2001 were orchestrated by non-religious organizations, a significant shift occurred in the period between 2000 and 2004, where 70% of over 400 suicide attacks were executed by religiously motivated groups. The direct relationship between religion and suicide terrorism plays a pivotal role in garnering support from the communities these terrorist organizations represent (Atran, 2004, p. 69). Virtually all terrorist groups, whether actively or passively, rely on public support to sustain their operations. Many of these organizations use terrorism as a means to bolster their popularity and

influence over future generations within the communities they represent (Kasfir, 2002, p.4).

The proportional relationship between religion and support for suicide terrorism centers on the regulatory aspects inherent in religious beliefs. Individuals demonstrate their endorsement of suicide terrorism by expressing their commitment to their collective community through participation in religious rituals. Communal religious rituals serve as a unifying force, enabling communities to address their challenges through collective action strategies. However, these very rituals can be manipulated by organizations seeking individuals willing to sacrifice themselves as a demonstration of their commitment to both society and a political cause. Within this framework, individuals who support suicide terrorism are expected, due to their specific religious beliefs, to engage in collective religious rituals as a way to display their dedication to society. The extremist group legitimizes the use of violence by invoking religious feelings in the society, adding religious interpretations to the feeling of alienation and isolation, and also works to eliminate the group defined as their enemy. Religion, although it does not contain violence, is used to legitimize the ideology that defends political and ethnocultural issues. In countries with ethno-nationalist conflicts, as seen in Sri Lanka, Bosnia and Herzegovina, Northern Ireland, Sudan, Uganda, Kashmir, and the Former Yugoslavia, the enemy has been portrayed as “evil” (Hudson, 1999, p.33).

Other researchers argue that poverty (Krueger, 2007, p.2), economic inequality, high unemployment (Krueger & Maleckova, 2002, p.127), and unstable political and economic conditions that restrict rights and freedoms can be used to justify large-scale acts of political violence (Krueger & Laitin, 2010, p. 150) In this framework, the absence of social, political, and economic opportunities causes conflict between societies in general and mobilizes them against injustices. Although there is mixed evidence of the link between poverty and participation in terrorism, the lack of rights and freedoms has a strong impact on participation in terrorist organizations (Krueger & Maleckova, 2002, p.142). Nations seeking self-determination, and political independence, terrorist groups aiming to eradicate social and economic injustices defend their right by resorting to their violent attacks for the common social good. These reasons lead to more people willing to commit suicide attacks. Therefore, a strong commitment to a political cause or a religious ideology can increase the number of mentally and physically

committed people available. In addition to ideology, the organizational structures of these groups can also have an impact on the deadly consequences of terrorist attacks (Asal & Rethemeyer, 2008, p.438) The way power is distributed in an organization is the most important factor for demonstrating loyalty to those at the bottom of the organizational pyramid. Although there is not enough information about the nature, motivation, causes, and consequences of the terrorist's psychology, the emerging common concepts focus on ideology, religion, politics, leader-follower relations, organization, and efforts to show themselves. People who prefer to be terrorists are generally unemployed, alienated from their social relations, and separated from society. Less educated people may try to join a terrorist group out of boredom and a desire to pursue a cause they see as just. While educated people may be motivated by political or religious reasons, some individuals may become militants in terrorist organizations with the desire to use their bomb-making skills. People born and raised in Western countries who choose to be terrorists are often both intellectuals and idealists. While the reasons vary, individuals often turn to terrorism with the help of a family member or friend with terrorist connections. Membership in a terrorist group is highly selective with novices lasting for a year or more gradually progressing towards full membership in the terrorist group. It is not enough for those who will become militants in the terrorist organization to have a personality or character suitable for the organization, they must also have a certain ability needed by the members of the organization (Hudson, 1999, p.22). Hypotheses were derived, believing that this research is an important step towards confirming the uniqueness of suicide attacks used by terrorist organizations and informing current counter-terrorism policies:

H1. As long as terrorist organizations are militarily helpless (defeated), they carry out more suicide attacks. The Kurdistan Worker Party (PKK) and ISIS/DAESH (also known as Daesh, ISIL, or so-called Islamic State) was militarily defeated and helpless, it resorted to suicide attacks.

H2. The acts of suicide terrorism in Türkiye differ according to religious motives, and ethnic/nationalist-separatist and Marxist-Leninist ideologies.

H3. Suicide attacks in Türkiye are executed by targeting the security forces, the political, and the civilian population.

H4. Whether the target is an indoor or outdoor area in suicide attacks affects the number of victims.

H5. The lethality of suicide attacks differs according to the gender of the perpetrator.

H6. Suicide attacks by more than one perpetrator cause more people to be victims involving attacks carried out by a single perpetrator.

H7. Suicide attackers do not carry out the actions alone, the influence of terrorist organizations in the attack is high.

2. DATA AND METHODS

This study focuses on suicide attacks in Türkiye between 1996 and 2022. The analysis is not limited to PKK because the suicide attack tactic has been used by various groups. The research includes suicide attacks by Ethno-Nationalist/Separatist, Religious, and Marxist-Leninist groups. As a result, this article categorizes suicide bombers as including the perpetrators of bombings or attempted criminals. Two different inclusion criteria were applied for all terrorist incidents examined in this study. First, a violent suicide attack crime must have been committed in Türkiye since 1996. Second, the perpetrators of the crime must be affiliated with a terrorist organization. For all incidents included in the research, the terrorists must have been convicted of this crime or remain unprosecuted.

The CPOST² collected information on multiple units of analysis, including death toll, casualties, location, gender, bomb type, target, and organization name. CPOST's incident identification and coding encompasses many different processes. Extensively cross-referenced and verified with English and Turkish official sources from June 1996 to November 2022 to reexamine the data and maximize the reliability of the data. In addition, this database has been proven in the international arena to be a valid source of data on deadly suicide attacks in the world. CPOST's incident identification and coding encompasses many different processes. Furthermore, this database has been proven in the international arena to be a valid source of data on deadly suicide attacks in the world.

² CPOST, with the short name "Chicago Project on Security and Terrorism", Project group was founded by Prof. Dr. Robert Pape. It is the organization with the most comprehensive database covering all suicide attacks in the world since 1982. (https://cpost.uchicago.edu/research/suicide_attacks/database_on_suicide_attacks/)

Table 1. Suicide Bomb Attacks In Türkiye Over Time (The Data Was Created By The Authors Using CPOST Data)

Months	1996	1998	1999	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2019	2022	Total
January				1											1	1	1			4
February													2			1				3
March			3			1		1								2				7
April			2													1				3
May			2		1		1		1			1				2	1			9
June	1								1							3	1			6
July			1												1			1		3
August												1			1	3				5

The first hypothesis is that the PKK and ISIS/DAESH were militarily defeated and helpless, it resorted to suicide attacks (H1) (Cronin, 2003, p.9). In this regard, numerical data on suicide attacks performed in Türkiye were examined. Our data show that although the PKK executed its first terrorist attack in 1984, it realized its first suicide attack in 1996 (CRS, 2019, p.2). Indeed, from 2004 to 2015, the PKK averaged less than one suicide operation per month. Although it envisaged the organization of rural areas and mountainous areas by using traditional terror methods in the first stages of PKK's operations, it also envisaged urban organization as its second part. Instead of resorting to asymmetric suicide bombing tactics, the PKK waged conventional warfare to survive during these periods. Indeed, from 2004 to 2015, the PKK averaged less than one suicide operation per month. With the end of the "solution process" defined as the "Kurdish Problem" between 2013 and 2015, it was observed that the number of suicide attacks increased significantly. While suicide belts accounted for half of the deaths caused by the PKK, this type of weapon was followed by the Handmade Explosives (EYP). An increase has been observed in the Trench (Hendek) Operations (UNHCR, 2017) and 15th July Coup Attempt (Uluçakar, 2020, p. 7) suicide attacks carried out between July 2015 and 2016 in the southeast of Türkiye (Esen, 2022, p. 2). With the strengthening of ISIS/DAESH in the region, the suicide attacks in Türkiye reached the highest level. The

deportation operations initiated by Türkiye after 2016 and the effective use of the F-16 and the Armed Unmanned Aerial Vehicle (UAV) had a positive impact on the fight against terrorism. The first warm contact of the ISIS/DAESH organization with Türkiye performed actions against the security forces and civilians to establish a caliphate state in Iraq and Syria, started on July 23, 2015. After ISIS/DAESH used weapons against Turkish soldiers, Turkish warplanes started to bombard ISIS positions. The USA started to use Incirlik Air Base on 12 August 2015 to fight against ISIS/DAESH, and both US and Turkish planes started air strikes. After the airstrikes, ISIS/DAESH started to carry out suicide attacks both in metropolises such as Istanbul, Ankara, Paris, and Brussels (Mills, 2017, p.29).

Suicide attacks, which have been executed for 26 years, have been performed by aggressors affiliated with four different terrorist organizations. In the attacks executed by PKK, Revolutionary People's Liberation Party-Front (DHKP-C), Al-Qaeda, and ISIS/DAESH organization members in different regions on different dates, a total of 879 people were killed and 2818 people were injured.

Figure 1. Number Of People Killed In Suicide Attacks Between 1996-2022 (The Data Was Created By The Authors Using CPOST Data)

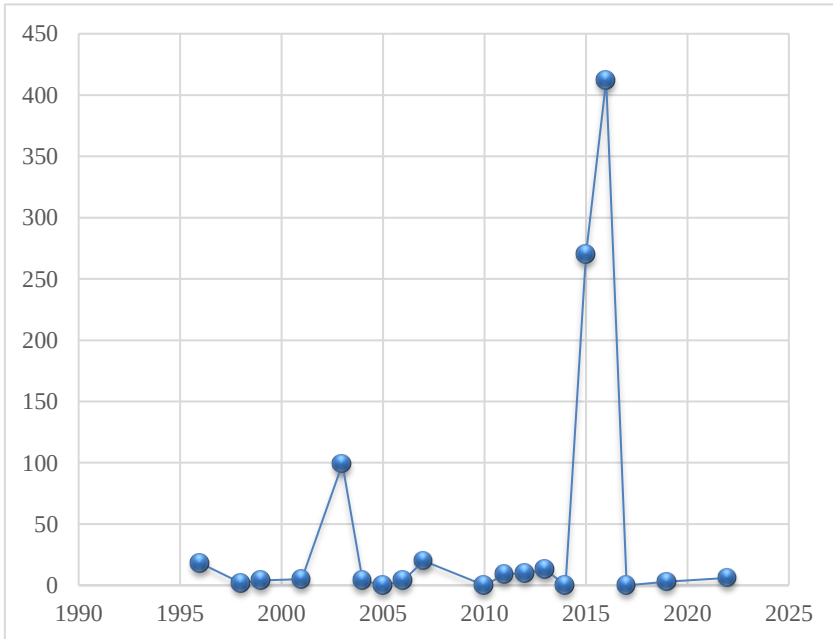
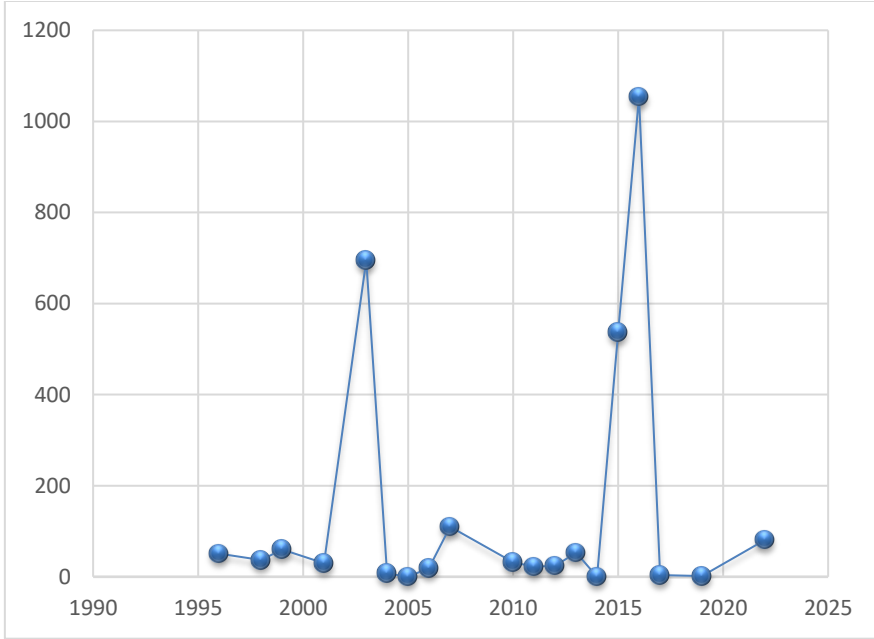

Figure 2. Number Of People Wounded In Suicide Attacks Between 1996-2022 (The Data Was Created By The Authors Using CPOST Data)

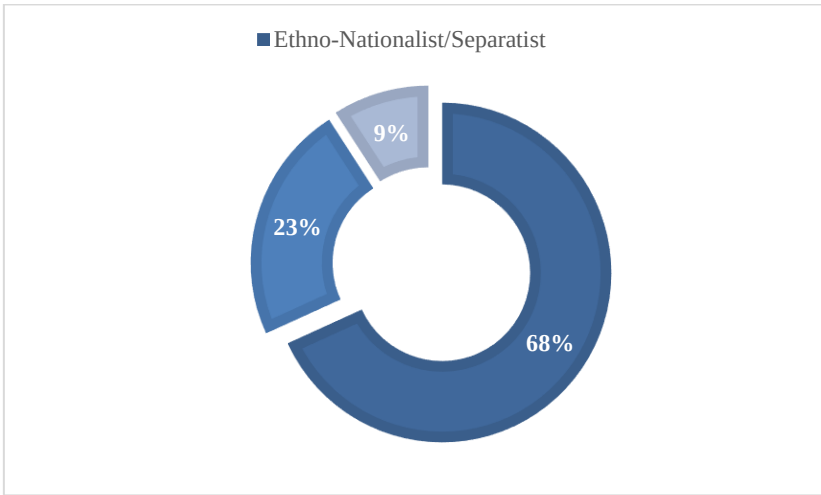

The terrorist acts that cause the most victims to suffer are as follows;

In the vehicle-laden bomb attacks on the British Embassy in Istanbul and HSBC Bank on November 20, 2003, 31 people died and 393 people were injured. The terrorist organization Al-Qaeda claimed responsibility for the attack (Cline, 2004, p. 322). “Labor, Peace, Democracy Meeting” was held in front of Ankara Train Station on October 10, 2015. Yunus Emre Alagoz and Omer Deniz Dundar, who were university students affiliated with the ISIS/DAESH terrorist organization, detonated the bomb on them, killing 102 people and injuring 400 others (Reuters, 2015). On March 13, 2016, a total of 37 people were killed and 125 people were injured in the terrorist attack against civilians waiting at the bus stop with a moving bomb-laden vehicle in Guvenpark. The attack was performed by university students Seher Çağla Demir and Ozgür Unsal affiliated with the PKK organization (BBC, 2016). Rakim Bulgarov and Vadim Osmanov who are affiliated with the ISIS/DAESH terrorist organization opened fire on the passengers with long-barrelled weapons and detonated the explosives on them at Atatürk Airport. In the attack, 41 civilians were killed and 231 people were injured (CNN, 2016). On December 10, 2016, in front of the

Beşiktaş stadium, Kadri Kılınç and Burak Yavuz, affiliated with the PKK organization, detonated their suicide belts and bomb-laden vehicles, 39 police officers died, 7 civilians died, and 235 people were (Guardian, 2016). The terrorist attack on the most famous nightclub in Istanbul on New Year's Eve on January 01, 2017, was organized by Uzbek Abdulkadir Masharipov, a university graduate affiliated with the ISIS/DAESH organization. A total of 39 people died and 79 were injured in the terrorist attack carried out with long-barrelled weapons on New Year's Eve (BBC, 2017).

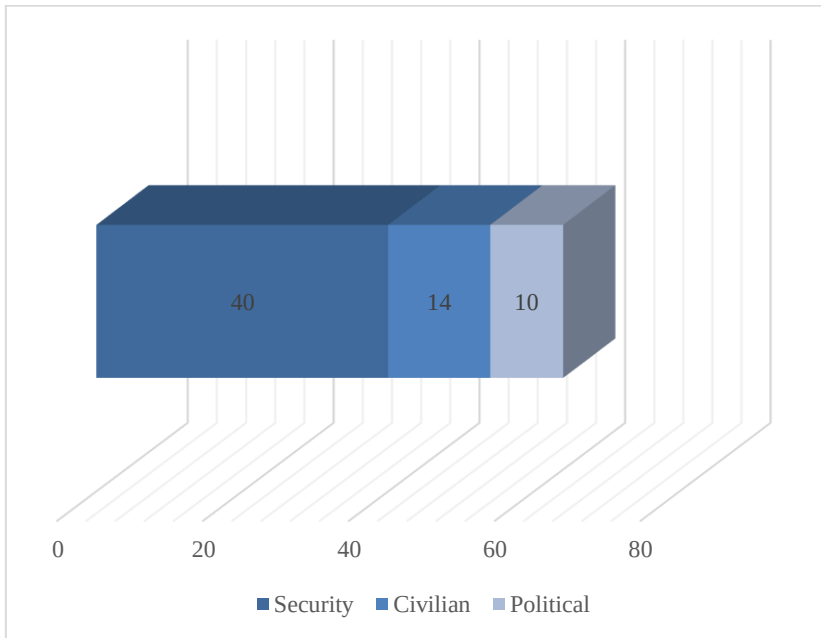
Figure 3. The Ideology of Suicide Terrorism Acts in Türkiye (The data was created by the authors using CPOST data)

For the second hypothesis, the acts of suicide terrorism in Türkiye differ according to religious motives, and ethnic/nationalist-separatist and Marxist-Leninist ideologies. (H2). In the figures, PKK organization is coded as Ethno-Nationalist, (DHKP-C) organization as Marxist-Leninist, ISIS and Al Qaeda as religious motivated organizations. Within this framework, 68% of the attacks were performed with Ethno-Nationalist/Separatist, 23% religious, and 9% Marxist-Leninist ideological motivations. Considering these ideological elements, terrorist organizations tried to establish a legitimate basis for acts of violence to achieve systematic, planned, and ideological goals. There is an absolute enemy element determined by the organization. Ideology is one of the most important tools of terrorist organizations and it is a concept that brings together people who form the organized structure of the organization, who have adopted the same view, and who are advancing towards the same goal. They carry out suicide attacks

to realize the targeted ideological elements, to announce them to the public, and to justify the aims they defend in the eyes of society. Through these actions, they give a message to society motivate the members of the organization, and lay the groundwork for the recruitment of new militants. According to Paul Wilkinson, whatever their ideological colour, terrorists in democratic societies are defined as helpless people who are alienated from all liberal-democratic values, who reign, and who strongly oppose the (Wilkinson, 1977, p.94). Vamık Volkan depicts the ideology of suicide terrorism by analogy with tent's canvas. People have "two identities" from childhood. The first is the individual's own identity (individual identity), and the second is a broader identity that encompasses many people like a large tent (large group or ethnic identity). Historical, cultural, and religious ideologies are the reason for the existence of communities. Selected traumas, chosen victories, and victimization psychology are inside the tent and the pole that keeps the tent up is in the hands of the group leader (Volkan, 2019, p.144).

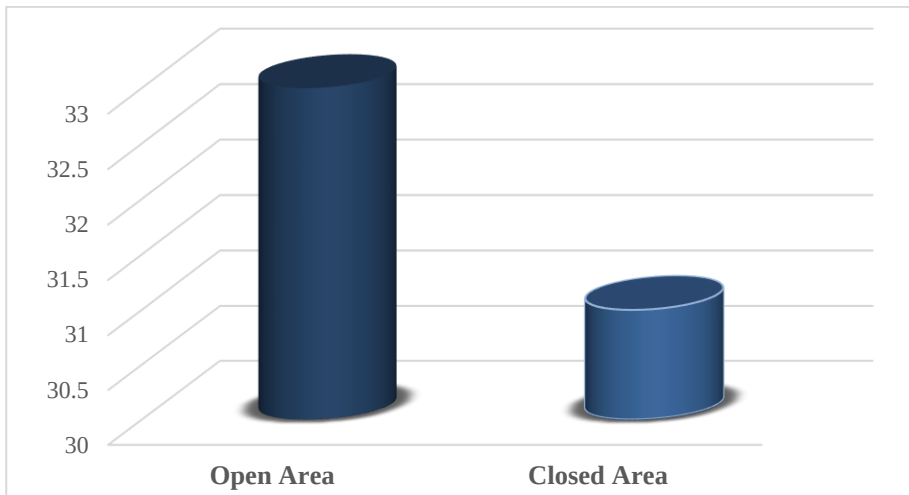
Figure 4. Suicide Actions by Target Types in Suicide Attacks in Türkiye Between 1996-2022 (The data was created by the authors using CPOST data)

The third hypothesis suggests that suicide attacks in Türkiye are

executed by targeting the security forces, the political personal, and the civilian population (H3). A total of 40 suicide attacks were performed between 1996 and 2022 targeting the security forces with a rate of 62%. In the same years, 14 suicide attacks were realized against civilians with a rate of 22% and a suicide attack on 10 different politicians with a rate of 16%. While the majority of the attacks targeted security forces, the highest number of casualties occurred among civilians. Considering the attacks of the terrorist organization PKK which carries out the most suicide attacks in Türkiye, it is seen that the organization has no hesitation in resorting to suicide attacks against the security forces and civilians. In a broadcast on MED TV, which supported the PKK in 1996, Abdullah Ocalan made the following statements encouraging the members of the organization to commit suicide attacks: *“Nobody should think that we are incapable of organizing suicide attacks. Zeynep Kınacı’s heroism has shown the strength of our suicidal guerrillas. Actually, each PKK member is a suicide guerilla. I believe we have too many female supporters in our people who can blow up their bodies like this young girl* (Sarı & Tinas, 2018, p. 17). Religiously motivated terrorist organizations such as ISIS/DAESH and Al-Qaeda have performed suicide attacks targeting civilians. It has been observed that the left-wing DHKP-C organization which defends the Marxist/Leninist ideology, executed a terrorist act mainly by targeting the security forces.

Figure 5. Targeted Areas of Suicide Attacks in Türkiye (The data was created by the authors using CPOST data)

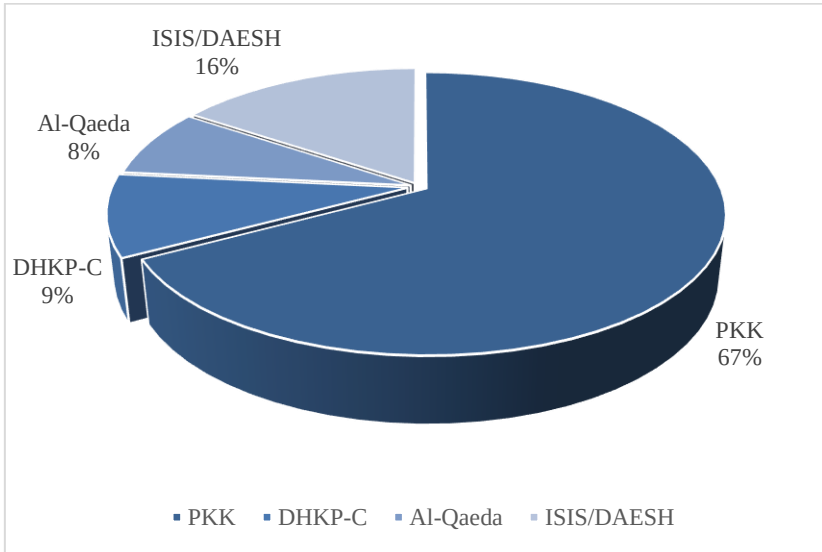
The fourth hypothesis (H4) suggests that the choice between indoor

and outdoor targets in suicide attacks impacts the number of victims. The acts of suicide attacks performed in closed areas increases the fatality by causing more people to die or be injured. Originally the bomb was more effective in closed areas, as the limited space and potential stampede following the explosion contribute to more severe consequences, with victims suffering injuries or fatalities. In contrast, suicide attacks carried out in open areas lead to a greater dispersion of blast waves, reducing the overall harm to individuals. However, if the attackers detonate the bomb in a closed area such as a bus, airport, or building, it destroys everything in the immediate vicinity (10-15 meters) of the (HDL Patel, 2012, p. 316). In explosions that occur in a closed area, the victims are thrown to the wall or hard surfaces such as concrete floors with the impact of the explosion with nails or pieces of shrapnel entering their bodies, causing more serious injuries. Another effect of the explosion in closed places is explosion trauma. The victim's bodies shiver with the effect of the sound waves from the explosion. The body is damaged by excessive pressure, causing internal damage to internal (Almogly & Mintz, 2006, p.53).

The fifth hypothesis is that the lethality of suicide attacks differs according to the gender of the perpetrator (H5). As of the second half of the 19th century Participation of women in terrorism and violent activities gained momentum (Schweitzer, 2006, p.7). As the year's terrorist activities in Türkiye began to take place, female militants began to take active roles in the PKK organization and were a part of the terrorist organizations with the highest female terrorist rate in the world (Haner, 2019, p. 2). Although the number of female terrorists is high, male militants stand out in the lethality of suicide attacks in Türkiye. Out of a total of 64 suicide attacks between 1996 and 2022, 54 were male and 10 were female attackers. The woman named Zeynep Kınacı, code name Zilan, who executed the first suicide attack in Türkiye in 1996, was also a graduate of the Department of Guidance and Psychological Counseling (Akbar, 2013, p.126). Despite the high rate of male suicide bombers, the first six suicide attacks in Türkiye were performed by female terrorists. It is observed that the number of male attackers has increased, especially when the suicide acts performed after the 2000s are examined. However, although the age range and marital status statistics could not be obtained due to the lack of data, in general, the attackers were single people between the ages of 17-25.

The sixth hypothesis is that suicide attacks by more than one perpetrator cause more people to be victims compared to attacks carried out by a single perpetrator (H6). If suicide attacks are performed by more than one perpetrator in a row, the second attack which is carried out especially by targeting the crowded groups who came to the scene to help the survivors after the first attack, completes the task of the first attack. The suicide attacks in Türkiye are examined, and it is seen that the actions in which more than one perpetrator participates cause more casualties compared to the suicide attacks executed by a single perpetrator. For this reason, statistical data are examined, suicide attacks carried out by more than one attacker; Bet Israel Synagogue-Neve Shalom Synagogue on November 15, 2003, November 20, 2003, United Kingdom Consulate General in Istanbul-HSBC Headquarters (Falk & Morgenstern, 2009, p. 270) October 10, 2015, Labor, Peace, and Democracy Meeting held in Ankara (Elmasry & El-Nawawy, 2020, p. 3) June 28, 2016, Atatürk Airport International Terminal (BBC, 2016) December 10, 2016, Beşiktaş Stadium (Reuters, 2019) March 13, 2016, Ankara Kızılay Square (NYTimes, 2016).

Figure 6. Terrorist Organizations Performing Suicide Attacks Between 1996-2022 (The data was created by the authors using CPOST data)

The seventh hypothesis is that suicide attackers do not carry out the actions alone, the influence of terrorist organizations in the attack is high (H7). The suicide attacks performed between 1996-2022 are examined and

it can be seen that the organization with the highest rate (67%) is the PKK organization. The PKK organization has executed 43 suicide attacks over the years. While the terrorist organization ISIS/DEAS ranks second with 16%, after 2015, the organization fulfilled 10 suicide attacks. Although this organization started its activities in Türkiye in 2015, it caused many more deaths and injuries than the attacks executed by the PKK organization. DHKP-C organization which is in the third place with a rate of 9%, performed 6 suicide attacks, while Al-Qaeda organization carried out a total of 5 suicide attacks with a rate of 8%. In this regard, although the number of militants who committed terrorist acts is limited, the number of people who prepared, planned, and fulfilled the act is quite high. The organization is important in the realization of the suicide attack, its planning, the procurement of weapons, the selection of the attacker, targeting, and realization of them. Indeed, terrorism experts argue that the role of the organizations' is a much stronger factor than the individual role. Because the individual has surrendered his identity to the group. Suicide attacks in the modern age involve a professional organization. There is a chilling logic in terrorist organizations choice of suicide operations. From an organizational perspective, such attacks are used as part of a terror campaign. On the other hand, from the perspective of the victims and their sympathizers, the news that is a natural part of the tragedy helps to publicize the terrorist's cause. A suicide attacker is declared a martyr in religiously motivated organizations, and a hero in left-wing groups (Cronin, 2003, p.12).

CONCLUSION

This article aims to investigate the strategy, target audience, aim-method relationship, reasons, and the periods in which suicide attacks are carried out in terrorist organizations. Suicidal terrorism is a manifestation of the situation that occurs when the perpetrator sacrifices. Contrary to traditional acts of terrorism, the death of the suicide attacker is essential and inevitable for the act to be successful. It aims to instil a sense of helplessness in the state by generating panic, fear, and anxiety within society by frequently using the suicide attack method of terrorist organizations and guerrilla groups.

Suicide attacks are carried out by targeting security forces, political and civilian populations. The suicide attacks in Türkiye are based on religious motives, ethnic/nationalist separatist and Marxist-Leninist ideologies. Although there is not enough information about the motivation,

causes, and consequences of the suicide bombing, the common concepts that emerged focus on ideology, religion, politics, organization, and the effort to prove oneself. There is an absolute enemy element determined by the organization. Ideology and religion, which are one of the most important tools of terrorist organizations, bring together the people who make up the organized structure of the organization and who are advancing towards the same goal under the same group identity.

With the end of the "solution process" defined as the "Kurdish Problem" in Türkiye between 2013 and 2015, it was observed that there was a significant increase in the number of suicide attacks. Suicide attacks increased with the military dismissals of the Trench Operations³ and the July 15 Coup Attempt. With the strengthening of ISIS/DEAS in the region, suicide attacks in Türkiye reached the highest level.

Women are preferred by terrorist organizations in suicide attacks. Although research has shown that suicide attacks carried out by women cause more harm than those carried out by men, in Türkiye, male militants stand out in terms of the lethality of suicide attacks.

Suicide attacks being carried out by more than one perpetrator in a row, especially the second attack against the group that came to the scene and helped the survivors after the first attack, completes the incomplete task of the first attacker. When suicide attacks in Türkiye are evaluated, it is seen that actions involving more than one perpetrator cause more casualties than suicide attacks carried out by a single perpetrator.

Although the number of militants carrying out terrorist acts is limited, the number of individuals involved in preparing, planning, and executing the attacks is quite high. The organization plays a crucial role in the preparation, planning, weapon procurement, selection of the attacker, targeting, and execution of suicide attacks.

In addition to all these, terrorist acts carried out in residential areas in rural areas until the 2000s, both in the world and in Türkiye, started to move to the metropolises after the 2000s. After the 9/11 attacks, metropolises have become centers of attraction for suicide attacks. Large crowds, business centers, airports, indoor and outdoor areas, and tourist places are preferred in

terms of civilian casualties. Suicide attacks in Türkiye are carried out by targeting big cities. However, the axis of the place where the suicide attacks took place varies according to the losses experienced after the action. The fact that the attacks are carried out in closed or open areas affects the number of victims. The fact that the bomb is more effective in closed areas, the narrower areas, and the stampede that may occur after the explosion caused more people to be harmed. Suicide attacks carried out in the open area, causes the blast waves to disappear more in the open air.

REFERENCES

- Akbar, A. (2013). *The thistle and the drone: how America's war on terror became a global war on tribal Islam*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
- Almogy, G., & Mintz, Y. (2006). Suicide bombing attacks can external signs predict internal injuries? *Annals of Surgery*, 243(4), 541-546.
- Asal, V., & Rethemeyer, R. K. (2008). The nature of the beast: organizational structures and the lethality of terrorist attacks. *The Journal of Politics*, 70(2).
- Atran, S. (2004). Mishandling suicide terrorism. *The Washington Quarterly*, 27(3), 67-90.
- BBC. (2016). *Ankara blast: kurdish group tak claims bombing*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-europe-35829231>
- BBC. (2017). *Istanbul new year reina nightclub attack leaves 39 dead*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-europe-38481521>
- Cline, L. E. (2004). From Ocalan to Al Qaida: the continuing terrorist threat in Turkey. *Studies in Conflict & Terrorism* 27(4), 321-335.
- Cronin, A. K. (2003). Terrorists and suicide attacks. *Crs Report For Congress*, 1-28.
- CRS, (2019). Turkey, the PKK, and U.S. Involvement: *A Chronology*.
- Elmasry, M. H., & El-Nawawy, M. (2020). The value of muslim and non-muslim life: a comparative content analysis of elite american newspaper coverage of terrorism victims. *SAGE*, 23(2), 533-551.
- Esen, B. (2022). Post-2023 Election scenarios in Turkey. *SWP Comment*.
- The Guardian. (2016). *Turkey vows vengeance after bombing kills 38 and wounds 166*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2016/dec/10/bomb-outside-istanbul-football-stadium-causes-multiple-casualties>

- Hafez, M. M. (2007). *Suicide bombers in Iraq: the strategy and ideology of martyrdom*. Washington D.C.: United States Institute of Peace.
- HDL Patel, S. D., A Gupta and N Stewart. (2012). Human body projectiles implantation in victims of suicide bombings and implications for health and emergency care providers: the 7/7 experience. *Annals of The Royal College of Surgeons of England*, 94(5), 313-317.
- Hoffman, B., & McCormick, G. H. (2010). Terrorism, signaling, and suicide attack. *Studies in Conflict & Terrorism*, 27(4), 243-281.
- Hudson, R. A. (1999). *The sociology and psychology of terrorism: who becomes a terrorist and why?* Washington: Library of Congress. Federal Research Division.
- Kasfir, N. (2002). Dilemmas of popular support in guerrilla war: the national resistance army in uganda, 1981–86. *Paper presented at LICEPT University of California, Los Angeles*.
- Krueger, A. B. (2007). *What makes a terrorist: economics and the roots of terrorism*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Krueger, A. B., & Laitin, D. D. (2010). Kto Kogo?: across-country study of the origins and targets of terrorism. *Cambridge University Press*, 148-173.
- Krueger, A. B., & Maleckova, J. (2002). Education, poverty and terrorism: is there a causal connection? *Journal of Economic Perspectives*, 17(4), 119-144.
- Mills, C. (2017). ISIS/Daesh: the military response in Iraq and Syria.
- Haner, M., Cullen, F. T., & Benson, M. L. (2020). Women and the PKK: Ideology, gender, and terrorism. *International criminal justice review*, 30(3), 279-301. doi:<https://doi.org/10.1177/1057567719826632>
- NYTimes. (2016). *Deadly bombing in Istanbul is being investigated as a terrorist attack*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2022/11/13/world/middleeast/turkey-explosion-istanbul.html>
- Pape, R. (2003). *Dying to win: the strategic logic of suicide terrorism*. New York: American Political Science Association.
- Pape, R. A. (1996). *Bombing to win: air power and coercion in war*. New York: Cornell Studies in Security Affairs.
- Pedahzur, A. (2006). *Root causes of suicide terrorism: the globalization of martyrdom*. London.
- Reuters. (2015). *Turkey names one of Ankara suicide bombers: media*.

- Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-turkey-explosion-investigation-idUSKCN0SD0ZF20151019>
- Reuters. (2019). Turkey jails 14 for life for 2016 Besiktas bombing: anadolu. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-turkey-security-besiktas-idUSKCN1SN15E>
- Sarı, B., & Tinas, M. (2018). *A Terrorism threat against humanity and democracy: the PKK case*. Polis Akademisi Yayınları.
- Schweitzer, Y. (2006). *Female suicide bombers: dying for equality?* Tel Aviv: Jaffee Center for Strategic Studies.
- Uluçakar, M. (2020). An outlook into the Turkish civil-military relations after the 2016 coup. *Journal of Public Affairs*, 21(2), 1-9.
- UNHCR, (2017). *Report on the human rights situation in south-east Turkey*.
- Volkan, V. (2019). Large-group identity, who are we now? leader–follower relationships and societal–political divisions. *The American Journal of Psychoanalysis*, 79, 139-155.
- Wilkinson, P. (1977). *Terrorism & the liberal state*. London: Red Globe Press London.

IS THE PYD A CONTINUATION OF THE PKK? AN IDEOLOGICAL ANALYSIS OF THE CONCEPTS OF DEMOCRATIC CONFEDERALISM AND DEMOCRATIC AUTONOMY

Turgay DEMİR*

ABSTRACT

Since the early stages of the Syrian civil war (summer of 2012), there has been a question whether the PYD (Democratic Union Party/Partiya Yetikiya Demokrat) in Syria is identical to the PKK (Kurdistan Workers' Party/Partiya Karkeren Kurdistan) in Türkiye. This is mainly because of the ideological links and organizational similarities between them. This article scrutinizes the ideological relationship between the PYD and the PKK by approaching the topic from an academic perspective. By tracing the PYD's concept of democratic autonomy and investigating its relevance to Abdullah Öcalan's concepts of democratic confederalism and democratic nation, the paper analyzes and compares the ideologies of the PYD and the PKK. Consequently, the article argues that the PYD embraces and implements Abdullah Öcalan's concept of democratic confederalism under the names of democratic autonomy or self-governance and attempts to concretize the concept of democratic nation as the main indicators that PYD is an ideological continuation of the PKK in Syria.

Keywords: *Democratic Confederalism, Democratic Autonomy, PYD, PKK, Syrian Civil War.*

PYD PKK'NIN BİR DEVAMI MI? DEMOKRATİK KONFEDERALİZM VE DEMOKRATİK OTONOMİ KAVRAMLARININ İDEOLOJİK BİR ANALİZİ ÖZET

Suriye iç savaşının ilk aşamalarından, özellikle 2012 yılı yazından itibaren, aralarındaki ideolojik yakınlıklar/bağlar ve örgütlenme yapılarından kaynaklı benzerlikler dolayısıyla Suriye'deki Demokratik Birlik Partisi (PYD) ile Türkiye'deki Kürdistan İşçi Partisi'nin (PKK) aynı örgütler olup olmadıkları sorusu tartışılmaktadır. Bu makale meseleye akademik bir perspektiften yaklaşarak bu örgütler arasındaki ideolojik ilişkiyi irdelemektedir. Makale, PYD'nin demokratik otonomi adını verdiği kavramın ideolojik yaklaşımının izlerini sürüp bu yaklaşımın Abdullah Öcalan'ın demokratik konfederalizm ve demokratik ulus adını verdiği ideolojik yaklaşımlarla ilişkisini sorgulayarak karşılaştırmaktadır. Karşılaştırmının sonucunda makale, PYD'nin Abdullah Öcalan'ın demokratik konfederalizm konseptini benimsemekle kalmadığını aynı zamanda Suriye'de "demokratik otonomi" veya "öz yönetim" kavramları aracılığıyla onu uygulamaya koyduğunu ve aynı zamanda Öcalan'ın demokratik ulus kavramının pratiğini gerçekleştirmeye çalıştığını ortaya koymaktadır. Buradan hareketle makale PYD'nin ideolojik olarak PKK'nın Suriye'de bir devamı olduğunu iddia etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Demokratik Konfederalizm, Demokratik Otonomi, PYD, PKK, Suriye İç Savaşı.*

* Dr. Öğretim Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, turgay.demir@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6526-0784

INTRODUCTION

The Syrian Kurds have had some unprecedented opportunities following the outbreak of the Syrian conflict and since the summer of 2012 such as having a de facto autonomous administration (Gunter, 2014, p.1). Particularly following the withdrawal of the Syrian government forces from northern parts of the country in July 2012, the PYD took the control over the region because of possessing armed forces like the YPG (People's Protection Units/Yekineyen Parastina Gel) (Savelsberg & Tejel, 2013, p.191). Those developments have brought the PKK, its ideology and its policies into the Syrian civil war, mainly due to its ideological impacts on the PYD. Since then, scholars have been investigating the relationship between the PYD and the PKK as the PYD is the Syrian affiliate of the PKK (Gunter, 2014).

There are two types of studies approaching the relationship between the PYD and the PKK in the existing literature. The first type is mainly based on research of Western scholars and some regional ones who tend to defend that the PYD is a Syrian Kurdish party; and therefore, it should be considered as a distinct organization from the PKK (Kaya & Lowe, 2017; Paasche, 2015). Although these scholars accept an ideological intimacy between the PYD and the PKK, they emphasize some reasons and indicators for such a distinction. First of all, the PYD has never been listed as a terrorist organization by Western countries like the PKK (Paasche, 2015, p.78), which was designated by the US and European Union countries (Gunter, 2000). Second, those parties operate in different contexts and/or geography. While the PKK functions in Türkiye, the PYD operates in Syria, particularly in the chaotic atmosphere of the civil war (Kaya & Lowe, 2017, p.280). Third, in spite of the fact that there is an ideological intimacy between those organizations, as underlined by its leading officials, the PYD is an autonomous actor operating in Syria, which was not controlled by the PKK (Kaya & Lowe, 2017, p.280). Fourth, the PYD tries to increase its legitimacy among the Syrian Kurds and needs international support for its model of governance that leads the PYD to act as a Syrian Kurdish party and downplay its relationship with the PKK (Kaya & Lowe, 2017, p.276, 280). Finally, the PYD operationalizes something that the PKK has never experienced, which is being a party of government on a chunk of territory (Kaya & Lowe, 2017, p.281). Such an experiment urges the PYD to govern

many people and work with other political parties, ethnic/religious groups and different movements (Paasche, 2015, p.78).

The second type of studies perceive the PYD and PKK quite identical. They are mainly research of Turkish scholars who approach the relationship between the PYD and PKK from the perspectives of politics and terrorism. While analyzing the PYD-PKK relationship politically and calling the PYD as a “terrorist organization”, those studies rightfully address human resources, organizational and structural affiliation of the PYD as a Syrian subunit to the PKK’s body of Kurdistan Communities Union (KCK) in discussing the attempts of the PYD to have a political organization in Syria (Çalışkan, 2020), the YPG as a proxy actor in the US foreign policy (Erol & Çelik, 2018), the role of terrorist organizations in identity building (Demirel 2017) and the PYD-PKK’s strategies during the Syrian civil war (Kerman & Efeğil, 2017). The PYD was established by the Syrian remnants of the PKK in 2003 (Gunter, 2014). This reality has also been accepted and demonstrated by Western scholars. For instance, Kaya & Lowe (2017, p.279) address the similarities between the military organization of the PYD and the PKK. While the PKK operates as a political party and its military activities are conducted by the HPG (People’s Defense Forces), a military unit for the men, the PYD acts like a political party and its main military unit is the YPG, a military unit for the men (p.279). Additionally, the PKK has a YJA-STAR (the Free Women Units) as a military unit for the women, the PYD has the YPJ (Yekineyen Parastina Jin, Women’s Protection Units) (Knapp et al., 2016). Thus, the perspectives of those second type of studies can become more understandable if we closely look at the PYD’s party program. According to the PYD’s party program (2013), the PYD “considers the leader of The Democratic Communities Union of Kurdistan [KCK] as its leader [the PKK leader Abdullah Ocalan], and declares the People’s Congress of Kurdistan ‘KONGRA GEL’ as the supreme legislative authority of the people of Kurdistan”. These are the bodies of PKK, which help demonstrate the organizational similarities of the PYD with the PKK. Even those organizational points indicate the necessity of an ideological scrutiny between the PYD and the PKK, and the importance of this paper, since those organizations were established in accordance with the ideological concepts of the PKK and mainly its leader Abdullah Ocalan. Accordingly, one side attempts to provide the PYD as a distinct organization from the PKK,

another one strives for indicating that they are identical and both are terrorist organizations.

Bringing an alternative perspective to those debates, especially through comparing the ideological concepts of the PYD and the PKK, would be a significant and leading approach that would also provide a strong ground to those debates from an academic perspective. Aforementioned studies are significant in terms of approaching the relationship between the PYD and the PKK from different perspectives. They also have a common understanding regarding the ideological similarities between the PYD and the PKK. However, there has not been any analyses of the ideological concepts of the PYD and the PKK. When such an analysis is completed, it would be possible to indicate and address to what extent the PYD is an ideological continuation of the PKK although the PYD attempts to downplay its relations with the PKK (Kaya & Lowe, 2017, p.280). Such an analysis would clearly demonstrate that the PYD operates the PKK's, particularly its leader Abdullah Ocalan's concepts of democratic confederalism and democratic nation and it would clearly address the practical implementations of the PKK's concepts by the PYD in Syria. Although there have been some attempts to show Ocalan's ideological impact on the PYD administration in Syria through the concepts of gender equality or jineology (Tank, 2022), there is a need for holistic approach that has to focus and explain the entire details of the PKK's concepts of democratic confederalism and democratic nation provided a ground for the PYD's concept of democratic autonomy. Such an ideological ground can be seen through the explanations of the representatives of the PYD and PKK, and through the official documents of the PYD and its administration in Syria as well as the practical implementation of the PYD in Syria. Therefore, instead of engaging in the debates whether the PYD is the same as the PKK or it is distinct from the PKK, this article provides a new perspective, it creates an ideological ground for the aforementioned debates and approaches such a relationship from an ideological viewpoint. It traces the PYD's ideology (democratic autonomy) and elaborates its relevance to the PKK, more specifically Ocalan's ideological concepts (democratic confederalism and democratic nation) by addressing those points through the official documents of the PYD and by providing some practical examples from the daily implementations of the PYD administration in north and east Syria. Therefore, it asks the following questions:

- To what extent the PYD can be assessed as an ideological continuation of the PKK?
- What are the main ideological and practical indicators for assessing the PYD as an ideological continuation of the PKK?

The paper, thus, aims at comparing and contrasting the ideological concepts of those organizations, which would reveal the ideological dimension of their relationship. To do so, the article will begin by providing the details of methodology. After that, Ocalan's ideological concepts for the PKK will be examined. Then, the article will trace the PYD's operationalization of the PKK's ideological concepts in north and eastern Syria under the name of democratic autonomy or Rojava project. The paper will conclude by discussing the implications of the findings for the broader research on the PYD.

1. METHODOLOGY

The article is mainly based on the analysis and comparison of the documents of the PKK and the PYD. Such an analysis included three types of documents. The first type was the textbooks of Abdullah Ocalan, *Democratic Confederalism* (2011) and *Democratic Nation* (2016) that were written for the followers and sympathizers of the PKK. In the early stages of the Syrian conflict, the co-chair of the PYD at the time, Salih Muslim (quoted in KurdWatch, 2011), declared that Ocalan's model of governance was the best one and the best solution for the Kurdish question in Syria. Therefore, the PYD began preparing the Kurdish society to internalize such a model of governance under the name of democratic autonomy. Those explanations indicate that the PYD follows and aims to operate the ideas of the PKK leader Ocalan. Therefore, to better understand and explain the concepts of democratic confederalism and democratic nation, and to indicate the relationship between those concepts and the PYD's concept of democratic autonomy, it was necessary to examine Ocalan's aforementioned textbooks, *Democratic Confederalism* (2011) and *Democratic Nation* (2016). They were also important resources to indicate the PKK's influence on the PYD and its policies (Kaya & Lowe, 2017). As a result of this analysis, the section titled "Abdullah Ocalan and The Making of Democratic Confederalism" was written. In this section, the PKK's concepts of democratic confederalism and democratic nation were explained either

through direct quotes or through paraphrasing the sentences from those texts as well as adding inferences of the author.

The second type of documents were the official documents of the PYD such as its party program (2013), the Social Contract of Rojava (2014) and the Social Contract of Democratic Autonomous Administration of the North and East Syria Region (2023). The reasons for choosing those documents for the analysis can be explained like below. First of all, the PYD had been functioning its model of governance in the north and eastern Syria since the early stages of the Syrian conflict through those official documents. Secondly, those were ideal and significant documents to indicate how the ideological concepts and premises of Ocalan were located in the documents and were put into practice by the PYD leadership in Syria. As a consequence of this analysis, the section named “The PYD and Democratic Confederalism” was written. In this section, the article discusses and compares the conceptual similarities between the democratic confederalism and democratic nation of the PKK, and democratic autonomy of the PYD, particularly by indicating the practical implementations of the PYD. To demonstrate such points, either direct quotes from the official documents of the PYD or inferences of the author from those documents were applied.

The third type of documents included the outlets of the PKK-PYD related media such as Firat News Agency (ANF News) through which the explanations, speeches and interviews of the PYD representatives and the leading figures of the PKK such as Murat Karayılan and Cemil Bayık were reached out. Such an analysis helped indicate how the PYD operates Ocalan’s ideological concepts in its administrative and military units as well as in its institutions for education. Those outlets also demonstrated how the PYD and, to some extent the PKK, attempted to advertise its model of governance to the world.

While reading and analyzing the aforementioned documents, some direct quotes were used to express specific terms. Except this, analysis were written by paraphrasing the analyzed points and addressing the inferences of the author. When it is seen necessary, and to prevent any misunderstandings especially regarding the concepts of Ocalan, paraphrasing were applied by skipping the direct quotes. In terms of those points, this research has also some limits. Particularly, when explaining the concepts of democratic confederalism and democratic nation, there is a need for direct quotes from

Ocalan. However, applying those quotes regularly could cause some misunderstandings and could be seen like reflecting the points of Ocalan, a confirmed terrorist that could have risked the content of the research and the life of researcher. As underlined, such limits were attempted to avoid through paraphrasing and inferences of the author. Ultimately, the article argues that it is very significant to show the ideological relationship between Ocalan's concepts of democratic confederalism and democratic nation, and PYD's concept of democratic autonomy that were put in practice in the north and eastern Syria.

2. ABDULLAH OCALAN AND THE MAKING OF DEMOCRATIC CONFEDERALISM AND DEMOCRATIC NATION

In the early stages of the Syrian conflict, the PYD co-chair at the time, Salih Muslim said that they would be following Ocalan's ideological concepts in Syria under the name of democratic autonomy:

“There is a reason that we apply Apo's [Abdullah Öcalan's] philosophy and ideology to Syria: It offers the best solution to the Kurdish problems in Syrian Kurdistan. We have put forth a project: 'democratic autonomy'.” (Quoted in KurdWatch, 2011)

Through the underlined philosophy and/or ideology of Ocalan Muslim referred to the concepts of democratic confederalism and democratic nation. Ocalan wrote the textbooks of *Democratic Confederalism* (2011) and *Democratic Nation* (2016) that provides new concepts to the PKK sympathizers for forming a new society and administration. The PYD has been practicing those concepts in the north and eastern Syria since the summer of 2012 (Gunter, 2014). This part of the article will address the concepts of democratic confederalism and democratic nation. The concept of democratic confederalism is mainly based on Murray Bookchin's concept of libertarian confederalism (Knapp et al., 2016; Gunter, 2014). Democratic confederalism is a non-state administration or a democracy without a state or a state-like authority (Ocalan, 2011, p.21). It seems that in here Ocalan makes a distinction between a state and a democracy to justify his new concept of democratic confederalism. According to Ocalan (2011, p.21), states are based on power and their priority is to administer. Therefore, states utilize coercion in a legitimate meaning. However, democracies are constructed on a collective consensus and their priority is to govern, which appeal to direct elections and voluntary participation (Ocalan, 2011, p.21).

As a model of democracy, democratic confederalism is open to different political groups. Its characteristics include flexibility, multi-culturalism, a stand against monopolism and consensus that embraces ecology and feminism (Ocalan, 2011, p.21).

Additionally, Ocalan (2016) argues that he develops a new type of Kurdish nation by calling it “democratic nation” as an alternative concept to the nation of nation-states. In this regard, the concept of democratic confederalism would provide a ground for forming heterogeneous societies as an alternative to the homogeneous societies of nation states (Ocalan 2011). Such an argued transformation from nation to Ocalan’s democratic nation needs self-governance or autonomy as a necessary pre-condition for forming those aforementioned societies (Ocalan, 2016, p.21). We can infer from those explanations that a heterogeneous society is one of the main principles of Ocalan’s new model of governance. This is because Ocalan (2016, p.23) believes that the homogeneous society is mainly based on centralism, rigid political boundaries, particularly a single language, culture, religion and history. Ocalan (2011, p.23) argues that those criteria prevent societies like groups clans, tribes and communities that have federal qualities. So, the mindset of Ocalan’s democratic nation is based on the “consciousness of freedom” and “solidarity” among communities or individuals that share “similar mindset through their own will” (Ocalan, 2016, p.24). In this way, Ocalan (2011, p.23) believes that society will rely on its original meaning. The former empires embraced this strategy for their internal government through employing divergent type of self-administrations, such as self-administrations for “religious authorities, tribal councils, kingdoms, and even republics” in the different parts of their administrative structures (Ocalan, 2011, p.23).

Another argument Ocalan advocates is linguistic freedom for the heterogeneous societies/communities under this new model of governance. He opposes the idea that a state and a single language are necessary elements to become a nation. He argues that there is no need for a state and a single language or dialect to become a democratic nation. His democratic nation and democratic confederalism model perceive different languages and dialects as a “richness” (Ocalan, 2016, p.26). It appears that Ocalan considers the situation of Kurdish societies within four different countries of the Middle East. It is highly difficult to harmonize those societies to form a

united Kurdish state due to the cultural, linguistic and even dialectical differences (McDowall, 2004). It also seems that Ocalan aims two points through those claims. First, he wants to convince outsiders that his democratic confederalism and democratic nation have no problem with the nation-state system as long as the nation-state system does not impose anything to his model of governance. Secondly, he opens a space for the principle of “peaceful coexistence with other ethnic/religious minorities” to amplify that his alternative model is highly inclusive and democratic.

Ocalan also argues that education will play a central role in forming his ideal nation and/or transforming the Kurdish one into a democratic nation and functioning confederalism. In practice, this premise requires opening schools (Ocalan, 2016). These schools will teach “intellectual and emotional education” and create argued active citizens to become a nation in the context of Ocalan’s new model of governance (Ocalan, 2016, p.29). These schools will also explain the existing structures of societies and their codes in this century by considering the historical developments with regard to the modern society (Ocalan, 2016). Ocalan (2016, p.29) believes that through these schools, the new society will internalize freedom and equality and will be respectful towards differences within the public sphere as well as the moral and political life of society.

Transformation of societies through education is a theoretical part of the creation of the argued active citizens. For the practical part, the active participation in a policymaking process plays a crucial role. However, Ocalan’s envisaged active citizens do not only participate in policymaking processes but they also need to defend their nation, society and system actively in the context of self-defense. This is because Ocalan (2011, pp.28-29) believes that self-defence is a necessary mechanism to protect identities, capability of democratic decision-making and political nature of Kurds against internal and external interventions. Ocalan (2016) also argues that self-defense is a matter of existence for the democratic nation of Ocalan. We can infer two implicit contexts for self-defense as social and military from the textbooks Ocalan. While social self-defense is for the protection of identity, political awareness, right of decision-making and democratic nation, military one considers the protection of territory and administrative units against the perceived threats. However because of opposing to the nation-state system, Ocalan defends that there should not be a military

monopoly for the armed forces. Instead, the armed forces should be under the control of democratic institutions (Ocalan, 2011, p.29).

Self-defense mechanism is not only for the men but also for the women under this new model of governance. His explanations regarding women give us some hints about how Ocalan's new society or new nation approaches to the status of women. Ocalan (2011) describes the nation-state system as a patriarchal one, which exploits women as a cheap labor and tool for the production of men and continuity of this patriarchal system. His new society, on the other hand, envisages that as the "most oppressed and suppressed segment of society", women should have knowledge regarding their history. Women should construct their organizations/institutions, which will open a space for their existence and representation in each area of life (Ocalan, 2016, p.56). Accordingly, Ocalan (2016) argues that women can and should form their own defense forces. Consequently, the argued active citizenship in the context of self-defense against the perceived internal or external threats is important from two perspectives. First, it seems that Ocalan attempts to raise ideological consciousness regarding the argued active citizenship of his democratic nation in the context of his new model of governance. Secondly, Ocalan prepares his followers/sympathizers for potential external interventions of nation-states against his new model of governance and society. While the latter appears to be developed for protecting Ocalan's system against nation-states, the former one aims at creating conscious Kurds as argued active citizens in accordance with Ocalan's premises. In this way, Ocalan also opens a space for the argument of equality of men and women or gender equality amongst the Kurds.

Ocalan's new model of governance separates policy-making from administration, which implements policies. Ocalan tries to connect his political system and new administration with the societal structure of his new society and nation. This is because democratic confederalism is a "political Ocalan (2011, p.26) believes that in this type of self-administration all groups and cultural identities under this administration can express their voices. This system is built on confederal networks and it envisages a participatory democracy (Ocalan, 2011). Since Ocalan (2011, p.28) is highly critical about the nation-state system, he defends that only confederal networks or equally strong networks can provide a basis to nation-states. This confederal structure requires federative units and each federative units

play a role as “germ cells of participatory democracy” (Ocalan, 2011, p.27). Depending on the situation, these units can be combined and be associated into new groups and confederations (Ocalan, 2011, p.27). In this way, Ocalan (2011, p.27) argues that the system creates a “continuous democratic process”. For decision-making, local level is the central level. Thus, even the villages and urban neighborhoods need confederal structures (Ocalan, 2011, p.27). Therefore, when confederal networks from local to global level become operational, all types of “social and political groups”, “religious minorities”, and “intellectual tendencies” will straightforwardly participate in decision-making process to express themselves (p.26). Under this administration the aforementioned groups/societies express their opinions through local meetings, general conventions and local councils. Ocalan (2011, p.26) believes that this societal structure, which reflects the principle of peaceful coexistence with other ethnic/religious minorities, will encourage forming different and diverse groups by advancing the political integration of the society as a whole. This is because society in this new model of governance is central tool of social expression and participation. In this way, Ocalan (2011, p.26) thinks that the system will politicize society and politics will become a daily routine. Ocalan (2016; 2011) also thinks that this new political culture and politics help to create argued active citizens theoretically and practically. Consequently, the argued active citizens not only participate in policymaking process but they also actively defend their system through the mechanism of self-defense.

Ultimately, Ocalan (2011, p.32) plans that democratic confederations will not be restricted in one particular area. Instead, they will be transnational structures/organizations. Such a premise opens a space for Ocalan’s umbrella organization of KCK (Kurdistan Communities Union), which envisages connecting Kurdish confederal networks in Türkiye, Iran, Iraq and Syria. As seen, the PKK leader Ocalan strives to form a new nation and a model of governance/administration. Ocalan’s new ideology and its concepts, democratic confederalism and democratic nation, which are prepared for the PKK, have serious impacts on the PYD, the Syrian affiliate of the PKK. According to its representatives, the PYD functions democratic autonomy as a model of governance in northern Syria, which is guided by the writings of Ocalan (Muslim quoted in KurdWatch, 2011). Therefore, the next section will demonstrate how the concepts of democratic confederalism and democratic nations are located in the official documents of the PYD and

how the PYD functioned such a model of governance in the north and eastern Syria as a democratic autonomy project since the summer of 2012.

3. PYD AND DEMOCRATIC CONFEDERALISM

This section concentrates on the main ideological and practical indicators showing to what extent the PYD is an ideological continuation of the PKK. First, the PYD was established by the Syrian remnants of the PKK in 2003 (Gunter, 2014, p.105). Second, the PYD's party program (2013) states that it "considers the leader of The Democratic Communities Union of Kurdistan [KCK] as its leader [the PKK leader Abdullah Ocalan], and declares the People's Congress of Kurdistan 'KONGRA GEL' as the supreme legislative authority of the people of Kurdistan". Third, those points also indicate the organizational similarities between the PKK and the PYD. For instance, the KCK was found in 2004 as a new coordination body of the PKK (Akkaya & Jongerden, 2011, p.150) and all those organizations are parts of the complicated structure of the PKK with their military wings formed in accordance with the concept of democratic confederalism (Jongerden & Akkaya, 2013, pp.165-66). As underlined in the previous section, the envisaged confederal networks were designed to connect the confederal administrations in Türkiye, Iran, Iraq and Syria. Accordingly, the PKK in Türkiye, the Partiya Jiyana Azad a Kurdistan/Free Life Party of Kurdistan (PJAK) in Iran, the Partiya Çareseriya Demokratik a Kurdistan/Kurdistan Democratic Solution Party (PÇDK) in Iraq and the PYD in Syria were established to represent those ideological networking of Ocalan's KCK (Jongerden & Akkaya, 2013, pp.165-166). The PYD also had a branch of KCK in charge until the summer of 2011. This branch, the KCK-Rojava, was abolished in July 2011 (Savelsberg & Tejel, 2013, p.212). In 2005, the co-presidency of women was embraced by the PKK (Jongerden & Akkaya, 2013, p.165) and the PYD has been implementing the co-presidency and/or dual leadership in Syria (Kaya & Lowe, 2017). In terms of organizational similarities, the PKK and the PYD had also guerilla organizations. For example, the PKK has the HPG (Hezen Parastina Gel/People's Defense Forces) for the men, and the HRK (Hezi Rojhelati Kurdistan/Force of Eastern Kurdistan) operates in coordination with the PAJK (Partiya Azadiya Jin a Kurdistan/Party of Free Women in Kurdistan) and YJA-STAR, (the Free Women's Units) for women (Jongerden & Akkaya, 2013, pp.165-166). Similarly, the PYD has the YPG (Yekineyen

Parastine Gel/People's Protection Units) for the men (Kaya and Lowe, 2017) and the YPJ (Yekineyen Parastine Jin/Women's Protection Units) for the women (Gunter, 2014). Fourth, although they deny the existence of organic ties between the PYD and the PKK, the leading figures of the PYD, Salih Muslim (quoted in KurdWatch 2011; ANF, 2013b), and the PKK, Murat Karayılan, (ANF, 2024a) accept that there is an ideological intimacy between them in following and operating Ocalan's opinions. Finally, the leading figures of the PYD and the PKK use the same terminology by calling the happenings in north and east Syria as a "Rojava Revolution" (Muslim quoted in ANF, 2013b; Abdullah quoted kurdishquestion.com 2016; Karayılan quoted in ANF, 2015a).

The Syrian conflict started through the protests against President Bashar al-Assad in March 2011 and it brought some significant opportunities for the Syrian Kurds, particularly for the PYD in operating concepts of Ocalan (Demir, 2023a). The PYD had a de facto autonomous administration through the Kurdish Freedom Movement in the early stages of the conflict. It also opened schools and culture centers. As underlined by Salih Muslim, the co-chair at the time, their aim was to transform the Kurdish society in accordance with Ocalan's argued democratic nation through "culture, institutions, structure, organization" in towns and cities of northern Syria (KurdWatch, 2011). With the start of the Aleppo battle between the opposition and regime forces in July 2012, the conflict turned into a civil war (Kusilek, 2019, pp.2-3). The Syrian government forces withdrew from the Kurdish-populated region for the protection of central areas (Gunter, 2014). Kurdish parties filled the remaining authority and security gaps in the region (Allsopp, 2013), and the PYD took the control because of its armed force, the YPG (Savelsberg & Tejel, 2013). By the end of the summer of 2012, the PYD managed to gain control over the vast majority of northern Syria including Afrin, Kobani and Amuda (Kusilek, 2019).

The PYD established an umbrella organization and a local assembly named the People's Council of Western Kurdistan (PCWK) with its executive and legislative branches (Gunter, 2014). The PCWK is also a PKK's institution (Savelsberg & Tejel, 2013, p.191). This umbrella organization included the Western Kurdistan Democratic Society Movement or Tevgara Civaka Demokrat (TEV-DEM) with local and civil structures (Kaya & Lowe, 2017), the Yekitiya Star, the Union of Families of Martyrs,

the Education and Language Institution, and the Revolutionary Youth Movement of Western Kurdistan (Allsopp, 2015). Those organizations commenced operating as argued civil society associations to transform the Kurdish society through education and strong organizational structures in accordance with Ocalan's concepts of democratic confederalism and democratic nation (Knapp et al., 2016). The unofficial status of the PYD administration in northern Syria continued until the Constitutive General Council of the Joint Interim Administration was announced as a result of a conference in November 2013 (KNK, 2014). Then, the PYD's cantonal administrations declared the acceptance of the Social Contract of Rojava in January 2014. In the following process, especially after the formation of the Syrian Democratic Forces (SDF) as a result of the alliance between the PYD and some Arab components in the region, and the establishment of councils under the name of Syrian Democratic Council (SDC) in the Arab majority regions, the federation system was declared in 2017 (ANHA 2024). Then in September 2018, the Autonomous Administration of North and East Syria (AANES) was announced (ANHA 2024). Officials of this administration generally bounded and operated Ocalan's democratic confederalism, and Arab members have also been forced to learn the concepts of Ocalan and his model of governance (Knights & Wilgenburg, 2021). In December 2023, the Social Contract of the Democratic Autonomous Administration of the North and East Syria Region (2023) was announced (ANF, 2023c) as a redrafted version of the Social Contract of Rojava (2014). From now, the practical indicators of the ideological intimacy between the PYD and the PKK (between the concepts of democratic confederalism, democratic nation and democratic autonomy) will be addressed by quoting from the related documents of the PYD and from the explanations of the leading figures of the PYD and the PKK.

The first practical indicator is the PYD's argument and implementation of peaceful coexistence with ethnic/religious minorities that is based on Ocalan's idea of heterogeneous society. Ocalan (2011) argues forming a heterogeneous society that is based on mutual recognition of communities and peaceful coexistence with all ethnic/religious minorities as the real and historical meaning and reflection of a society. The first paragraph in the introduction of Social Contract of Rojava (2014) refers to this point and harmony of other ethnic/religious groups as "Kurds, Arabs, Assyrians, Chaldeans, Arameans, Turkmen, Armenians and Chechens,"

(para 1, p.1). The introduction section of the new social contract (2023) also refers to the harmony of ethnic/religious groups through the statement “We, the daughters and sons of North and East Syria – Kurds, Arabs, Syriac Assyrians, Turkmen, Armenians, Circassians, Chechens, Muslims, Christians and Yazidis [...]” (para 1, p.1). The article 15 of the new contract (2023) also underlines the consolidation of the “values of coexistence in accordance with the principles of a democratic nation” (Article 15, para 6, p.3). The pro-PKK/PYD activists also argue that Kurds, Yazidis, Syriacs, Arabs, Armenians, Chaldeans, Turkmen and Chechens support this autonomous administration and appreciate working with the PYD-affiliated TEV-DEM movement in practice, particularly in Derik (Knapp et al., 2016). Although Derik has been used as a strategic place in the context of the Public Relations campaign of the PYD for advertising its model of governance to the outside world (Demir, 2023b, pp.86-87), the main point here is the practical indication of Ocalan’s concept of democratic confederalism through an argued principle of peaceful coexistence with ethnic/religious minorities by the PYD. The member of the KCK Executive Council and the PKK Executive Committee, Murat Karayılan, also demonstrated the PKK’s support to the PYD’s democratic autonomy project by emphasizing Ocalan’s premise of coexistence with ethnic/religious minorities. For Karayılan, Syria has a cosmopolitan atmosphere to operate Ocalan’s model of governance and the capture of Tel Abyad was important for the concepts of democratic confederalism and democratic nation:

“The liberation of Gire Spi [Tel Abyad] is [...] an important gain for the democratic revolution of all peoples in Syria including Kurds, Arabs and Assyrians. Rojava revolution is framed by the Democratic Nation Perspective put forth by the Leader Apo, and its prototype can be found in Cizir Canton. Arab people are attracted to the Democratic Nation formula that has brought to life in Cizir Canton for the past two years. This means there is viable ground for the formula to take root in all across Syria.” (ANF, 2015a)

Likewise, following the capture of Raqqa from ISIS in the fall of 2017, to show the PKK’s support in, Karayılan stated the following points in his message:

“The great sacrifice, heroism and fraternity displayed in Raqqa constituted a striking example for the democratic nation approach. Kurdish, Arab and Syriac young men and women shed their blood for

a joint cause and with this, building of a democratic and free life on the basis of fraternity of people and mutual respect with the perspective of the Democratic Nation has become much more probable.” (ANF, 2017f)

The introduction of the former Social Contract (2014) continues to express Ocalan’s viewpoint regarding the creation of a new society and nation under this new model of governance. The free will of individuals and communities are key elements for Ocalan’s democratic nation (Ocalan 2016). Those people would be conscious of freedom and solidarity through the right of self-governance in addition to the coexistence with other mosaics of this new society (Ocalan, 2016, p.21, 23). Thus, the former Social contract (2014) expresses “spirit of reconciliation, pluralism and democratic participation” for the creation of such a nation and it underlines the transformation of societies as a “transitional phase from dictatorship, civil war and destruction, to a new democratic society where civic life and social justice are preserved” (para 3, p.1). All those points demonstrate how the PYD located Ocalan’s ideological concepts in its official documents and also display the PKK’s explicit support to the PYD’s autonomy project in Syria.

The second practical indicator is the PYD’s argument and implementation of freedom of languages that is based on Ocalan’s argument to provide freedom of using languages for all ethnic/religious minorities through his new administration. For instance, Ocalan (2016) denies the idea of a state and a single language/dialect to become a nation. He argues that his model of governance perceives “different languages and dialects as a richness” (Ocalan, 2016, p.26). The PYD’s Party Program (2013) and the Declaration of The Political Resolution (2011), emphasize the freedom of using other languages in relation to the principle of peaceful coexistence with ethnic/religious minorities. Accordingly, the PYD’s Party Program (2013) underlines that Kurdish children will be able to learn the Kurdish language in schools. The Declaration of The Political Resolution (2011) underscores “*the use of mother tongue and education and learning in mother tongue and publication*” as a component of the collective democratic freedom. By considering structure of the Jazira region, the Article 9 of the former Social Contract (2014, p.2) allows the use of Kurdish, Arabic and Syriac as official languages for teaching and learning. The article 7 of the new Social Contract (2023, p.2), however, declares “Arabic, Kurdish, and Syriac are official languages in the areas of the Democratic Autonomous

Administration” within the entire north and east Syria. The article 6 of the new contract (2023, p.2) also underlines the freedom of using the mother tongue to organize and conduct daily affairs in the entire region. Those practical implementations are also supported by the institutions of the PKK as part of the argued “revolution” in north and east Syria. For instance, the so-called education committee of the KCK celebrated the Kurdish Language Day on 15th May 2023 by stating that “Happily, the Rojava Revolution is leading the quest of all languages and voices to live freely in their mother tongue as a true cultural revolution.” (ANF 2023b).

The third indicator that the PYD operates the ideas of Ocalan is the role of education in forming a new society in Syria. As addressed in the previous section, education plays a central role for transforming Ocalan’s society. Ocalan (2016) argues that his model of governance will need schools to create active citizens, and provide a substantial ground for Kurds to become a democratic nation (p.26). Accordingly, the co-chair of the PYD at the time, Asya Abdullah, underlined that the PYD had established special and general public academies to teach Ocalan’s new concepts for the members of the PYD administrations as well as societies in there. Through those schools, the PYD aimed to provide lessons over the culture of democracy and self-governance. Additionally, it organizes seminars, panel discussions, public meetings to assess progress and political situation (ANF, 2012b). The Article 91 of the previous Social Contract (2014, para 2-3, p.14) refers to the importance of education in this new society by rejecting any nationalist or chauvinistic principles. The article 98 of the new Social Contract, on the other hand, establishes an Education and Learning Council including the “representatives of the University Council, the Education Authority, the Curriculum Foundation, the Language Foundation, the Teachers Union, representatives of the teaching staff, research and study centers, genetics committees, representatives of the communes and peoples’ councils and representatives of the Student Union” to create an education strategy for developing the nation’s mentality over democracy (2023, para 8-9, p.20-21).

Education is a key and theoretical part in creating Ocalan’s argued active citizens for the concept of democratic confederalism. Therefore, the PYD redesigned the education system in the region since the summer of 2012 (Bengio, 2020, p.363). The new textbooks for primary/secondary

schools and universities were prepared in accordance with Ocalan's concepts of democratic confederalism and democratic nation (Allsopp & Wilgenburg, 2019, p.110). Additionally, the academies that function as education centers for people of the region attempt to raise awareness concerning the self-governance, new administration, society, and citizenship. They focus on the subjects of self-defense, women, youth, ecology, security and/or public order, economy, urbanization, law and justice, sociology, history, language, literature, and diplomacy (Knapp et al, 2016, p.181). The Celadet Bedir Khan Academy for Kurdish Language, History and Literature, established in 2013 to train Kurdish teachers and create new education system. Therefore, it is one of the typical examples of those academies. Particularly its program for teachers mirrors the ideological impacts of Ocalan. This is because the Kurdish language teachers need to study "Kurdish history and literature, the history of assimilation, pedagogy, Democratic Nation ideology and women's science (Jineoloji)" in accordance with the textbooks and teachings of Ocalan (Knapp et. al, 2016, p.179).

The textbooks of primary and secondary schools in the PYD-controlled areas include ideological instruments of the PKK leader Ocalan (Espinosa & Ronan, 2022; Bengio, 2020; Dinç, 2020). For instance, some elementary school books include quotes from Ocalan regarding the importance of the Kurdish nation and Kurdish language (Bengio, 2020, p.370). Terms such as oppression, history of the Kurds' oppression and threats to the PYD administration are taught in these levels in accordance with Ocalan's writings (Espinosa & Ronan, 2022, p.7). Since 2015, four public universities have been founded, Afrin University (2015), Rojava University (2016), Kobane University (2017) and al-Sharq University of Raqqa (2021), in the north and east Syria (Rojava Information Center, 2022, p.4). Their education is also based on Ocalan's concepts of democratic confederalism and democratic nation. The Rojava University, for example, emphasizes that it is built on the "ideas of Democratic Nation, as expounded by Kurdish philosopher and imprisoned Kurdistan Workers' Party (PKK) leader Abdullah Ocalan" (Rojava Information Center, 2022, p.6). Additionally, the Faculty of Languages and Social Sciences of the Rojava University has a Department of Jineoloji (Women's Science), which provides courses in accordance with Ocalan's writings over women (Rojava Information Center, 2022, pp.11-12).

The fourth indicator is the implementation of the participation in the policymaking processes and mechanism of self-defense for men and women. While education is a theoretical part for creating the argued active citizens, Ocalan (2011) underlines that participation in the policymaking and self-defense are practical parts for becoming the argued active citizens in his new model of governance. Therefore, the term self-defense becomes the essential part of Ocalan's argued democratic nation and model of governance to protect "identity", "political awareness", "democratization" and "right of self-governance" (Ocalan, 2016, p.32; 2011, p.28-29). Ocalan (2016) defends militarist consciousness to protect his model of governance against potential threats, particularly against neighboring nation-states, Syria, Iraq, Iran and Türkiye. Accordingly, the YPG, as the transformed version of the People's Youth Units (YXG), became the main defense unit for the PYD's administration and its society in the summer of 2012 (Knapp et. al., 2016). The article 15 of the former Social Contract (2014, para 3, p.3) authorizes the YPG as the only military force for the defense of cantons against the internal and external threats. Since its establishment, the YPG has been operating Ocalan's premise of self-defense to defend the PYD administrations against the nation-states, such as Syria, Iraq, Iran and Türkiye (Ocalan, 2016). However, starting from the summer of 2013, the YPG argues that it began defending the Kurdish autonomy against the Islamist groups such as some elements of the Free Syrian Army (FSA) until the Kobane siege (Al-Tamimi, 2013) and against ISIS since then (Knapp et al., 2016). While the previous social contract (2014) emphasized the YPG as the only military force for the self-defense of this model of governance, interestingly, there is no mention of the YPG in the new social contract (2023). The article 111 underlines the Community Protection Forces, Syrian Democratic Forces (SDF), Women's Protection Units (YPJ) and Internal Security Forces (Asayish) as self-defense mechanisms for this administration. Although the new social contract does not mention, the SDF consists of the YPG, YPJ and some Arab forces in the region (Barfi, 2016). Accordingly, the Arab members need to learn Ocalan's teachings, particularly the concept of democratic confederalism before joining the SDF (Knights and Wilgenburg, 2021). Those aforementioned points are also closely related to the PKK's concept of revolution since Murat Karayılan expressed that it requires an organized society, guerrillas as an organized

defense units and self-defense of the combination of civilians and military organized within this society (ANF, 2022b).

Ocalan (2016) underlines the necessity of the right of self-defense for women. In this regard, the YPJ (Women's Protection Units/Yekineyen Parastina Jin) was founded in April 2013 (Knapp et al., 2016). The Social Contract of Rojava (2014) did not refer to women's defense units. However, the article 111 of the new social contract (2023) demonstrates the YPJ as one of the self-defense units of the administration in north and eastern Syria by emphasizing that they are legitimate forces and autonomously organized within the SDF. The new contract also indicates the role of women in the internal security forces, Asayish, by differing from the previous one. Accordingly, the fifth indicator is the PYD's implementation of Ocalan's opinions regarding women in the region. Ocalan (2011) has an argument of liberating women from the perspective of nation-state and creating an environment for them to become argued active citizens. The former Social Contract (2014, para 8, p.4, Article 27) emphasized that women have a right to participate in political, social, economic and cultural life and "men and women are equal in the eyes of the law" (2014, para 9, p.4 Article 28). Accordingly, there are women organizations working with the TEV-DEM with an argument of having more conscious women over this new society, system and argued active citizenship in decision-making processes. The Kongreya Star, the Women's Education and Research Centers, the Young Women's Movement, the Syrian Women's Association, the Syriac Women's Association, the Kurdish Women's Press Association, and the Foundation of Free Women in Rojava are some of them (Knap et al., 2016). There are also women councils in the districts of Arab neighborhoods and villages where the large Kurdish population lives. Women in these institutions have some activities such as reading books, discussing topics, doing some educational work, particularly the political education as a crucial part of the new system and society. They also publish newspapers and have some courses like using computer, learning language, sewing, the first aid, children's health, culture and art (Knapp et. al, 2016).

The new social contract (2023, para 5, p.1) also puts forward the women as a "fundamental pillar" of the new system. Compared to the previous one, the new social contract has more mention of women in accordance with the writings of Ocalan. The article 25 guarantees freedom

and rights of women in society and underscores gender equality (Social Contract 2023, para 7, p.4). While the article 50 stands any types of violence against women and sees them as a crime (para 10, p.6), the article 51 underlines women's right of equal participation in all areas of life as well as in the mechanisms of decision-making regarding their lives (para 11, p.6). The aforementioned implementations of women are also located in the new social contract. For instance, article 110 of the new contract (2023) underscores the establishment of the Women's Council of North and East Syria that organizes and educates women and works to build confederal system for women in the region (para 8-18, p.24). Similarly, the article 117 provides a basis to found Women's Social Justice Council (para 5-7, p.29). The PKK also supports those implementations of the PYD. The Executive Committee member of the PKK, Murat Karayılan underscored that "Rojava Revolution" indicated the leading role of women that had brought a change in the region (ANF, 2015b). The PKK and the PYD's leading figures also called the happenings in north and east Syria as a "revolution" led by women (ANF, 2012a).

The sixth indicator was the PYD's implementation of the dual leadership. As emphasized by Ocalan (2016; 2011), his new administration is based on the dual leadership, which provides women a role to play. Accordingly, the previous social contract expressed that the Legislative Assembly (Social Contract 2014, para 2, p.7, Article 47) and the entire bodies of the Judicial Council (Social Contract 2014, para 6, p.10, Article 65) should be consisted of at least 40 % of either sex. Particularly within the section of general rules, the Article 87 of the former contract reiterated that all bodies of this administration should consist of at least 40 % of either sex (Social Contract 2014, para 8, p.13). The new contract (2023), on the other hand, specifically emphasizes the "system of co-chair-ship" (article 24, para 6, p.4) and increases the portion of representation of women to 50 % in all councils of the region (article 78, para 7, p.10) and in the People's Council of North and East Syria (article 91, para 14-15, pp.16-17). Such a dual leadership covers all the administrative and military units of the region. For instance, there were the YPJ in parallel to the YPG. In the context of the Syrian civil war, the PYD used mechanism of self-defense against jihadist groups as external threats, particularly against ISIS since the Kobane siege. In this regard, efforts of women militias against ISIS captured the attention among the Western audiences (Enzinna, 2015; Albayrak & Corker, 2014).

The SDF also implemented such a dual leadership. Its inner circle, named the General Command, is consisted of co-chairs of the military units, Mazlum Kobane Abdi as a YPG commander and Newroz Ahmed as a YPJ commander (Knights & Wilgenburg, 2021, p.119). Additionally, the Women's Councils in north and east Syria represent the dual leadership in the administrative bodies. Points regarding the dual leadership of Ocalan can also be seen in institutions for education. Some elementary school books in the region specifically focus on theoretical and practical aspects of dual leadership. For each class, male and female chairs/presidents are elected and teachers encourage girls and boys to share their leadership positions (Bengio, 2020, p.371). Universities of the region have also councils to organize students and operate Ocalan's concept of democratic confederalism by having co-chair system in their university councils in compatible with Ocalan's ideological aspect (Rojava Information Center, 2022, p.7).

The seventh indicator of how PYD operates the ideas of the PKK and Ocalan in Syria is regarding the organizational scheme of the PYD cantons that is entirely based on Ocalan's concept of democratic confederalism. The articles between 4 and 12 in the former Social Contract (2014) described the administrative structure of the PYD cantons. Sticking to self-governance and confederal networking of Ocalan, the governance consists of the Legislative Assembly, Executive Councils, Municipal/Provincial Councils, High Commissions of Elections and Supreme Constitutional Courts (Social Contract 2014, para 2, p.2, Article, 4). The former contract did not explicitly separate policymaking and administration as underscored by Ocalan. However, the Legislative Assembly (Social Contract 2014, pp.6-7, Articles 45 - 53) acts like a body for policymaking, and the Executive Council (Social Contract 2014, p.9, Articles 55 - 61) and the Municipal/Provincial Councils (Social Contract 2014, para 1, p.10, Article 62) are responsible for administration. There are 22 bodies under the Executive Council, which regulate different functions like foreign affairs, defense, education, economy and social affairs (Social Contract 2014, para 8, pp.14-15, Article 95). Qamishli, Afrin and Kobane are administrative centers for Jazira, Afrin and Kobane cantons respectively as expressed by the Article 5 of the Social Contract (2014, para 3, p.2). The article 54 led canton governors to be responsible as other administrators (Social Contract 2014, para 2, pp.8-9). Similar to Ocalan's principle, the Article 7 established confederal networks in all "cities, towns and villages in Syria" (Social Contract 2014, para 5,

p.2). Article 8 underlined that whole “Cantons in the Autonomous Regions are founded upon the principle of local self-government. Cantons may freely elect their representative and representative bodies [...]” (Social Contract 2014, para 6, p.2). Additionally, cantons may have “their own flag, emblems and anthem” (Social Contract 2014, para 9, p.2, Article 11). However, they cannot “interfere in the domestic affairs of other countries” (Social Contract 2014, para 8, p.2, Article 10).

By differing from the previous one, the new contract (2023) emphasizes that ANNES is based on the principles of democratic confederalism (Preamble, para 6, p.1) and democratic modernity (Article 3, para 3, p.2) that are concepts of the PKK leader Ocalan. The new contract (2023) also keeps the status of cantonal administration (Article 11, para 2, p.2) and village, neighborhood, town, city and cantons are kept as main administrative units (Article 47, para 6, p.6). However, the new social contract (2023) extends the organizations of those administrative units and details their tasks. In this regard, communes (Articles 75-76) and people’s councils (Articles 77-79), neighborhood councils (Articles 80-81), town councils (Articles 82 – 83), city councils (Articles 84-87), people’s council in cantons (Articles 88-90), people’s democratic council in north and east Syria (Articles 91 – 96) are established. Additionally, the new contract (2023) concretizes other operating units in the region such as Education and Learning Council (Article 98), Council of Culture and Enlightenment (Article 99), Council of Families of Martyrs, Wounded, and Prisoners of War (Article 100), Environment Council (Article 101), Council for Social Affairs and Workers (Article 102), Law Council (Article 103), Health Council (Article 104), Council of Economy and Agriculture (Article 105), Council on Foreign Relations (Article 106), Council of Religions and Beliefs (Article 107), Youth Council (Article 108) and Women’s Council of North and East Syria (Article 110), and Women’ Social Justice Council (Article 117).

In practice, the commune consists of up to 200 households in a street and/or in a village (Knapp et al., 2016, p.87). People meet each month or in two months to discuss their priorities and participate in the policymaking process. The neighborhood covers seven to thirty communes. In the countryside, village community composes of seven to ten villages. The coordinating board represents the communes (Knapp et al., 2016, p.87). The

district includes a city and villages between seven to twenty villages as well as the coordinating boards of neighborhood and communes. The district's coordinating body is the TEV-DEM. Movements, political organizations or parties, NGOs participate in the council system to ensure the broader representation (Knapp et al., 2016). At the top, there is the PCWK that consists of district councils. In addition to them, each body has commissions named as eight areas. These areas are women, defense, economics, politics civil society, free society, justice and ideology (Knapp et al., 2016). All those administrative units, as shown above, were extended to the Arab majority areas following the establishment of the SDF and MSD (Syrian Democratic Council) (Kusilek, 2019) and they were concretized by the Social Contract (2023) of the Democratic Autonomous Administration of the North and East Syria Region.

The impacts of Ocalan can also be seen in the institutions in education that function as bodies preparing people for the future of the PYD administration. Classes in the primary and secondary schools are organized in accordance with Ocalan's concepts through textbooks (Bengio, 2020, pp.371-72). Student meetings provide chances for students to bring and share their ideas/critiques with their peers and also to convey such ideas/critiques to school administration. Through weekly meetings between school administrators and students elected by their classes, students operates Ocalan's concept of democratic confederalism (Espinosa & Ronan, 2022, p.13). Similarly, universities in the region operate such administrative principles to prepare new members for the future of this administration. In this regard, student councils and committees consist of men and women for the organizational skills of students. In universities, departments have their student councils, and the representatives of students (from bottom to up) regularly meet the academics. Such councils also organize meetings, discussions to lead the students participate in the decision-making process according to the concepts of Ocalan as potential active citizens (Rojava Information Center, 2022, p.7).

As shown above, the PKK supports the PYD since it puts Ocalan's ideas into practice in north and east Syria through an experiment of governance as underlined by the leading PKK figure Murat Karayılan (ANF 2017h). Such a support can be seen through following examples. During the ISIS' siege of Kobane, the KCK Executive Council, the PKK's Executive

Committee member Murat Karayılan and the Kurdistan People's Initiative attempted to mobilize Kurds in Türkiye to go to the border of Kobane for supporting the ones in northern Syria (ANF, 2014a). Karayılan also stated that the PKK militias had gone and supported the YPG in Kobane during the siege through which they managed to prevent its fall to ISIS (ANF, 2017e). Similarly, when the YPJ militia, Arin Mirkan, sacrificed herself not to be a prisoner of ISIS and killed ISIS members in the fall of 2015, Karayılan had praised her effort as an exemplary achievement for resistance (ANF, 2015d). During the Türkiye's Operation Olive Branch in Afrin, the leading figures of the KCK, Murat Karayılan (ANF, 2018b) and Cemil Bayık (ANF, 2018c) declared their support to the PYD there. While Karayılan tried to mobilize ethnic/religious minorities in the region (ANF, 2018b), Bayık (ANF, 2018c) underscored that such an operation took place since Ocalan's ideas were put into practice there which requires a strong resistance. Another interesting point is that the support and the solidarity of the PYD Cantons with the PKK. In November 2018, the US embassy in Ankara announced a bounty on helping the capture of three leading figures of the PKK Murat Karayılan, Cemil Bayık and Duran Kalkan (Anadolu Agency, 2018). The Council of Martyrs' Families in north and east Syria, a body in PCWK, organized a demonstration to protest this US decision (ANF, 2018d). Similar protests were organized in Kobane (ANF, 2018e), Qamishlo (ANF, 2018f) and Ayn Isa (ANF, 2018g). Similarly, when the Kurdistan National Congress (KNK) held its meeting in Brussels, the PYD representative Şerwan Hesen condemned the US decision over three leading figures of the PKK (ANF, 2018h). The US embassy in Ankara renewed its decision over the bounty on those leading figures of the PKK (Anadolu Agency, 2021). Following this decision, the members of the Emergency Committee for Rojava, consisting of the President Meredith Tax, the Secretary Debbie Bookchin and Executive Director, Özlem Göner wrote a letter to the US Secretary of State Antony Blinken to revoke this decision (ANF 2021a). This letter had a characteristic to show the PKK's influence on and support to the SDF which says "the Kurdish fighters, including military leaders trained by the PKK, were key to the SDF's struggle against ISIS" (ANF, 2021a). Additionally, since July 2012 the PYD representatives have been lobbying in the Western countries to receive political support by emphasizing Ocalan's principles of "peaceful coexistence with other minority groups", "linguistic freedom for people", "gender equality" and "grassroots democracy" and by arguing their

model of governance would be a role model for the entire Middle East.¹ All those points not only indicate the ideological intimacy between the PKK and the PYD but also their support to one another when they perceive it is necessary.

4. CONCLUSION

The article has attempted to answer the questions to what extent the PYD can be assessed as an ideological continuation of the PKK and what the main ideological and practical indicators are for assessing the PYD as an ideological continuation of the PKK. In addition to organizational similarities and discursive manners on calling the developments in Syria as a “revolution”, findings of this article demonstrate that there are seven practical indicators showing that the PYD is an ideological continuation of the PKK. They are the PYD’s implementations in Syria such as peaceful coexistence with ethnic/religious minorities, freedom of languages, role of education through academies, culture and language centers to shape the society, the participation in the policy-making processes and in mechanism of self-defense for men and women, status of women in the society, dual leadership and organizational units and their schemes in north and east Syria that is based on Ocalan’s organizational scheme. Those ideological points had been located in the official documents of the PYD such as its party program (2013), and in the official documents of the cantonal administrations in the region like the Social Contract of Rojava (2014) and the Social Contract of the Democratic Autonomous Administration of the North and East Syria Region (2023). Those concepts had been operated by the PYD leadership in the areas that are controlled by the PYD and affiliated organizations, especially under the name of democratic autonomy in accordance with the PKK leader Ocalan’s concepts of democratic confederalism and democratic nation. Accordingly, the findings of the article provide that the PYD established political bodies, divergent movements, schools, academies, universities or local teaching centers to teach Ocalan’s concepts even in the Arab majority areas depending on the ongoing developments in the context of the Syrian civil war.

¹ For more details, see Demir, T. (2023). *Syrian Kurds, The Democratic Union Party (PYD), and The Strategic Framing of The Civil War: Selling The New Model of Governance*, Lexington Books: Lanham Maryland, pp.81-89.

The findings of this article to, a certain extent, support the idea that the PYD operates something that the PKK has never experienced before, which is a governance on a territory by putting Ocalan's ideas in practice (Kaya & Lowe, 2017). Because of such an experiment, the leading figures of the PKK such as Murat Karayılan and Cemil Bayık supported the PYD's model of governance through their explanations and/or through the actions of the divergent bodies of the PKK. The PKK's support to the PYD and its model of governance had been seen during the following events; the ISIS' siege of Kobane (2014-2015), Türkiye's Operation Olive Branch (2018), and Operation Peace Spring (2019) in a discursive manner or through human resources and mobilization of the PKK militias and/or sympathizers in other Kurdish-populated countries. However, interestingly and distinctively, findings of this article show that the representatives/officials of the PYD and people living in the cities under the control of the PYD including some in the Arab majority areas supported the PKK and its leading figures. This was especially a case when the protests were organized against the US decision on putting the bounty on the capture of three leading figures of the PKK, Murat Karayılan, Cemil Bayık and Duran Kalkan in November 2018 and April 2021. Through such findings, this research demonstrates the PYD's support to the PKK, and the PYD and its officials' solidarity with the PKK and its leading cadres.

When it comes to the question raised at the beginning, to what extent the PYD is an ideological continuation of the PKK, findings of this article explicitly indicate that the PYD puts Abdullah Ocalan's ideological concepts, democratic confederalism and democratic nation into practice in north and east Syria under the names of democratic autonomy or self-governance. It is quite clear that the PYD's concept of democratic autonomy or its democratic autonomy project is an ideological continuation and a practical implementation of the PKK's democratic confederalism and democratic nation. By providing a detailed analysis and comparison between the ideological concepts of the PYD and the PKK, the paper has developed an alternative academic perspective to the debates over the relationship between the PYD and the PKK. Such a perspective would also be helpful to address the debates around the shared links and human resources of the PYD and the PKK in the context of terrorism by providing an ideological ground. Such an ideological analysis also indicates that even the PYD operates in Syria and that it can be accepted as a Syrian organization by some experts

(Kaya & Lowe, 2017; Paasche, 2015), The PYD is bound and loyal to the complex organizational structures of the PKK that was formed as a result of the ideological changes in the PKK within the 2000s. Although the PYD has to act like a Syrian organization due to the needs for legitimacy among the Syrian Kurds and an international support (Kaya & Lowe, 2017), this paper demonstrates that the PYD follows the ideological concepts of the PKK through different names and supports the PKK cadres. Right now, because of the pragmatic and/or conjectural necessities, especially due to the threat of ISIS, Western scholars might not focus on more specific ideological details between the PYD and the PKK. However, when the threat of ISIS disappears and the pragmatic need for the PYD because of the YPG will not be needed anymore, an ideological relationship between the PYD and the PKK would become more significant particularly for the debates over terrorism. In this regard, this paper has a potential to be a point of reference even to those studies since it scrutinizes ideological similarities/aspects and more importantly the daily and/or routine implication of those ideological aspects/similarities. Additionally, following the establishment of bodies such as the Syrian Democratic Forces (SDF) and Syrian Democratic Council (SDC) in the fall of 2015, the PKK's model of governance had been extended to the Arab majority areas. Therefore, there is a need for further research analyzing how the PKK's model of governance managed to find a chance to be implemented in the Arab majority areas and what were the main factors behind accepting such a model of governance by people in those areas.

REFERENCES

- Akkaya, A.H. and Jongerden, J. 2011. The PKK in the 2000s, Casier, M., and Jongerden, J. (Eds). *Nationalisms and Politics in Turkey: political Islam, Kemalism and the Kurdish Issue*. (pp.143-162), Routledge: Abingdon.
- Albayrak, A., & Corker, M. (17 October 2014). *My bravery shames them: Kurdish women battle Islamic State on front lines*. Accessed: 28 October 2022. <https://www.wsj.com/articles/kurdish-women-fight-on-front-line-against-islamic-state-1413580188>
- Allsopp, H., & Wilgenburg, W. (2019). *The Kurds of Northern Syria: governance, diversity and conflicts*. I.B. Tauris.
- Allsopp, H. (2015). *The Kurds of Syria*. London – New York: I.B. Tauris.

- Allsopp, H. (2013). The Kurdish autonomy bid in Syria: challenges and reactions. Ahmed, M. M. and Gunter, M. M. (Ed.). *The Kurdish Spring: Geopolitical Changes and the Kurds in*. (pp.218-49). Costa Mesa, CA: Mazda Publishers.
- Al-Tamimi, A.J., (2013). The Islamic State of Iraq and Al-Sham. *Middle East Review of International Affairs Journal*, 17(3): 19-44.
- Anadolu Agency (2021). (14 April 2021). *US renews bounty on wanted PKK terrorists up to \$5M*. Accessed: 26 March 2024. <https://www.aa.com.tr/en/americas/us-renews-bounty-on-wanted-pkk-terrorists-up-to-5m/2209123>
- Anadolu Agency (2018). (6 November 2018). *US puts bounty on key PKK terrorists up to \$5M*. Accessed: 26 March 2024. <https://www.aa.com.tr/en/americas/us-puts-bounty-on-key-pkk-terrorists-up-to-5m/1304391>
- Barfi, B. (2016). *Ascent of the PYD and the SDF*. Research Notes, No.32: The Washington Institute for Near East Policy. Accessed: 6 July 2020. <https://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/ResearchNote32-Barfi.pdf>
- Bengio, O. (2020). Reclaiming national identity in Kurdish school textbooks. *The Middle East Journal*, 74(3): 359-378.
- Çalışkan, M. (2020). Suriye’de PKK faaliyetlerinin tarihî arka planı ve PYD terör örgütünün siyasallaşma çabaları. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10): 63-91.
- Demir, T. (2023a). Terör, otonomi ve aktörlük: PYD ve sivil savaş kaynaklı siyasal fırsatların kullanımı. *Orta Doğu Etütleri Dergisi*, 14(2): 149-177.
- Demir, T. (2023b). *Syrian Kurds, the democratic union party (PYD), and the strategic framing of the civil war: selling the new model of governance*, Lexington Books: Lanham Maryland.
- Demirel, G. (2017). Terör örgütlerinin kimlik inşasında etkisi: PYD-YPG ve Suriye’de kürt kimliği. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1): 25-41.
- Dinç, P. (2020). The content of school textbooks in (nation) states and “stateless autonomies”: A comparison of Turkey and the Autonomous Administration of North and East Syria (Rojava). *Nations and Nationalism*, 26(4): 994-1014.

- Enzinna, W. (29 November 2015). *The rojava experiment*. Accessed: 17 June 2022. <http://www.nytimes.com/2015/11/29/magazine/a-dream-of-utopia-in-hell.html>
- Erol M. S., & Çelik, K. E. (2018). ABD'nin Suriye politikasında vekil aktör olarak terör örgütleri: YPG örneği. *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 2(2): 14-45.
- Espinosa, E.B. & Ronan, A. (2022). Rojava's 'war of education': The role of education in building a revolutionary political community in north and east Syria, *Third World Quarterly*, Accessed: 5 September 2023, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01436597.2022.2115884>
- Fırat News Agency (2024a). (28 January 2024). *Attacks on Rojava are a crime against humanity and can't prevent the guerrillas 'just cause'*. Accessed: 18 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/features/-71498>
- Fırat News Agency (2023c). (13 December 2023). *New Social Contract enter into force in North-East Syria*. Accessed: 21 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/features/new-social-contract-enters-into-force-in-north-east-syria-70754>
- Fırat News Agency (2023b). (15 May 2023). *KCK celebrates Kurdish Language Day, calling for enhanced struggle for the right to mother tongue*. Accessed: 18 March 2024, <https://anfenglishmobile.com/culture/-67195>
- Fırat News Agency (2022b). (14 August 2022). *Karayılan: The guerrilla of the 21st century will prove its invincibility*. Accessed: 18 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/features/-61838>
- Fırat News Agency (2021a). (12 May 2021). *Emergency Committee for Rojava writes to Secretary of State Blinken about 3 PKK leading figures*. Accessed: 18 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/news/-51986>
- Fırat News Agency (2018h). (15 December 2018). *Kurdish organizations meet in Brussels against the US decision*. Accessed: 15 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/news/-31431>
- Fırat News Agency (2018g). (19 November 2018). *People of Ayn Isa protest Turkish attacks, US decision, isolation*. Accessed: 19 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/rojava-syria/-30895>

- Fırat News Agency (2018f). (15 November 2018). *Qamishlo people against US decision, Turkish attack and isolation*. Accessed: 15 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/rojava-syria/-30844>
- Fırat News Agency (2018e). (15 November 2018). *People of Kobane protest against Turkish attacks and US decision*. Accessed: 15 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/rojava-syria/-30843>
- Fırat News Agency (2018d). (12 November 2018). *Martyrs' families in Rojava rally against the US decision*. Accessed: 15 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/rojava-syria/-30784>
- Fırat News Agency (2018c). (4 April 2018). *KCK's Bayik discloses latest information on Imrali*. Accessed: 15 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/features/-25897>
- Fırat News Agency (2018b). (27 January 2018). *Karayılan: Turkish state has been defeated in Afrin*. Accessed: 15 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/news/-24493>
- Fırat News Agency (2017h). (27 November 2017). *Karayılan: Our march will win victory in the 40th year of the PKK*. Accessed: 15 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/features/-23370>
- Fırat News Agency (2017f). (20 October 2017). *Karayılan congratulates the Raqqa victory*. Accessed: 15 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/features/-22798>
- Fırat News Agency (2017e). (14 August 2017). *Karayılan: The 34th year will be the year of freedom of Kurdistan*. Accessed: 15 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/features/-21540>
- Fırat News Agency (2015d). (19 December 2015). *Karayılan: Kurdish people's struggle has entered a new phase*. Accessed: 12 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/features/-13412>
- Fırat News Agency (2015b). (17 July 2015). *Karayılan: Turkish state told Rojava Administration to 'not go any further*. Accessed: 12 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/kurdistan/-12013>
- Fırat News Agency (2015a). (17 June 2015). *Karayılan: Success against ISIS is a victory for humanity*. Accessed: 7 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/kurdistan/karayilan-success-against-isis-is-a-victory-for-humanity-11682>
- Fırat News Agency (2014a). (18 September 2014). *Thousands preparing to secure Kobane border*. Accessed: 12 March 2024. <https://anfenglishmobile.com/news/-9236>

- Fırat News Agency (2013b). (6 December 2013). *Muslim: We will not allow for a second Lausanne*. Accessed: 7 May 2017. <https://anfenglish.com/features/muslim-we-will-not-allow-for-a-second-lausanne-8848>
- Fırat News Agency (2012b). (10 December 2012). *PYD leader puts the Kurdish case for achieving peace in Syria*. Accessed: 7 May 2017. <https://anfenglish.com/news/pyd-leader-puts-the-kurdish-case-for-achieving-peace-in-syria-6405>
- Fırat News Agency (2012a). (27 October 2012). *PYD co-chair Asya Abdullah: A women revolution*. Accessed: 7 May 2017. <https://anfenglish.com/news/pyd-co-chair-asya-abdullah-a-women-revolution-6230>
- Gunter, M.M., (2014). *Out of nowhere: The Kurds of Syria in peace and war*. Oxford University Press.
- Gunter, M.M., (2000). The continuing Kurdish problem in Turkey after Ocalan's capture. *Third World Quarterly*, 21(5): 849-869.
- Hawar News Agency (2024). (21 January 2024). *Journey of declaration of Democratic Autonomous Administration*. Accessed: 21 March 2024, <https://hawarnews.com/en/journey-of-declaration-of-democratic-autonomous-administration>
- Jongerden, J., & Akkaya, A. H. (2013). *Democratic confederalism as a Kurdish spring: The PKK and the quest for radical democracy*. Ahmed, M. M. and Gunter, M. M. (Ed.). *The Kurdish spring: Geopolitical Changes and the Kurds in* (pp.163-185). Costa Mesa, CA: Mazda Publishers.
- Kaya, Z., & R. Lowe. (2017). The curious question of the PYD-PKK relationship. Stanfield, G. and Shareef, M. (Ed.). *The Kurdish Question (Revisited)* in (pp.275-87). London: Hurst & Company.
- Kerman, İ., and Efegil, E. (2017). Terör örgütü PKK/PYD'nin Suriye'de izlediği iç savaş stratejisinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 162-198.
- Knapp, M., Flach, A. & Ayboga. E. (2016). *Revolution in Rojava: democratic autonomy and women's liberation in Syrian Kurdistan*. Pluto Press: London.
- Kinghts, M. & Wilgenburg, W. (2021). *Accidental allies: The U.S. – Syrian democratic forces partnership against the Islamic State*. London: I.B. Tauris.

- KurdWatch Interview. (8 November 2011). *Turkey's henchmen in Syrian Kurdistan are responsible for the unrest here*. Accessed: 13 July 2016. <http://www.kurdwatch.org/html/en/interview6.html>
- Kurdishquestion.com (7 October 2016). *Kurdish women in Europe must become decision makers: PYD co-chair Asya Abdullah*. Accessed: 8 May 2017. <http://kurdishquestion.com/article/3510-039-kurdish-women-in-europe-must-become-decision-makers-039-pyd-co-chair-asya-abdullah>
- Kurdistan National Congress (KNK). (2014). *Canton based democratic autonomy of Rojava: A Transformations process from dictatorship to democracy*. Brussel. Accessed: 20 February 2016. <https://peaceinkurdistancampaign.files.wordpress.com/2011/11/rojava-info-may-2014.pdf>
- Kusilek, C. (June 2019). *The larger battle for Aleppo: The removal of US troops from Syria and the struggle for provincial Aleppo*. Shattuck Center, CEU School of Public Policy. Accessed: 12 December 2022, <https://www.thealeppoproject.com/wp-content/uploads/2019/06/KusilekTheLargerBattleforAleppo2019.pdf>
- McDowall, D. (2004). *Modern history of the Kurds*. IB Tauris.
- Ocalan, A. (2016). *Democratic Nation*. International Initiative: Germany. Accessed: 5 July 2018. <http://ocalanbooks.com/downloads/democratic-nation.pdf>
- Ocalan, A. (2011). *Democratic Confederalism*. International Initiative
- Paasche, T. (2015). Syrian and Iraqi Kurds: conflict and cooperation. *Middle East Policy*, 22(1): 77-88.
- Rojava Information Center (2022). (September 2022). *Young and promising: an introduction to the NES university system*. Accessed: 17 January 2023. <https://rojavainformationcenter.com/2022/09/young-and-promising-an-introduction-to-the-nes-university-system/>
- Savelsberg, E., & Tejel, J. (2013). The Syrian Kurds in transition to somewhere. Ahmed, M. M. and Gunter, M. M. (Ed.). *The Kurdish spring: geopolitical changes and the Kurds* in (pp.189-217). Costa Mesa, CA: Mazda Publishers.
- Social Contract of Rojava. (2014). Accessed: 22 February 2016. https://peaceinkurdistancampaign.files.wordpress.com/2014/03/english-version_sc_revised-060314.pdf

Social Contract of the Democratic Autonomous Administration of the North and East Syria Region. (2023). Accessed: 19 March 2024. <https://rojavainformationcenter.org/2023/12/aanes-social-contract-2023-edition/>

Tank, P. (2021). Rebel governance and gender in northeast Syria: transformative ideology as a challenge to negotiating power. *Third World Thematics: A TWQ Journal*, 6(1-3): 69-87.

The Constitution and Programme of The Democratic Union Party (PYD). (2013). Accessed: 24 August 2016, https://web.archive.org/web/20130119122626/http://www.pydrojava.net/en/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=7&Itemid=54

ISRAEL'S POSITION IN TÜRKİYE'S FIGHT WITH PKK TERRORISM

Ceyhun ÇİÇEKÇİ*

ABSTRACT

Although the military security dimension of Türkiye-Israel relations was crowned with an agreement especially in the 1990s, intelligence cooperation from the second half of the 1950s until these years gave bilateral relations a special and strategic character. By considering in this context, the PKK has become an increasingly important topic in the security and intelligence aspects of Türkiye-Israel relations. The data obtained by Israel as a result of its occupation of the southern regions of Lebanon in 1982 and the operations carried out on the training camps there, are considered an important turning point in bilateral relations. There is a strong belief that Abdullah Öcalan, the leader of the PKK terrorist organization, who was finally captured in Kenya after a long chase in the late 1990s, was also caught with the contributions of MOSSAD. On the other hand, since there are strong suspicions that Israel is in parallel with the policy of an “independent Kurdish state”, may also support the PKK terrorist organization. In this study¹, considering that Türkiye-Israel relations have developed mostly on the basis of the security sector, Israel's position towards the PKK terrorist organization will be discussed from a historical perspective.

Keywords: *Türkiye, Israel, Middle East, Security, Intelligence, Terrorism, PKK*

TÜRKİYE’NİN PKK TERÖRİZMİYLE MÜCADELESİNDE İSRAİL’İN KONUMU

ÖZET

Türkiye-İsrail ilişkilerinin askeri güvenlik boyutu, özellikle 1990’lı yıllarda bir anlaşmayla açılanmış olmasına rağmen, 1950’li yılların ikinci yarısından bu yıllara kadar istihbari işbirliği ikili ilişkilere özel ve stratejik bir nitelik kazandırmıştır. Bu çerçevede düşünüldüğünde, 1980’li yılların ilk yarısında terör eylemlerine başlayan PKK, Türkiye-İsrail ilişkilerinin güvenlik ve istihbarat boyutunda giderek önem arz eden bir başlık hüviyeti kazanmıştır. İsrail’in 1982’de Lübnan’ın güney bölgelerini işgal etmesi ve burada bulunan eğitim kamplarına düzenlediği operasyonlar neticesinde elde ettiği veriler, ikili ilişkilerde önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Sonraları 1990’lı yılların sonlarında uzun bir

* Assistant Professor Dr., Tekirdağ Namık Kemal University, Department of International Relations, ccicekci@nku.edu.tr , ORCID: 0000-0002-5036-537X

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 12 Haziran 2024 / 12 June 2024

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 24 Haziran 2024 / 24 June 2024

¹ This expanded and revised study was first presented at the Second Congress on Combating Terrorism and Radicalization, held on 07-08 May 2024, in partnership with the Research Center for Combating Terrorism and Radicalization (TERAM) and Hitit University.

kovalamacanın ardından nihayet Kenya'da yakalanan PKK terör örgütünün lideri Abdullah Öcalan'ın da MOSSAD'ın katkılarıyla yakalandığına yönelik güçlü bir inanç vardır. Bir yandan da bu mantıksal örgünün aksine, İsrail'in "bağımsız bir Kürt devleti" siyasetiyle paralellik arz ettiğine yönelik güçlü şüpheler bulunduğundan, PKK terör örgütüne yönelik destek verdiği de özellikle kriz anlarında Türk medyasında sıklıkla gündeme gelen bir konu başlığıdır. Bu çalışmada, Türkiye-İsrail ilişkilerinin ekseriyetle güvenlik sektörü temelinde serpiştiği göz önünde bulundurulduğunda, PKK terör örgütüne yönelik İsrail'in konumu tarihsel bir perspektiften ele alınacaktır. Bu bağlamda, Türkiye-İsrail ilişkilerinin iniş ve çıkışlarıyla irtibat kurulmaya çalışılacak ve Türkiye'nin PKK terörizmiyle mücadelesinde İsrail'in konumunu bu minval üzere anlamlandırma çabasına girişilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, İsrail, Ortadoğu, Güvenlik, İstihbarat, Terörizm, PKK*

INTRODUCTION

It is known that the threat of terrorism in international politics does not arise solely as a result of unique and local conditions. In this context, terrorism is often considered as a weapon that states use against each other in international politics. In an international political arena where the possibility of interstate war is minimized due to the high costs it will entail, states can support terrorism in order to wear down the states they perceive as rivals or enemies, to detect security weaknesses or to divert the focus of their foreign and security policies. Considering that terrorism does not have a universal definition, states that fight against terrorism can often become isolated.

There is a similar example in Türkiye's fight against terrorism. A close look at the ethnic-based terrorist organizations that directly target Türkiye reveals the dimensions of this isolation. The weakness of international reactions to the terrorist acts carried out by ASALA (Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia) and PKK (Kurdistan Workers' Party) terrorist organizations in the 1970s and the following years, and moreover, the fact that the covert support given to these terrorist organizations often became overt, played an important role in the evolution of Turkish security thought. The fight against terrorism, which is carried out in isolation, has a content that explains the development of Türkiye-Israel relations, especially in the security sector, which emerged in the 1990s.

Within this framework, Türkiye's security policies, alliances and fight against terrorism were chosen as the main topic of this study and the research was divided into subheadings accordingly. In particular, Türkiye's fight against PKK terrorism and its relations with Israel within the scope of

this fight represent a research question that the study essentially aims to answer. This study questions Israel's position in Türkiye's fight against PKK terrorism; It aims to produce an original text about the fight against terrorism, alliance policies, national security approaches and Türkiye-Israel relations.

1. THE EVOLUTION OF TURKISH SECURITY THOUGHT

Türkiye has had a security agenda for many decades, facing various forms of terrorism. Especially since the late 1970s and 1980s, it has been the target of some ethnic-based terrorist organizations for various reasons and has developed security paradigms accordingly. It was during the mentioned decades that the Turkish security strategy became acquainted with PKK terrorism and began to produce corresponding responses.

The PKK terrorist organization, which carried out its first major terrorist attack in 1984, has gradually shaped Turkish security thinking since then. Until the 1980s, Turkish security thought, which focused on macro-scale security problems within a bipolar world order imposed by the Cold War universe, perceived the expansionism of communism as the main danger, adhering to the jointly constructed agenda of the Western security organizations it was involved in, and transformed almost the entire security paradigm into this (Oğuzlu, 2015, p.230).

It should also be noted that the intra-NATO (North Atlantic Treaty Organization) tension with Greece closely concerns Turkish security thinking. This threat perception, which reached its peak with the Cyprus Peace Operation in 1974, had a quality that shaped bilateral relations and security perceptions in general. In this context, on the Turkish side, the security structure was revised and an army structure independent of NATO was established to address possible military tensions in the Aegean Sea. On the Greek side, the need to leave NATO's military wing was felt and Türkiye was placed at the top of threat assessments (Kıyanç, 2020, p.22). The aforementioned threat perceptions, including the possibility of interstate war, dominated the following decades as the main determinant of Türkiye-Greece relations.

As a result of this understanding of security, which focuses more on the possibility of an interstate war, becoming established, Türkiye was caught relatively unprepared for the terrorism threat encountered in the 1980s in the meaning of the methods of struggle, especially the Turkish

Armed Forces (TAF) dominated the process. In the following years, units and troops suitable for unconventional warfare were formed, and the members of the Turkish security apparatus were reshaped in this manner. In addition, police teams specially trained for the fight against terrorism in the police force have been at the forefront of Türkiye's fight against PKK terrorism.

The difficulties encountered in the fight against terrorism as a security threat in the 1990s, together with the rise of regional threats, made the evolution of Turkish security thought a necessity. In this context, the threat panorama presented jointly by regional threats at the state level and terrorist organizations as non-state actors has brought about new initiatives in both foreign policy and national security thinking on ways to combat all of these threats. In this context, in addition to the state-level threat perceived from Syria and Greece, the rise of PKK terrorism has led to the emergence of a security idea centralized by the "2.5 War" concept formulated by retired ambassador Şükrü Elekdağ in 1994 (Bila, 1999).

In the following years, the fight against PKK terrorism increased periodically, decreased relatively with the capture of the leader of the terrorist organization in 1999, and eventually, with the power vacuum created in the north of the country with the US invasion of Iraq, terrorist acts increased and caused Türkiye's fight against terrorism to accelerate again. However, especially since the 2000s, Turkish security thought has mostly developed within the framework of the fight against terrorism. Although the tensions experienced in the Eastern Mediterranean region in the 2010s strongly reintroduced the possibility of interstate war into security thinking, the fight against terrorism was one of the main agenda items of this process.

Within the scope of this part of the study, the evolution of Turkish security thought in the post-Cold War period is examined and the sources of the necessary intellectual/practical transformation, especially when the fight against terrorism comes into play as a major agenda item, are outlined. In the next subheading, Israel's policies towards the region and the relations of these policies with the Kurds will be evaluated.

2. ISRAEL'S PERIPHERY STRATEGY AND THE KURDS

There are very strong opinions in the Turkish public and political circles that Israel has contributed to the development of terrorist organizations, especially the PKK terrorist organization, as a result of its

regional strategies and policies that can be traced back almost to its founding years (Milliyet, 2012). When considered in this context, Israel looks at the region through different lenses and follows different policies towards the Kurdish population concentrated in the northern regions of Iraq and Syria. This strategic/political divergence represents one of the most significant crossroads in Türkiye-Israel relations.

Israel's interest in the region has developed particularly within the framework of an approach called periphery strategy.¹ Accordingly, Israel has been surrounded by hostile Arab states since its founding. The only way to overcome this existential security concern requires establishing strategic relations in various ways with non-Arab states or ethnic communities located on the periphery of the region, according to the relevant periphery strategy (Bengio, 2004, p.34). In this regard, Israel, in the second half of the 1950s, maintains a quadripartite relationship consisting of Türkiye, Iran and Ethiopia, especially on the basis of intelligence sharing.

On similar dates, in the first half of the 1960s, it came into contact with the Kurdish communities mobilizing in the north of Iraq (Bengio, 2014). Within the scope of this contact, it was aimed to weaken the Arab nationalist Ba'ath ideology, which was accepted as a major threat to Israeli security thought. In this process, Iran, in particular, offers serious opportunities to Israel. However, the Algiers Agreement signed in 1975 not only froze the hostility between Iran and Iraq, but also cut off Israel's contact with the Kurdish tribes in the region through Iran (İzzeti, 2006, pp.38-39).

The relationship type described above has manifested itself as a reflection of the policies that Israel has designed as an periphery strategy. The strategy, which was activated for many decades with the aim of breaking the dam of the Arab countries and, moreover, surrounding these countries through the external perimeter, also changed its focus with the revolution process that developed in Iran in 1979. In this context, the elements of Israel's periphery strategy have been functionalized in order to limit Iran's regional influence and design possible military/intelligence operations against Iran.

¹ For the most current studies in the literature examining the relevance of Israel's regional policies to the Kurds, one should look at the works of Bengio (2021), Bishku (2018) and Ahram (2024).

Especially during the US invasion of Iraq (2003) and the subsequent period, Israel re-established a strong relationship with the Kurdish communities in the north due to the possibility of Iran establishing influence in Iraq (Bengio, 2014). In this context, according to the Israeli strategy, the Kurdish communities in the north of the country will prevent Iran from gaining full influence over Iraq and, moreover, will serve as an important pillar of possible military/intelligence operations against Iran.

The rise of DAESH (Islamic State of Iraq and the Levant), which is considered a radical Islamist terrorist organization in the region in 2014, should be noted as another development that brings both Iraqi and Syrian Kurds to the fore. In this process, the PYD-YPG (Democratic Union Party-People's Defence Units) terrorist organization, which stands out especially among the Kurdish communities in the north of Syria, has entered the agenda of Turkish security thought, as it is an organic extension of the PKK terrorist organization. Elements of the PYD-YPG terrorist organization, which were armed and trained with the aim of breaking and reducing the influence of DAESH in the region, were equipped with heavy weapons and subjected to intensive training by the US (United States), despite its NATO ally Türkiye's persistent objections (TRT Haber, 2023). The US's choice of a terrorist organization over Türkiye in the fight can be seen as one of the concrete indicators that NATO allies have come to a clear crossroads. In parallel with these developments, Israel did not see any harm in providing intense support to terrorist elements in the region.

In the following years, regional politics became even more heated, and the independence referendum held by the Kurdish communities in northern Iraq in 2017 revealed Israel's regional strategy in the clearest way possible in terms of its political/rhetorical reactions. The only state that publicly supported the outcome of the referendum was Israel. This political support, voiced directly by Prime Minister Netanyahu, has dragged the potential path towards the establishment of an independent Kurdish state in the north of Iraq into an even more complicated situation (Anadolu Agency, 2017). In a process that even the US could not openly support, the independence referendum of the Iraqi Kurds has also revealed the regional strategy of Israel in all its nakedness, the only supporter. In this context, it has been publicly confirmed that a potential Kurdish state will serve the Israeli strategy, and this situation has been carefully noted by the countries in the region, especially Türkiye.

3. ISRAEL'S POSITION IN TÜRKİYE'S FIGHT AGAINST PKK TERRORISM

The ups and downs of Türkiye-Israel relations are like a code of conduct that has dominated almost all periods of bilateral relations. These ups and downs emerged as reactions to Israel's policies within the scope of the Palestine Problem, rather than concerns about its regional strategies. Israel's expansionist profile and its efforts to establish a permanent regime in the lands it occupied as a result of the Six-Day War in 1967, caused the Turkish side to take a position by taking into account both the acts contrary to international law and the reactions of the Arabs. In this context, the up-and-down relationship style mentioned above has become a kind of dominant behavioral code.

When Türkiye-Israel bilateral relations are viewed from a narrow perspective, the situation becomes slightly different. It is very difficult to claim that two countries have direct problems, conflict of interests, or have directly become parties to any conflict. Problem areas that cause tension in bilateral relations and often reduce the level of diplomatic representation among the countries, generally consist of indirect topics, especially the Palestine Problem. Contrary to popular belief, Israel's acquisition of the image of a "security-producing" state, with the influence of its military successes in its region, has also influenced Turkish security elites for many years (Bir and Sherman, 2002, pp.23-32). In this context, Israel's technological and military capabilities have been considered as a strategic asset that should be utilized by the Turkish side.

Perhaps the only exception to these indirect problem areas was the raid by Israeli soldiers on the Mavi Marmara ship, which was carrying aid supplies to Gaza and containing entirely civilians, in 2010, and the Turkish citizens who were massacred there. In this context, bilateral relations have been severed, never to return to the golden period they reached in the 1990s. The rupture also limited the opportunities to intervene Israel's strategic plans and control its regional initiatives, which have been developing against Turkish interests since the 2010s. In this context, Israeli policies, especially against terrorist organizations located in the north of Iraq and Syria, have become a risk factor for Türkiye's national interests. In any case, the strategic moves of Israel, which is considered an important power in its region, are an element that should not be ignored in Türkiye's strategic

calculations. In this context, Israel's position in Türkiye's fight against PKK terrorism will be examined in the following subheadings.

3.1. The occupation of Lebanon and the opportunities provided by Israel

Israel's invasion of Lebanon in 1982 and some developments during this period provide a context that Turkish security units follow closely. In this context, Israel's entry into the Beqaa camp as a result of its military operations and targeting the terrorist elements there have created some advantages in favor of Türkiye.

The strengthening of leftist movements in Türkiye in the 1970s brought about conflicts between right-wing and left-wing student groups. Particularly left-wingers went to PLO camps due to the risk of prosecution in Türkiye and received armed training there in order to both "serve the Palestinian cause" and "open the door to a potential revolution in Türkiye" (Özcan, 2005, p.28). In this context, camps in Lebanon have become a gathering area for those escaping from Turkish security forces. These camps, where terrorist organizations such as ASALA and PKK also operate, will serve as an important catalyst for Türkiye-Israel relations.

The information and documents obtained by Israel in the Beqaa camp have been considered as a strong source of intelligence regarding the activities of both ASALA and PKK terrorist organizations in this region. There are ambiguous statements that Israel shared this information and documents with the Turkish side. However, according to the generally accepted understanding, Israel both shared information and documents and ensured the participation of Turkish security units during the operations it carried out here (Özcan, 2005, p.41).

In fact, these developments, which took place at a time when bilateral relations appeared quite problematic, can be seen as a continuation of the covert cooperation between Türkiye and Israel in the field of intelligence and therefore security. Bilateral relations, which were quite tense due to the declaration of Jerusalem as the unified capital of Israel (1980) and the annexation of the Golan Heights (1981), showed signs of improvement thanks to the intelligence/security cooperation in question (Aharon, 2018, pp.275-293). In this context, Türkiye-Israel covert normalization, which ran parallel to the improvement of Turkish-American relations in the 1980s, will continue to be shaped by new ups and downs in the coming years.

3.2. Israel's arms supply and Turkish deterrence capacity in the 1990s

In the background of the rapid development of Türkiye-Israel relations in the 1990s, PKK terrorism, which has reached the level of one of the main agenda items in Turkish national security, plays one of the leading roles. In this context, the most significant factor of the post-Cold War period in terms of Turkish foreign and security policies is that the US has caught a "unipolar moment".¹ Bilateral relations, which have been based on the NATO alliance for many years, have also been put under pressure in this context. The fact that the US, with its unique superpower status, adopted a more imperious attitude at this time created critical vulnerabilities for Türkiye's immediate security interests. For example, the blockages in the arms trade with the US, within the framework of a human rights-centered counter-argument, have created periodic strategic problems in Türkiye's fight against PKK terrorism. This situation has strengthened the search for alternative resources among Turkish political and security elites (Bengio, 2004, pp.113-114).

In light of the above, Western states often block Türkiye's fight against PKK terrorism with a human rights-centered counter-argument. In particular, they aimed to gain a legal basis for the de facto division in Iraq and, if possible, to establish an independent Kurdish state in the north of the country. In this context, the Kurds were first encouraged to establish their own parliament in 1992 (O'Leary, 2002, p.19). The gap between the Western strategic calculations in question and Türkiye's security concerns hit the surface of the water forcefully during the military operations of the TAF against the elements of the PKK terrorist organization in the region.

Within the framework mentioned above, a number of major military operations carried out by the TAF in 1990s dealt a heavy blow to the elements of the PKK terrorist organization located in the north of Iraq. Despite strong American/Western objections, the Commander of the Land Forces, General Hüseyin Kıvrıkoğlu, carried out one of these operations which brought about short-term tensions in Turkish-American relations.² Especially since the geographical area free from central authority created in

¹ Although this situation is called a "moment", the American influence at the global level will continue very strongly for almost two decades and will show signs of ending with the economic crisis of 2008 and Russia's intervention in Georgia in the same year.

² In fact, a short time later, the death of Colonel Vural in the tragic incident during the Toros 97 exercise brought forward the allegations of assassination against General Kıvrıkoğlu. It is known that Kıvrıkoğlu remained very distant from American policies during these dates. It is also noteworthy that Ofra Bengio (2009, p. 159) does not mention Kıvrıkoğlu's name among the military leadership that supports the institutionalization of bilateral relations among Turkey and Israel in her important work.

the north of Iraq, following the liberation of Kuwait, was hopefully designed as an independent Kurdish state in line with American (and possibly Israeli) plans, Türkiye's military operations in the region were tried to be prevented.

The problems that Türkiye, as a NATO ally, has experienced in supplying weapons from the USA have revealed one of the most significant fractures in Turkish security thinking. The arms embargo, which developed as a result of the bilateral crisis experienced previously due to poppy cultivation and the Cyprus Peace Operation (1974), again led to a similar break in perception and caused a serious tension in the bilateral relations between NATO allies Türkiye and the US. The arms supply crisis experienced during these dates also paved the way for the development of the Turkish national defense industry (Demir, 2020, pp.23-25).

In the 1990s, at a time when PKK terrorism was on the rise, Turkish security units were experiencing a serious armament problem. In light of what has been stated above, Türkiye did not receive the expected support from both its American and European partners, on the contrary, they constantly created a barrier with a human rights-centered discourse in its fight against PKK terrorism. Thus, Türkiye found the solution in improving its relations with Israel, which does not have similar concerns. In this context, Israel served as a kind of "lifeline" for the urgent military needs of this period. A large number of high-tech military equipment, especially night vision capabilities, were delivered to the Turkish authorities. In this context, Türkiye gained an important opportunity in the fight against PKK terrorism (Özcan, 2005, p.61).

As reflected in the Susurluk Report, Turkish security units entered into a conditional arms exchange with Israel, prioritizing the capture and delivery of Öcalan, the leader of the PKK terrorist organization. Considering the statements of the then Chief of Police, Mehmet Ağar, it can be said that the arms exchange in question also included the capture and delivery of the leader of the PKK terrorist organization (Özcan, 2005, p.55). However, the process was disrupted and the leader of the terrorist organization was not caught.

Ultimately, the development trend of Turkish-Israeli relations in the 1990s owed primarily to the detente of Israeli-Arab relations, which had softened with the steps taken in the Palestine Question. In this period when the American power emerged as the sole superpower, Türkiye-Israel

relations were considered the main elements of a regional system supported by the US. When looked at in terms of the distinct threat perceptions experienced by Turkish security thought at that time, it can be claimed that the move was aimed atbalancing the danger posed by Greece, Syria and the PKK terrorist organization by improving Türkiye-Israel relations(Bengio, 2004, pp.82-83). When examined in this context, In addition to providing weapons and intelligence support in the fight against PKK terrorism, Türkiye-Israel relations also aimed to pacify regional threat sources at the state level. The capture of the leader of the PKK terrorist organization in Kenya in the late 1990s and his delivery to Türkiye appears to be a result of the aforementioned equation.

3.3. Capture of the Leader of the Terrorist Organization

Intelligence sharing in the fight against PKK terrorism, which constitutes an important pillar of Turkish-Israeli relations, came to the fore again, especially during the capture and delivery of PKK terrorist organization leader Öcalan to Türkiye at the end of the decade. The leader of the terrorist organization, who was residing in Damascus, the capital of Syria at that time, was removed from Damascus by the coercive diplomacy methods implemented with the extra deterrent capacity acquired by Türkiye with the contribution of the relations it developed with Israel, and a chase began (Aras, 2009, pp. 207-223). Although the leader of the terrorist organization tried to eliminate the process by settling in geographies such as Russia, Greece and Italy for short periods of time, he was caught in Kenya.

It has been claimed that the American intelligence agency CIA (Central Intelligence Agency) and the Israeli intelligence agency MOSSAD (Institute for Intelligence and Special Operations) also made extensive contributions to the process of capturing the leader of the terrorist organization in Kenya and subsequently handing him over to Turkish security units. In particular, as understood from the statements made by the then Turkish Prime Minister Bülent Ecevit on the subject, the intelligence organizations in question captured the leader of the terrorist organization and handed him over to their Turkish counterparts. But from this moment on, Israel has tried to separate itself from the process, which it sees as a development that could put its entire Kurdish policy at risk. In this context, Israeli political and security elites felt the need to make numerous statements that they were not part of the process in question (Bengio, 2014, p.7).

In light of the information revealed, it can be said that the Israeli intelligence agency MOSSAD has taken part in the process. Two strategic military/intelligence cooperation agreements signed with Türkiye in the 1990s seem to have formed the basis for this partnership. One of the fruits of the process observed and evaluated as the Turkish-Israeli alliance at that time was undoubtedly the capture and delivery of the leader of the PKK terrorist organization to the Turkish side. Other fruits are that Syria and Greece, respectively, have stepped back from their policies involving the threat of hard power against Türkiye and displayed a more conciliatory profile.

3.4. The Enigma of HERON

Türkiye took its relations with Israel to a very high level with the two important military/intelligence agreements signed in 1994 and 1996, and on this ground, it also created a suitable environment for weapons supply and modernization. The process of procuring unmanned aerial vehicles, namely HERON from Israel within the framework of another agreement signed in 2001 caused one of the most critical breaks in bilateral relations. The HERON unmanned aerial vehicles delivered to Türkiye within the framework of the agreement were either defective or destroyed (NTV, 2011).

Türkiye's use of the HERON technology created great satisfaction among the military elites, especially during this period. The close surveillance, which was described as "like a BBG house"¹⁴ with the original analogy of Yaşar Büyükanıt, the Chief of General Staff at the time, was targeting the terrorist centers in the north of Iraq with the contribution of HERONs. However, various problems experienced in these unmanned aerial vehicles disrupted the process and did not fully meet expectations.

The huge disruptions experienced in the procurement and use of HERONs have made Israel's strategic value open to question in the eyes of the Turkish security and political elite. Going even further, domestic air defense/attack capabilities have been tried to be strengthened, and dependency on this need has been minimized, especially with the unmanned

¹⁴The program called Someone is Watching Us (BBG) went down in history as a "reality show" that was followed with very high ratings on Turkish television at that time. The program, which consists of contestants trying to survive by dividing labor in a closed home environment, has been included in political jargon with the analogy of General Büyükanıt.

aerial vehicle project implemented with the initiatives of Baykar company (Baykar, t.y.).

3.5. Open support to the extensions of the PKK terrorist organization in Syria

Israel's relationship with the PKK terrorist organization seems to have been continued embarrassedly, especially since it has the potential to affect Türkiye-Israel bilateral relations. In this context, when the statements made by Israeli officials as of 2019 are followed, it can be understood that Israel's Kurdish policy is not only directed towards the communities living in the north of Iraq.

The statements made by the Israeli political elites during the development of the military operations carried out by Türkiye in the north of Syria on these dates revealed that the PYD-YPG terrorist organization in the region was actually fattened with the support of Israel itself (News 7, 2019). Statements revealing that terrorist elements, which are accepted by the Turkish public to be formed with American support and assurance, also receive strong support from Israel, strengthened the suspicions of Turkish security elites against Israel. In this context, even the title of a news article published in the Jerusalem Post is quite significant. This headline of the newspaper article, which states that "Six years of investment turned into waste in six days", undoubtedly shows that Israel is not satisfied with the military operations carried out by Turkish side (Frantzman, 2019).

As stated in the previous stages of the study, Israel does not hesitate to support the processes in the northern regions of Iraq and Syria, as it positions the Kurdish presence in the region as a strategic value. In this context, the fact that Iran has stood out as an existential threat in the Israeli security agenda for many years and that the Kurdish geography is seen as an outpost of this threat constitute the logical basis for this Israeli support.

CONCLUSION

Cooperation opportunities run parallel to the general course of Türkiye-Israel relations, undoubtedly show themselves in Türkiye's fight against the PKK terrorist organization. It can be observed that when Türkiye-Israel relations are on the rise, the opportunities for cooperation against the PKK terrorist organization also increase. On the other hand,

during bilateral relations decline, Israeli officials can openly support the PKK terrorist organization and its extensions.

As this study reveals, Israel's contributions to this struggle appear to be quite limited. It is possible to say that the periphery strategy, which is historical for Israel, is still valid, especially on this issue. Contact and support to ethnic minorities in the region seem to continue in terms of Israeli strategy. Thus, Israel's contributions to the fight against the PKK-YPG terrorist organization remain limited.

Israel's contributions to Türkiye's fight against PKK terrorism have a more "tabloid" nature, as in the process of capturing the leader of the terrorist organization. This situation, which can be considered as a kind of PR (public relations) effort in the eyes of the public, seems functional in whitewashing Israel. However, it is highly doubtful that it has made a long-term strategic contribution to Türkiye's fight against PKK terrorism. On the contrary, the strategic/political goals aimed by the mentioned terrorist organizations seem almost exactly compatible with Israel's periphery strategy. In this context, Türkiye's ability to cooperate with Israel in its fight against PKK terrorism is seemingly an oxymoron as a future projection.

BIBLIOGRAPHY

- Aharon, E. B. (2019). Superpower by invitation: Late Cold War diplomacy and leveraging Armenian terrorism as a means to rapprochement in Israeli-Turkish relations (1980-1987). *Cold War History*, 19(2): 275-293.
- Ahram, A. I. (2024). Israel and the Kurds. Peters, J. ve Pinfold, R. G. (Ed.). *Routledge Handbook on Israel's Foreign Relations* içinde. (pp. 268-277). Routledge.
- Anadolu Ajansı. (13.09.2017). *Netanyahu'dan 'Kürt devletine' destek*. Erişim Tarihi: 12.06.2024. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/netanyahudan-kurt-devletine-destek/908937>.
- Aras, D. (2009). The role of motivation in the success of coercive diplomacy: The Turkish-Syrian crisis as a case study. *Defence Studies*, 9(2): 207-223.
- Baykar. Erişim Tarihi: 12.06.2024. <https://baykartech.com/tr/tarihce/>.
- Bengio, O. (2004). *The Turkish-Israeli relationship: Changing ties of Middle Eastern outsiders*. Palgrave Macmillan.

- Bengio, O. (2009). *Türkiye-İsrail: Hayalet ittifaktan stratejik işbirliğine*. Erguvan Yayınevi.
- Bengio, O. (2014). Surprising ties between Israel and the Kurds. *Middle East Quarterly*, Summer.
- Bengio, O. (2021). Jews, Israel and the Kurds: unravelling the myth. *Israel Affairs*, 27(5): 827-851.
- Bila, F. (06.06.1999). *İki buçuk savaş*. Erişim Tarihi: 12.06.2024.<https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/fikret-bila/iki-bucuk-savas-5247515>.
- Bir, Ç. and Sherman, M. (2002). Formula for stability: Turkey plus Israel. *Middle East Quarterly*, 23-32.
- Bishku, M. B. (2018). Israel and the Kurds: A pragmatic relationship in Middle Eastern politics. *Journal of South Asian and Middle Eastern Studies*, 41(2): 52-72.
- Demir, İ. (2020). Transformation of the Turkish defense industry: The story and rationale of the great rise. *Insight Turkey*, 22(3): 17-40.
- Frantzman, S. J. (15.10.2019). *Six years of work destroyed in six days: The collapse of eastern Syria*. Erişim Tarihi: 12.06.2024.https://www.jpost.com/middle-east/six-years-of-work-destroyed-in-six-days-the-collapse-of-eastern-syria-604593#google_vignette.
- Haber 7. (07.11.2019). *İsrail'den skandal YPG-PKK açıklaması*. Erişim Tarihi: 12.06.2024.<https://www.haber7.com/dunya/haber/2913284-israilden-skandal-ypgpkk-aciklamasi>.
- Milliyet (17 Ocak 2012). *İsrail PKK'ya yardım ediyor*, Erişim Tarihi: 12.06.2024.<https://www.milliyet.com.tr/dunya/israil-pkkya-yardim-ediyor-1489910>
- İzzeti, İ. (2006). *İran ve bölge jeopolitiği*. Küre yayınları.
- Kıyanç, S. (2020). ABD Merkezi Haber Alma Teşkilatı (CIA) arşiv belgelerine göre Ege sorunu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1):11-32.
- NTV. (13.09.2011). *İsrail'den alınan Heronlar çürük çıktı*. Erişim Tarihi: 12.06.2024.<https://www.ntv.com.tr/turkiye/israilden-alinan-heronlar-curuk-cikti,XUm9bUNj80yIfKAZftDBEA>.
- O'Leary, C. A. (2002). The Kurds of Iraq: Recent history, future prospects. *Middle East Review of International Relations*, 6(4): 17-29.

- Oğuzlu, T. (2015). Güvenlik kültürü ve Türk dış politikası. *Bilig*, 72: 223-250.
- Özcan, G. (2005). Türkiye-İsrail ilişkilerinde dönüşüm: Güvenliğin ötesi. *TESEV Dış Politika Serisi* 1.
- TRT Haber. (06.10.2023). *ABD hem teröristleri eğitiyor hem de örgüte tırlar dolusu mühimmat gönderiyor*. Erişim Tarihi: 12.06.2024. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/abd-hem-teroristleri-egitiyor-hem-de-orgute-tirlar-dolusu-muhimmat-gonderiyor-801222.html>.

RADİKALLEŞME – DERADİKALİZASYON TEORİLERİ VE FETÖ’DE RADİKALLEŞME

ÖZET

Ömer Faruk ÇELİK *

Çalışma radikalleşme ve deradikalizasyon kavramlarına dair teorik ve pratik olarak ortaya konan çalışmaları incelemeyi ve Türkiye’nin karşı karşıya kaldığı en kapsamlı ve kompleks terör örgütü olan FETÖ’yü bu teoriler ışığında inceleyebilmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda öncelikle radikalleşme ve deradikalizasyona dair teorik çalışmalar ve sahadaki uygulamalar incelenmiştir. Ardından FETÖ radikalleşme ve deradikalizasyon süreçleri bağlamında ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Her ne kadar kendi dünya görüşüne göre farklı terminoloji ve uygulamalara sahip olsa da, radikalleşme teorilerinin FETÖ’yü açıklamakta kullanılabileceği görülmüştür. Bununla birlikte deradikalizasyon süreçlerinin halen pratikten teori çıkarma noktasında olması ve her ülkenin kendine has yöntemler uygulaması dolayısıyla net bir kıyaslamadan bahsedilememiştir. Ancak FETÖ’nün, gerek örgüt liderinin ele geçirilememesi gerekse de mahrem yapılarının tamamının deşifre olmaması nedeniyle bir deradikalizasyon sürecine girmediği kesindir. Radikal ve terörist yapılanmasının kendini uyuyan hücrelere dönüştürdüğü ve emir beklediği değerlendirilmiştir. Bu bağlamda FETÖ’de bir deradikalizasyondan ziyade bir reorganizasyon süreci olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: *Radikalleşme, Deradikalizasyon, FETÖ, Kült Örgüt, Terörizm.*

RADICALIZATION – DERADICALIZATION THEORIES AND RADICALIZATION IN FETO

ABSTRACT

The study aimed to examine theoretical and practical studies on the concepts of radicalization and deradicalization and to examine FETO, the most comprehensive and complex terrorist organization that Turkey has faced, in the light of these theories. In this context, firstly, theoretical studies on radicalization and deradicalization and applications in the field were examined. Then, FETO was evaluated separately in the context of radicalization and deradicalization processes. Although it has different terminology and applications according to its own world view, it has been seen that radicalization theories can be used to explain FETO. However, since deradicalization processes are still at the point of deriving theory from practice and each country applies its own methods, a clear comparison cannot be made. However, it is certain that FETO has not entered a deradicalization process because the leader of the organization has not been captured and all of its secret structures have not been exposed. It has been evaluated that the radical and terrorist structure has turned itself into sleeper cells and is waiting for orders. In this context, it can be said that there is a reorganization process in FETO rather than a deradicalization.

* Bağımsız Araştırmacı, omerfaruk_celik.95@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-7103-3764

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 14 Mart 2024 / 14 March 2024

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 19 Mayıs 2024 / 19 May 2024

Keywords: *Radicalization, Deradicalization, FETO, Cult Organization, Terrorism.*

GİRİŞ

11 Eylül saldırılarının güvenlik çalışmalarında önemli bir dönüm noktası olduğu malumdur. Bu dönüm noktasının günümüze yansıyan kavramlarından biri olan radikalleşme, özellikle 11 Eylül saldırısının nedenlerinin araştırıldığı sürecin en önemli kavramı olmuştur. Çalışmalar, teröristlerin hangi sebeplerle ve hangi süreçler sonucunda bu saldırıyı yapabilecek noktaya geldiği ve bu radikalleşmenin nasıl önlenilebileceği gibi süreçler üzerine odaklanmıştır. Bununla birlikte radikalleşmiş bireylerin tekrar nasıl normal bireylere döneceği sorunsallarıyla derinleşmiştir. Ancak tüm bu araştırmaların sonunda ortaya çıkan genel kabule göre radikalleşmenin, terörizm araştırmalarının bir alt başlığı olarak değerlendirildiğini de belirtmek gerekir.

Soğuk Savaş’ın bitimiyle birlikte komünizm tehdidi yerini etnik, dini ve kimlik çatışmalarına bırakmıştır. Bu süreç ise Türkiye, 70’li yılların sonuyla birlikte tanıştığı Kürdistan İşçi Partisi (PKK) terörüne ek olarak Türkiye Hizbullah’ı gibi bölgesel ve Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) gibi ülke çapına yayılan bir terörle karşılaşmıştır. Sovyetlerin dağılmasıyla birlikte bir yandan tüm gücünü sahaya süren PKK, Türkiye’nin doğu ve güneydoğu bölgesinde kurtarılmış bölgeler elde etmeye çalışacak kadar faaliyetlerini ilerletmiştir. Bu bağlamda 90’lı yılların Türkiye’sinin dünya terör çalışmaları için çok önemli veriler sunabileceği bir dönem olduğu belirtilmelidir.

90’lı yıllar, görünürde PKK ve Hizbullah gibi örgütler ile güvenlik güçlerinin mücadelesiyle geçtiği sanılırken; görünürlüğü hiç olmayan, sahte kimlikler ve gizlenmekte uzmanlaşmış FETÖ örgütü doğrudan devleti ele geçirmek için çalışmıştır. Bu örgüt, kurtarılmış bölgelerden daha fazlasını, tüm devleti istemektedir. Böylesine büyük idealler amacıyla kurulmuş kompleks bir örgüt üzerine yeteri kadar akademik çalışma yapıp yapılmadığı tartışmalıdır. Ayrıca uluslararası literatürde yer alan teorilerin FETÖ’yü açıklamak için kullanılıp kullanılamayacağı da önemlidir. Özellikle radikalleşme teorilerinin Marksist-Leninist terör yapılanmalarını açıklamada zorlandığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın temel olarak radikalleşme teorileri üzerinde yoğunlaştığı söylenmelidir. Bununla birlikte teorilerden hareketle FETÖ’nün analizinin yapıp yapılamayacağını da çalışmanın ikincil sorusu olarak ifade edilebilir.

Çalışma öncelikle radikalleşme üzerinde duracaktır. Bu kavram üzerine yapılan teorik tartışma ve tanımları göstermeye çalışacak, ardından ise bireylerin bu yapılardan nasıl kurtulabileceğini ya da kurtulup kurtulamayacağını incelemeye çalışacaktır. Dolayısıyla çalışmanın iki bölüm üzerinde yürüdüğünü söyleyebilmek mümkündür. Birinci bölüm radikalleşme ve deradikalizasyon süreçleridir. İkinci bölüm ise Türkiye’nin şu ana kadar karşılaştığı ve nihayete erdiremediği en kompleks terör yapılanması olan FETÖ’nün radikalleşme teorileri üzerinden analizidir.

Birinci bölümde sırasıyla, kavramsal çerçeve sunmak amacıyla radikalleşme, deradikalizasyon ve kült örgüt gibi kavramlar incelenecek, ardından radikalleşme ve deradikalizasyon süreçleri gösterilmeye çalışılacaktır. Özellikle deradikalizasyon süreçlerine dair aralarında Almanya, Cezayir ve Mısır gibi ülkelerin de aralarında olduğu birçok ülkeye değinilmiştir. Deradikalizasyon süreçlerine dair olabildiğince geniş bir perspektif oluşturulmak istenmiştir. Ardından ise ikinci bölüm olarak FETÖ incelenmiş ve gerek radikalleşme gerekse de deradikalizasyon süreci bağlamında geldikleri son durum açıklanmaya çalışılmıştır. Özellikle deradikalizasyon sürecine dair ortaya konacak bulgularla örgütün geleceğine dair tartışmalara katkı yapabilmek, çalışmanın bir diğer çıktısı olacaktır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Radikalleşme ve deradikalizasyon gibi birçok çalışmanın yapıldığı kavramlar üzerinden terör örgütleri anlatılmak isteniyorsa, mutlaka kavramsal çerçevenin net bir şekilde ortaya konması gerekmektedir. Bu noktada Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından kişinin korkutularak *yıldırılması* ve *yıldırma ideolojisi* olarak tanımlanan terör ve terörizm kavramlarının (Güncel Türkçe Sözlük, 2024), makalenin ana omurgası olan radikalleşme ve örgütlerle ilişkisinin başka bir boyutunu ortaya koyması ve çalışmanın amacının dışında kalması dolayısıyla dâhil edilmediği belirtilmelidir. Çalışma şiddette giden yol ve arınma süreçlerine odaklanmıştır. Bu bağlamda çalışma, temel olarak kendine üç anahtar kavram seçmiştir (radikalleşme, deradikalizasyon, kült örgüt) ve öncelikle bu kavramları tartışacaktır.

1.1. Radikalleşme

Kavramı açıklamadan önce, kavramın ortaya çıkıp incelendiği sürece kısaca bakmak faydalı olacaktır. Radikalleşme hassaten 11 Eylül saldırıları sonrası yapılan terörizm çalışmalarında karşımıza çıkan bir kavram olarak

dikkat çekmektedir. Schmid’in (2011) çalışmasına göre radikalleşme literatürünün %90’ı 2000’li yıllardan sonra ortaya çıkmıştır (s.339). Bu çalışma yoğunluğunun sebebi, teröristlerin adı geçen saldırıyı neden gerçekleştirdiğini anlamaya çalışan araştırmacılardan ileri gelmektedir. Kavramın kendisine baktığımızda ise radikalleşme dendiğinde ifade edilmesi gereken ilk husus, kavramın diğer birçok önemli kavramda olduğu gibi net ve tüm dünyaca kabul edilmiş bir tanımının olmadığıdır. Çünkü radikalleşmenin tanımının yapılabilmesi için “aşırı” ve “normal” olanın ne olduğunun herkesçe ortaya konabilmesi gerekmektedir. Radikallik, Türk Dil Kurumu’nun (TDK) Büyük Türkçe Sözlük’üne göre “köktencilik” (Güncel Türkçe Sözlük, 2024) olarak tanımlanmaktadır. Bir aşırılık durumu olarak da ifade edilebilir. Ancak tanımlamada yapılan bu aşırıcılık halinin nasıl tespit edileceği ve “normal” olan durumun ne olduğu sorularına verilen cevaplar tamamen sübjektif kalmaktadır. Bu bağlamda sözlükteki karşılığından da anlaşılacağı gibi tanımlama oldukça kısır bir hal almakta; bu nedenle tanımlama faaliyetleri, bireydeki davranış değişikliğine odaklanmaktadır. Sürece yapılan vurgu babında ortaya konan tanımlamalara bakıldığında ise *şiddete varan aşırıcılık* (Stephens vd., 2021, s.346) ya da *davranışsal radikalleşme* (Klausen vd., 2016, s.71) gibi yeni tanımlamalara gidildiği görülmektedir.

Bir diğer kaynak olarak karşımıza çıkan Cambridge sözlükte ise radikallik “bir kimsenin politik veya dini inançlarına daha aşırı olma eylemi ve süreci” (Cambridge Dictionary, 2024) olarak yer bulmuştur. Bu noktada sadece dini inançlar konusunda aşırıcılık olarak ifade edilen fundamentalizm kavramı da karşımıza çıkmaktadır. TDK’nın fundamentalizm kavramını ise “kurulu düzenin temellerini dini kural ve inançlar doğrultusunda değiştirip uygulamadan yana olan tutum veya öğretisi” olarak tanımladığını görmekteyiz. (Güncel Türkçe Sözlük, 2024) Kabaca özetlemek gerekirse radikalleşmenin toplumun ortam norm ve değerlere aykırı bir davranış biçimi (Kruglanski vd., 2014, s.70) ve statükoya meydan okumanın bir parçası olarak bireyin şiddete yönelme potansiyeli arasındaki ilişkiyi ifade ettiği söylenebilir (McLaughlin, 2012, s.13). Radikal duruş/davranış, radikal olmak, radikal hareketler hangi ideolojiye yakın olduğu çerçevesinde değil mevcut, güçlü ve hatta dönemsel olarak hegemonik olan düşünceleri ya da kuralları ortadan kaldırmak ya da onlara kökten bir biçimde karşı olmak çerçevesinde tanımlanmaktadır (Cahill, 2012, s.68).

Radikalizm; bir ideolojiye, inanca koşulsuz, körü körüne, tartışmaya açık olmaksızın inanma, fikrin mutlak doğruluğunu ateşli şekilde savunma ve fikrin doğruluğunu kabul etmeyenleri karşısına alma halidir (Göka, 2014, s.182). Bir bakıma “yanılmazlık doktrini izlediklerine dair inanç” hali denebilir (Summers, 2006, s.335). Tam bu noktada belirtmek gerekir ki terörizm ve radikallik arasındaki bağlantı sıkça karıştırılmaktadır. Terörizmin eylem odaklı, radikalliğin ise fikir odaklı olduğu belirtilirse iki kavram arasındaki fark ortaya konacaktır. Bir teröristin, terör faaliyeti yapabilmesi için fikir noktasında bir radikal olması gerektiği mutlakken, bir radikalın terör faaliyetine katılacağı kesin değildir. Bir radikal grup terör faaliyetlerine girişmeden de varlığını sürdürebilir. Teröristliğin, radikalliğin bir sonraki adımı olarak belirtebiliriz.

1.2. Deradikalizasyon

Deradikalizasyon kavramında da üzerinde mutabık kalınmış bir tanım bulunmamaktadır. Ancak yine de kavramın birbirine yakın şekillerde açıklandığı ifade edilebilir. Uluslararası Barış Enstitüsü (IPI) deradikalizasyonu “bir kişinin gönüllü ya da gönüllü olmayarak aşırı düşüncelerden uzaklaşması” olarak ifade etmektedir (International Peace Institute, 2010). Bir başka tanımlamaya baktığımızda ise deradikalizasyon “radikalleşmeyi önleyici her türlü çaba” (Bjorgo ve Horgan, 2009, akt. Akbaş, 2020, s.20) olarak ifade edilmiştir. Alex Schmid’e (2013, 41) göre deradikalizasyon iki türden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi bireysel olarak ideolojik temelli deradikalizasyondur. Psikolojik ve dini rehberlik yardımıyla düşünüş şeklinin değiştirilmesi hedeflenir. Diğeri ise davranışta değişiklik elde etmeye odaklanan ve siyasi görüşmeler aracılığıyla gerçekleştirilmesi hedeflenen toplu deradikalizasyondur.

Radikalleşme çalışmalarında görülen genel kabul, “tersine radikalleşme” olarak ifade edilmiştir. Teröristin içinde bulunduğu grubun ideolojisinden vazgeçmesi ve eski normal yaşantısına dönerek toplum değerleriyle barışık yaşamaya devam etmesi olarak tanımlanabilir (Kaya, 2018, s.98). Moghadam gibi alanında uzman olarak değerlendirilen bir isim ise bu fikrin aksine deradikalizasyon sürecinin radikalleşmeye giden yolun tersi olmadığını ve farklı iki süreç olduğunu belirtmiştir (2009, s. 281). Ancak deradikalizasyonun temel amacı gibi hususlarda fikirler benzeşmektedir. Açıkça ifade edilebilir ki deradikalizasyon, kişiyi baskı altına alarak davranışı engellemek değil, kişinin radikal fikir ve düşünceleri terk etmesini sağlayabilmektir. Nasıl ki radikalleşme belirli şartların

mevcudiyeti üzerine bir süreç içerisinde gerçekleşiyorsa, belirli şartların oluşması ve yine belirli bir süreçle de insanların bu düşünceleri bırakabileceği düşünülmektedir.

1.3. Kült Örgüt

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı tarafından 15 Temmuz Darbe Girişimi dolayısıyla hazırlanan FETÖ raporunda, FETÖ’nün radikal görüşleri savunan silahlı bir kültür örgüt olduğu belirtilmektedir (Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2021). Bu bağlamda çalışmanın *kült örgüt* kavramını da açıklaması gerekir.

Kült kavramı, TDK’ya göre “din, dinsel olan” manalarına gelirken (Güncel Türkçe Sözlük, 2024), “kült örgüt” kavramı ise örgüt liderine yüksek tutku ile bağlılık, ilahlaştırma derecesinde saygı ve tapınma gibi özellikleri gösteren örgüt anlamlarında kullanılmaktadır. Dünyanın hemen her yerinde ve her döneminde sıkça bu yapılar ile karşılaşmıştır. Bundan dolayı tanımlanabilme noktasında bazı ortak özellikler tespit edilebilmiştir. Örneğin İngiltere’de 1987 yılından itibaren faaliyette olan Kült Bilgilendirme Merkezi’ne (CIC) göre kültür yapılanmaların 5 temel özelliği bulunmaktadır:

a.Üyelerini devşirmek, beyinlerini yıkamak ve gruba bağlamak için psikolojik baskı uygulamak.

b.Seçkinli totaliter bir yapı oluşturmak.

c.Kurucu lideri kendi kendini atamış, dogmatik, Mesihlik/mehdilik iddiasında bulunan, sorgulanamayan ve karizmatik kişiliğe sahip olmak.

ç.Para toplamakta ve insanları örgüte bağlamakta amaca giden her yolu mubah saymak.

d.Zenginliği üyelere veya topluma fayda sağlamamak (Cult Information Center, 2021).

Bu özelliklere bakıldığında kısaca kültür örgütü, karizmatik bir kişinin inancı temel alarak çevresinde bir grup oluşturup, maddi ve manevi açıdan toplumdan kopararak dogmatik bir yapı kurması olarak ifade edebiliriz. Bu kurulan yapının bireyin tüm hayatını kapladığı, düşün hayatını ele geçirdiği ve liderin emirlerinin sorgusuz sualsiz kabul edildiği bir seviye olduğunu da belirtmek gerekir.

2. RADİKALLEŞME SÜREÇLERİ VE NEDENLERİ

Daha öncede belirtildiği gibi özellikle 11 Eylül saldırıları sonrası, terörizmin nedenlerinin ortaya konması noktasında araştırma konusu olan radikalleşme kavramına dair birçok çalışma yapılmıştır. Bu noktada terör örgütlerinin tasnifi (sağ, sol, etnik, dini vb.), nasıl radikalleştikleri, hangi süreçleri yaşadıkları radikalleşen bireylerin sahip oldukları profiller çalışmaların odak noktasını oluşturmuştur. Radikalleşme adımlarına dair belirli bir sürecin adım adım ortaya konduğu ve tasniflendiği söylenebilir.

Sürecin adımlarına bakmadan önce radikalleşen bireylerin profilleri ve nedenlerine bakılacaktır. Bu noktada net bir şekilde ifade edilebilir ki, radikalleşmenin kişinin psikolojik sıkıntılara sahip olması ya da eğitim düzeyleriyle bir ilgili bir olgu olmadığı yapılan çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Örneğin ABD’de yapılan bir araştırmada terör olaylarına karışanların sadece %7’sinin psikiyatrik bir hastalığa (kişilik bozukluğu, şizofreni, depresyon vb.) sahip olduğu açıklanmıştır (McGilloway vd., 2015, s.46). Normal insanların radikalleşmesine örnek olarak Halkın Tapınağı örgütü verilebilir. Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunan kült örgüt, 1978 yılında ormanlık bir alanda toplanmış ve küçük çocuklar ebeveynleri tarafından öldürülürken kendileri de topluca intihar etmiştir. İntihar eden yüzlerce örgüt üyesi üzerinde yapılan araştırmalarda hepsinin son derece “normal” insanlar olduğu görülmüştür (Richardson, 1980, s240). Araştırmalarda dikkat çeken bir başka bilgi ise yükseköğretim görmüş kişilerin radikalleşme ve terörist eylemlere daha yüksek oranda sempati duydukları, eylemlerinde daha çok hasara yol açabildikleri, önceden saptanmalarının daha zor olabildiğidir (McGarry, 2016, s.285).

Bu noktada “kişiyi radikalleşmeye iten şey nedir?” sorusu akıllara gelmektedir. Bireyin radikalleşme nedenlerine bakıldığında ise Kruglanski ve arkadaşlarının 3N (needs, narratives, network) isimli modelleri göze çarpmaktadır (2020, s.1). Bu modele göre “bireysel ihtiyaçlar”, “ideolojik anlatılar” ve “sosyal ağlar” radikalleşmenin üç temel dayanak noktasını oluşturmaktadır. İnsanın kişisel ihtiyaçlarını karşıladığı ve sosyal statüler elde ettiği bir grupta varlığına bir anlam katabilmesi radikalleşmenin özeti olarak ifade edilebilir. Radikalleşmenin temelinde sadece bireysel motivasyonlar değil ağırlıklı olarak sosyal ilişkiler olduğu anlaşılmalıdır. Radikalleşmenin sosyal manadaki nedeni dini olabileceği gibi siyasi ya da etnik sebeplerde olabilir. Alex Wilner ve Claire-Jehanne Dubouloz’un ifadelerine göre sosyo-politik yabancılaşma ve bütünleşme başarısızlığı, dindarlık ve küreselleşme, dış politikalara doğan tepki de radikalleşme

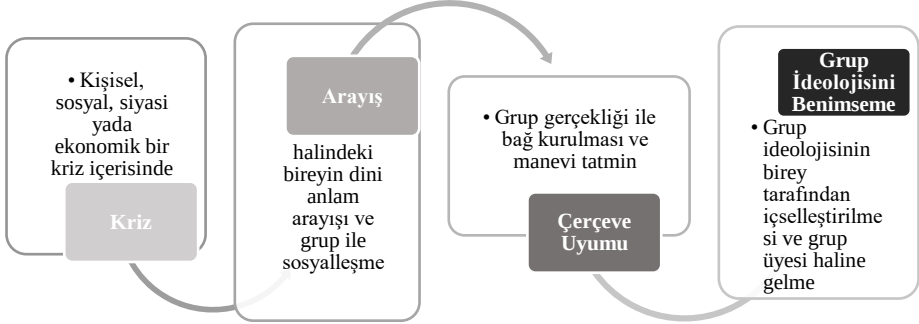
sebepleri arasındadır (2009, s.10). Ancak her ne sebeple olursa olsun radikalleşme sürecinin ilk adımı radikal çevre ile bir temasın oluşmasıdır. Bu çevre, üniversitede bir arkadaş grubu olabileceği gibi, kendi ailemizin bir ferdi de olabilir. Bu noktada belirtilmelidir ki radikalleşmenin önemli bir aşaması olan yüz yüze iletişim artık modern dünyada sosyal medya kanalları üzerinden de aktif olarak yapılabilmektedir. Sosyal medya uygulamaları, videolar, dijital bildiriler artık radikalleşme sürecinin bir parçasıdır. Modern dünyanın da bu durumu fark ettiği görülmektedir. Örneğin, Avrupa Birliği ülkeleri almış oldukları karar doğrultusunda kendi ülkelerindeki sosyal medya uygulamalarından yapılan terör paylaşımlarının 1 saat içerisinde kaldırılmasına dair yasal düzenlemeler getirmişlerdir (Trthaber.com, 2022). Terörün en azından sosyal medya ayağına dair alınmış bu tavır, sosyal medya sürecinin ne denli önemli olduğunu göstermesi açısından kıymetlidir.

Radikalleşme sürecine bakıldığında ise çeşitli adımların tanımlandığı görülmektedir. Bireyin normal düşünce setlerini bırakıp adım adım nasıl radikal hale geldiği gösterilebilir noktadadır. Bu bağlamda bakacağımız ilk kavram seti Wictorowicz’indir. Wictorowicz’e (2004, s.7-8) göre bireyin radikalleşmesi dört adımdan oluşmaktadır. İlk adımda birey mutlaka bir kriz içerisinde. Bu kriz kişisel bir sebepten kaynaklanabileceği gibi sosyal, siyasi ya da ekonomik sebeplerle oluşabilir. Önemli olan nokta bu krizin kişinin mevcut inançlarını sarsması ve normalde kabul etmeyeceği radikal fikirleri değerlendirmeye alacak hale gelmesidir. Bu noktada radikal grup, kriz halindeki bireyle temas kurarak bir bağ oluşturur. Bu bağların inşası bireyin içinde bulunduğu krizin nedeni neyse daha çok o doğrultuda gelişir. Örneğin o kişiye sosyal yardımlar sağlayabilir ya da krizini aşması için rehberlik önerebilir.

İkinci adımda ise birey içindeki huzursuzluğu anlamlandırabilmek ve dindirebilmek için dini bir mana arayışı içerisine girer. Bu arayış dolayısıyla yeni bir sosyalleşme sürecini başlatır ve Wictorowicz’in “çerçeve uyumu” olarak ifade ettiği üçüncü adım olan grup ile birey arasında inanç temelli bir yönlendirme kanalı oluşur. Grubun anlam setlerinden etkilenen birey, grup gerçekliğini tercih etmeye başlar. Dördüncü ve son adımda ise birey kendi düşünce setlerini tamamen bırakarak grup öğretisinin gönüllü bir öğrencisine dönüşerek tüm değerlerini değiştirir. Örneğin dini bir radikal grup içine giren birey dış çevre için “tağut”, dönem için “cahiliye”, düzenin içindekiler için ise “kâfir, müşrik” (Yaşa, 2021, s.813) gibi kelimelerle yeni bir tanımlama içine girecektir. Söz gelimi daha önce herhangi bir sorun yaşamadığı

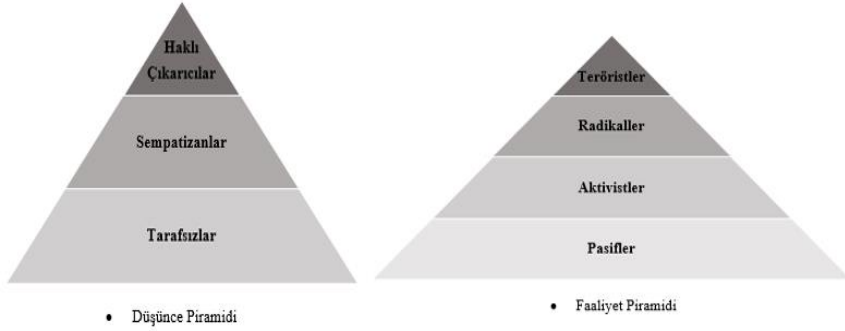
komşusunun “müşrik” seviyesine gelmesi anlam setlerindeki değişimin büyüklüğünü göstermek açısından yeterli bir örnek olacaktır. Sonuç olarak birey, bilişsel açıklıktan sosyalleşmeye geçerek şiddet uygulayan aşırılıkçı gurubun üyesi haline gelmiştir (Wictorowicz, 2004, s.10-13).

Şekil 1: Wictorowicz’e Göre Radikalleşme Süreci (Kaynak: Wictorowicz’in “Joining The Cause: Al-Muhajiroun and Radical Islam” isimli makalesinden oluşturulmuştur.)

Moghadam ise bu süreci bir merdivene benzeterek, merdiven basamakları üzerinden açıklama yoluna gitmiştir. Moghadam’ın fikirlerini (Moghadam, 2005, s.163) kısaca anlatmak gerekirse; zemin kat eksiklik ve ihtiyaçlarını giderme arzusuna sahip bir birey ve bireyin adalet arayışı üzerinden tarif edilir. İstediklerine ulaşmak noktasında engellendiğini düşünen kişi, adalet arayışıyla süreci başlatır. Bu arayış onu radikalleşme merdivenin ilk basamağına çıkaracaktır. Bu birinci basamakta bazı kişi ve gruplar problemlerin sorumlusu olarak tespit edilir. Merdivenin ikinci basamağında ise kişi yaşadığı adaletsizlik duygularını ve öfkesini bu kişilere yönlendirme kararı alır. Bu yönlendirmede terör kişiler için bir eylem seçeneği haline gelir ve dâhil olduğu grubun fikirlerine artık o da tamamen katılmaktadır. Dördüncü basamakta artık kişi dünyayı “biz” ve “onlar” perspektifinden görmektedir ve grubun vereceği işlerde görev almaya hazır ve iknadır. Son adım olan beşinci basamakta ise birey artık her tür eylemin içindedir. Kurbanlarıyla her türlü empatiden yoksun bir halde, akan kandan rahatsız olmadan terör eylemlerinin bir parçası olmuştur.

Şekil 2: Düşünce ve Eylem Piramitleri (Kaynak: McCauley, C. ve Moskalenko, S. (2017). Understanding political radicalization: The two- pyramids model. American Psychologist, 72:3)

Radikalleşme sürecine dair bir başka anlatı da piramit örneğidir. McCauley ve Moskaleiko (2017: 212-214) radikalleşme sürecini ikiye ayırmış, radikalleşmenin düşünce ve eylem olarak iki farklı sürece sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu süreçleri ise bir piramit modeliyle açıklama yoluna gitmişlerdir. Düşünce piramidi üç katlı olarak resmedilmiştir. Piramidin en alt katında yaşanan olayların siyasi boyutuyla ilgilenmeyen ve kendi gündelik yaşantıları dışında kafa yormayan “tarafsız” bir kitle ifade edilmiştir. Orta katta ise yaşanan olayları siyaseten değerlendiren ve bir taraf tutan ancak şiddeti meşru bir yöntem olarak görmeyen “sempatizan” kitle, en üst katta ise şiddet uygulamayı hem politik hem de ideolojik ya da ahlaki sebeplerle bir sorumluluk derecesinde gören “haklı çıkarıcılar” bulunmaktadır.

Eylem piramidinde ise fikri olarak radikal fikirlere sahip bireyin eyleme nasıl geçtiği ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu piramit dört kat olup, tabanda fikri noktada radikal olan ancak herhangi bir eyleme katılmaya gönülsüz olan kişiler yer almaktadır. “Pasifler” olarak nitelendirilen bu kişilerin bir üst katında ise radikal düşünceye sahip ve siyaseten legal yollarla mücadele içerisinde yer alan kişiler bulunmaktadır. Miting, yürüyüş, bildiri yayınlamak gibi hukuki olarak kabul edilen tüm faaliyetlerde yer alan bu kişiler “aktivist” olarak ifade edilmiştir. Onların bir üst katında ise eylem bazında da “radikal” olan, düşünceleri ve savunduğu değerler için illegal faaliyetler içerisinde bulunabilecek kişiler yer almaktadır. Radikal grubun üzerinde ise eylemleriyle kan akıtan “teröristler” bulunmaktadır.

Tüm bu çalışmaları incelediğimizde sürecin benzer adımlarla ilerlediğini söyleyebilmek mümkündür. Kısaca özetlemek gerekirse, kişi önce çeşitli sebeplerle içinde bulunduğu toplumdan kopar ve yeni arayışlara

yönelir. Kendisiyle yakından ilgilenen radikal grubun düşüncelerini benimser. Legal faaliyetlerle grubun bir neferi olur. Şiddet kullanılması gerektiğine ikna olduğu anda ise radikalleşir ve terörizmin bir üyesidir. Bu süreçte bireyler, toplumsal unsurlar, politik unsurlar ve bireyi itici-çekici faktörlerin (Polis Akademisi Raporu, 2019, s.36) temel odak noktaları olduğunu ifade edebiliriz. Son söz olarak bu noktaya kadar belirtilen süreçlerin Marksist-Leninist örgütlerde ne kadar işe yaradığı tartışılmalıdır. Sempatizan-radikal-terörist sürecinin Marksizm’deki proleter devrim yapısındaki izdüşümlerinin tam bir uyum içinde olmadığı belirtilmelidir. Bu uyumsuzluk ise başka bir çalışmanın konusudur.

Şu ana kadar süreç, bireyin gözünden gösterildi. Biraz da örgütlerin bu süreçte neler yaptığını bakmak faydalı olacaktır. Radikal ve kült grupların ya da örgütlerin en temel özelliği totaliter olmalarıdır denebilir. Totaliter ideolojiler her şeyi açıklamaya gücü yeten, eşsiz, bu dünyadaki ve öbür dünyadaki her soruya cevap bulabilen bir niteliktedir. Kurtuluşu vaat eder ve kurtuluşa hangi yoldan gidilmesi gerektiğini gösterir. Gidilmesi gereken yol örgüte ve liderine olan bağlılıktan, itaatten geçmektedir (Dick ve Robbins, 2004, s.245). Birey bu totaliter ideolojiye karşı kendi düşüncelerini ortaya koyduğunda, ideolojiyi anlamamakla, şahsi menfaat peşinde koşmakla, ayrılıkçılık yapmakla, lidere isyan ederek ruhsal olgunluğa ulaşabilecek seviyeye uzak olmakla itham edilir, sindirilir ya da dışlanır. Gerekirse ortadan kaldırılır. Eğer kişinin dışlanması tercih edilmiyorsa “özeleştirir”, “itiraf”, “günah çıkarma” ve “tövbe etme” (İlhan, 2021, s.127) gibi yöntemlerle kişinin kendisinin suçlanması sağlanır. Bu mekanizma ister sağcı ister solcu isterse de dini bir örgüt olsun, neredeyse tüm örgütlerde bulunur. Lider asla eleştirilmez ve mutlak itaat gerekir. Bir problem varsa bu kişinin kendisindedir.

Örgüt ideolojisi çoğunlukla dünyayı ve insanları iki gruba ayırmıştır. “İyiler” ve “kötüler” tasnifi ile mevcut her şey “bizler” ve “onlar” ayrımına tabi tutulabilmektedir. Bu örgütler kendi dışlarındaki hiçbir yapılanmanın ya da doktrinin doğruluğunu kabul etmez ve yalnızca kurtuluşun kendi fikirlerinde olduklarına inanırlar. Örgüt hasım olarak seçtiği grupları da mutlaka insanlıktan çıkarıcı söylemler geliştirerek onlara saldırıyı meşrulaştırır. Hasım gruba hayvanların isimlerinin verilmesi, mitolojiden atıflar yapılması, firavun, Karun, Calut, Deccal gibi dini temelli düşman karakterlerin isimlerinin verilmesi, taş ya da tahta gibi nitelemeler bu açıdan değerlendirilmelidir. İdeolojilere bakıldığında da tanrı tarafından seçilmiş bir

grup olma, seçtikleri yolun kutsal olması, tarihsel süreçte çok önemli bir görev aldıkları ya da eninde sonunda tüm dünyaya hakîm olunacağı gibi benzer birçok ortak mesaj görülmektedir. İlahi seçilmişlik salt dini anlamda değil, doktrinin belirttiği ırk, devrim, insanlık gibi kavramlar bağlamında da ele alınmaktadır (İlhan, 2021, s.117).

Radikal grubun içerisine giren bireyin davranışlarının da sürekli yönlendirildiğinin ve iradesinin süreç içerisinde tamamen ortadan kaldırıldığını belirtmek gerekir. Mutlaka örgüt yöneticileri kişinin günlük yaşantısında kendisiyle baş başa kalmasını engellemek adına, sabah kalktığı vakitten akşam yatacağı vakte kadar onun için yapacakları planlanmıştır. Bu amaçla kişiye yeni roller ve görevler verilir. Üye üzerinde kontrol sağlamak, tutum ve davranışlarını değiştirmek amacıyla yapılandırılmış ve kurumsallaşmış bir sistemin ve çevrenin mutlaka var olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Robert Jay Lifton (1989, s.69) bunu totaliter çevre ve sistemler olarak adlandırmaktadır. Kişinin ne zaman kalkacağı, ne zaman yatacağı, neleri yiyip neleri yiyemeyeceği, kıyafeti, saç sakal kesimi hep örgüt tarafından belirlenmiştir. Örgütler aynı zamanda gazete, dergi ve televizyonlar üzerinde de denetim kurarak, sadece kendilerinin onay verdikleri yayınları takip ettirmektedir. Fiziksel manada da örgütler toplumdan uzak noktalar seçerek kişinin kontrolünü en üst seviye çıkarmışlardır. PKK, El kaide, DAESH gibi terör örgütleri izole, ulaşılması zor alanlarda bu amaçla kamplar kurmaktadır. Scientology, Moon ve Mormon tarikatları da dönem dönem üyelerini izole, bilinmedik yerlerde kamplara alabilmektedir. Jim Jones bu amaçla Guana’yı kendine seçmiştir. (İlhan, 2021, s.115). FETÖ ve Hizbullah’ın yurt ve öğrenci evlerini benzer amaçla kullanmasının haricinde, tamamen gizli evlere de sahip olması bu amaçladır. Bu noktada kişiye yapılan çerçeveleme işleminin her noktayı kapsadığı ve sürekli bir kontrol mekanizması olduğu görülmektedir. Bu noktada ifade edilmesi gereken bir başka önemli nokta da totaliter bir sistem içerisinde yaşayan örgüt mensupları kendilerinin herkesten daha çok örgüt ve yapılanmaları ile ilgili bilgiye sahip olduklarını zannetmeleri ya da inanmalarıdır. Oysaki durum bunun tam tersidir. Genellikle en azını ya da örgütün kendilerine izin verdiği kadarını bilmektedirler (İlhan, 2021, s.128).

3. DERADİKALİZASYON SÜREÇLERİ VE ÖRNEK UYGULAMALAR

Çalışmanın bu noktasına kadar bireyin radikalleşme sürecinde geçirdiği dönüşüm ve bu dönüşümün adımları ortaya konmaya çalışılmıştı.

Bu bölümde ise radikalleşmiş bireyin deradikalizasyon ile nasıl bir süreç girdiği ve dünya üzerinde uygulanan süreç örnekleri gösterilmeye çalışılacaktır.

3.1. Deradikalizasyon Süreci

Radikalleşmenin bir süreç olduğu ve kişinin gerek zihin gerekse de eylem düzeyinde adım adım ilerlediği yapılan araştırmalar ışığında gösterilmişti. Ancak bu kişinin radikalleşmeden kurtulma sürecine dair ortaya net bir şablonun konmadığını belirtmek gerekir. Bununla birlikte çalışmaların odak noktasının cezaevindeki bireyler olduğunu ve ağırlıklı olarak onlara uygulandığını ifade edebiliriz. Yapılan çalışmalarda görülmüştür ki radikalleşen bireyin, gruptan fiziksel olarak uzaklaşması bile deradikalizasyon çalışmalarında başarıyı arttırmaktadır. Tekrar edilecek olursa radikalleşme de en önemli faktör sosyal çevredir denebilir. Bu noktada bireyin cezaevinde olması ve diğer radikallerle bağlantısının kesilmesi, kişinin entelektüel seviyesiyle de muvazi olacak şekilde deradikalizasyonun önemli etmenleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişinin içinde bulunduğu durumu sorgulayabilmesi, ona yapılacak olan uygulamaların başarısındaki en büyük etmendir. Yapılan birçok araştırmada kişinin radikallikten vazgeçme sebepleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Akbaş’ın (2020, s.27) literatürden yaptığı derlemeye göre bulgular şöyledir:

a.Sempatizanların terör örgütüne olan bağlılıklarından dolayı deneyimledikleri negatif sosyal yaptırımlar ve damgalanma durumu,

b. Devlet ya da ordu baskısı,

c.Aşırı ya da terörist olmanın getirdiği hayat tarzından kaynaklanan moralsizlik, hatta tükenmişlik,

ç.Grubun ideolojisinden şüphe duymak,

d.Grubun ikiyüzlülüğü ve davranışlarından duyulan bıkkınlık,

e. Sosyal destek kaybı,

f. Rol değişimi ya da statü kaybı,

g. Silahlı mücadelenin sonuçlarına ve şiddetin etkilerine yönelik hayal kırıklığı,

ğ. Kötü davranışa ve fiziksel şiddete maruz kalma,

h.Örgütün taktik değiştirmesi ve buna bağlı olarak örgütün stratejisini ya da liderini onaylamama ya da bunlara güvensizlik duyulması,

i.Örgütten beklentilerin karşılanamaması,

Bulgular çoğunlukla kişinin sosyal çevresi, sosyal beklentileri ve ilişkiler ağı ile alakalıdır. Kişinin radikal grubun anlam setlerini kabul ettikten sonraki hayal kırıklıkları, değiştirdiği inançlarına olan güvenini sarsarak “Acaba doğru tarafta değil miyim?” sorusunu sormaya yol açmaktadır. İşte bu noktada cezaevinde yapılacak uygulamalar kişinin deradikalizasyonu için en önemli faaliyet olarak gözükmektedir. Ardından cezaevi sonrası aynı sosyal çevreyle iletişime geçmemesi içinde ekonomik ve sosyal yeni bir ağ oluşturulması olmazsa olmazdır.

Devletlerin bu kişilere yönelik programlarını cezaevi ve sonrası olacak şekilde, gönüllüler ya da gönülsüz olanlar gibi birçok detayı düşünerek ve uzun soluklu olarak planlaması gerekmektedir. Bu programların temel amacının bireyin davranışlarını değiştirmeyi değil, aynı zamanda temel inançlarında da bir değişiklik yapabilmek olmalıdır (Rabasa vd., 2010, s.6). Çünkü davranışın deradikalizasyonu inançların deradikalizasyonuyla bağlantılıdır (Demant vd., 2008, akt. Akbaş, 2020). Ancak şiddete bulaşmış radikal bir kişide bu dönüşüm sürecinin uzun süreceği de muhakkaktır.

Doosje ve arkadaşları (2016, s.79-82) grup ilişkilerinin bireylerin radikalleşmesini veya radikalleşmeden dönüşünü engelleyen bir “direnc kalkanı” olduğunu, bu kalkanın bireyleri radikal etkilerden koruduğu gibi radikal bireylere yönelik radikallik karşıtı mesajların da iletilmesini engellediğini belirtmişlerdir. Bu noktada cezaevinin, kişinin radikal grupla iletişimini kesmesi bakımından önemi ortaya çıkmaktadır. İkna çabaları karşı tarafın “düşman” olarak addettiği ve hapsine neden olduğu taraftan gelse bile, devlet tarafından gerçekleştirilen ideoloji temelli deradikalizasyon programlarının çoğunda daha yüksek başarı oranı gözlenmektedir. Gruptan fiziki bir şekilde zoraki bir mesafenin kişide bilişsel olarak bir farkındalık yarattığına yönelik çalışmalar mevcuttur (Koehler, 2017, s.126). Yapılan uygulamalara bakıldığında cezaevinde ve sonrası için üç temel uygulama karşımıza çıkmaktadır. Birincisi kişinin ekonomik düzeyine etki etmesi bakımından mesleki eğitim, ikincisi ideolojik ya da dini eğitim, üçüncüsü ise psikolojik destek ve danışmanlık. Şimdi bu uygulamalar ülke bazında örneklendirilecektir.

3.2. Deradikalizasyon Uygulamaları

Deradikalizasyon uygulamalarının mahiyetine geçmeden önce, uygulamalara dair bazı önemli noktalar belirtilmelidir. Uluslararası Barış Enstitüsü (IPI- International Peace Institute) deradikalizasyon programlarının uygulandığı 8

Müslüman ülkeden elde edilen tecrübeleri incelemiştir. Uygulanan yöntemlere dair bazı önemli noktaları ise bir rapor halinde sunmuştur. Örneklere geçmeden önce bu uygulamalardaki önemli noktalar bir özet olarak görülebilir. Bu bağlamda rapora göre deradikalizasyon programlarındaki önemli noktalar şunlardır: Ailesel konular ve sosyal bağlantılar anahtar konumdadır, programlar bireysel motivasyonları ele almalıdır, muhatapların güvenilirliği hayati önem taşımaktadır, mahkûm davranışı çok önemli bir rol oynar, program sonrası izleme veya bakım, sivil topluma katılımının önemi, reaktif önlemler daha proaktif yaklaşımlar içinde yer almalıdır, eğitim süreci çok önemlidir (Schmid, 2013, s.42). Özellikle kişinin varsa çocuğu, eşi, diğer aile fertleri ve yakın arkadaşlarının sürece dâhil edilmesinin çalışmanın başarısını arttıran bir diğer etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer önemli nokta da Avrupa Birliği’nin radikalleşmeyle mücadele alanında 2011 yılında bir ortak veri tabanı ve şemsiye kuruluş kurarak deneyimlerini paylaşmasıdır. Radikalleşme Farkındalık Ağı (Radicalisation Awareness Network-RAN) isimli kuruluş, bu alanda çalışan 1000’den fazla kişi ve grup bilgi ve tecrübelerini paylaşmaktadır. Şimdi ülke bazındaki uygulamalar gösterilecektir.

3.2.1. Almanya

Almanya özellikle radikal sağ örgütler dolayısıyla deradikalizasyon uygulamalarını diğer ülkelere nazaran daha önce uygulamaya başlayan ve bu noktada daha tecrübeli bir ülkedir denebilir. Ülkedeki genel uygulayış ise doğrudan devlet kurumlarının sürece dâhil olduğu bir yapıdan ziyade, dernek ya da vakıf gibi kuruluşlara izinler vererek ve onlara maddi yardım yaparak gerçekleşmektedir. Elbette ortada suçla ilgili bir durum varsa devletin bu süreçten tamamen soyutlandığı bir durum söz konusu değildir. Almanya iç istihbarat kurumu Anayasayı Koruma Teşkilatı (BfV) tüm bu süreçleri takip etmektedir. Bununla birlikte Demokratik Yaşam programı çerçevesinde Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığı projeler yürütmekte olup, deradikalizasyon uygulamalarının asıl takipçisi ve maddi destekçisidir. Yapılan uygulamalar aşırı sağ, aşırı sol, radikal İslamcılık ya da eşcinsel düşmanlığı gibi konuları içermektedir (Ceviz, 2021, s.201). Yine federal göç ve mülteci dairesi “Radikalleşme Danışma Merkezi” ile danışmanlık hizmeti vererek gerekli yönlendirmeleri yapmaktadır. Merkezdeki personel alanında özel olarak eğitilmektedir (BMI, 2020). HAYAT projesi kapsamında radikalleşmiş kişilerle doğrudan görüşülmektedir. Gerektiğinde ise ilgili kişinin yakın çevresi olan ebeveynine, ailesine ve arkadaşına da rehberlik

yaparak ilgili kişiye sosyal ortam desteği sağlanmaktadır (Ceviz, 2021, s.207).

Journal EXIT-Deutschland (Çıkış Dergisi-Almanya) isimli dergi örneğine az rastlanır bir şekilde deradikalizasyon ve aşırıcılık alanında bilimsel yayın yapan bir dergidir. 2013 yılında faaliyete geçen akademik dergi terörizm, aşırıcılık ve deradikalizasyon konularında yapılan bilimsel çalışmaların ve saha tecrübelerinin yayınlamakta ve yöntem noktasında önemli bilgiler paylaşmaktadır.

2017 yılında ise yapılan kanuni değişikliklerle, ülkedeki mahkûmların denetimli serbestlik uygulamasından yararlanabilmesi için deradikalizasyon eğitimlerine katılım seçeneği getirilmiştir. Program gönüllülük esaslı olmasına karşın programı başarı ile bitirdiği kanaati oluşan kişiler hakkında hakim kararı ile ceza indirimi gibi teşvikler bulunmaktadır (Mücke vd., 2016, akt. Ceviz, 2021). Ayrıca talep halinde kişi cezaevinde iken ailesine, kişi cezaevinden çıktıktan sonra ise 12 ay boyunca danışmanlık yapılmaktadır (VPN, 2020).

3.2.2. Bangladeş

Bangladeş’te deradikalizasyon uygulamaları cezaevlerinde değil, radikalleşmeyi önleme faaliyetlerini de içine alacak şekilde medrese, cami gibi dini mekânlar ve imam ile cemaat liderleri gibi toplumsal figürlere yönelik bir programdır. Ayrıca temel mesajları iletmek için hedef bölgenin dışındaki yerlerden de etkili figürler programa dâhil edilmiştir (El-Said 2012, akt. Akbaş, 2020). Programlarda İslam’ın barış dini olması, çoğulculuğa önem vermesi gibi konuları içeren sempozyum, açık oturum gibi programlar düzenlenerek fikirlerin mücadele edeceği platformlar kurulmuştur. Bu çalışmalar yayınlarla, işsizlere finansal desteklerle, katılımcıların ileriye yönelik eğitimlerini destekleme ve bazı hükümlülerin ailelerine yardımcı olma gibi faaliyetlerle de desteklenmiştir (Laiq ve Hearne, 2010, s.4).

3.2.3. Cezayir

İslamcı terörist gruplarla 1990 yılından beri mücadele eden Cezayir’in yaptığı çalışmaları deradikalizasyon faaliyetleri başlığında değerlendirmek mümkündür. İlk ifade edeceğimiz faaliyet grubu gönüllü olarak terör örgütlerinden ayrılıp teslim olan kişilerdir. Bunlara yönelik olarak aflar ve

ceza indirimleri uygulanmıştır. İkinci deradikalizasyon faaliyet grubu ise ülkede ki birliği yeniden sağlamaya yönelik olmuştur. Uygulanan yöntemler çatışmalardan dolayı işyerleri zarar gören, işsiz kalan, görevden alınan kişilerin görevlerine tekrar dönmesini sağlayıp ekonomik zararların tazmin edilmesi şeklindedir. Bu tazminat düzelmiş militanlara, hapis cezası alan şiddet yanlısı aşırıcılara ve savaş süresince ya sivil ya da militanlar tarafından öldürülenlerin özellikle ihtiyaç sahibi olan ailelerine yönelik sağlık ve eğitim desteklerini içermektedir (El-Said, 2012, 9). Ancak uygulamada sorunlar olmuş ve deradikalizasyon faaliyetleri başarılı ilerleyen insanlar devletin taahhüt ettiği tazminatları alamamış ve görevlerine dönememiştir. Bu kişilerin iş bulmada yaşadıkları zorluklar, devletin bu kişilere legal siyasi faaliyetleri yasaklaması, eğitim ve rehabilitasyon noktasında bir uygulamanın bulunmaması gibi nedenlerden ötürü, radikal fikirli bu kişiler marjinalleşmiş ve süreç tekrar kriminalize olmalarıyla sonuçlanmıştır.

3.2.4. Malezya

Radikalleşmiş Müslümanlara yönelik olarak Malezya’da, hükümet diğer ülkelerde de görüldüğü gibi cezaevi odaklı bir program uygulamıştır. Kişilerin psikolojik rehabilitasyon ve danışmanlık yardımları ile daha ılımlı bir yaklaşım benimsemeleri ve yaptıklarından pişmanlık duymalarını sağlamak hedeflenmiştir (El-Said, 2012, akt. Akbaş, 2020). Uygulanan rehabilitasyon Aslam, Othman ve Rosili’ye göre (2016, s.158) dört aşamalıdır: İlk adımda polisle beraber danışmanlar radikal ideolojinin İslam’ın çarpıtılmış bir hali olduğunu ifade eder. İkinci adımda danışmanlar, radikal ideolojinin irdelenmesi için münazara başlatır. Üçüncü adımda Kuran’ın doğru yorumlarıyla, çarpıtılmış fikirler değiştirilir. Dördüncü adımda İslam’a dair geniş bir ilmi eğitim süreci başlatılır. Bu programa katılmayı kabul etmeyenler cezaevinde tecrit edilmiş ve diğer mahkûmlarla iletişimi kestirilmiştir. Programa katılanlar ise altı ayda bir uzman kişiler tarafından oluşturulan bir komite tarafından değerlendirilmiştir. Program süresince kişiler aileleriyle de sık sık görüştürülerek normalleşme yolunda motive edilmeye çalışılmıştır (Fink ve El-Said, 2011 s. 11).

3.2.5. Mısır

Mısır’da dini radikalleşmeye karşı deradikalizasyon uygulamalarında ise odak noktası cezaevleridir. Dünyaca ünlü İslami ilimler alanında faaliyet gösteren Al-Azhar Üniversitesi’nden akademisyenler ile din adamları,

tutuklularla görüştürülmüştür. Daha sonra ikna edilen radikal grup liderleri, hükümet tarafından diğer cezaevlerinde bulunan grup üyeleriyle görüştürülerek tövbe edip şiddet yolunu terk etmelerini tavsiye etmiştir. Bununla birlikte liderlerin basın açıklaması yapması sağlanarak cezaevi dışında bulunan üyelere de ulaşması sağlanmıştır (Fink ve El-Said, 2011, s.8).

3.2.6. Pakistan

Pakistan ülkesindeki dini radikallere karşı Swat bölgesine yaptığı 2009 yılındaki operasyonda, yakalanan bine yakın militanlara yönelik rehabilitasyon programı uygulamaya başlamıştır. Programa daha sonra militanların aileleri de dâhil edilmiştir. Programın özelliklerine baktığımızda dört alt başlığa sahip olduğunu görmekteyiz. Genel eğitim, psikolojik danışmanlık, sosyal ve aile ilişkileri ile mesleki eğitim. Şu ana kadar 700 kişinin yeniden topluma kazandırıldığı ifade edilmiştir (Polis Akademisi Raporu, 2017, s.39).

3.2.7. Suudi Arabistan

Cezaevindeki radikallere yönelik olarak tekfir, sadakat, terörizm, cihat için gereken kurallar, özsaygıya yönelik psikolojik kurslar, dini liderliğe yönelik terimler, otoritenin önemi gibi konuların işlendiği (Hoeft, 2015, s.33; Boucek, 2009, s.17) bir program oluşturulmuştur. Her konu için sınav sisteminin bulunduğu ve sınavı geçemeyenlerin eğitimi tekrar aldığı bu programda sınavı geçen kişiler 2-3 aylık bir süreyle Danışmanlık ve Bakım Merkezi'ne gönderilmektedir. Bu merkezde kişilerin topluma tekrar ayak uydurabilmeleri için dini, mesleki ve sosyal programlar düzenlenmektedir (Boucek, 2009, s.18). Bununla birlikte kişilere toplumsal entegrasyonda sorun yaşanmaması için maaş, araba ve konut desteği, sağlık sigortası gibi ciddi finansal destekler verilmiştir (Koehler, 2017, s.260). Ayrıca program bittikten sonra bu kişilerin faaliyetlerinden aileleri de sorumlu tutulmuştur.

Suudi Arabistan yetkililerin yaptığı açıklamaya göre 2004-2007 döneminde programda yer alan teröristlerin sadece %3-5'inin eski yaşamlarına döndüğü tespit edilmiştir (Stracke, 2007, s.8). Ancak bu tespitin nasıl yapıldığı belirtilmemiştir. Programın başarı yüzdesi yüksek gözükmeyle birlikte bu programa katılıp başarıyla bitiren ve 2007 yılında salıverilen al-Shihri isimli terörist, Yemen'de El Kaide liderinin yardımcısı olduğunun (Stern, 2010: s.2) tespit edildiğini de belirtmek gerekir.

3.2.8. Türkiye

Türkiye’de ise deradikalizasyon çalışmalarının odak noktasının cezaevleri olduğunu ifade edilebilir. Faaliyetteki programın asıl uygulayıcısı Diyanet İşleri Başkanlığı’dır. Cezaevlerine atanan imamlar vasıtasıyla gönüllülük esaslı, sohbet nitelikli bir program uygulanmaktadır. Programda görev alacak imamlara psikolog ve akademisyenlerin de görüşleri alınarak bir çalışma programı hazırlanmış ve eğitim verilmiştir. Özellikle dini istismar eden DAESH ve FETÖ terör örgütü üyeleriyle yapılan bu görüşmelerde imamlardan istenen temel yaklaşım şöyledir: Kişiye değerli olduğunu hissettirmek, aynı değerler üzerinden bağ kurmak, değiştirmeye ve ikna etmeye çalışmamak, ilmin ahlakına uygun davranarak rol model olmaya çalışmak, uygun zamanda tepkisel olmayacak sorular sormak, savunma psikolojisinden uzak tutmak, istifade kavramını öne çıkarmak, ortak metin okumaları yapmak, aile bağlarının önemini hatırlatmak, alternatif uğraş alanları oluşturmak, kişisel bir gelecek planlanması. (Akbaş ve Özdemir, 2021, s.335-337)

Bu görüşmelerin haricinde yine gönüllülük esaslı seminerler düzenlenmiştir. 2018 yılında yapılan açıklamaya göre 267 ceza infaz kurumunda 299 program düzenlenmiş ve 27.377 kişi bu seminerlere katılmıştır. Bu sayı mahkûmların yaklaşık %10’u dur (Diyanet İşleri Başkanlığı Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2019, s.36). Yapılan programların ne kadar başarılı olduğuna dair herhangi bir veri açıklanmamış olup, cezaevinden çıkan kişiler içinde herhangi bir program bulunmamaktadır. Program sadece cezaevi görüşmeleri seviyesinde kalmıştır.

4. FETÖ’DE RADİKALLEŞME VE DERADİKALİZASYON

Bu bölüme kadar radikalleşme ve deradikalizasyon süreçlerinin neler olduğu ortaya konmakla birlikte; radikalleşmeden dönülmesi için yapılan ve yapılması gerekenlerin neler olduğu da gösterilmeye çalışıldı. Bu bölümde ise Türkiye’de darbe girişiminde bulunarak mevcut devleti ele geçirmeye çalışan ve kendi inançları doğrultusunda yeni bir devlet kurmaya hedefli bir yapılanmaya dair değerlendirmeler yapılacaktır. Öncelikle bir çok özelliği bünyesinde barındırması ve kompleks yapısı nedeniyle FETÖ’nün özü ortaya konulup bu çalışmadaki konumu gösterilmeye çalışılacak; ardından deradikalizasyon süreçleri bağlamında FETÖ’nün geleceği tartışılacaktır.

4.1. Bir Örgüt Olarak FETÖ

Daha önce de ifade edildiği gibi FETÖ, Türkiye Cumhuriyeti tarafından “radikal görüşleri savunan silahlı bir kült örgüt” olarak tanımlanmıştı (Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2021). Bu bağlamda kült örgüt radikalleşmesi açısından FETÖ’yü detaylandırmak gerekirse karşımıza şu temel özellikler ortaya çıkacaktır:

a.FETÖ, sahte mehdi/mesih temelli bir kült yapılanmadır. Örgüt içerisinde tek otorite Fetullah Gülen’dir. Yalnızca onun kitapları okunmakta ve vaazları dinlenmektedir. Örgüt liderine bağlılık en üst seviyededir. Lider sürekli yüceltilmekte, ona itaatle ahiret hayatının kazanılacağı düşünülmektedir. Örgüt lideri masum ve günahattan münezzehtir, Allah tarafından yanlış yapmaktan korunmaktadır. Bundan dolayı örgüt liderine ait her şey kutsal kabul edilir. Kesilen saç ve tırnakları, giysileri, iç çamaşırları kutsanır ve bunlara sahip olmanın bir ayrıcalık olduğuna inanılır (Çaha, 2016, 105). Bu durum radikalleşmenin temelini oluşturmaktadır.

b.Örgüt lideri, grubunu yönetebilmek için rüyalar ve kehanetleri kullanarak mistik bir alan oluşturmuştur. Çalınan sınav sorularının, liderin rüyasında ilham olduğu söylenmiştir. Benzer şekilde pek çok eski üye açıklamasında ve raporlarda örgüt liderinin önceden haberi olduğu olayları, rüyasında gördüğünü söylediği belirlenmiştir (İlhan, 2021, s.122). Bu rüyalaştırma yoluyla verilen görevler meşruluk kazanmakta ve sorgulanmaktan kurtulmaktadır. Örgüt lideri Hz. Peygamber, Cebrail ve Allah’la bile rüya âleminde görüştüğünü iddia etmiştir. Kişilere anlatılan bu rüyalar devlet sırlarının diğer ülkelerin istihbarat servislerine verilmesi emrini bile sorgulatmayacak bir tesir oluşturmuştur.

c.Örgüt sadece kendi grubunu kutsamakta ve tanrı tarafından seçilmiş olduklarını vaaz etmektedir. Onları kutsal bir yolun yolcuları ve çilekeşleri olarak motive etmektedir. Bu düşünce ile radikalleşen örgüt üyeleri içlerinden çıktıkları topluma saldıracak noktaya gelmişlerdir. Bununla birlikte örgütten ayrılmak ya da örgütün istemediği bir davranışta bulunmak bir fobiye dönüştürülmüştür. Kişi örgütten ayrıldığında kâfir olmakla, dini inkâr etmekle, Allah’ın sevgisini ve korumasını kaybetmekle korkutulmuş (İlhan, 2021, s.125), örgüt içi fişleme ve takip faaliyetleriyle her hareketinin ilahi bir güç tarafından izlendiği düşüncesine ikna edilmiştir.

ç.Örgüt sürekli organizasyon yapısını geliştirme gayreti içerisinde olmuştur. Devlet organizasyonunun dışında hem legal hem illegal yöntemlerle kendi sosyoekonomik sistemini kurmuştur. Bazı legal faaliyetleri dışında adeta bir

organize suç örgütü vasfıyla ek finans kaynağı sağlamaya çalıştığı da söylenebilir (şantaj, baskı, zorlama, uydurma kaset, video vb.) (HSYK Genel Kurul Kararı, 2016: 7-8).

d.Dinler arası diyalog çerçevesinde, semavi dinlerin temsilcileri ile görüşerek, kendisini İslam adına muhatap/yetkili göstermeye çalışarak ulusal ve uluslararası boyutta meşru olarak algılanmayı hedeflemiştir ki aslında bu durum en çok etnik milliyetçi/ayrılıkçı örgütlerde görülmektedir (Sert vd., 2020, s.20).

e.Örgüt dini önderlik iddiası yanında uluslararası bir eğitim hareketi gözükecek şekilde başka bir yapılanmaya daha girişmiş ve yaklaşık 170 ülke/bölgesinde-özerk cumhuriyetinde din-siyaset-para ekseninde faaliyet gösteren bir organizasyon hüviyetine bürünmüştür (TBMM Raporu, 2017: 73).

f.Örgüt, dünya üzerindeki tüm üyelerinin kullanabileceği, sosyal veri ağlarını kullanarak denetlenemeyen teknik ağ sistemi üzerinden örgüt iletişimini sağlayabilecek araçlar geliştirmiştir. (Bylock vb.) (TBMM Raporu, 2017: 74) Bu bağlamda örgütün gerek ulusal gerekse de uluslararası faaliyet gösterebilen oldukça kompleks bir yapı olduğu unutulmamalıdır.

g.Örgütün mahrem yapılanması üzüm salkımı modeli olarak ifade edilebilecek hücre yapılanmasına sahiptir. Örgütün hiyerarşik yapısı içinde yer alan insanlar en fazla bağlı oldukları abiyi bilirler; onun üzerindeki halkanın kimlerden oluştuğunu bilmezler (Çaha, 2016, s.103). Aynı durum imam olarak nitelenen üst düzey sorumlular için de geçerlidir. Her hücre üzüm salkımında olduğu gibi diğerlerinden bağımsızdır. Her tane bir dala bağlanmakta, her dal bir ana dala bağlanmakta, sonuçta her dal tek bir kaynağa bağlanmaktadır. Bu dal da örgüt elebaşısıdır.

4.2. FETÖ’de Radikalleşme

FETÖ’nün en temel ideolojisini kısaca açıklamak gerekirse, çarpıtılmış dini yorumlar temelinde oluşturulmuş bir Mehdi/Mesih inancı olduğudur. Bu seçilmiş kişi, Türkiye’yi Komünizm ele geçirmek üzereyken ortaya çıkmış ve insanların inançlarını özgürce yaşayabilmesinin mücadelesini vermiştir. Örgüt dini kaynakları ancak kendi çıkarlarına uyuyorsa kullanmış, örgüt üyelerinin dini kaynaklara ulaşması üzerinde mutlak bir kontrol kurmuştur. Bununla birlikte temel dini kaynaklar daima örgüt liderinin yazdığı kitaplardır. Örgüt üyelerinin gerçekleştirdiği sohbet

halkalarında Said Nursi’nin eserleri de okunmakla birlikte esas olarak sadece Gülen’in yazdıkları dikkate alınır (Çaha, 2016, s.104). Kabaca özetlenen bu ideoloji çerçevesinde insanların inançları istismar edilmiş ve süreç yıllar içerisinde silahlı şiddet kullanımına kadar ilerlemiştir.

FETÖ’nün radikalleşme sürecindeki uygulamalarına bakıldığında ise diğer grupların aksine örgütün küçük yaşta kişileri devşirmeye çalıştığı görülmektedir. Özellikle dersane ve eğitim kurumları düzeyinde başlayan devşirme çabaları, örgüt büyüdükçe diğer iş kollarında da devam etmiştir. Bir FETÖ abisinin, öğrencisini anne babasının yanında uyarması, azarlaması (İlhan, 2021, s.127) gibi davranışları kişinin bağlanma nesnesini daha çocukken örgüt olmasını sağlamıştır. Örgüt ticari ilişkilere de büyük önem vermiş, mensuplarının herhangi bir ihtiyacını sadece örgüt mensuplarının işlettiği işletmelerden temin etmesini istemiştir. Sadece bununla kalmamış örgüte ait televizyon, radyo kanalları ve gazeteleri dışındaki tüm medya kuruluşlarının takip edilmesi yasaklanmıştır. Böylece kişinin sadece örgüt mensuplarıyla evlenebildiği, ticaret yaptığı, hep aynı kaynaklardan haber aldığı, toplumun diğer kesimlerinden yalıtılmış bir ekosistem oluşturulmuştur. Böylece kişi hayatının her anında “biz” ve “onlar” ayrımını hisseder hale gelmiştir. Örneğin darbe sorgulamalarında FETÖ mensuplarına “siz” diye başlayan sorular sormak yerine “sen” diye başlayan sorular sorulduğunda farklı cevaplar alındığı görülmüştür (Polis Akademisi Yayınları, 2017, s.27) Örnekte de görüldüğü gibi kişiler her anlarında “biz” bilinciyle hareket eder hale gelmişlerdir. Bu büyük cemaat yapısı, radikalleşme sürecinde ki en önemli etmendir.

Örgüt sosyalleşme düzeyini kendine has bir dil kullanmaya kadar götürmüştür. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan FETÖ sözlüğünde, FETÖ’ye özgü 1094 terim açıklanmakta, ayrıca Farsa/Arapça kökenli 756 kelimeye yer verilmektedir (Anadolu Ajansı, 2020). Örgütün kişinin temel ihtiyaçlarının karşıladığı, iş ve eş bulduğu, dini eğitim alabildiği, makam ve mevki elde edebildiği bir noktaya gelmesiyle, bireyin radikalleşmesinin oldukça kolaylaştığı ifade edilmelidir. Çünkü hem bu dünyasını hem de ahiretini kurtarabileceği bir ideoloji bulduğu hissiyatı oluşturulmuştur. Bununla birlikte FETÖ radikalleşmesi diğer dini örgütlerin aksine örgüt hedeflerini herkesten gizleyen ve bunu azami derecede uygulayan bir yapı kurmuştur. Kamuoyunda hiçbir radikal düşüncelerini belirtmemelerine karşın, sadece kendi örgütlerini yüceltmiş ve hedeflerine ulaşmak için çift karakterli bir yaşam biçimi oluşturulmuştur. Örgütün,

devleti ele geçirmek gibi tüm hedefleri devlet aygıtlarına yerleşip güçlenene kadar yıllarca gizlenmiştir. Yukarıda bahsedilen sosyal ortam sayesinde bu gizlilik ve çift karakterlik rahatça uygulanabilmiş ve radikalleşme süreci diğer örgütlerin aksine adım adım ilerletilerek otuz yıla yakın devam etmiştir. 2016 yılındaki darbe girişimi sonrasında bile günümüzde halen yeni deşifrelerin oluyor olması, bu çift karakterliğin ve radikalleştirmenin ne denli başarılı uygulandığının bir göstergesidir.

FETÖ’nün kamuoyundaki pozitif mesajları ile gizli hedeflerinin farklılığı bir kenara bırakıldığında örgütsel yapılanması, hiyerarşik durumu gibi noktalar diğer dini kült örgüt ve terör örgütü yapılanmalarıyla benzerlikler göstermektedir. Diğer örgütlerdeki radikalleşme süreci, liderin otoritesi, “seçilmişlik” mefhumu ve bireylerin “ahiretlerini kazanmak” için terörü normalleştirmesi diğer dini radikal gruplarla olan benzerlikleri olarak ifade edilebilir. Yine örgüt içindeki katı hiyerarşik yapı, mutlak otoriteye boyun eğme, ödül ve ceza sistemleri ya da örgüte girişte yemin ettirilmesi gibi hususlar (Sert vd., 2020, s.21) diğer örgütlerle olan benzerliklerdir.

Bu genel değerlendirmelerin haricinde yukarıda gösterilen radikalleşme teorilerinin FETÖ ile uyumlu olup olmadığı düşünülebilir. Bu noktada FETÖ’nün de eylem ve düşünce piramitlerindeki kıstaslara göre değerlendirilmesi daha doğru olacaktır. Öncelikle “düşünce piramidi” açısından bakılacak olursa, en alt katmanda yer alan tarafsız kitlenin FETÖ’nün dershanesine giden, yurtlarında kalmak zorunda olan, onlarla aynı fikirde olmasa bile ticari ya da mesleki çıkar sağlamayı uman kişilerce oluştuğu söylenebilir. Zaten bu durum FETÖ’nün bilinçli bir şekilde oluşturduğu bir durumdur. Örgüt eğitim ve ticaret gibi bazı noktalarda tekelleşerek tabanını genişletmeyi, tarafsız kişileri bile kendi şemsiyesi altına toplayabilmeyi amaçlamıştır. Düşünce piramidinin bir üst katmanı olan “sempatizanlar” katmanındaki kişiler ise çoğunlukla örgütün evleri ve yurtlarında kalan, örgütsel organizasyonlarda görev alan kişilerden oluşmaktadır. Örgüt sempatizanları hiyerarşide bir üst sınıfa geçebilmek için örgüt içerisinde daha fazla sorumluluk alarak örgütün ahlaki ideolojisini içselleştirmeleri gerekmektedir (Demirden, 2019, s.157). Bu gruptaki kişilerin şiddet kullanımı gibi radikal fikirlere iştiraki olmasa da tamamıyla örgütün safında yer alan kişilerden oluştuğu belirtilmelidir. En üst katman olan “haklı çıkarıcılar” ise örgütün hedeflerine ulaşması için yapacağı her faaliyetin mubah olduğunu düşünen kesimi ifade etmektedir. FETÖ’nün vermiş olduğu sosyal kimlik ve aidiyet duygusu tarafından sarılan kişi, diğer

tüm sosyal kimlikleri ikinci sıraya itmiş ve tüm kutsal değerleri örgüt tarafından belirlenmiş birine dönüşmüştür. Bu kişiler örgüt yöneticilerinden aldıkları görevleri tereddütsüz yerine getirmişler, yaptıkları mesleklerini, nüfuzlarını örgütün emrine vermekten çekinmemişlerdir. Emniyet, ordu, istihbarat, hukuk gibi devletin en önemli organlarındaki kadroları haksızlıklarla ele geçirmeyi, vatana ihanet olarak değerlendirilebilecek davranışlarını örgütün ilahi/aşkın amaçlarıyla değiştirebilmişlerdir.

Eylem piramidine baktığımızda ise hatırlanacaktır ki en alt katmanda “pasifler” olarak nitelendirilen grup bulunmaktaydı. Pasiflerden kasıt, fikri olarak radikalleşmiş olsa da eyleme geçme isteği, yeteneği ve motivasyonuna sahip olmamayı ifade etmektedir. FETÖ özelinde bu gruplar haricinde, bir de eyleme geçmemesi istenen bir grup eklenmelidir. İstihbarat teşkilatı ciddiyetinde oluşturulan bu “uyuyan hücreler” kendilerine verilecek görev gelene kadar, aldıkları emir gereği hiçbir faaliyette bulunmamaktadırlar. Bu eylemsizlik hali on yıllarca sürebilmekte, kimsenin onlardan şüphe duymaması sağlandıktan sonra harekete geçmeleri istenebilmektedir. Eylem piramidinin ikinci katmanı olan “aktifler” ise özellikle yasal alanda faaliyet gösteren kişilerdir. FETÖ’nün hem toplum katmanlarına hem de devlet organizasyonuna yönelik birçok legal yapılanması bulunduğundan elemanlarının çoğunluğu yasal alanda faaliyetler göstermişlerdir. “Şeffaflık en büyük gizlilik” prensibinden hareketle birçok dernek, vakıf, işletme vb. araçlar kullanılmış ve bu araçlar örgütün yararına çalıştırılmıştır. Eğitim ağıyla örgüte yetenekli personel teminine çalışılmış, şirketler ağıyla ekonomik gelirler arttırılmış, medya yoluyla propaganda ve dezenformasyon faaliyetlerine girişilmiş, her sektör ve çıkar grubunun içine dahil olunmuş ve nihayetinde yüz binlerce kişinin içinde bulunduğu legal görünümlü bir ekosistem oluşturulmuştur. FETÖ’nün güç kaynağının bu katmandan geldiği söylenebilir. Piramidin bir sonraki katmanı olan “radikaller” ise FETÖ’nün kamuoyuna görünmeyen yapılanmasının aktörleridir. “Abi”, “Abla”, “İmam” gibi sıfatlara haiz bu radikaller, kendilerine verilen illegal görevleri yerine getirmekte, söz gelimi bir okulda hademe olarak çalışırken o okulun müdüründen sorumlu olmaktadır. Örgütün gizliliğe ve çift karakterliği verdiği önem özellikle radikalleşme katmanında istediği görevlerle doğru orantılı olacak şekilde artmaktadır. Kimlikler tam anlamıyla ters yüz olarak, gündüz toplumun saygı duyduğu kişi, o günün akşamında örgüt için haraç toplayabilmekte ya da kuryelik yapabilmektedir. Eylem piramidinin son katmanı olan

“teröristler” ise örgüt için kat akıtmaktan geri durmayan kişilerden oluşmaktadır. 15 Temmuz darbe girişiminde sivil halkın üzerine açılan ateşler ya da Rusya Büyükelçisi Karlov’a yönelik suikast gibi hadiseler, FETÖ’nün kan dökebilme konusunda örgüt üyelerini ne kadar başarılı bir şekilde ikna edebildiğinin somut göstergeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

FETÖ’nün yukarıda düşünce ve eylem piramidi olarak anlatılan katmanlara çok benzer şekilde, kendi şifreleme yöntemiyle de oluşturduğu görülmüştür. Buna göre örgüt insanları beş kategoriye ayırmıştır ve bunların her birini 1 ila 5 arasında bir sayı ile ifade etmiştir (Çaha, 2016, s.97). “1” numara olarak kodlanan kişi, örgütün gözünde İslam dairesinin dışında, kâfir ya da mürtet olarak değerlendirilecek ve örgütün hasmı olarak nitelendirilen kişidir. “2” numaralı kişiler ise yine İslam dairesinin dışında değerlendirilen ancak örgüte sempati duyan ve örgütün faaliyetlerine dâhil edilebilecek, kullanılabilecek kişileri ifade eder. “3” numara ile kodlanan kişi ise örgütün dışında kalan diğer İslami yapılardır. “4” numaralı kişi ise, örgüte gönül vermiş ve örgüt için çalışan kişilerdir. “5” numara ile kodlanan kişi ise kendini maddi manevi örgüt için feda etmeye hazır, kendini örgüte adanmış kişilerdir. Örgütün hasım olarak bellediği ve İslam dairesinin dışında addettiği tarafsız vatandaşlara yönelik kullandığı terminoloji oldukça dikkat çekicidir. Bununla birlikte ortaya konan sınıflandırmanın yukarıda zikredilen gruplarla oldukça muvazi olduğu da sarihtir.

Örgütün bu radikalleşme süreçlerini yine kendi terminolojisiyle ifade ettiği bir başka örnek ise “4H” kodlamasıdır. Bunlar “hizmet”, “hikmet”, “himmet” ve “hidayet” isimli birbirini tamamlayan dört halkadır (Çaha, 2016, s.105). FETÖ’ye göre her örgüt üyesi tüm mal varlığıyla örgüte hizmet etmelidir. Ondan beklenen salt olarak hizmettir ve örgüt üyesinin yapacağı her faaliyette bu hizmete dâhildir. FETÖ, örgüt elemanlarının yapacağı her faaliyeti kutsamak ve teşvik etmek için örgütün adını “hizmet hareketi” olarak değiştirmiştir. “Hizmet” faaliyetlerinde gerekli gösteren kişiler “hikmet” mertebesine erişir. Bu mertebede asıl olan, verilen her emirde bir hikmet olduğu ve sorgulanmaması gerektiğidir. Böylece kişinin tam anlamıyla kurşun askere dönüşmesi sağlanır. Burada da üzerine düşeni yapabilenlerden ise diğer merhale olan “himmet” beklenir. “Himmet” merhalesinde elemanların örgüt için bağışlar yapması, bir başka değişle himmette bulunması istenir. Bu sayede hem bu dünyada hem de ahirette örgüt liderinin şefaatine ve himmetine erişilecek yol açılacaktır. Son merhale olan “hidayet” ise örgüt elemanlarının gösterdikleri bağlılık ve yaptıkları

hizmetlerin karşılığı olarak, seçilmiş kişi olan örgüt lideri tarafından “şefaat” ile ödüllendirilmesidir.

4.3. FETÖ’nün Deradikalizasyonu

Özellikle 15 Temmuz 2016 yılındaki darbe girişiminin ardından, Türkiye Cumhuriyeti FETÖ’ye karşı büyük bir mücadele süreci başlatmıştır. Darbe girişiminin bastırılmasının ardından yapılan soruşturmalarda 125.678 kişi kamu görevinden ihraç edilmiş, 3213 kişinin rütbesi geri alınmış, 2761 kurum kapatılmıştır (OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu, 2022). Türk Silahlı Kuvvetleri’nden 150’si general olmak üzere 24.388 ordu personeli atılmıştır (Tgrthaber, 2014). Terör örgütü üyeliği suçlamasıyla görülen mahkemelerde ise 123.252 kişi FETÖ üyeliğinden mahkûm olmuştur. 29.455 kişi firari halde iken 19.252 kişi cezasını cezaevinde çekmektedir (Takvim, 2022). 104.000 kişi ise adli kontrol altındadır (Anadolu Ajansı, 2022).

Bireyin tüm sosyal hayatını içine alan, onu radikalleştiren ve kurtuluşun ancak bu yapıda olduğu doktrini ile hareket eden bu yapılanmanın, binlerce mensubu cezaevinde bulunmaktadır. Türkiye’de silahlı bir terör örgütüne üye olmanın Türk Ceza Kanununa göre 7 yıl 6 ay hapis cezası olduğundan hareketle, iyi hal indirimleri de dikkate alınarak bir örgüt üyesinin 5-7 yıl arasında hapis cezası alacağı söylenebilir. Darbe teşebbüsünün ardından yapılan bu tutuklamaların çoğunun, en geç önümüzdeki birkaç yıl içerisinde biteceği de gözükmemektedir. Bu noktada Türkiye’nin binlerce radikal fikirli, ülkenin en iyi okullarında eğitim görmüş, meslek sahibi, eli silah tutan bu insanlara dair bir deradikalizasyon programı oluşturup oluşturulmaması gerektiği tartışılmalıdır.

Tutuklanan teröristlerin cezaevinde kendisini bekleyen ve teselli edecek arkadaşlarıyla yeniden bir araya geleceği, cezaevinde kendisi gibi düşünen, destekleyici ve hiyerarşik bir ağ içerisinde olacağı, cezaevi dışındaki kaçak hayattan, ifşa olma endişesinden ve tutuklanma baskısından kurtulma imkânı sağlayabileceği gerçeği de unutulmamalıdır (Hoffman, 1985, s.4). Yaklaşık 42 bin kişinin itirafçı olarak etkin pişmanlıktan yararlanması (Şener, 2022) ve adli kontrolle serbest bırakılmasına karşın, yaklaşık 70 bin kişinin devletle herhangi bir işbirliğine gitmemesi gerçeği, FETÖ’de bir deradikalizasyon görülmesinden ziyade yeniden yapılanma görülmesinin daha olası olduğunu göstermektedir. Özellikle cezaevinde bulunan kişilerin infazlarının sone ermesiyle başlayacak sürece dikkat

edilmelidir. Bu noktada basına yansıyan haberler de bu savı destekler niteliktedir. Polisin yaptığı FETÖ operasyonlarında, yeniden yapılanma için güvenlik rehberi hazırlandığı görülmüş ve yeni haberleşme uygulaması kullanıldığı tespit edilmiştir (Trthaber, 2022). Yine basına yansıyan bir başka haberde ise yeni üye temini için üniversitelerde yapılanmalar kurmaya çalışıldığı tespit edilmiştir (Anadolu Ajansı, 2022). Bir başka operasyonda ise 678 kurye ile yeniden yapılanma için gönderilen 26 milyon Lira değerinde para ve altın ele geçirilmiştir (Anadolu Ajansı, 2022). Ortaya konan verilere bakarak FETÖ’nün cezaevi infazlarının bitimi sonrasına hazırlandığı ve yeniden bir yapılanma içine girdiği çok açıkça ifade edilebilir. Toplumun bu örgüte olan nefreti ve soğukluğu da hesaba katıldığında bu kişilerin yeniden örgütün sosyal çevresine düşmesinin zemini hazır gözükmektedir. Bu da Türkiye’nin orta ve uzun vadede yeni bir FETÖ dalgasıyla karşılaşma ihtimalini doğurmaktadır.

SONUÇ

Kişinin radikalleşme süreci tespit edilirse, bu süreç engellenerek radikalliğin önüne geçilebileceği düşünülmüş ve 11 Eylül’den buyana çeşitli programlar ortaya konmuştur. İngiltere gibi kimi ülkeler radikalleşmenin engellenmesi ağırlıklı çalışırken, Almanya örneğinde olduğu gibi kimi ülkelerde deradikalizasyon ağırlıklı çalışmalar yürütülmektedir. Deradikalizasyon uygulamalarında her ülkenin kendi özel şartları dolayısıyla farklı programlar ortaya çıkmıştır. Ancak başarılı uygulamalara bakıldığında tüm ülkelerde uygulanabilecek adımların bulunduğunu söyleyebilmekte mümkündür. Öncelikle kişinin neden radikalleştiği tespit edilmelidir. Kişinin radikalleşme adımı mutlak bir kriz içerisinde olması ön şartı ve radikal grubun bu krizin çözümüne yönelik bireye yardım eli uzattığı unutulmamalıdır. Bu noktada kişinin temel hakları, siyasal, sosyal ve ekonomik haklarına riayet anahtar roldedir denebilir. Devletlerin öncelikle “haklar” noktasında ödevlerini yerine getirmiş olması gerekmektedir. Bireyin adalet duygusunun zedelenmemesi en önemli noktadır. Radikalleşme bataklığı kurutulmadan deradikalizasyon uygulamalarından beklenen fayda hâsıl olmayacaktır.

Türkiye özelinde ise gerek etnik gerek ideolojik gerekse de dini birçok terör örgütü ortaya çıkmış ve faaliyetlerine devam etmektedir. Bu bağlamda özellikle Türkiye’de yapılacak akademik çalışmaların terör, radikalizasyon ve deradikalizasyon süreçlerine ışık tutacağı muhakkaktır. FETÖ’de radikalleşme, diğer dini istismar eden örgütlerde olduğu gibi toplumdan

dışlanmış kişilerin himayesiyle başlamaktadır. Din istismarı ile sorgulanamaz hale gelmiş ve eninde sonunda amaçları için şiddet kullanmıştır. Bu bağlamda kişilerin ailelerinden ve sosyal çevrelerinden koparılması, günün 24 saatini örgütün verdiği emirleri uygulamakla geçiren bir robotlaşma süreci, yüksek düzeyde gizlilik, istihbarat tekniklerinin kullanımı gibi birçok husus FETÖ’de göze çarpan diğer niteliklerdir. Her ne kadar kendi dünya görüşüne göre farklı terminoloji ve uygulamalara sahip olsa da, radikalleşme teorilerinin FETÖ’yü açıklamakta kullanılabileceği görülmüştür.

Bununla birlikte deradikalizasyon süreçlerinin halen pratikten teori çıkarma noktasında olması ve her ülkenin kendine has yöntemler uygulaması dolayısıyla net bir kıyaslamadan bahsedilememiştir. Ancak her hâlükârda FETÖ’nün, gerek örgüt liderinin ele geçirilememesi gerekse de mahrem yapılarının tamamının deşifre olmaması nedeniyle bir deradikalizasyon sürecine girmediği kesindir. Tutuklu bulunan ve yurtdışına kaçmak zorunda kalan elemanlarının deradikalizasyonuna dair de bir çalışmaya görülmemiştir. Elbette sempatican olarak ifade edilecek en dış halkadaki kişiler örgütten kopmuştur. Ancak radikal ve terörist yapılanmasının kendini uyuyan hücrelere dönüştürdüğü ve emir beklediği, kolluk güçlerinin halen devam eden operasyonlarından anlaşılabilir. Bu bağlamda FETÖ’de bir deradikalizasyondan ziyade bir reorganizasyon süreci olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, G.G. (2020). *Türkiye’nin deradikalizasyon faaliyetlerinde diyanet işleri başkanlığı’nın rolü: cezaevi vaizleri örneği*. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi
- Akbaş, G.G. ve Özdemir, B. (2021). Deradikalizasyon faaliyetlerinde dini rehabilitasyonun önemi. Ed. Dr.Osman Şen. *Tüm boyutlarıyla radikalleşme süreci ve radikalleşmeyle mücadelede ülke uygulamaları*. Nobel Yayınları. ss.327-340
- Anadolu Ajansı. (2020). *Emniyetten FETÖ/PDY sözlüğü*. Erişim Tarihi: 13.11.2020, [https://www.aa.com.tr /tr/turkiye/emniyetten -feto-pdy-sozlugu/1693004](https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/emniyetten-feto-pdy-sozlugu/1693004).
- Anadolu Ajansı (2022). *FETÖ’nün üniversite öğrencileri üzerinden yeniden yapılanmaya çalıştığı ortaya çıktı*. Erişim Tarihi: 16.11.2022,

- <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/fetonun-universite-ogrencileri-uzerinden-yeniden-yapilanmaya-calistigi-ortaya-cikti/2545489>,
- Anadolu Ajansı. (2022). *FETÖ’ye yönelik Gazi Turgut Aslan operasyonunda 219 mahrem kurye yakalandı*. Erişim Tarihi: 17.11.2022, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/fetoye-yonelik-gazi-turgut-aslan-operasyonunda-219-mahrem-kurye-tutuklandi/2719225>.
- Anadolu Ajansı. (2022). *İçişleri Bakanı Soylu: Cezaevlerinde halen 19 bin 252 FETÖ tutuklusunu ve hükümlüsü var*. Erişim Tarihi: 01.11.2022, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/icisleri-bakani-soylu-cezaevlerinde-halen-19-bin-252-feto-tutuklusunu-ve-hukumusunu-var/2630701>
- BMI. (2020). *Islamismus und Salafismus*, Erişim Tarihi: 20.11.2022, <https://www.bmi.bund.de/DE/themen/sicherheit/extremismus/islamismus-und-salafismus/islamismus-und-salafismus-node.html>,
- Boucek, C. (2009). *Saudi Arabia’s soft counterterrorism strategy: prevention, rehabilitation, and aftercare*. Carnegie Endowment for International Peace.
- Cahill, R. (2012). Notes on radicalism. *Journal of the Illawarra Branch of the Australian Society for the Study of Labour History*, 11: (1), s.67-75.
- Cambridge Dictionary, *Radicalism*, Erişim Tarihi 10.11.2022, www.dictionary.cambridge.org
- Ceviz, M. (2021). *Almanya’da deradikalizasyon çalışmaları*. Ed. Dr. Osman Şen. *Tüm boyutlarıyla radikalleşme süreci ve radikalleşmeyle mücadelede ülke uygulamaları*. Nobel Yayınları. ss.189-223.
- Cult Information Center. (2021). *What is a cult?* Erişim Tarihi 19.11.2022, https://cultinformation.org.uk/question_what-is-a-cult.html
- Cumhurbaşkanlığı Yayınları. (2021). *10 soruda 15 temmuz darbe girişimi ve Fetullahçı Terör Örgütü*, Erişim Tarihi: 18.11.2022, https://www.tccb.gov.tr/assets/dosya/15Temmuz/onsorudafeto_tr_en.pdf
- Çaha, Ö. (2016). Cemaatten terör örgütüne gülen hareketinin anatomisi, *Liberal Düşünce Dergisi*, (83), ss.91-114.
- Demant, Froukje, Marieke Sloodman, Frank Buijs, ve Jean Tillie. (2008). *Decline and disengagement: an analysis of processes of deradicalization*. Aktaran: Akbaş, G.G. (2020). *Türkiye’nin deradikalizasyon faaliyetlerinde diyanet işleri başkanlığı’nın rolü:*

- cezaevi vaizleri örneği*. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi
- Demirden, A. (2019). Terör örgütlerinde radikalleşme süreçlerinin psikolojik analizi: FETÖ örneğinde iki piramitli model, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, Cilt 21, Sayı 2, ss.149-162.
- Dick, A. Ve Robbins, T. (2004). Conversion and brainwashing in new religious movements. Ed. J.R. Lewis. *The oxford handbook of new religious movement*. Oxford Universty Press. ss.243-297.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2019). *Dini istismar eden terör örgütleriyle mücadele seminerleri raporu*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Doosje, B., Moghaddam, F.M., Kruglanski A.W., Wolf A., Mann L. ve Feedes A.R. (2016). Terrorism, radicalization and deradicalization, *Current Opinion in Psychology*. 11. ss.79–84.
- El-Said, H. (2012). De-radicalising islamists: programmes and their impact in muslim majority states. london: the international centre for the study of radicalization and political violence. Aktaran: Akbaş, G.G. (2020). *Türkiye’nin deradikalizasyon faaliyetlerinde diyanet işleri başkanlığı’nın rolü: cezaevi vaizleri örneği*. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi
- Fink, N. C. ve El-Said, H. (2011). *Transforming terrorists: examining international efforts to address violent extremism*. International Peace Institute.
- Göka, E. (2014). *Yedi düvele karşı, türklerde liderlik ve fanatizm*. Timaş Yayınları
- HSYK Genel Kurul Kararı, (2016). *Karar No: 2016/426, Tutanak No:17, 24.08.2016, Erişim Tarihi: 24.10.2019, https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/08/ 20160825-5.pdf*.
- Hoeft, G. (2015). *Soft approaches to counter-terrorism: an exploration of the benefits of deradicalization programs*. Herzliya: International Institute for Counter-Terrorism
- Hoffman, B. (1985). *The Prevention of terrorism and rehabilitation of terrorists: some preliminary thoughts*, The Rand Paper Series.
- International Peace Institute. (2010). *A new approach? deradicalization programs and counterterrorism*. Erişim Tarihi: 19.11.2022, <https://www.ipinst.org/2010/07/a-new-approach-deradicalization-programs-and-counterterrorism>

- İlhan, R.S. (2021). PKK/KCK terör örgütünde radikalleşme yöntemleri ve süreçleri. Ed. Dr. Osman Şen. *Tüm boyutlarıyla radikalleşme süreci ve radikalleşmeyle mücadelede ülke uygulamaları* içinde ss.107-137. Nobel Yayınları.
- Kaya, Z. (2018). Tersine radikalleşme ve terörle mücadele: dost mu, düşman mı? *Terörün kökenleri ve terörle mücadele stratejisi* içinde, derleyen Fahrettin Altun ve Hasan Basri Yalçın, ss. 97-114. İstanbul: SETA.
- Klausen, J., Campion, S., Needle, N., Nguyen, G. Ve Libretti, R. (2016). Toward a behavioral model of “homegrown” radicalization trajectories. *Studies in Conflict and Terrorism*, 39: (1). ss.67-83
- Koehler, D. (2017). Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism. New York: Routledge.
- Koehler, D. (2017). *Understanding deradicalization: methods, tools and programs for countering violent extremism*. Routledge.
- Kruglanski, A. W. ve Bertelsen, P. (2020). Life psychology and significance quest: a complementary approach to violent extremism and counter-radicalisation. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism* ss.1-20, DOI:10.1080/18335330.2020.1725098
- Kruglanski, A.W., Gelfand, M. J., Belanger, J. J., Sheveland, A., Hetiarachchi, M. and Gunaratna, R. (2014). The psychology of radicalization and deradicalization: how significance quest impacts violent extremism, *Political Psychology*, 35: (1), ss.69-93
- Laiq, N. ve Hearne, E. B. (2010). *A New approach? deradicalization programs and counterterrorism*. International Peace Institute.
- Lifton, R. J. (1989). *Thouth reform and the psychology of totalism: a study of “brainwashing” in Chine*, UNC Press Books. s.65-86.
- McCauley, C. ve Moskalenko, S. (2017). Understanding political radicalization: the two-pyramids model. *American Psychologist*. 72: (3). ss.205-216
- McGarry, P. J. (2016). Terrorism: it’s not mental illness-it’s politics, *BJPsych Bulletin*, 40: (05), ss.285-288.
- McGilloway, A., Ghosh, P. ve Bhui, K. (2015). A systematic review of pathways to and processes associated with radicalization and extremism amongst muslims in western societies. *International Review of Psychiatry*, 27: (1), ss.39-50.
- McLaughlin, P. (2012). *Radicalism: a philosophical study*. Palgrave Macmillan, ss.6-18.

- Moghadam, F. M. (2005). The staircase to terrorism: a psychological exploration. *American Psychologist*. 60: (2). ss.161-169.
- Moghaddam, F.M. (2009). *De-radicalisation and the staircase from terrorism*. içinde D. Canter (Ed.), *The faces of terrorism: Multidisciplinary perspectives*. ss.277-292.
- Mücke, T. ve Dörthe, N. (2016). *Zum hass verführt. eichborn verlag*. ss.108-115. Aktaran: Ceviz, M. (2021). *Almanya’da deradikalizasyon çalışmaları..* Ed. Dr.Osman Şen. *Tüm boyutlarıyla radikalleşme süreci ve radikalleşmeyle mücadelede ülke uygulamaları*. Nobel Yayınları. Ankara. ss.189-223.
- OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu. (2022). *Olağanüstü hal işlemleri inceleme komisyonu duyurusu*. Erişim Tarihi: 15 Kasım 2022, <https://ohalkomisyonu.tccb.gov.tr/>.
- Polis Akademisi Yayınları. (2017). *Radikalleşme, şiddet içeren aşırıcılık ve terörizm*. <https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/Radikallesme-siddet-iceren-Asirilik-ve-terorizm.pdf>.
- Polis Akademisi Yayınları. (2019). *Radikalleşmenin önlenmesi ve terörizm olgusu*. Erişim Tarihi: 29 Ekim 2022, https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/radikalle%C5%9Fmenin_%C3%B6nlenmesi_i_ter%C3%B6rizm_olgusu.pdf
- Rabasa, A., Pettyjohn, S. L., Ghez, J. J. ve Boucek, C. (2010). *Deradicalizing Islamist extremist*. NationalSecurityResearchDivision. California, United States of America: RAND Corporation. Erişim Tarihi: 20 Kasım 2022, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2010/RAND_MG1053.pdf
- Richardson, J. T. (1980). People’s temple and jonestown: A corrective comparison and critique, *Journal for the Scientific Study of Religion*, 19: (3), ss.239-255.
- Sert, A., Demir, C. K., Avcı, E. (2020). Strateji, örgütlenme ve motivasyonu ile kendine özgü bir terörist örgüt: FETÖ, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, *UGK Özel Sayısı*, ss.1-28, DOI:10.28956/gbd.695868
- Schmid, A.P. (2013). *Radicalisation, de-radicalisation, counter-radicalisation: a conceptual discussion and literature review*. The Hague: International Centre for Counter-Terrorism.
- Schmid, A. ve Price, E. (2011). *Selected literature on radicalization and de-radicalization of terrorists: Monographs, edited volumes, grey literature and prime articles published since the 1960s*. Crime. Law

- and Social Change*, 55: (4): 337-348. DOI :10.1007/s10611-011-9287-4
- Stephens, W., Sieckelink, S. ve Boutellier, H. (2021). Preventing violent extremism: a review of the literature, *Studies in Conflict ve Terrorism*, 44: (4), ss.346-361.
- Stern, J. (2010). Deradicalization or disengagement of terrorists: is it possible?, *Future challenges in national security and law*
- Stracke, N. (2007). Arab prisons: a place for dialog and reform. *Perspectives on Terrorism*, 1:(4), ss.7-11.
- Summers, F. (2006). Fundamentalism, psychoanalysis and psychoanalytic theories. *Psychoanalytic Review*, 93:(2), ss.329-352. <https://doi.org/10.1521/prev.2006.93.2.329>
- Şener, N. (2022). *FETÖ’de EP’ci paniği: tetikçilerini örgüt üyelerine karşı kullanıyor*. Erişim Tarihi: 03.11.2022, <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/nedim-sener/fetode-epci-panigi-tetikcilerini-orgut-uyelerine-karsi-kullaniyor-41975029>
- Takvim.com (2022). *15 Temmuzdan bugüne FETÖ davalarının bilançosu*. Erişim Tarihi: 01.11.2022, <https://www.takvim.com.tr/guncel/2022/07/12/15-temmuzdan-bugune-feto-davalarinin-ceza-bilancosu-117-bin-208-kisi-mahkum-edildi/2>
- TBMM. (2017). *FETÖ/PDY Meclis araştırma komisyonu raporu*. Erişim tarihi: 02 Eylül 2019, http://altinoz.com.tr/wp-content/uploads/2017/05/Rapor_26.05.pdf.
- Tgrthaber.com (2014). *FETÖ ile mücadele devam ediyor*. Erişim Tarihi: 28.10.2022, <https://www.tgrthaber.com.tr/gundem/feto-ile-mucadeleye-devam-ediliyor-iste-6-yillik-bilanco-2838039>
- Tore, B. ve Horgan J. (2009). *Leaving terrorism behind: individual and collective disengagement*. Aktaran: Akbaş, G.G. (2020). Türkiye’nin deradikalizasyon faaliyetlerinde Diyanet İşleri Başkanlığı’nın rolü: cezaevi vaizleri örneği. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi
- Trthaber.com (2022). *FETÖ’nün yeni yapılanmasına dair detaylar ortaya çıktı*. Erişim Tarihi: 15.11.2022, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/fetonun-yeni-yapilanmasına-dair-detaylar-ortaya-cikti-681759.html>
- Trthaber.com, *ABD terör içeriklerini 1 saat içine internetten kaldıracak*. Erişim Tarihi: 13.11.2022,

<https://www.trthaber.com/haber/dunya/abde-teror-icerikleri-1-saat-icinde-internetten-kaldirilacak-686344.html>

Türk Dil Kurumu. Güncel Türkçe Sözlük. *Fundamentalizm*, Erişim Tarihi 19.11.2022, www.sozluk.gov.tr

Türk Dil Kurumu. Güncel Türkçe Sözlük. *Kült*, Erişim Tarihi 19.11.2022, www.sozluk.gov.tr

Türk Dil Kurumu. Güncel Türkçe Sözlük. *Radikallik*, Erişim Tarihi 19.11.2022, www.sozluk.gov.tr,

Türk Dil Kurumu. Güncel Türkçe Sözlük. *Terör, Terörizm*, Erişim Tarihi 19.11.2022, www.sozluk.gov.tr,

Violence Prevention Network – VPN, (2020). *Deradicalisation in prison*. Erişim Tarihi: 16.11.2022, <https://violence-prevention-network.de/angebote/projektuebersicht/radikalisierungspraevention-und-deradikalisierung-in-strafvollzug-und-bewaehrungshilfe/?lang=en>,

Wiktorowicz, Q. (2004). *Joining the cause: al-muhajiroun and radical Islam*. Erişim Tarihi 13.11.2022, <https://securitypolicy.syr.edu/wp-content/uploads/2013/03/Wiktorowicz.Joining-the-Cause.pdf>

Wilner, A. ve Dubouloz, C. J. (2009). Homegrown terrorism and transformative learning: an interdisciplinary approach to understanding radicalization, *Canadian Political Science Association Conference*, ss. 9-18

Yaşa, G. (2021). Dinî Motivasyonlu radikalleşmenin özellikleri: nedenler ve süreç. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*. ss.795-824. DOI: 10.17752/guvenlikstrtj.1029859

RADİKALLEŞME VE TERÖR ÖRGÜTLERİNDEN AYRILMA SÜRECİ: DİYARBAKIR ANNELERİ ÖRNEĞİ

Zeynep BAYRAMOĞLU ÖZTÜRK*

ÖZET

Radikalleşme, aşırı ve yanlış fikirlerin, çeşitli psiko-sosyal faktörler etkisi ile ve/veya kitlenin şiddete motive olmasını sağlayacak faktörleri kullanarak hedef kişilere/kitlelere empoze edilmesi sürecidir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti kırk yılı aşkın süredir bölücü terör örgütü PKK (Partiya Karkerên Kurdistanê) ile mücadele etmekte, askeri, hukuki ve siyasi tedbirler almaktadır. Buna rağmen örgütün eleman temin faaliyetleri bütünüyle bitmemiştir. Örgüte katılım oranları düşerken, askeri caydırıcılık ve ikna çalışmaları ile örgütten ayrılan kişi sayısı artmaktadır. Çalışmada¹, çocuğu terör örgütü PKK'ya katılan, kamusal alana çıkarak ve bireysel çabaları ile çocuğunu geri dönmeye ikna eden 10 anne ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Annelere çocuklarının radikalleşme sürecine, örgüte katıldıktan sonra annenin kamusal alana çıktığı dönem ve çocuğun örgütten ayrıldığı döneme dair sorular sorulmuştur. Cevaplar üzerinden içerik analizi yapılmış, annelerin vurguladıkları olay ve olgular üzerinden kodlamalar yapılarak, bu kodlamalar doğrultusunda temalar oluşturulmuştur. Analizler, annenin örgütten ayrılma sürecinde etkin bir aktör olduğunu göstermektedir. Annelerin örgüte katıldıktan sonra çocukları ile yaptıkları konuşmalar ve/veya kamusal alana çıkmaları, çocukların örgütten ayrılmaları için itici bir güç olmuştur. Çocukların yaşadıkları ortamla ilgili rahatsızlıkları, hayalkırıklıkları, annelerinin dön çağrısı ile örgütten ayrılma kararına dönüşmüştür.

Anahtar Kelimeler: Radikalleşme, Deradikalizasyon, Örgütten Ayrılma, PKK, Anne.

RADICALISATION AND THE PROCESS OF DISENGAGEMENT FROM TERRORIST ORGANISATIONS: THE CASE OF DİYARBAKIR MOTHERS

ABSTRACT

Radicalization is a process of imposing extremist ideas on target people/masses under the influence of various and/or by using factors that motivate the mass to violence. The Republic of Türkiye has been struggling against the separatist terrorist organization Partiya Karkerên Kurdistanê (PKK) for more than forty years and has been taking military, legal and political measures. Despite this, the organization's recruitment activities are not entirely over. While participation in the organization is decreasing, the number of people leaving the organization is increasing due to military deterrence and persuasion efforts. In this study, semi-structured interviews were conducted with ten mothers whose children joined the terrorist organization PKK and who persuaded their children to return by appearing in public and through their individual efforts. Mothers were asked questions about the process of radicalization of their children, the process when the mother appeared in public after joining the organization and

* Doktora Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi, e-posta: zeynepbayramoglu@gmail.com.tr, ORCID: 0000-0002-0162-7089.

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 30 Nisan 2024 / 03 April 2024

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 23 Haziran 2024 / 23 June 2024

¹ Bu çalışma, Zeynep BAYRAMOĞLU ÖZTÜRK tarafından Prof. Dr. Murat YEŞİLTAŞ danışmanlığında hazırlanan "Terörizm Sorununun Çözümünde Ulusal Güvenliğe Sosyolojik Bakış: Diyarbakır Anneleri" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

the process when the child disengagement from the organization. Content analysis was performed on the answers, coding was made based on the events and facts emphasized by the mothers, and themes were created in line with these codings. The analyzes show that the mother is actively involved in the disengagement process. After joining the organization, mothers' conversation with their children and/or their public appearances became a push factor for children to leave the organization. The children's discomfort and disappointment with the environment they were living in the turned into a decision to disengage with their call to return.

Keywords: *Radicalization, Deradicalization, Disengagement, PKK, Mother.*

GİRİŞ

22 Ağustos 2019 tarihinde çocuğunun Halkların Demokratik Partisi (HDP) mensupları tarafından kandırılarak kaçırıldığını iddia eden Hacire Akar, HDP il binası önünde oturma eylemi başlatmıştır. Akar'ın çocuğunun bir süre sonra dönmesi üzerine, çocuklarının örgüt tarafından kandırılarak götürüldüğünü düşünen annelerin eylemi başlamıştır. Kamuoyunda Diyarbakır Anneleri olarak bilinen bu sivil hareket pek çok ile yayılmış olup halen devam etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin aldığı askeri, hukuki ve siyasi tedbirlerin yanında, annelerin bireysel çabası ile sonuç veren örgütten ayrılma sonucu, terörizmle mücadele bağlamında bir potansiyele işaret etmektedir. Terörizmle mücadele anlamında yapılan kurumsal faaliyetler literatürde daha geniş yer almaktadır. Bireysel fakat zamanla toplumsallaşan bu eylemin sonuç vermesi ile ilgili analizler de ayrıca literatüre katkı sağlayacaktır. Yapılan görüşmelerde, kamusal alana çıkışları sonrası sosyal çevrelerinden aldıkları tepkiler ve nasihatler ile terör propagandasına maruz kaldığı anlaşılan kadınların kamusal alana çıkarak çocuklarını geri istemesi bir özgürleşme pratiği olarak da görülebilir. Bu özgürleşme pratiği terör örgütü tarafından önce şaşkınlıkla karşılanmış, yapılan ithamlarla anneler marjinalleştirilmiştir. Annelerin çocuklarını talebi karşısında genel kitlenin örgüte destek vermediği görülmüştür. Müzahir grupların desteği devam ederken, annelere PKK'nın kaçırdığı asker ve polis aileleri destek vermiş, örgütün çocukları serbest bırakması yönünde çağrılarda bulunmuşlardır. Basın ve kamuoyu annelerin haklı taleplerini gündemde tutmuştur. Buna karşılık, örgüt bazı anneleri özel olarak hedef haline getirmiş ve kendi basın organlarında tehditlerde bulunmuştur. Murat Karayılan, *"Anne 1. devletin en iyi eğitilmiş ajanıdır ve gün gelecek Anne 1 ile ben uğraşacağım"* demiştir.

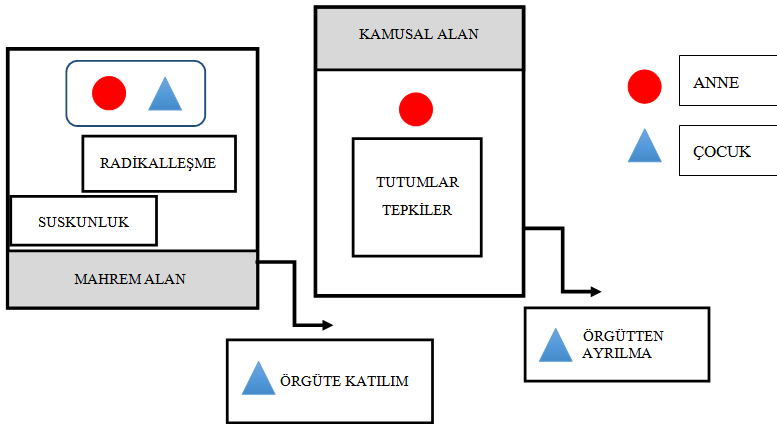
Radikalleşme ve deradikalizasyon birden fazla aktör ve etkili faktörlerin biraraya gelmesi ile şekillenmektedir. Örgütten ayrılma, deradikalizasyon sürecinin başlangıç aşaması olarak görülmektedir. Örgütten

ayrılmada kişi örgüt ile fiziken kopar. Bu araştırmada radikalleşme ve örgütten ayrılma süreçlerini annelerin gözünden incelenmiştir. Araştırma sonuçları “anne”, “çocuk”, “aile ve sosyal çevre” ve “siyaset, devlet ve kamuoyu” olmak üzere dört boyutta ve “Suskunluk Dönemi”, “Kamusal Alan” ve “Örgütten Ayrılma Sonrası” olmak üzere üç zaman kesitinde analiz edilmiştir.

Araştırma iki ana öyküye odaklanmıştır. Birincisi bireyin radikalleşerek örgüte katıldığı ve örgütten ayrıldığı süreç, ikincisi ise annenin bu süreçlerde nasıl rol oynadığıdır. Yapılan araştırmalar aile ve yakın çevrenin her iki süreçte de etkin bir rol oynadığını göstermektedir. Bu durumda izah edilmesi gereken iki soru bulunmaktadır. Kamusal alana çıkarak aktif özneye dönüşen annenin örgütten ayrılmada etkin aktör olmasını sağlayan nedir? Bu iki süreç arasında bir nedensellik var ise radikalleşme ve örgütten ayrılma literatürü açısından nereye karşılık gelmektedir? Bütün bu soruların cevapları annelerin gözünden değerlendirilmiştir.

Bu sorular ışığında araştırma evreni şu şekildedir:

Şekil 1. Araştırma Evreni (Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır)

Mahrem alan olarak gösterilen bölümde anne ve çocuk evdedir. Çocuk radikalleşme sürecine girerken anne suskundur. Çocuk örgüte katılır ve anne kamusal alana çıkar. Kamusal alanda anne, çeşitli tutum ve tepkilerle karşılaşır. Son olarak da çocuk örgütten ayrılır ve evine döner.

Araştırmanın dört temel argümanı bulunmaktadır;

- Kamusal alana çıkan ve aktif konuma gelen annenin, mikro düzeyde örgütten kopuş/örgütten ayrılma sürecinde etkili olduğu görülmektedir.
- Suskunluk döneminde, kabul/nötr tutum sergileyen anne, çocuğunun radikalizasyon süreci sonrası örgüte katılması ile birlikte örgütü reddetme tutumu sergilemiştir.
- Çocuğun örgütten ayrılma sürecinde annenin cesareti ve kamusal alana çıkışı çekici bir faktördür.
- Kamusal alana çıkan aktif annelerin, çocuklarının dağa götürülmesinde rolü olduğunu iddia ettikleri aktörlere olan tepkilerinin temel nedeni, bu kişilerin kendi çocuklarının güvenlik ve refah içinde bir hayat sürmeleri, buna karşılık annelerden çocuklarının hayati risklerine karşı sessiz kalmalarını beklemeleridir.

Radikalleşme sürecinde itici faktör olan aile ve yakın çevre, örgütten ayrılma sürecinde çekici faktör haline gelmektedir. Kamusal alana çıkarak ve bireysel çabaları ile çocuklarının dönmesini sağlayan anneler terörizmle mücadele çalışmaları için önemli bir aktördür. Radikalleşme çalışmaları bağlamında daha çok kurumsal faaliyetlerin araştırıldığı göz önüne alındığında, annelerin gözünden radikalleşme ve örgütten ayrılma süreçlerini anlamak ve analiz etmek literatüre orijinal bir katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın birinci bölümünde radikalleşme ve deradikalizasyon, PKK radikalleşmesi incelenmekte ve PKK için geliştirilen eklektik radikalleşme modeli açıklanmaktadır. İkinci bölümde araştırmanın yöntemi açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde kamuoyunda bilinen adı ile Diyarbakır Anneleri tarihsel perspektiften anlatılmaktadır. Dördüncü bölümde elde edilen bulgular Suskunluk Dönemi, Kamusal Alan ve Örgütten Ayrılma Sonrası olmak üzere üç zamansal kesitte değerlendirilmektedir. Sonuç bölümünde ise araştırmanın argümanları ile sonuçlar analiz edilmekte, PKK için oluşturulan eklektik radikalleşme modeli test edilmektedir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Radikalleşme ve Deradikalizasyon

Radikalleşme, insanların siyasi hedeflere ulaşmak için grup dışı kişilere veya sembolik hedeflere karşı şiddet içeren araçlar kullanmak için motive oldukları bir süreçtir (Doosje, 2016, s.79). Kavram iki anlamda ele alınır. Biri aşırı ve radikal fikirlere sahip olmak, diğeri ise şiddet kullanmaya hazır olmaktır. Şiddet kullanımı ile birlikte ortaya çıkan terörizm tanımı da

muğlaklığını korumaktadır. Çünkü terörizm tanımı, tanımın kim tarafından yapıldığı ile ilişkilidir. Siyasi şiddet kullanan grubun ait olduğu tarafa göre tanım değişmekte (Sageman, 2017, ss.9-10), bir kişinin terörist olarak tanımladığını diğeri özgürlük savaşçısı olarak tanımlamaktadır (Laqueur, 2007, ss.20-23).

Radikalleşme çalışmalarının başlıca zorluğu birincil kaynağa ulaşma ve güvenlik kurumlarının tutumlarıdır. Ayrıca bilimsel anlamda güvenilir bir model ortaya koymanın pek mümkün olmadığı görülmektedir. çünkü bir kişinin radikalleşme süreçlerindeki tüm aşamaları geçip geçmediğini gözlemlemek ve doğrulamak zordur (King ve Taylor, 2011, s.617). Radikalleşmenin takibini güçleştiren bir diğer unsur ise süreç içindeki davranışların cezai olmayan doğasıdır. Münferit düşünüldüğünde suç teşkil etmeyen davranışlar, sürecin sonunda suça evrilebilir (Silver ve Bhatt, 2007, s.10). Rasyonel tercih teorisini ortaya koyan Crenshaw, teröristlerin tutarlı davranışları olduğunu öne sürer (Crenshaw, 1990, s.12). Sageman da beyin yıkama söylemine karşı durur. Sageman’a göre beyin yıkama zorla telkin iken, terör örgütlerinin ikna yöntemleri aktif bir süreçtir (Sageman, 2004, s.251).

Araştırmacılar özellikle 11 Eylül sonrası küreselleşen terör karşısında çalışmalarını radikalleşme üzerine yoğunlaştırmıştır. Radikalleşme süreçlerinin anlaşılmasının güvenlik otoritelerine terörizmi önleme konusunda kullanışlı bir araç olacağı fikri, hareket noktasıdır. King ve Taylor, radikalleşme modellerinin “sosyo-psikolojik süreçlere dayalı bir dönüşüm olduğu” fikri üzerinde birleşmektedir (King ve Taylor, 2011, s.609). Ayrıca literatür incelendiğinde anlaşılmaktadır ki bir kişinin bir aşamadan diğer aşamaya hangi faktörlerin etkisi ile geçtiği konusunda fikirbirliği yoktur (Barlett, Birdwell ve King, 2010).

Radikalleşme modellerinin genel olarak birey seviyesinde ele alındığı görülmektedir. Öne çıkan faktörler; yoksunluk, yoksulluk, ötekileştirilme, mağduriyet, öfke, karizmatik liderlerdir. Bu faktörlerin etkin işlediği durumlarda meydana gelen aksiyonlar ise sosyalleşme, önceki yaşamdan kopuş, etik bariyerlerin kalkması ve şiddetin meşrulaştırılmasıdır. Tomas Precht Danimarka Adalet Bakanlığı için hazırladığı raporda radikalleşme sürecinde toplanma yerleri, internet ağları, gençlik klüpleri ve okulların önemini vurgular. (Peco, 2016, s.71). Bu aşamada karşımıza Silber ve Bahtı’nın “sanal kuluçka makinası” olarak tanımladığı internet ağları karşımıza çıkmaktadır (Silber ve bhatt, 2007, s.39). Sageman bu ağların

bireyler arasındaki ilişkiyi sanal dünyadan çıkararak somutlaştırdığını söylemektedir (Sageman, 2004, s.317). Taarnby ise iletişimde frekans vurgusu yapar ve uzun süreli mesajlara maruz kalan kişinin örgütlerin propagandasına karşı savunmasız hale geldiğini ifade etmektedir. (Taarnby, 2005, s.39)

Moghaddam radikalleşme sürecinde yoksulluk ve yoksunluk kavramlarına vurgu yapmaktadır. Pek çok kişi yoksul bir hayat yaşayabilir ama yoksunluk hissine sahip olmayabilir. Ama yoksunluk hissi yaşayan kişiler statülerini değiştirmek için daha kolay motive olurlar (King M. ve D. Taylor, 2011, s.606). Stalheski ise kişilerin aile içinde karşılanamayan ihtiyaçlarının onları örgütlerin etkisine daha açık hale getirdiğini ifade eder (Stahelski, 2005, s.31).

Radikalleşme sürecinin başında kişinin kendini ifade etmesi sıkça vurgulanır. Yaşadığı yoksunluk, yoksulluk hislerini norm dahili kanallarla ifade edemeyen birey norm dışına çıkar ve buralarda terör örgütleri ile karşılaşır. Bartlett, Birdwell ve King de alternatif bilgi kaynaklarının eksikliğinin şiddet içeren radikalleşmeyi kolaylaştırdığını ifade etmektedir (Bartlett, Birdwell ve king, 2010, s.33).

Vergani ve arkadaşları işsizlik ve buna bağlı yetersizlik hissini itici faktörlerden biri olarak görür (Vergani, M., Iqbal M., Ilbahar E., Barton G, 2018, s.9). Reiter ve arkadaşları da gerçek hayatta düşük statüye sahip kişiler için örgüt vesilesi ile statü kazanma fikrinin hem radikalleşmede hem de deradikalizasyonda itici bir faktör olduğunu söylerler (Reiter, Doosje ve Feddes, 2021, s.21).

Tablo 1. Radikalleşme Modellerinin Değerlendirilmesi (Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır)

	Araştırma Nesnesi	Faktör	Aksiyon
Borum Modeli	Birey	Sosyal ve Ekonomik Yoksulluk, Eşitsizlik ve Kırgınlık	Suçlama ve Bağlama, Şeytanlaştırma
Wiktorowicz Modeli	Birey	Dış Kaynaklar, Mağduriyet, Ayrımcılık	Manevi Arayış, Sosyalleşme, Değerlerin kabulü
Taarnby Modeli	Birey	Yabancılaşma ve Ötekileştirme, Cihat Kavramının Dönüşümü	Manevi Arayış, Sanal Ağlar, Sosyalleşme, Değerlerin Kabulü, Eşik Bekçisi ile Bağlantı

Radikalleşme ve Terör Örgütlerinden Ayrılma Süreci: Diyarbakır Anneleri Örneği
Zeynep BAYRAMOĞLU ÖZTÜRK

Merdiven Modeli	Birey	Yoksunluk, Adaletsizlik Algısı	Ahlaki Angajman, Öteki Algısının Pekişmesi, Ayrılmayı Engelleyici Mekanizmalar
Stahelski Modeli	Birey	Karizmatik Liderler, Grup Dinamikleri	Kimliğini yok etme, Diğerinin kimliğini yok etme, Şeytanlaştırma
Silber ve Bhatt Modeli	Birey	Kimlik, Manevi Otorite	Manevi Arayış, Doktrinasyon, Cihat Fikri
Pretch Modeli	Birey	Kimlik, Kişisel Travmalar, Karizmatik Lider, Mağduriyet, Ayrımcılık	Önceki yaşamdan kopuş, radikal İslam yorumu, Cihat Fikri
Moskalenko ve McCauley Modeli	Birey, Grup, Kitle	Mağduriyet, Siyasal Kin, Benzer Gruplar, izolasyon,	Rekabet, Nefret, Şehitlik
Sistemik Model	Birey, Grup	Şiddetin yitilmesi, grup etkileşimi, rehberlik, kimlik	Etik bariyerlerin kalkması,
Sageman'ın Modeli	Birey	Öfke, Öteki temelli bakış,	Şiddetle bağ kurma, mobilizasyon
Doosje, De Wolf, Mann ve Faddes Modeli	Birey, Grup, Kitle	Kişisel Sorunlar, Dışlanma, Varoluşsal anlam arayışı	Sosyal Kimlik oluşturmak, statü kazanmak

Deradikalizasyon ise bireyin hem bilişsel hem de davranış düzeyinde şiddeti meşru bir araç olarak kullanmaktan vazgeçmesini ve bunun temelini oluşturan tutum ve inançlarının değişmesi anlamına gelir (Ferguson, 2016, s.2). Birey bu süreçte öğrendiği şiddet kalıplarından vazgeçer. Deradikalizasyonu, radikalleşmeyi önleyen bir çaba olarak tanımlayan araştırmacılar da vardır (Bjorgo ve Horgan, 2009, s.4). Bireyin deradikalizasyon sürecine girmesinin sürekli kaygı, farklı özlemler, hayalkırıklıkları, ölüm korkusu, önceliklerin değişimi gibi pek çok nedeni olabilir.

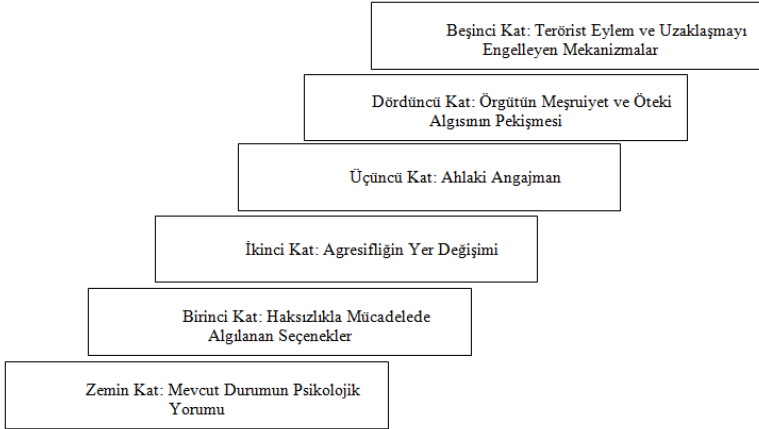
Örgütten ayrılma kavramı farklı metinlerde, bağlantının kesilmesi, fiziksel kopuş olarak da kullanılmaktadır. Örgütten ayrılma sosyal norm ve değerlerin değişimi değil, operasyonel pasiflik anlamına gelir (Horgan, 2008, s.4). Kişinin operasyonel pasifliği, deradikalize olduğu anlamına gelmez ve örgütten ayrılma süreci her zaman deradikalizasyon ile sonuçlanmaz. Kişi örgüt ile bağlantısız olabilir ama düşünce düzeyinde hala şiddet kullanmaktan vazgeçmemiş olabilir (Horgan, 2009, ss.25-27). Kişinin tutuklanması veya siyasi kanada geçmesi fiziksel kopuş sağlayabilir. Fiziksel kopuş ile psikolojik kopuş arasındaki fark ise fiziksel kopuşta kişi terör ağı içinde kalır ama farklı bir rolde devam eder, şiddet onun için hala meşrudur

ama yöntemi değişmiştir. Bu durumda kişinin deradikalize olduğundan söz edilemez (Horgan, 2008, s.4). Psikolojik kopuş ise daha kapsamlı ve ideolojik bir kopuştur. Psikolojik kopuşun faktörleri, vaad edilen ile gerçek arasındaki farkın yarattığı hayalkırıklığı, siyasi, stratejik ve ideolojik hayalkırıklığı, tükenmişlik, kişisel önceliklerin değişmesidir (Horgan, 2009, s.22). Dalgaard-Nielsen yaptıkları çalışmada, örgütlerle bağlantılarını koparan kişilerin üç tür şüphe içinde olduklarını söylemektedir. Bunlar ideolojiye dair şüpheler, grup içi dinamikler ve başarısız liderliğe dönük şüpheler; militan yaşam tarzının tetiklediği kişisel koşullara dair şüphelerdir. (Dalgaard ve Nielsen, 2013, ss.102-104) Bjorgo ise örgütten ayrılmada itici ve çekici faktörlerin birarada olmasının esas olarak etkili olacağını ifade eder (Bjorgo, 2009, s.46).

1.2. PKK'nın Radikalleşme Modeli (PRM)

Radikalleşme modelleri tüm terör örgütlerinde genel hatlar itibarıyla benzeşmektedir. Ama örgütlerin ideoloji veya hedef kitleleri söz konusu olduğunda, detaylarda farklılıklar ortaya çıkar. Psikolog Fathali Moghaddam, teröre giden radikalleşme sürecini merdiven metaforu ile anlatmaktadır.

Şekil.2. Moghaddam Altı Basamaklı Merdiven Modeli (Kaynak: Randy Borum, 2012)

Model, farklı örgütlere uyarlanabilecek bir süreç akışına sahiptir. Mevcut durumun psikolojik yorumu ile başlayan süreç, haksızlıkla mücadelede algılanan seçeneklerle normların dışına çıkılması, agresifliğin yer değişimi, ahlaki angajman, örgütün meşruiyet ve öteki algısının pekişmesi ile devam eder ve nihai olarak terörist eylem ile birlikte

uzaklaşmayı engelleyen mekanizmaların işlemesi ile kişi terörist haline gelir (Moghaddam, 2005, s.161). O'na göre insanların büyük çoğunluğu farklı şekillerde haksızlıklara ve ayrımcılığa uğrasa da zemin katta kalmakta, yukarı doğru tırmanarak terör örgütlerine katılmamaktadır.

Yukarı hareketlenen kişiler ise toplumda etkili bir durumda olmadıklarına inanarak, öfkelerini dış dünya ve gruplara yönlendirip kendilerini meşrulaştırmaktadırlar. (Moghaddam, 2005, s.161). Moghaddam'ın modeline göre bireyin her aşamadaki faktörlere tepkisi onu bir sonraki aşamaya taşır. Moghaddam radikalleşme yolunda ilk faktör olarak yoksunluk hissine odaklanmaktadır. Yoksunluk maddi bir temele oturmak zorunda değildir. Yoksunluk hissi yaşayan birey, kendi durumunu iyileştirmek için motive olur. Bu motivasyon ile şiddeti meşrulaştırabilir. En üst basamağa çıktığında ise engelleyici mekanizmalar ortadan kalkmış, öteki ile araya net bir çizgi çekilmiştir (King ve Taylor, 2011, 606).

1.2.1. Zemin Kat – Mevcut Durumun Psikolojik Yorumu

Moghaddam'a göre radikalleşme sürecinde merdivenin basamaklarını tırmanarak terör eylemi yapan kişileri anlamamanın yolu, önce zemin katta olan kişilerin mevcut durum algılarını anlamaktan geçmektedir (Moghaddam, 2005, s.161). Duyguların insanlar üzerinde aynı algıları oluşturmadığı malumdur, kişi yoksul bir hayat yaşabilir ama adaletsizliğe uğradığı algısına sahip olmayabilir. Bu durumda kişisel algılamalar ön plana çıkmaktadır. Göreceli yoksunluk hissi ise alternatif düşüncelere karşı bilişsel açıklık ve motivasyon ortaya çıkarmaktadır.

1.2.2. Birinci Kat – Haksızlıkla Mücadelede Algılanan Seçenekler

Kişiler, algıladıkları ve kabul ettikleri haksızlık ile mücadeleye karşı çözüm bulmak üzere harekete geçerler. Bu arayışta yaşadıkları engeller veya meşru yolların kısıtlanması karşısında, radikal çözümler öneren yapılanmalara yönelebilirler. Mevcut psikolojik durumun analizi, yoksunluk hissi ile birlikte kişiler haksızlığa karşı alternatif seçenek arayışına girerler. Kişiler hareket kabiliyetlerinin kısıtlanması ve kendi etkinliklerinin olmadığını düşündükleri noktada bir üst basamağa hareket ederler. (Moghaddam, 2005, s.162). Bununla birlikte yapılan araştırmalar bireysel hareketliliğin engellenmediği durumlarda normatif eylemlere yönelimin az olduğunu göstermektedir (Moghaddam, 2005, s.164). Yani kişi kendini ifade etmek ve algıladığı haksızlıklara karşı kendini ifade kanalı bulduğunda şiddet içeren alternatiflere yönelmemektedir.

1.2.3. İkinci Kat – Agresifliğin Yer Değişimi

Mevcut durum algıları üzerine, radikal çözümlere yönelen kişi, adaletsizliğin sebebi olarak dış bir grubu suçlar. Moghaddam, köktenci terör örgütlerinin agresifliğinin temelinde Amerikan karşıtlığı olduğunu söylemektedir. Bu seviyede kendi eylemleri/eksiklikleri ile yüzleşemeyen kişinin suçlamak üzere bir hedef aradığı ve bulduğu hedefi “günah keçisi”ne dönüştürdüğü görülmektedir (Sageman, 2004, s.173).

1.2.4. Üçüncü Kat – Ahlaki Angajman

Bu aşamada kişinin ahlaki değerlerinin, örgüt ile eşitlendiği görülmektedir. Kişi artık örgüt elemanı olmak için hazırdır (Moghaddam, 2005, s.162). Örgütler üyelerini grup içinde kalmaya ikna etmek için, tecrit ve korku taktiklerine başvurabilir. İdeal bir dünya için meşrulaştırılan şiddet ile birlikte gölge bir hayat ortaya çıkmaktadır. (Moghaddam, 2005, s.166). Örgüte katılım sonrası kişinin yaşadığı duygusal bütünleşme ile ahlaki değerler yeni bir duruma evrilir. Bu dönemde yoğun şekilde doktrinasyona maruz kalan bireylerin bazıları örgütle ilgili yaşadıkları hayalkırıklıklarını anlatmaktadırlar.

1.2.5. Dördüncü Kat – Örgütün Meşruiyeti ve Öteki Algısının Pekişmesi

Ahlaki angajman ile birlikte girilen ve dünyanın artık siyah-beyaz algılandığı bu aşamadan kişilerin çıkmaları kolay değildir. Tecrit edilmiş ve kısıtlı bir alanın parçası olan kişi, sadece örgüt kaynaklarından bilgi alır. Dolayısıyla algıları bu yönde şekillenir (Moghaddam, 2005, s.166). İtaatsizlik ve sadakatsizliğin şiddetle cezalandırıldığı görülmektedir.

1.2.6.Beşinci Kat – Terörist Eylem ve Uzaklaşmayı Engelleyen Mekanizmalar

Terör örgütünün mensubu olan kişiler, grup dinamiklerinin de etkisi ile birbirlerine bağlanır ve dış grupları şeytanlaştırır. Üçüncü kattaki ahlaki angajman nedeniyle tanık olunan olaylar veya yapılan eylemler herhangi bir rahatsızlık yaratmamaktadır. Bu aşamada örgütten kopmak ve geri dönmek imkânsızdır. Hem kopuşları önlemek hem de ayrılmak isteyenlere gözdağı vermek için örgüt içi infazlar yapılmaktadır

1.2.7. Kolaylaştırıcı Nedenler

Radikalleşme üzerine çalışma yapan JMISC’nin (Ortak Askeri Bilgi Destek Merkezi’nin) araştırmacıları, inceledikleri mevcut modellerin ortak noktalarını ortaya koydukları çalışmada, yedi etkileşim ögesi tespit etmişlerdir. Bunlar motivasyonlar, radikalleşmeyi kolaylaştırıcı sosyal

şartlar, bölünme ve ilerleme, yoğunlaşma, ideoloji, tehdit ve savunma, aidiyet ve kimliktir. Bir kişinin aile ve sosyal çevresinde aşırılıkçı fikir ve ideolojiler yaygınsa radikalleşmesi daha kolay olmaktadır (Borum, 2003, s. 45). Grup içi bağları ortak bir kimlik altında birleşmek de kişiler için itici güçtür. Sageman'ın araştırması köktenci terör örgütlerindeki kişilerin %75'inin örgüte arkadaşlık veya akrabalık bağları üzerinden katıldığını ortaya koymaktadır (Sageman, 2017, ss.229). Kişinin aile bireylerinin aktif katılımının yanında, bir diğer kolaylaştırıcı neden, aile büyüklerinden gelen ve kuşaktan kuşağa aktarılan acı transferidir. Kişinin radikalleşme sürecinde kolaylaştırıcı etken olan aile ve arkadaşlık bağları, örgütten kopuşta bir tehdit unsuru haline gelmektedir.

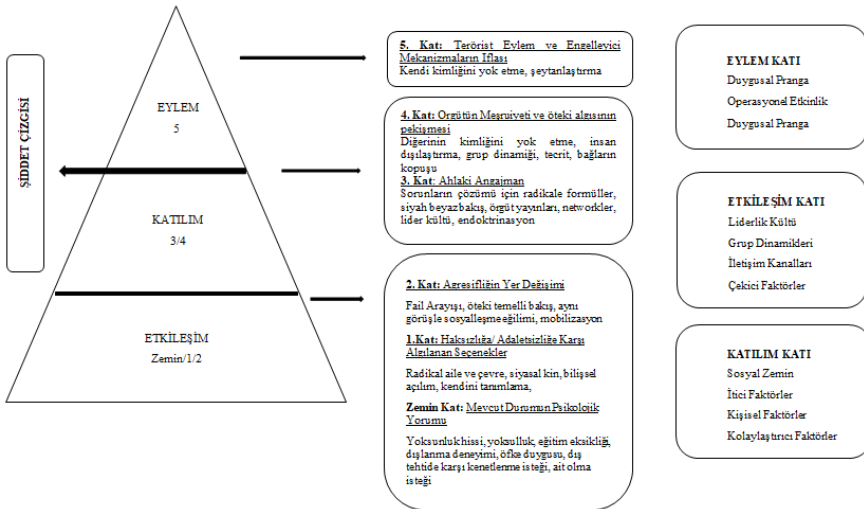
Tablo 2. BTÖ'nün Radikalleşme Modeli için eklettik öneri (Kaynak: Yazar)

Zemin Kat Mevcut Durumun Psikolojik Yorumu	Borum ve Moghaddam - Yoksunluk hissi, Moghaddam – Yoksulluk, Doosje ve diğerleri - Dışlanma deneyimi, Borum - “Bu doğru değil”, Sageman – Öfke duygusu, bilişsel krizler, Borum - Dış tehdide karşı kenetlenme ve ait olma isteği,
1.Kat Haksızlığa/ Adaletsizliğe Karşı Algılanan Seçenekler	Borum - “Bu adil değil”, Borum - Radikal aile ve sosyal çevre, Moskalenko – Siyasal kin, Wiktoroticz – Bilişsel açılım / Silber-Bhatt – Kendini tanımlama.
2. Kat Agresifliğin Yer Değişimi	Borum - “Bu senin suçun”, Moghaddam - Fail arayışı, Sageman - Öteki temelli bakış, Sageman - Aynı görüşle sosyalleşme eğilimi, mobilizasyon.
3. Kat Ahlaki Angajman	Moghaddam - Sorunların çözümü için radikal formüller, Doosje ve diğerleri - Siyah-beyaz bakış, Silber – Bhatt - Örgüt yayınları, Sanal networkler, Kanaat önderleri, Pretch – Endokstinasyon, Lider kültü
4.Kat Örgütün Meşruiyeti ve öteki algısının pekişmesi	Stalhelski – Diğerinin Kimliğini Yok Etme, Borum – İnsandışlaştırmak, Moghaddam – İdeoloji, Grup Dinamiği, Kimlik, Tecrit, Taarnby - Ötekileştirme,
5.Kat Terörist Eylem ve Engelleyici Mekanizmaların İflası	Stalhelski - Kendi Kimliğini Yok Etme, Kolektifleşme, Borum - “Sen şeytansın”, Stalhelski – Şeytanlaştırmak

Bütün bu bilgiler ışığında PKK için temeli Modhaddam'ın 6 basamaklı radikalleşme modeli olan eklettik bir modelden bahsedilebilir. En alt seviye olan “Etkileşim” seviyesi, mevcut durumun psikolojik yorumu, haksızlığa/adaletsizliğe karşı algılanan seçenekler ve agresifliğin yer

değişimi basamaklarının birleşiminden oluşmakta ve itici faktörler, kişisel faktörler, sosyal zemin ve kolaylaştırıcı faktörler ile beslenmektedir. Bir üst seviye olan “Katılım” seviyesi, Ahlaki Angajman ve örgütün meşruiyeti ve ötesi algısının pekişmesi olan 3. ve 4. basamağın birleşmesinden oluşmuştur. Bu seviyenin etken faktörleri, grup dinamikleri, çekici faktörler, iletişim kanalları ve liderlik kültürüdür. Son seviye olan “Eylem” seviyesi ise Terörist Eylem ve Uzaklaşmayı Engelleyen Mekanizmalar basamağına karşılık gelmekte ve operasyonel etkinlik ve duygusal pranga faktörleri ile beslenmektedir.

Şekil 3. BTÖ’de Radikalleşme Süreci (Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır)

2. YÖNTEM

Bu makale çerçevesinde çocuğu terör örgütüne katılmış, sonrasında bireysel ve kamusal alanda çabaları ile çocuklarının örgütten ayrılmasında aktif bir aktör olan annelerin tutum ve rolleri incelenmiştir. Radikalleşme, birden çok faktörün etkin olduğu karmaşık bir süreçtir. Araştırma sonuçları sosyal yapılandırmacı bir yaklaşımla yorumlanmıştır. Araştırmacı ve araştırma ögesi arasında bir gerçeklik inşaa edilerek, vakaya araştırmanın öznesi gözünden bakılmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda da bir nitel araştırma yöntemi olan durum çalışması (*case study*) deseni kullanılmıştır. Araştırma deseni, araştırmanın sorularına uygun olarak seçilmiştir. “Durum”, zamanın belli bir noktasında veya kesitinde gözlemlenen olguyu ifade eder (Gerring, 2007, s.19). Durum çalışmaları amaçlarına göre genel olarak üç başlık altında incelenmektedir (Babbie, 2007, s.87). Açıklayıcı (*explanatory*)

çalışmalar, neden-sonuç ilişkisine dayalı veriler sunmaktadır. Tanımlayıcı (descriptive) çalışmalar, durumun özellikleri hakkında azami bilgi ile olgunun kendi bağlamında tanımlanmasını sağlar. Keşfedici (exploratory) çalışmalar ise sorunların tanımlanmasına yardımcı olur (Mills, Eurepas ve Wiebe, 2009, s.61-583). Bu araştırma için keşfedici yaklaşım benimsenmiştir. Amaç, yeni bir şeyi ortaya çıkarmak ve sonraki çalışmalarda kullanılmak üzere veri üretmektir (Stebbins, 2007, s.88).

Durum çalışmalarında araştırmacı bir durumu, süreci, eylemi veya birey/bireyleri derinlemesine analiz eder. Veriler, mülakatlar, arşiv bilgileri, görsel-işitsel materyaller ve gözlemler gibi çoklu bilgi kaynakları ile derlenir (Creswell, 2013, s.97). Bu çalışma kapsamında temel olarak görüşme metodu kullanılmıştır. Görüşme, araştırmacının, araştırma öznesi ile belli bir amaç doğrultusunda kontrollü iletişimidir. Çalışmada yaygın görüşme şekillerinden biri olan yarı-yapılandırılmış (semistructured interview) tekniği kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerde, görüşme net bir yapı üzerine oluşturulur fakat kişinin kendi görüşlerini anlatmasına da olanak tanınır (Cohen, 2000, s.248) Robert Yin'e göre doğru bir durum araştırmacısı, iyi soru sorulmalı, iyi bir dinleyici olmalı, kolay adapte olabilmeli, çalıştığı konu ile ilgili sağlam bir kavrayış ve altyapıya sahip olmalı, tarafsız olmalı ve önyargılarından kurtulmalıdır (Yin, 2003, s.59). Araştırmacı ancak bu şartlarda sorunun temeline inerek, nedenleri tespit edebilir. Araştırma kapsamında toplam on anne ile görüşme yapılmıştır. Sürecin devam etmesi, görüşülen anne sayısı ile ilgili istatistiksel olarak bir değerlendirme yapılmasına olanak sağlamamaktadır. Çalışma on kadın üzerinden problemi ve nedenlerini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Saha çalışması yapıldığı 03-04 Kasım 2022 tarihleri arasında, toplam 38 çocuk örgüt ile fiziksel bağını kopararak ailelerine geri dönmüştür. Geri dönen 38 çocuktan 10'unun annesi ile görüşme yapılmıştır.

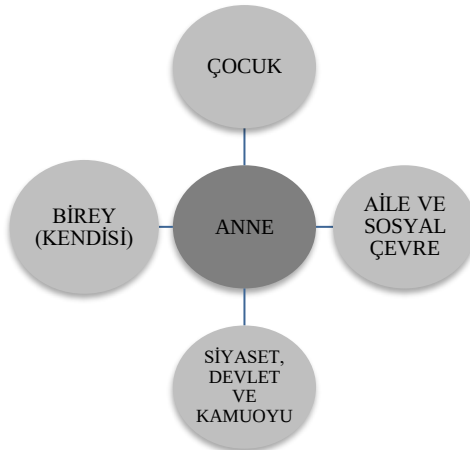
Durum çalışmalarının veri analizi üç temel stratejik yaklaşımla gerçekleşmektedir. Bunlar; teorik önermelere dayanmak, rakip açıklamaların test edilmesi ve yeni durum tanımlaması geliştirmektir (Yin, 2003, ss. 111-114). Nitel araştırmalarda üç tür veri seti kullanılmaktadır; araştırmanın yapıldığı doğal çevre ve fiziki özellikler; araştırma konusuna dair veri setleri ve araştırılan olgunun algılanış biçimine dair gözlemler (Baltacı, 1997, s.370). Bu çalışmada durumu betimlemek için zamansal kesitler ve bu kesitlerin altında temalar belirlemiştir. Zamansal olarak üç kesit olduğu için, "bütüncül çoklu durum deseni" (holistic multiple-case design) ortaya

konulmuştur. Bu bağlamda durum kendi içinde ele alınmış, sonrasında toplanan veriler, bütüncül bir analizle değerlendirilmiştir. Çalışmanın yapısı gözönüne alınarak içerik analizi, analiz metodu olarak belirlenmiştir. İçerik analizinde verilen mesajlar sistematik olarak ayrıştırılmıştır. Araştırma sorularına uyum sağlayan içerikler gruplandırılmış ve kategoriler oluşturulmuştur. Kategoriler oluşturulurken öğelerin homojen, amaca uygun, bütünsel, kapsayıcı olmasına dikkat edilmiştir. (Neuedorf, 2002, s.11). Kişilerin vurguladıkları olay ve olgular üzerinden manuel kodlamalar yapılmış ve bu kodlamalar çerçevesinde temalar oluşturulmuştur. Durum çalışmalarında amaç genelleme yapmak değil, teori incelemek ve geliştirmektir. Bu çalışmada da genellemelerden uzak durulmuştur. Durum on annenin gözünden nedensellik temelli incelenmiştir. Belirsiz kalan bazı yorumlar için tekrar geri dönüş alınarak katılımcı doğrulaması yapılmıştır.

Araştırmanın genel çerçevesi aşağıdaki gibidir.

- 1.Çocukların radikalleşme süreçlerinde anne hangi konum ve roldedir?
- 2.Annenin suskunluk döneminden çıkarak aktif rol almasına neden olan motivasyonlar hangileridir?
- 3.Kamusal alana çıkış sürecinde ve sonrasında anne hangi tutum ve davranışlarla karşılaşmıştır?
- 4.Annenin kamusal alana çıkışı sonrası örgüte karşı tutumu nasıl değişmiştir? Örgütten ayrılma süreci sonrası çocuğunda nasıl değişiklikler gözlemlenmiştir?

Şekil 4. Araştırma Analiz Boyutları (Kaynak: Yazar)

Anne (Birey)

1.Annenin Durum ve Tercihleri: Kadınların yaş ve eğitim durumları, kaç çocuklarının olduğu, kendilerini nasıl tanımladıkları, anadilleri değerlendirilmiştir.

2.Siyasal Yakınlığı ve Etnik Farkındalığı: Kadının kendini siyasi olarak nereye ait hissettiği, hayatlarında herhangi bir ayrımcılığa uğrayıp uğramadıkları değerlendirilmiştir.

3.Sosyo-Ekonomik Durum Algısı: Kadınların sosyo-ekonomik durumları, çalışma hayatına katılımları, ailelerinin durumları değerlendirilmiştir.

Çocuk

1.Anne-Çocuk İlişkisinin Niteliği: Anne ile çocuğun aile içi ilişkisi, özel zaman geçirme yoğunlukları, radikalleşme öncesi ve sonrası ilişkilerinin niteliği değerlendirilmiştir.

2.Anne-Çocuk İlişkisinin Etkinliği: Anne ile çocuğun iletişiminin her iki tarafı nasıl etkilediği, radikalleşme öncesi ve sonrası ilişkilerinin etkinliği ve çocuk üzerinde annenin ikna başarısı değerlendirilmiştir.

3.Çocuğun Tercihleri: Annenin gözünden çocuğun tercihleri, düşünceleri değerlendirilmiştir.

Aile ve Sosyal Çevre

1.Aile İçi İlişkilerin Niteliği: Aile bireylerinin ilişkilerinin sıklığı, doğallığı ve niteliği değerlendirilmiştir.

2.Aile İçi İlişkilerin Etkinliği: Aile bireylerinin ilişkilerinin davranış değişikliğinde ne kadar etken olduğu ve ilişkilerin ikna başarısı değerlendirilmiştir.

3.Sosyal Çevre Etkinliği: Sosyal çevrenin anne ve çocuk üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir.

4.Sosyal Çevre Baskısı ve Desteği: Sosyal çevrenin anne ve çocuğun davranış tercihlerini değiştirmeye olan katkısı değerlendirilmiştir.

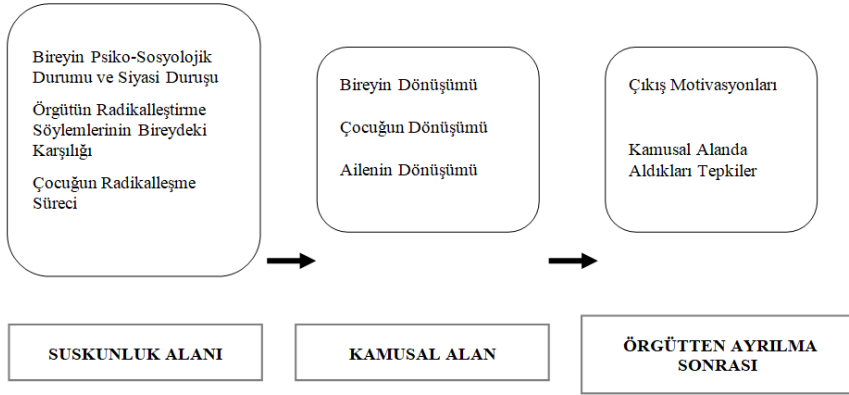
Siyaset, Devlet ve Kamuoyu

1.Kamuya Çıkış Motivasyonları: Annenin çocuğunun örgüte katılımı sonrası kamusal alana çıkış motivasyonları değerlendirilmiştir.

2.Kamusal Alan Desteği veya Baskısı: Annenin kamusal alanda kişi, grup ve kitleden aldığı destek veya baskı değerlendirilmiştir.

3.Devlet Algısı ve Değişimi: Annenin çocuğunun radikalleşmesi öncesi ve sonrası devlet algısı ve arasındaki fark değerlendirilmiştir.

Şekil 5. Araştırma Analiz Akışı (Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır)

Bu çalışma kapsamında görüşmeler 03-04 Kasım 2022 tarihlerinde, Diyarbakır ve iki farklı ilde gerçekleşmiştir. Görüşme yapılan diğer iki ilin adı kişilerin kimliklerinin ortaya çıkmaması için verilmeyecektir. Görüşme yapılan 10 annenin isimleri güvenlik nedeni ile gizli tutulacaktır. Annelerin isimleri Anne 1, Anne 2, şeklinde sıralı verilecektir. Sekiz görüşme Türkçe yapılmıştır, iki görüşmede tercüman kullanılmıştır. Görüşmelerin başında kişilere isimlerinin, resimlerinin ve kimlik bilgilerinin kimse ile paylaşılmayacağı, ses kayıtlarının sadece araştırmacı tarafından dinlenileceği konusunda güvence verilmiştir. Görüşmeler için etik kurul onayı alınmıştır.

Çocuğun ev içinde yani mahrem alanda olduğu bu dönemde, çocuk radikalleşme sürecine başlamıştır. Araştırmacı bu alandaki durumu annenin ağzından dinlemiştir. Bu alanın ilk değerlendirme boyutu “bireyin psiko-sosyolojik durumu ve siyasi duruşu”dur. Mülakat yapılan annelerin 3’ü kendini Zaza, 7’si Kürt olarak tanımlamıştır. Yaşları 36-50 arasında olan annelerden biri dul ve biri eşinden ayrı yaşamaktadır. Tamamının doğum yeri doğu illeri olan annelerin çocuk sayıları 2 ile 10 arasında değişmektedir. Kadınların çoğu 18 yaş altında anne olmuştur, bu bağlamda çocuk gelinlerdir. Kadınlardan biri mevsimlik işçi olarak çalışırken, diğerleri kendini ev hanımı olarak tanımlamıştır. Eğitim seviyeleri ilkokul ve ortaokul arasındadır.

Radikalleşme modelleri içinden Fathali Moghaddam’ın merdiven modeli temel alınarak, diğer modeller incelenmiş ve PKK’ya özgü eklektik bir radikalleşme modeli geliştirilmiştir. Bu bağlamda, deradikalizasyonun bir aşaması olarak kabul edilen örgütten ayrılma süreci incelenmiştir.

Çalışmanın örnekleme, çocuklarının örgütten ayrılma süreci kapsamında bireysel ve kamusal alanda çaba gösteren annelerdir. Çalışmanın örnekleme yöntemi, amaçlı örneklemdir ve probleme dönük kar topu tekniği kullanılarak seçilmiştir. Bu örnekleme metodu ağırlıklı olarak keşfedici araştırmalarda, evrene ulaşmada zorluk yaşanan durumlarda kullanılır (Babbie, 2007, s. 185). Araştırmacı hedef kitleye annelerin referansları ile ulaşmıştır. Araştırma konusunun terör ile ilgili olması ve güvenlik kaygıları, araştırma ögelerinde güven tahsisine ihtiyaç duyulması da bu metodun kullanılması ihtiyacını doğurmuştur. İlk başta kurulan bağlantı diğerleri ile irtibatı kolaylaştırmış ve araştırmacı için zengin bir bilgi evreni ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya konu olan annelerin çocukları için kapsamlı bir deradikalizasyondan bahsedilmesi mümkün değildir. Bu konuda kesinlik elde etmek için öznenin çocuk olduğu başka bir çalışmaya ihtiyaç vardır. Bu nedenle çocukların sadece örgütten ayrıldığı belirtilmiştir. Araştırmacı Kürtçe bilmemektedir, bu nedenle Türkçe bilmeyen anneler ile tercüman aracılığıyla görüşme yapılmıştır. Araştırmada ikincil kaynak olarak kitaplar, makaleler, gazeteler, açıklanmış raporlar, yayınlanmış röportajlardan faydalanılmıştır. Araştırmanın son kısmında ise birincil kaynak olarak kamusal alana çıkan ve bireysel çaba gösteren anneler ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır.

3. DİYARBAKIR ANNELERİ

Etnik milliyetçi hareketlerin kimlik ve kültür inşasında kadın dönüştürücü bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar, ulus inşa süreçlerinde erkekler tarafından tanımlanan çeşitli roller üstlenmektedir (Enloe, 2000, s.219). Benzer şekilde PKK içinde kadın için çeşitli roller atanmıştır. Bu rollerden biri “ulus üreticisi” roldür (Açık, 2002, s.297). Örgütün söylem inşacısı olan Abdullah Öcalan, işbirlikçi olarak nitelediği geleneksel aile sisteminden “ulus aile” sistemine geçilmesini önermektedir. Öcalan’a göre geleneksel aile kişinin birey olmasını engellemekte ve kadını köleleştirmektedir (Öcalan, s.120) Örgüt, kadının aile içindeki dönüştürücü gücünün örgüt lehinde kullanılmasını istemektedir (Açık, 2002, s.289). Çocuklarını sözde ulusal dava uğruna feda etmeyen kadın “yurtsever anne”nin tersi olarak “yurtsever olmayan” ulusal davaya ihanet eden kadın olarak konumlandırılmaktadır. Kendilerine verilen bu role uymak istemeyen ve örgüte katılan çocuklarını geri isteyen annelerin azimli duruşu bu anlamda örgüt için bir paradigma iflasına yol açmıştır. 2014 yılında karakol

inşasını protesto etmek için Lice'ye götürülen ve sonrasında örgüt tarafından kaçırıldığı iddia edilen M.S.B. annesi Aysel B.'in 12 günlük eylemi sonunda örgüt tarafından gözleri bağlı bir şekilde, yaşadığı sokağa bırakılmıştır (Çakan, 2014). Bu gelişme sonrası çocuklarının örgüt tarafından kandırılarak götürüldüğünü iddia eden diğer ailelerin Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi önünde oturma eylemi başlatması ile örgüt ve müzahir gruplar çeşitli açıklamalar yapmak zorunda kalmıştır. Kısa sürede eyleme katılan aile sayısı 72 olmuş, eyleme şehit eş ve ailelerinin de destek ziyaretlerinde bulunduğu görülmüştür (Aslan, 2014). Annelerin eylemi yaklaşık 3 ay sürmüştür.

22 Ağustos 2019 tarihinde ise çocuğunun HDP'lilerce dağa kaçırıldığını iddia eden Hacire Akar, HDP Diyarbakır il binası önünde oturma eylemine başlamıştır. Akar'ın ısrarlı duruşu ile iki gün sonra çocuğu geri gönderilmiştir (Tür ve Gündüz, 2019). Hacire Akar'ın çocuğuna kavuşması ile birlikte çocuğunun örgüt tarafından alıkonulduğunu iddia eden aileler HDP Diyarbakır il binası önünde oturma eylemi başlatmıştır. Eylemin 34. gününde çocukları için bekleyen ailelerin sayısı 53'e yükselmiş, eyleme PKK'nın kaçırdığı asker ve polis aileleri de destek vererek, örgütün çocukları serbest bırakması yönünde çağrıda bulunmuştur (Çetin, 2019). Annelerin ısrarlı bekleyişi ve ikna çalışmalarının hızlanması ile teslim olan terörist sayısında ciddi bir artış yaşanmaya başlamıştır. Dönen teröristler ifadelerinde annelerin televizyon ekranlarında açıklama yapmaları ile birlikte, örgütün tv izlemelerini yasakladığı belirtilmişlerdir. (Ceylan ve Fidancan, 2020). İçişleri Bakanlığı'nın yaptığı açıklamaya göre, 1 Ocak 2022 tarihinden itibaren teslim olan örgüt mensubu sayısı 28'dir (İçişleri Bakanlığı, 2022). 2021 yılında ikna yolu ile teslim olan örgüt mensubu sayısı ise 193'tür (İçişleri Bakanlığı, 2021). Bu sayı 2020 yılında 234 olarak bildirilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2020).

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma sonuçları “anne”, “çocuk”, “aile ve sosyal çevre” ve “siyaset, devlet ve kamuoyu” olmak üzere dört boyutta ve “suskunluk dönemi”, “kamusal alan” ve “kopuş sonrası” olmak üzere üç zaman kesitinde analiz edilecektir.

Radikalleşme ile mücadelede zor noktalardan biri, radikalleşmenin ilk basamaklardaki tutum ve davranışların suç unsuru olmaması ve bu nedenle güvenlik kuvvetlerinin radarından kaçmasıdır. Bu durum aile içi kontrol mekanizmalarının önemini vurgulamaktadır. Şiddet çizgisini geçmesi ile

birlikte kişi güvenlik kuvvetleri ve hukukun alanına girerken, şiddet çizgisini geçmesi öncesi radikalleşme süreci sosyal çevre ve aile ile bağlantılıdır.

Annenin hem radikalleşme hem de örgütten ayrılmada etken bir faktör olduğu ve çift taraflı bir rol oynadığı görülmektedir. Kişinin radikal değerler ve kültür ile büyümesi veya aile üyelerinin radikal fikirlere sahip olmaları, radikalleşmede itici faktör veya kolaylaştırıcı etken olarak görülmektedir. Sürecin tersi durumunda yani deradikalizasyon sürecinin başlamasında ise anne çekici faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Örgüte gittikten sonra çocuğu ile iletişime geçen Anne 3, çocuğunun arkadaşlarının *“Bize de annelik yaparsan biz de geleceğiz”* sözleri üzerine onlara, *“Sen nasıl evladımın onlar da evladım, üçünüze de analık yaparım yeter ki gelin”* cevabı vermiş, sadece kendi çocuğu değil diğer çocukların da örgütten ayrılmasında çekici faktör olmuştur.

4.1. Mahrem Alan Dönemi

Kadınların tamamı etnik kökenleri veya konuştukları dil nedeniyle ayrımcılığa uğramadığını ifade etmiştir. Sadece Anne 5, çocuğu dağa gittikten sonra bir güvenlik kurumuna gittiğini, durumunu anlattığında görevli kişinin *“benim terörist annesi ile isim olmaz”* dediğini söylemiştir. Kadın bu sözlü tepkiye *“Allah’tan ben devletimi senin gözünle tanımadım”* şeklinde cevap vermiştir.

Kadınların geneli sosyal çevrelerinde PKK’ya müzahir grupların ve kişilerin olduğunu belirtmiştir. Anne 2, çevrelerinde PKK ve Hizbullah’ı destekleyen kişiler olduğunu, Anne 3 sosyal çevrelerinden örgüte katılım olduğunu, Anne 5 ise hem sosyal çevrelerinden hem ailelerinden örgüte katılım olduğunu belirtmiştir. PKK’ye özel üretilen modelin “Etkileşim” katında radikalleşmeyi kolaylaştırıcı faktörlerden biri olan, kişinin aile ve sosyal çevresinde aşırılıkçı fikirlerle büyümesi gerçeği karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 3. Çocukların Örgüte Katılım Bilgileri (Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır)

	Katılım Yılı	Katılım Yaşı	Geçirdiği Süre
Anne 1	2018	16	3 yıl
Anne 2	2015	17	5 yıl
Anne 3	2016	14	5 yıl
Anne 4	2015	14	6 yıl
Anne 5	2013	18	9 yıl
Anne 6	2016	16	7 yıl
Anne 7	2013	18	10 yıl
Anne 8	2016	13	7 yıl
Anne 9	2016	14	6 yıl
Anne 10	2012	13	8 yıl

Annelerden mahrem alan döneminde çocukların radikalleşme süreçlerini anlatmaları istenmiştir. Annelerin hepsi çocuklarının örgüt tarafından kandırılarak götürüldüğünü söylemektedir. Anne 2, gençlerin en zayıf noktasının özgürlük söylemi olduğunu ifade ederken, Anne 3 açık bir şekilde “*beyin yıkama*” kavramından bahsetmektedir. Anlatılardan yola çıkılırsa, durum bir beyin yıkama değil, aktif bir süreçtir. Çocuklar çeşitli şekillerde ikna edilmiştir. Çocukların örgüte katılım yaşları göz önüne alındığında “*çocuk istismarı*”ndan bahsetmek mümkündür. Çocukların büyük kısmı 18 yaş altında örgüte katılmıştır.

Anne 4 çocuğunun götürüldüğü sosyal ortamlarda örgüt propagandasına maruz kaldığını söylemiştir. Bu ortamlarda Peco’nın radikalleşme sürecinin başlamasının ön koşulu olarak gördüğü “*şiddet içeren eylemlerin meşrulaştırılması*”, diğer üyelerle etkileşim ve rehberlik şartları sağlanmıştır.

Anne 10, çocuğunun Çözüm Süreci'nde yaşadıkları bölgeye yakın bir yerde yapılan festival sonrası örgüte katıldığını söylemiştir. Örgüte katılımı Çözüm Süreci anlamlı bir patern olarak karşımıza çıkmaktadır. Çözüm Süreci'nin başlangıç ve bitiş tarihi olarak 2009-2015 yılları alındığında çocukların yarısının bu süreçte örgüte katıldığı görülmektedir. Kalan 5 çocuğun 4'ünün ile Çözüm Süreci'nin bitimi sonrası 2016 yılında, sadece birinin 2018 yılında örgüte katıldığı görülmektedir. Çözüm Süreci'nin getirdiği rahatlık ve bu rahatlık çerçevesinde yapılan etkinlikler, BTÖ için oluşturduğumuz radikalleşme sürecinin “*Etkileşim*” katında bahsettiğimiz sosyal zemin şartlarını oluşturmuştur. Anne 6'nın çocuğu sevgilisinin ardından örgüte katılmıştır. Sevgilisi dönüp, evlenirken o örgütte kalmaya devam etmiştir. Anne 1 ve Anne 3'ün çocukları ise sosyal medya yolu ile örgüte müzahir kişilerle tanışmış, onların yönlendirmesi ile örgüte katılmışlardır. Her iki çocuk sanal ağlar üzerinden örgüte müzahir kişilerle irtibatlanmış, sonrasında bu sanal ilişkiyi somutlaştırmıştır. Bu aşamada PKK'ya özgür radikalleşme modelinin “Katılım” katından bahsedilen iletişim kanalları etkinliği karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4. Çocukların Örgüte Katılım Ortam ve Yöntemi (Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır)

	Yer-Ortam	Yöntem
Anne 1	Sosyal Medya	Kandırma
Anne 2	Arkadaş ortamı, Sosyal ortam	Beyin Yıkama
Anne 3	Sosyal ortam	Beyin Yıkama
Anne 4	Arkadaş ortamı	Kandırma
Anne 5	Sosyal ortam	Kandırma
Anne 6	Kişisel İlişki	Kandırma
Anne 7	Arkadaş ortamı, Sosyal ortam	Kandırma
Anne 8	Sosyal ortam	Kandırma
Anne 9	Belirsiz	Kandırma
Anne 10	Sosyal ortam	Kandırma

Çocukların çoğu ailelerinin bulunduğu maddi durumundan yakınmakta ve çeşitli taleplerde bulunmaktadır. Anne 3 maddi yetersizlikler nedeniyle çocuğunun bunalıma girdiğini, Anne 5 çocuğunun çeşitli hevesleri olduğunu, Anne 8 çocuğunun istese de sözlü olarak talepte bulunmadığını söylemektedir.

Anne 10 çocuğunun babasının kaybı sonrası hevesini kaybettiğini söylemiştir. Bu durum duygusal bir travmaya dair ipucu vermektedir. Bir diğer çocuğun babası öldürülmüştür ve zor bir çocukluk geçirmiştir. Bu durum da PKK'ya özgür radikalleşme modelinin “*Etkileşim*” katındaki kişiyi radikal gruplar karşısında akranlarına göre daha savunmasız bırakan psikolojik sorunlar yani kişisel faktörler ile bağlantı kurulabilir.

Çocukların genel olarak geleceğe dair hayalleri maddi durumlarını iyileştirmek üzerinedir. Anne 5'in çocuğuna memurluk vaat edilmiş, Anne 3'ün çocuğu ben ölsem de ailem iyi durumda yaşar düşüncesi ile örgüte katılmıştır. Örgüt, sözde iş imkanları ile grubun üyeliği vasıtasıyla kazanılacak sosyal statü çekiciliğini kullanmıştır (Horgan, 2008, ss.82-83). Çocukların yaşadıkları yoksunluk hissi, yoksulluk ve maddi yetersizlikler, PKK'ya özgü radikalleşme sürecinin “*Etkileşim*” katında itici faktör, iş vaadi ise “*Katılım*” katında çekici faktör olarak karşımıza çıkar.

“Hiçbir ortamda kendi fikrinizi belirtmeyin, çünkü kimin ne olduğu bilinmiyor... fikrinizi asla kimse bilmesin.” Anne 2 çocuklarına bu şekilde tavsiye verdiğini belirtmektedir. Merak ettiği soruların evde cevabını alamayan, dışarda konuşmaması tavsiye edilen çocuğun dış kaynaklara yönelmesi kaçınılmazdır. Araştırmalar, kişilerin kendilerini ifade etmek için alternatif kanallara yönelebilmesi durumunda norm dışı eylemlere teşebbüs etme eğiliminin az olduğunu söylemektedir (Moghaddam, 2005, s.164).

Anne 1, çocuğunun evde agresifleştiğini, kardeşlerine zulmettiğini, Anne 3 çocuğunun madde kullandığını ve ağabeyinden şiddet gördüğünü, Anne 5 çocuğunun hırçın olduğunu, Anne 7 çocuğunun sinirli olduğunu, Anne 4 çocuğunun çok asi ve dik başlı olduğunu söylemiştir. Genel olarak aileler çocuklarındaki davranış değişikliklerini ergenliğe bağlamıştır. Anne 4 çocuğunun asi hareketlerine karşı ondan çeyizini hazırlamasını istemiştir. Bu durum annenin kızını erken yaşta evlendirme niyetinde olduğunu düşündürmektedir. Bu da PKK'nın radikalleşme sürecinde “*Etkileşim*” katındaki itici faktörlerden biridir.

Anne 4 ve Anne 5 hariç diğer anneler çocukları ile yakın ilişkilerinin olduğunu ifade etmiştir. Çocuğunun kendisi ile paylaşım yapıp yapmadığı sorusuna ise Anne 4, Anne 5, Anne 9 ve Anne 10 olumlu cevap vermemiştir. Anne 9 ve Anne 10 çocuklarının onlarla paylaşım yapmamasını kendileri ile aralarındaki yaş farkında bağlamıştır. Anne 3 hariç diğer annelerin tamamı çocuğunun örgüte katılmak üzere evden ayrılacağını düşünmediklerini ifade etmiştir. Anne 3, çocuğun sürekli internet kafeye gitmesinden kuşkullanmış ve kardeşini onu izlemesi için görevlendirmiştir.

Anne 3, Anne 5, Anne 6, Anne 8, Anne 9 ve Anne 10 sosyal çevrelerinden örgüte müzahir gruplar olduğunu belirtmektedir. Anne 6, aileden örgüte katılan yokken, yaşadıkları bölgede örgüte katılım olduğunu söylemektedir. Anne 1, Anne 2 ve Anne 7 ise aileden ve çevreden katılım olmadığını belirtmektedir.

Anne 1 çocuğunun örgüte katıldığını bıraktığı mektup ile, Anne 2 çocuğun arkadaşlarından, Anne 4 sosyal çevresinden öğrenmiştir. Anne 3 korkarak çocuğun kaybını emniyete bildirmemiş, çocuğun durumunu daha sonra emniyetten öğrenmiştir. Anne 5 tahmin ederek müzahir partinin il binasına gitmiştir. Anne 6 karakola kayıp başvurusu yapmıştır. Anne 7, Anne 8, Anne 9, çocuklarından dağda oldukları süre boyunca hiç haber alamamışlardır. Anne 5 yıllar sonra çocuğu ile telefonda konuşmuş, Anne 10 ise çocuğu gittikten bir ay sonra çocuğu tarafından aranmıştır. Anne 2'nin çocuğu ise ailesi ile sosyal medya üzerinden iletişime geçmiştir.

4.2. Kamusal Alan

Çocuklarının örgüte katılımı sonrası anneler, çocuklarını geri döndürmek için bireysel çaba göstermeye ve kamusal alana çıkmaya başlamıştır. Bu süreçte aileleri, sosyal çevreleri ve kamuoyundan çeşitli tepkilerle karşılaşmışlardır. Çocukların mahrem alan döneminde radikalleşme sürecine girdiklerini fark etmeyen anneleri örgüte katılım sonrası aktif bir özneye dönüşmüşlerdir. Anneler, diğer annelerin oturma eylemini ilk olarak medyadan takip etmişlerdir. Anne 2, “... sonra çocuğun geldiğini gördüm, sonra başka aileler de gitmeye başlayınca ilgimi çekmeye başladı” demiştir. Anne 4 ise terör örgütünün propagandasına maruz kalmıştır, “Sanki dağa gitmiş gibi, parayla oturtuyorlar aileleri demişlerdi inanmamıştım. Çocuğu görünce inandım, polisi aradım konuştum. O bana gelen çocukların isimlerini söyledi. Git aileleri ile konuş bu çocukların hepsi geldi dedi. Çadıra gittim böylece.” İkili kontrol sonrası anne kamusal alana çıkmaya karar vermiştir. Benzer durumu Anne 5 de dile getirmiştir, “Herkes

oradakiler yalancı, parayla tutulmuş, devletin adamları diyordu.” Anneler ilk etapta durumun mizansen olduğuna inandırılmışlardır. Bu durum medyanın inandırıcılığı ve terör örgütü kanallarının etkin iletişimi ile ilgili de ipucu vermektedir. Terör kanallarının etkin öznelere olan terörist Cemil Bayık, annelerin taleplerini *“Kürt soykırımını tamamlamak için özel, kirli, ahlaksız, psikolojik bir savaş”* olarak nitelemiştir (Artı Gerçek, 2019).

Anne 3 aile üyelerinden birinin *“neden kendini riske atıyorsun?”* dediğini ifade etmektedir. Anne 4, süreçte kimseden destek görmemiştir. Anne 6, eşinden ve çocuklarında destek almıştır. Aile kendini dışa tamamen kapatmış ve kimseyle konuşmamıştır. Anne 8 güvenlik güçlerinden destek aldığını, Anne 7 ve Anne 9 hem akrabalarından hem de yakın çevrelerinden destek aldığını belirtmiştir. Anne 5 yaşadıkları çevrede örgüte müzahir kişilerin psikolojik baskısına maruz kaldığını ifade etmiştir. Bu baskıyı şu cümlelerle anlatmaktadır; *“Komşular akrabalar dışladı, siz satılmışsınız dedi”*. Anne 5, kendisine bu sözleri söyleyen kişilere *“O zaman insan savunduğu davaya önce kendi çocuğunu gönderir, sen gönder çocuğunu”* şeklinde cevap vermiştir. Anne 2, çocuğu örgüte katıldıktan sonra örgüte müzahir bir derneği basıp camlarını kırmak istemiş ama çevresi tarafından durdurulmuştur. Eylem esnasında ise hem eşinden hem örgütten korktuğu için ekran önüne çıkmamış, annesini ön plana çıkarmıştır. Annelerin ısrarlı eylemi, yeni katılan anneler için cesaret verici olmuştur. Yeni katılan anneler *“Sizi gördük korkumuz kalmadı”* demiştir. Anne 1 ise eyleme başladığı dönemde onlarla birlikte olan iki aileden birinin örgüte müzahir kişilerle görüşükten sonra eylemden çekildiğini belirtmiştir. Anne 1, örgüte müzahir gruplardan sürekli hakaret işittiklerini, darp edildiklerini ve bir gece evlerinin kundaklandığını ifade etmiştir. Anne 1, eylem yaptığı esnada KCK Yürütme Konseyi Üyesi Mustafa Karasu’nun *“çocuklarınızı dağa göndermeyecekseniz niye doğuruyorsunuz?”* demesi üzerine cinnet getirerek, binadaki parti yetkililerine saldırmıştır. Anne 10, *“bazıları eleştirdi ama onlar öyle diye de durmadım. Ben kendimi çocuğum için ateşe atarım”* demiştir ve ailesinin sosyal hayatını kısıtlayarak, ev dışına çıkarmamıştır.

Genel olarak bakıldığında annelerin sosyal çevreden pek destek almadıkları daha çok kendi ailelerinden destek aldıkları görülmektedir. Anneler ağırlıklı olarak olumsuz olan bu ortamdan sıyrılarak kamusal alana çıkmışlardır. Anne 1’in ifadesi ile *“korku duvarını yıkarak”* seslerini yükseltmişlerdir.

Tablo 5. Kamusal Alanda Anneye Destek Durumu (Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır)

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10
Aile	+	+, -	+, -	-	-	+	+	-	+	+
Sosyal Çevre	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-

Travmatik deneyimler kişinin yaşam enerjisini doğrudan etkiler ve normal hayata uyum sürecini sarsar, bu da beraberinde fiziksel hastalıklar getirebilir (Franz R., 2011, s.111). Anneler yaşadıkları bu süreçte çeşitli hastalıklarla mücadele etmiştir. Çoğunun hastalığı çocuğu örgüte katıldıktan sonra ortaya çıkmıştır. Çocukları dönmüş olsa da sağlık problemleri devam etmektedir. Anne 2 panik atak, Anne 3 şeker ve tansiyon, Anne 8 tansiyon, Anne 10 şeker ve tansiyon hastası olmuştur. Diğer kadınlarla hasta olduklarını söylemiş ama net bir hastalıktan bahsetmemişlerdir.

Koehler deradikalizasyon ve örgütten ayrılmada aile üyelerinin kişilere ayrılma yönünde yaptıkları baskıyı çekici faktörlerden biri olarak göstermektedir (Koehler, 2017, s. 19). Nielsen'e göre ise örgütten ayrılma üç fikre bağlıdır; sevdiklerini kaybetmek, normal bir hayat yaşama arzusu, aileye duyulan özlem (Dalgaard-Nielsen, 2013, s.105). Anne 1, Anne 3, Anne 5 ve Anne 10 çocuğunun örgütten ayrılmasını net olarak kamusal alana çıkışı ile ilişkilendirmiştir. Anne 3, çocuğundan şu sözleri aktarmaktadır; “Biz televizyonda gördük dedi oğlum. Bir gardiyan bizi şikâyet etti, televizyonu söküp götürdüler”. Anne 1 ve Anne 5’in çocuklarının, örgüt tarafından zorla götürülerek röportaj videosu çekilmiştir ve örgüte müzahir kanallarda yayınlanmıştır. Anlatılar çocukların ortamla ilgili çeşitli rahatsızlıklar yaşadıkları ve annelerinin dön çağrısı ile bu rahatsızlık duygusunun örgütten ayrılma için çekici bir karar döndüğü yönündedir. Anne 2, sadece kendi çocuğu için değil arkadaşları için de çekici bir faktör olmuştur.

Deradikalizasyon/örgütten ayrılmada itici faktörlerden biri de kişiyi rahatsız eden sosyal ortamlar ve olaylardır. Kişinin hayatı riskinin olması, ölüm korkusu yaşaması, hapsedilme gibi yaşadıkları olaylar da örgütten ayrılmada itici faktör olmuştur. Küflü ekmek yeme, banyo yapmama, hapsedilme gibi tecrübeler yaşayan çocuklardan biri intihar etmeyi denemiştir.

4.3. Örgütten Ayrılma Sonrası

Annelerin tamamı çocukları ile kavuşma anlarını anlatırken ağlamıştır. Bu süreçte kendilerinde ne değiştiği sorusu üzerine anneler olumlu vurgular yapmıştır. Anne 1, önceden tek başına pazara bile gitmezken, şimdi daha cesur olduğunu, Anne 2 özgüven kazandığını, Anne 3 artık Allah’tan başka kimseden korkmadığını, Anne 5 artık evlatlarının onun hayat önceliği olduğunu ifade etmiştir. Anneler süreçle birlikte duygusal kayıplar yaşamıştır. Anne 1 hislerini “*Güvenemiyorsun, artık oğlumdan sonra bütün güvenim gitti, herkese karşı güvensizim. Vicdanımı kaybettim. İnsanlara acımamaya başladım.*” cümleleri ile ifade etmiştir.

Anne 1, Anne 2, Anne 5, Anne 9 ve Anne 10, kendi çocukları döndükten sonra da eyleme destek vermeye devam etmiştir. Anne 1, tüm çocuklara sahip çıkmayı bireysel vazifesi olarak görmekte, Anne 2, “*Bizim için bir çocuk bin çocuk demektir*” sözleri ile duygularını ifade etmektedir. Annelere durumun tekrarı söz konusu olursa yine eyleme katılıp katılmayacakları sorulduğunda 9’u tereddüt etmeden katılacağını biri katılmayacağını söylemiştir. Katılmayacağını söyleyen anne, kendisine tekrar böyle bir acı yaşatırsa çocuğunu reddedeceğini söylemiştir.

Annelerin fikir dünyalarındaki en belirgin değişim devlet algısına dairdir. 90’lı yıllarda çocukluklarını yaşayan anneler, aile ve çevreden siyasi tarihe dair negatif aktarımlar almışlardır. Bu durumu anlatırken sıklıkla “*eski devlet-yeni devlet*” ayrımı yapmaktadırlar.

Anne 2: “Telefonum çaldı, Bakan bey sizinle görüşecek dediler. Aklım almıyor. Türkiye Cumhuriyeti bakanı benimle görüşecek. Biz eskiden karakolun önünden geçmeye korkardık”.

Anne 1: “Eskiden karakola gidip bir şikâyetle bulunamıyordum çünkü korkuyordum. Bize devleti düşman olarak tanıtıyorlardı. Bugün bırakın emniyete gitmeyi koskoca Cumhurbaşkanı ile bile görüşebiliyoruz makamına gidebiliyoruz. O yüzden benim çocuğum bu ihaneti yaptığında utandım.”

Annelerin tamamı örgüte karşı negatif tutum sergilemektedir. Bu tutumun temeli çocuklarından ayrılma sürecidir. Anne 3 ise biraz farklı olarak negatif tutumunu örgütün tavrına göre belirlemiştir. “*Beş sene PKKlılar gelip sormadı, aç mısın tok musun öldün mü kaldın mı diye. Bayramdan bayrama gelip bir paket lokma bırakıyorlardı.*” sözleri ile beklediği karşılığı almadığını ifade etmektedir. Aynı anne çocuğu ilk gittiğinde devletin kendisine inanmadığını söyleyerek sitemini dile getirmiştir. Başvurduğu

güvenlik makamları çocuğu ile görüştüğünü düşünerek sözüne itibar etmemiştir.

Yaşanan süreç sonrası aile içinde diğer çocukların devlete karşı algısında pozitif değişim olduğu ifade edilmiştir. Anne 2 bu gelişmeyi şöyle örneklendirmektedir; *“Güzel şeylerle karşılaşmak ailemizdeki bütün çocuklara sirayet etti. Devlete karşı güven gelişti. Çocuklar bundan etkilendiler, çünkü gördüler. Benim küçük kızım anne ben polis olacağım dedi”*. Negatif etkiler ise bir çocuğun kaybı nedeniyle diğer çocuklardan bazılarının okul hayatlarının sekteye uğramasıdır. Anne 1, Anne 8 çocuklarını okuldan almış, Anne 3, Anne 4 aşırı korumacı davranıp çocukların sosyalleşmesine izin vermemiştir.

Anne 1, süreçte ailesinin kenetlendiğini ifade ederken, çocuğun örgüte gittiği dönemde ailesinin dağıldığını söyleyen Anne 6, dönüşü sonrası toparlandıklarını ifade etmiştir. Aile olarak yemek bile yiyemediklerini, giden çocuğunun odasına giremediklerini ifade etmektedir. Anne 7 çocuğun dönüşünü bayram olarak nitelemiş ve aile içi ilişkilerin düzeldiğini ifade etmiştir. Anne 10 da çocuğun kardeşleri ile ilişkisinin iyi olduğuna dikkat çekmiştir.

Yapılan araştırmalar, travmatik olaylar sonrası çocukların yeniden günlük hayatlarına dönmeleri ve sağlıklı bir psikolojilerinin olması için aile desteği ve aile içi iletişimin önemine işaret etmektedir (Saigh, Green ve Korol, 1996, s.127). Anneler çocuklarının dönüşü sonrası ailelerini biraraya getirmeye çabalamış, kaybolan güveni yeniden tesis etmeye çalışmışlardır.

5. SONUÇ

Literatür okumalarında anlaşılabacağı üzere radikalleşme, örgütten ayrılma ve deradikalizasyon birden fazla faktörü içinde barındıran karmaşık süreçlerdir. Bu çalışmada çocuğu terör örgütüne katılmış, şahsi çabaları ve kamusal alana çıkışı ile çocuğunun örgütten ayrılmasını sağlamış annelerle yüzyüze yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Keşfedici durum çalışması olarak tasarlanan bu çalışmada, üç zamansal kesit ve dört boyutta değerlendirilen veriler, nedensellik çerçevesinde analiz edilmiştir.

Yapılan çalışmada, *“Kamusal alana çıkan ve aktif konuma gelen annenin, mikro düzeyde örgütten kopuş/ayrılma sürecinde etkili olması”* argümanı doğrulanmıştır. Anne çocuğun örgütten ayrılmasında belirgin bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların deradikalizasyonu konusunda ise

net bir olgu ortaya çıkmamıştır. Bu değerlendirme için çocuklarla ayrı bir araştırma yapılması gerekmektedir.

“Suskunluk döneminde, kabul/nötr tutum sergileyen anne, çocuğunun radikalizasyon süreci sonrası örgüte katılması ile örgütü reddetme tutumu sergilemiştir” argümanı ise nötr hali ile doğrulanmıştır. Anneler çocuklarının radikalleşme sürecini genel olarak fark etmemiştir. Çocuklarda meydana gelen tavır değişiklikleri, ergenlik veya başka etkenlerle açıklanmıştır. Ama anne çocuğunun örgüte katılımı sonrası net olarak örgütü reddetme tutumu sergilemiştir.

“Çocuğun örgütle örgütten ayrılması sürecinde annenin cesareti ve kamusal alana çıkışı çekici bir faktördür” argümanı örgüte katılım sonrası annesi ile direk iletişime geçen veya annesini televizyon ekranlarında gören tüm çocuklar için doğrulanmıştır. Annelerin duygusal tutumu, çocukların örgüt içinde yaşadıkları ortam ile ilgili rahatsızlıkları ile birlikte örgütten ayrılma için çekici faktör haline gelmiştir.

“Kamusal alana çıkan aktif annelerin, çocuklarının dağa götürülmesinde rolü olduğunu iddia ettikleri aktörlere olan tepkilerinin temel nedeni, bu kişilerin kendi çocuklarının güvenlik ve refah içinde bir hayat sürmeleri, buna karşılık annelerden çocuklarının hayati risklerine karşı sessiz kalmalarını beklemeleridir” argümanı bazı anneler tarafından kısmen doğrulanmış ve direk dile getirilmiştir.

Örgüte katılım yaşı incelendiğinde, çocukların çoğunun 18 yaş altında olması, çocuk istismarı konusunu gündeme getirmektedir. Evrensel Çocuk Hakları Beyannamesi ile güvence altına alınan 18 yaş altı çocukların ailelerinde kopararak terör örgütlerine katılımı çocuk haklarına, daha ötesinde insan haklarına aykırıdır. Her bir çocuğun radikalleşme süreci farklı dinamiklerle beslenmiştir. Kişisel faktör olarak tanımlanan, psikolojik bozukluklar, düşük benlik algısı, mental problemler, sosyal izolasyon arkadaşsızlık gibi faktörler kişiyi terör örgütlerine karşı savunmasız hale getirebilmektedir (Vergani, M., Iqbal M., Ilbahar E., Barton G, 2018, s.11). Çocukların yaşları düşünüldüğünde ergenlik döneminin de süreçler için tetikleyici ve hızlandırıcı olduğu düşünülebilir.

Çocukların örgüte katılım sürecinde etkin faktörlerinden biri “iş vaadi” olarak karşımıza çıkmaktadır. Örgüt çocukları meslek ve iş sahibi olma vaadi ile motive etmiştir. Radikalleşme sürecinin işletildiği mekânlar, STK’lar, dernekler ve ağırlıklı olarak gençlerin çokça rağbet ettikleri internet

kafe ve kafelerdir. Fiziki mekânların yanında sosyal medya ve sosyal ağlar da radikalleşme sürecinin işletildiği kanallardır. Aynı zamanda çocukların yaşadıkları maddi zorluklar yoksunluk kavramını gündeme getirmektedir. Yoksunluk yaşayan kişiler bunu ortadan kaldırmak için alternatif arayışa başlamaktadırlar. Norm dâhili kanallar ile alternatif bulamayan kişiler norm dışına çıkar ve burada terör örgütlerinin iletişim evrenleri ve yoğun propagandası ile karşılaşmaktadır.

Annelerin yarısı çocukları örgütten ayrıldıktan sonra da gönüllü olarak eylemlere katılmaya devam etmiş ve diğer ailelere destek vermiştir. Norveç ve Almanya’da, çocuklarını şiddeti meşrulaştıran sağ örgütlerden uzak tutmak isteyen aileler tarafından oluşturulan “ebeveyn ağları” düşünüldüğünde, çalışmaya konu olan annelerin de benzer bir ağ oluşturdukları görülmektedir. Norveç ve Almanya’daki ebeveyn ağları çocukları örgütten uzak tutmak için kurulurken, Türkiye’deki ebeveyn ağları çocukları örgütten koparmak ve bir daha gitmesini engellemek maksadıyla kurulmuştur.

Radikalleşmeyi kolaylaştıran faktörlerden biri kişinin aile ve yakın çevresi tarafından radikal fikirlerle büyümesidir (Borum, 2003, s.45). Kişiler çevrelerinde bu zihinsel altyapı ile büyüdüklerinde örgüte katılımları kolaylaştırmaktadır. Annelerin söylemleri kendilerinin radikal fikirlerden uzak olduğu yönündedir. Sageman, kişilerin %75’inin cihada (Sageman radikalleşmeyi dini motifli terör örgütleri üzerinden inceler) akrabası veya arkadaşları ile katıldığını öne sürer. (Sageman, 2004, s. 43). Anneler açıklamalarında genel olarak çocukların arkadaşları ile birlikte örgüte katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Anne 3’ün çocuğu “teslim olmadan önce, anne sesini duyarsam gelirim yoksa gelmem korkuyorum beni öldürecekler” demiştir. Anne 2, çocuğunun devletten korktuğunu söylemekte ve çocuğunun şu cümlelerini aktarmaktadır; “Bana Türkiye Cumhuriyeti’ne gidersen, müebbet hapis alacaksın demişlerdi dedi, ama bana davranışlarına bak dedi iyi davranıyorlar.” Çocuklar döndükten sonrası ise korkuları ve endişeleri giderilmiştir. Anne 5’in çocuğu duygularını, “oradaki arkadaşlar bu durumu görse hepsi döner evine gelir. Ben de çok korkuyordum, kafama sıkıp öldürecekler sanıyordum, bazı şeyler izletiyorlardı bize” sözleri ile ifade etmiştir. Radikalleşme sürecinin son aşamalarında “şeytanlaştırma, insandışılaştırma” olarak adlandırılan duyguya karşılık, bu tip bir deneyim yaşama, yani düşman ve insandışı olarak belirlediği gruptan sempatik

tavırlarla karşılaşması, kişinin düşman algısından kurtulmasına yardımcı olmaktadır. (Horgan, 2009, s.19). Annelerin bu duruma dair uzun anlatıları konunun önemine dair ipucu vermektedir.

Radikalleşme literatürü ve modelleri genel olarak köktenci terör örgütleri özelinde çalışılmıştır. PKK ise etnik ve bölücü bir terör örgütüdür. Psikolojik anlamda modeller incelendiğinde pek çoğunun ortak noktaları olduğu fark edilmektedir. Model ve faktörlerin birleşimi ile PKK'ya özgü oluşturulan model, annelerin söylemleri ışığında test edilmiştir.

Tablo 7. Radikalleşme Süreci (Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır)

	Etkileşim				Katılım				Ö.K.
	Kolaylaştırıcı Faktör	Kişisel Faktör	İtici Faktör	Sosyal zemin	Çekici Faktör	İletişim Kanalları	Grup Dinamikleri	Lider Kültü	+
	Aile ve çevreden katılım	Duygusal travma	Yoksulluk hissi, Maddi yakınlık	Sosyal ortamlar	İş Vaadi				+
A1						+			+
A2				+		+			+
A3	+	+ şiddet	+	+	+				+
A4	/			+		+			+
A5	+	+ sevgi yoksunluğu	+	+	+				+
A6	+		+		+		(sevgilinin katılımı)		+
A7				+	+				+
A8	+			+	+				+
A9	+		+				+		+
A10	+	+ baba kaybı		+			+		+

Annelerin anlatıları üzerinden çocukların radikalleşme süreçleri incelendiğinde; Anne 1'in etkileşim katında herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Çocuğunu asosyal olarak tanımlayan anne, sadece akrabaları ile görüşüğünü ifade etmektedir. Katılım katında ise “iletişim kanalları”nın etkisi görülmüştür. Sosyal medya üzerinden yurtdışında yaşayan bir kişi ile görüşen çocuk belediye binasına yönlendirilmiştir. Anne

2'nin çocuğunun radikalleşme sürecinde etkileşim katında “sosyal ortamlar”ın etkisi, katılım katında “iletişim kanalları” karşımıza çıkmaktadır. Anne 3'ün çocuğunun radikalleşme sürecinde etkileşim katında, kolaylaştırıcı bir faktörü olan “aile ve yakın çevreden örgüte katılım” faktörü bulunmaktadır. Bunun yanında aile bireylerinden gördüğü şiddet ile “duygusal travma” ve “sosyal ortamlar” itici faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılım katında ise çekici bir faktör olan “iş vaadi” kullanılmıştır.

Anne 4'ün çocuğu radikalleşme sürecinde etkileşim katında “aile ve yakın çevreden örgüte katılım” faktörü ve “sosyal çevre” faktörü bulunmaktadır. Katılım katında ise “iletişim kanalları” etkindir. Anne 5'in çocuğunun radikalleşme sürecinin etkileşim katında “aile ve yakın çevreden örgüte katılım”, kişisel faktör olan “sevgi yoksunluğu”, “sosyal ortamlar” faktörü ve itici bir faktör olarak “maddi yakınma” karşımıza çıkmaktadır. Katılım seviyesinde ise iletişim kanalları kullanılmıştır. Anne 6'nın çocuğunun radikalleşme sürecinde, etkileşim katında “aile ve yakın çevreden örgüte katılım” varken, katılım seviyesinde katılımı sağlayan esas unsur sevgilisinin örgüte katılımı olmuştur. Bu faktör grup dinamikleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Anne 7'nin çocuğunun radikalleşme sürecinde, etkileşim katında “sosyal ortamlar”, katılım katında “iş vaadi” etkili olmuştur. Anne 8'in çocuğunun radikalleşme sürecinde, etkileşim katında “aile ve yakın çevreden örgüte katılım” ve “sosyal ortamlar” etkili olmuştur. Katılım katında ise “iş vaadi” etkili olmuştur. Anne 9'un çocuğunun radikalleşme sürecinde etkileşim katında “aile ve yakın çevreden örgüte katılım” ve “maddi yakınma” varken etkileşim katında “grup dinamikleri” önplana çıkmaktadır. Anne 10'un çocuğunun radikalleşme sürecinde, etkileşim katında “aile ve yakın çevreden örgüte katılım”, “duygusal travma”, “sosyal ortamlar” etkili olmuş, katılım katında “grup dinamikleri” işletilmiştir.

Tablodan da anlaşılabacağı üzere radikalleşme sürecinde etkileşim katında kolaylaştırıcı faktörlerden biri olan “aile ve yakın çevreden örgüte katılım” ve sosyal ortamlar anlamlı bir patern olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer etkili olan faktörler “yoksunluk, maddi yakınma” ve duygusal travma”lardır. Katılım katında ise ön plana çıkan çekici bir faktör olan “iş vaadi” ve sonrasında iletişim kanallarıdır. İki çocuk için ise “grup dinamikleri” etkili olmuştur.

Bir grup annenin başlattığı, farklı illerden katılımlarla büyüyen ve bir tür “ebeveyn ağ” haline gelen bu hareket, pek çok çocuğun geri dönmesini sağlamıştır. Ülkelerin deradikalizasyon alanında yaptıkları kurumsal faaliyetler düşünüldüğünde, tek bir birey olarak annenin örgütten ayrılmada etkinliği dikkat çekici ve umut vericidir. Araştırma bulguları çocukların itici ve çekici faktörlerin etkisi ile bir ikna süreci sonucu örgüte katıldıklarını düşündürmektedir. Bu ikna sürecinin başında etki alanı olmayan anne, çocuğunun örgüte katılımı sonrası etkin bir aktör konumuna gelmiştir. Çocuğu dönen annelerin bazıları halen diğer ailelere destek olmakta ve ziyaretler yapmaktadır. Radikalleşme ile mücadele kapsamında ailelerin ve özellikle annelerin bilinçlenmesi, devlet-aile iş birliğinin artması, örgütün eleman teminine ciddi bir darbe vuracaktır. Ayrımcılıkla mücadelede atılacak sosyal adımlar ile birlikte yoksulluğu ortadan kaldırmak için, eğitim ve iş imkânlarının artması radikalleşme süreçlerinde kişinin bir üst basamağa geçmesini engelleyici adımlar olacaktır.

KAYNAKÇA

- A.J. Mills, G. Eurepas ve E. Wiebe. (2009). *Encyclopedia of case study research*. Sage Publications.
- Açık N. (2002). Ulusal Mücadele, Kadın Mitosu ve Kadınların Harekete Geçirilmesi: Türkiye’deki Çağdaş Kürt Kadın Dergilerinin Bir Analizi. Bora A. ve Günel A. (Ed.). *90’larda Türkiye’de Feminizm* içinde.(279-306). İletişim.
- Artı Gerçek. (2019, 16 Eylül). *Bayık’tan HDP önündeki ailelerle ilgili açıklama*. Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024, https://artigercek.com/guncel/cemil-bayik-eger-dertleri-varsa-gerillaya-soylesinler-hdp-ye-degil-104934h#google_vignette
- Aslan N. (2014, 30 Mayıs). *Terör Örgütünün Çocukları Kaçırıldığı İddiası*. Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024, <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/eyleme-katilan-aile-sayisi-72ye-yukseldi/0/69416>
- Babbie E. (2007). *The Practice of Social Research*. Thomson Wadsworth.
- Baltacı A. (1997). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl yapılır? *Ahi Evran Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 5(2): 368-388.
- Bartlett J., Birdwell J. ve King M. (2010). *The Edge of Violence*. Demos. Erişim tarihi: 1 Haziran 2021. https://demos.co.uk/files/Edge_of_Violence_-_web.pdf%20eri%C5%9Fim%2001.06.2021

- Bengtsson M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis, *NursingPlus Open*, 2: 8-14.
- Bjorgo T. ve Horgan J. (2009). Introduction. Bjorgo T. ve Horgan J. (Ed.). *Leaving Terrorism Behind* içinde. (ss.1-7). Routhledge.
- Bjorgo, T. (2009). Processes of disengagement from violent groups of the extreme right. ed. Bjorgo T. ve Horgan J. (Ed.). *Leaving Terrorism Behind* içinde. (ss.35-46). Routhledge.
- Borum R. (2003). *Understanding the Terrorist Mind-set*. FBI Law Enforcement Bulletin 72(7): 7-10. Erişim Tarihi: 13 Nisan 2024. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/grants/201462.pdf>
- Borum R. (2012). Radicalization into Violent Extremism II: A Review Conceptual Models and Empirical Research, *Journal of Strategic Security*, 4:4, s.40.
- Ceylan M.M. ve Fidancan N. (2020, 10 Mart). Diyarbakır annelerinin direnişi, PKK'daki çözümü hızlandırdı. Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/diyarbakir-annelerinin-direnisi-pkkdaki-cozulmeyi-hizlandirdi-41465116>
- Cohen L., Manion L. ve Morrison K. (2000). *Research Methods in Education 5th Edition*. Routledge.
- Crenshaw, M. (1990). The Logic of Terrorism: Terrorist Behavior as a Product of Strategic Choice. Reich W. (Ed.). *Origins of Terrorism: Psychologies, Ideologies, Theologies, States of Mind* içinde. (ss.7-24). Woodrow Wilson Center Press with John Hopkins University.
- Creswell J.W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (M. Bütün ve S.B. Demir Çev.) Siyasal Kitapevi.
- Çakan Ş. (2014, 5 Mayıs). *Aile eylem yaptı, PKK o çocuğu bıraktı*. Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024, <https://www.star.com.tr/dogu/aile-eylem-yapti-pkk-o-cocugu-birakti-haber-879293/>
- Çetin R. (2019, 13 Eylül). *PKK tarafından alıkonulan asker ve polis aileleri de Diyarbakır'da: Bizi bu ateşten kurtarın*. Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024, <https://tr.euronews.com/2019/09/13/pkk-alikonulan-asker-ve-polis-aileleride-diyarbakirda-bizi-bu-atesten-kurtarin-video>
- Dalgaard-Nielsen, A. (2013). Promoting Exit from Violent Extremism: Themes and Approaches. *Studies in Conflict&Terrorism*, 36(2):99-115.
- Doosje B., Moghaddam F., Kruglanski A.W., Wolf A., Mann L. ve Feddes A. (2016). Terrorism, Radicalism and De-Radicalism. *Current Opinion in Psychology*, 11:79-84.

- Enloe, C. (2000). Feminizm, Milliyetçilik, Militarizm. Altınay A.G. (Ed.) *Vatan, Millet, Kadınlar* içinde. (ss. 203-210). İletişim.
- Ergil, D. (2000). Suicide Terrorism in Turkey. *Civil Wars*, 3(1): 37-54.
- Ferguson N. (2016). Disengaging from Terrorism: A Nothern Irish Experience. *Journal for Deradicalization*. Spring(6):1-23.
- Gerring J. (2007). *Case Study Research*. Cambridge University Press.
- Horgan J. (2008). Deradicalization of Disengagement?: A Process in Need of Clarity and a Counterterrorism Initiative in Need of Evaluation. *Perspectives on Terrorism*, 2(4):3-8.
- Horgan J. (2008). From Profiles to Pathways and Roots to Routes: Perspektives from Psychology on Radicalization into Terrorism”. *The ANNALS of The American Academy of Political and Social Science*. 818(1): 80-94.
- Horgan J. (2009). Individual disengagement”. Bjorgo T. ve Horgan J. (Ed.). *Leaving Terrorism Behind* içinde. (ss.25-27). Routhledge.
- İçişleri Bakanlığı (2020, 21 Aralık). *İkna yoluyla 2 örgüt mensubu daha teslim oldu*. Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024, <https://www.icisleri.gov.tr/ikna-yoluyla-2-orgut-mensubu-daha-teslim-oldu-21-12-20>
- İçişleri Bakanlığı. (2021, 10 Aralık). *İkna yoluyla 5 örgüt mensubu daha teslim oldu*. Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024, <https://www.icisleri.gov.tr/ikna-yoluyla-5-orgut-mensubu-daha-teslim-oldu-10-12-2021>
- İçişleri Bakanlığı. (2022, 3 Mayıs). *İkna yoluyla bir örgüt mensubu daha teslim oldu*. Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024, <https://www.icisleri.gov.tr/ikna-yoluyla-1-orgut-mensubu-daha-teslim-oldu---#:~:text=Teslim%20olan%20%C3%B6rg%C3%BCt%20mensubunun%202021,Kamuoyuna%20sayg%C4%B1yla%20duyurulur>
- King M. ve Taylor D.M. (2011). The Radicalization of Homegrown Jihadist: A Review of Theoretical Models ans Social Psychological Evidence. *Terrorism and Political Violence*, 23(4): 602-622.
- Koehler D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Laqueur, W. (2007). Terrorism: A Brief History. *Foreign Policy Agenda*, 12(5): 20-23.

- McCauley C. ve Moskalenko S. (2008). Mechanisms of Political Radicalization: Pathways Toward Terrorism, *Terrorism and Political Violence*. 20(3): 415-433.
- Moghaddam F. (2005). The Staircase to Terrorism, *American Psychologist*. 60(2):161-169.
- Neuendorf K.A. (2002). *The Content Analysis Guidebook*. Sage Publication.
- Öcalan A. (1993). *Kürdistan 'da Kadın ve Aile*. Weşanen Serxwebun.
- Özcan, A.Ö. (1999). *PKK Tarihi, İdeolojisi, Yöntemi*. ASAM.
- Peco, M. (2016). A Functional Approach to Violent Radicalization. Building a Systemic Model Based on a Real Case, *Revista de Estudios en Seguridad Internacional*. 2(1): 63-76.
- Precht T. (2007). *Home grown Terrorism and Islamist Radicalisation in Europe*. Founded The Danish Ministry of Justice. Erişim Tarihi: 1 Haziran 2021.
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomr_aader/Forskning/Forskningspuljen/2011/2007/Home_grown_terrorism_and_Islamist_radicalisation_in_Europe_-_an_assessment_of_influencing_factors__2_.pdf
- Reiter, J., Doosje B. ve Feddes A.R. (2021). Radicalization and Deradikalization: A Qualitative Analysis of Parallels ib Relevant Risk Factors and Trigger Factors”, *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*. 15-23. <https://doi.org/10.1037/pac0000493>
- Robert K. Yin. (2003). *Case Study Research Design and Methods*. Sage Publications.
- Rupert F. (2011). *Travma, Bağlanma ve Aile Konstelasyonları*, (F. Zengin Çev.). Kaknüs Yayınları.
- Sageman M. (2004). *Understanding Terror Networks*. Penn University Pennsylvania Press.
- Sageman M. (2017). *Turning to Political Violence*. University of Pennsylvania Press.
- Saigh P.A., Green B.L. ve Korol M. (1996). The History and Prevalence of Posttraumatic Stress Disorder with Special Reference to Children and Adolescents, *Journal of School Psychology*, 34(2):107-131.
- Silber M.D. ve Bhatt A. (2007). *Radicalization in the West: The Homegrown Threat*, *The New York Police Department*. Erişim Tarihi: 11. Haziran 2021.
<https://info.publicintelligence.net/NYPDradicalization.pdf>

- Stahelsky, A. (2005). Terrorists are made not born: Creating Terrorists Using Social Psychology Conditioning, *Cultic Studies Review*. 4(1):30-40.
- Stebbins R.A. (2001). *Exploratory Research in the Social Sciences*. Sage Publications.
- Şar, V. (2017). Savaş ve Terör Yaşantılarında travma Sonrası Stres, *Okmeydanı Tıp Dergisi*. 33.
- Taarnby M. (2005). *Recruitment of Islamist Terrorist in Europe, Research Report funded by Danish Ministry of Justice*. Erişim Tarihi: 1 Haziran 2021.
<http://www.investigativeproject.org/documents/testimony/58.pdf>
- Tedeschi R.G. ve Calhaoun, L.G. (1995). *Trauma&Transformation, Growing in the Aftermath of Suffering*. Sage Publications.
- Tür S. ve Gündüz Ş. (2019, 24 Ağustos). *Hacire anne azmiyle oğlunu terör örgütünün pençesinden kurtardı*. Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2024,
<https://www.aa.com.tr/tr/diyarbakir-annelerinin-evlat-nobeti/hacire-anne-azmiyle-oglunu-terorun-pencesinden-kurtardi-/1564047>
- Vergani, M., Iqbal M., Ilbahar E., Barton G. (2018). The Three Ps of Radicalization: Push, PULL and Personal. A Systemic Scoping Review of The Scientific Evidence about Radicalization into Violent Extremism. *Studies in Conflict&Terrorism*, 43(10).
<https://doi.org/10.1080/1057610X.2018.1505686>
- Wiktorowicz, Q. (2004). *Joining the Cause: Al-Muhajiroun and Radical Islam*. Department of International Studies. Rhodes College. Erişim Tarihi: 1 Haziran 2021. <https://securitypolicylaw.syr.edu/wp-content/uploads/2013/03/Wiktorowicz.Joining-the-Cause.pdf>

JİNEOLOJİ: SÖZDE/SAHTE BİR BİLİM, FEMİNİZM İSTİSMARI, PKK ENDOKTRİNASYONU

Serkan KEKEVİ*

ÖZET

Jineoloji, bölücü terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın feminizmden esinlenerek ortaya attığı ve bir bilim dalı olduğunu iddia ettiği kavramdır. Ancak, Jineoloji irdelendiğinde feminist kavramları istismar ettiği, feminizmi bağlamından kopardığı anlaşılmaktadır. Şiddeti ve örgüt içerisinde kadının varlığını adeta kutsayan bir PKK endoktrinasyon ve propaganda vasıtası olduğu görülmektedir. Jineoloji, Öcalan ve örgüt tarafından bir bilim olarak sunulsa da bilimsel kıstaslarla incelendiğinde ancak sözde/sahte bilim düzeyinde kalmaktadır. Öte yandan örgüt tarafından Jineoloji kavramının Batı dünyasında alıcısı olduğu fark edilmiştir. Örgüt bütün uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi hedeflerini Jineoloji üzerine kurgulamıştır. Bu çalışma bilim olduğu iddia edilen "Jineoloji"nin feminizmi araçsallaştırarak, PKK endoktrinasyonu olduğunu savlamaktadır. Kavramsal çerçevede feminizm, kadın ve terörizm ilişkisi ele alınmış ve bu konudaki örneklerle başvurulmuştur. PKK'nın kadın politikası ve kadınların PKK içindeki konumu da irdelenmiştir. Ardından Jineoloji kavramı analiz edilmiştir. Kavramın sözde/sahte bilim olduğu bilimsel yöntem kıstaslarıyla değerlendirilmiştir. Sonuç kısmında PKK'nın Jineoloji üzerinden geliştirdiği politikalara karşı öneriler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Jineoloji, Feminizm, PKK, Abdullah Öcalan, Sözde/Sahte Bilim.

JINEOLOGY: A PSEUDOSCIENCE, FEMINISM ABUSE, PKK INDOCTRINATION

ABSTRACT

Jineology, a concept propagated by the leader of the separatist terrorist organization, Abdullah Öcalan, claims to be a branch of science inspired by feminism. However, upon closer analysis, it becomes evident that Jineology exploits feminist ideas while divorcing them from their original context. This concept serves as a tool for PKK indoctrination and propaganda, often sanctifying violence and the role of women within the organization. Despite being presented as a scientific discipline by Öcalan and the organization, Jineology falls short when evaluated against scientific criteria, remaining at the level of pseudoscience. Indeed, it is noteworthy that the PKK has recognized the appeal of Jineology in the Western world and has strategically adjusted its international public relations and diplomatic endeavors accordingly. This study argues that "Jineology" is a form of PKK indoctrination, instrumentalizing feminism. The conceptual framework discusses the relationship between feminism, women,

* Doç. Dr., Düzce Üniversitesi Akçakoca Bey Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası ilişkiler Bölümü, serkankekevi@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6805-9821

and terrorism, accompanied by illustrative examples. The PKK's women's policy and the position of women within the PKK are also analyzed. Subsequently, the concept of Jineology is examined. Based on scientific criteria, the concept is evaluated as pseudoscience. Finally, recommendations against the PKK's policies developed through Jineology are presented.

Keywords: *Jineology, Feminism, PKK, Abdullah Öcalan, Pseudoscience.*

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Biyolojik cinsiyet kavramının ötesine geçerek “cinsiyetin” toplumsal bağlamı üzerinden hayatın ve bilimin bütün veçhelerini ele alan; temelde “ataerkiyi” eleştirerek yeni bir toplumsal ve bilimsel teori inşa etmeyi hedefleyen “feminizm” dikkat çekici bir teoridir. Tarihsel süreçte dört dalga olarak şekillenen feminizmin birinci dalgası 19. yüzyılın sonlarından 1960'lara değin devam etmiştir. Oy hakkı, eğitimde fırsat eşitliği ve mülkiyet hakkı gibi temel haklar ve kadınların bunlardan yararlanmasi üzerine gelişmiştir. İlk dalga feminizm Batılı beyaz erkeğin egemenliğine ve onun kuvveden fiile geçirdiği devlete karşı kadın olarak var oluşun ilk mücadele süreci idi. İkinci dalga feminizm ise 1960'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Batıda kadınların temel haklarına dair sorunlar büyük ölçüde çözümlenmiş olsa da pratik düzeyde süren sorunların çözümü üzerine odaklanmıştır. Özellikle aile içinde kadınların durumuna dair konular başta olmak üzere her alanda eşitlik savunusu bu dönemin temel belirleyicisi olmuştur. Bu dönemde feminizmin ideolojik veçhesinin de geliştiği ifade edilebilir. 1990'ların başından itibaren üçüncü dalga feminizmden söz edilmektedir. İki kutuplu dünyanın ortadan kalkması ve kimliğe dayalı siyasetin öne çıkması sonucunda feminizmin gündemine toplumsal cinsiyet bağlamında kadınlık ve erkeklik, ırk, milliyetçilik, etnisite gibi konular girmiştir (Taş, 2016, ss. 166-172). Bu dönemde postmodern ve postyapısalcı epistemoloji feminizm teorisi içinde yükselişe geçmiştir. Dördüncü dalga feminizm ise 2000'li yıllarda bilgi iletişim teknolojilerinin dünya sathında yayılması, insanların söz konusu teknolojilere daha kolay ve ucuz şekilde ulaşmasıyla ortaya çıkmış ve anlam kazanmıştır. Özellikle internet üzerinden örgütlenen radikal ve marjinal feminist hareketler sesini duyurmaya başlamıştır. Bu dönemde daha çok kimlik, cinsiyet, heteroseksizm, ekolojik sorunlar sosyal normlar ve cinsel taciz gibi vakalar feminist çerçeveden ele alınmıştır. Dördüncü dalga feminizm #MeToo ve #TimesUp hareketleri gibi sosyal adalet kampanyaları sırasında dikkat çekmiştir. Literatürde “Hashtag

Feminizmi”¹ olarak da tanımlanan bu feminizm dalgası özellikle “*Uyanışçılık*” [Woke]² hareketlerinin içinde olarak ve/veya anılan hareketlerin farklı fraksiyonlarından destek alarak internetin de sunduğu imkânla ağa bağlı olan her yere ve herkese ulaşabilmiştir.³

Feminizm sosyal olguları ataerkillik eleştirisi üzerinden ele alırken toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bütün düzeyleriyle ilgilenmekte ve şiddeti bizatihi “erkeklik” sahası olarak ele almaktadır. Şiddetin nedenlerini cinsiyet bağlamından ele alırken kadınların şiddetten daha fazla etkilendiği ve kurban olmasını odağına almaktadır. Bu bağlamdan bakıldığında feminizm açısından şiddete dayalı bütün eylemler, pratikler ve teoriler eleştirilmelidir. Savaş ve güvenlik bu bakımdan feminist teorinin önemli ilgi sahaları olagelmıştır. Tickner’in (2004, s.45) vurguladığı üzere feministler genellikle savaşın mikro düzeydeki etkisini analiz etmeyi benimsemiştir. Savaşlar sırasında neler olup bittiğiyle ve savaşın kadınlar ile genelde siviller üzerindeki etkisiyle ilgilenmiştir. Savaşların kadınları, çocukları yani “savunmasız” olarak görülen diğer insanları korumak için yapıldığı mitini sorgulamıştır. Feminist teori açısından militarizmin oluşumunda toplumsal cinsiyet faktörünün rolü analiz düzeyidir (Gasztold, 2017: 184). Feministler kadınların savaşçı olmasının ya da militer politikaları desteklemesinin ancak

¹ Bkz: Chen, G.M.; Pain, P.; Barner, B. (2018). “Hashtag Feminism”: Activism or slacktivism?, Harp,D.; Loke, J.; Bachmann, I., (Ed.) Feminist approaches to media theory and research. içinde (ss. 195-218). New York: Palgrave Macmillan.

² ABD’de ortaya çıkarak Batı toplumlarına ve ardından dünya geneline yayılan “*Uyanışçılık hareketi/kültürü*” ya da “*Woke kültürü*” 2000’li yıllarda öne çıkmış bir sosyal ve siyasi hareket olarak tanımlanmıştır. Bilhassa güçsüz grupların haklarının savunulması üzerinden kendisini oluşturan sol-liberal ve onun türevlerine dayalı siyasi alandan beslenen bu hareket genel düzeyde sosyal adalet ve eşitsizlik konularına odaklanmıştır. Bu meyanda toplumsal cinsiyet, sınıf, etnisite, ırk gibi sosyal kategorilerden birey-grup ve toplum ilişkileriyle ilgilenmektedir. Uyanışçılık, kendi zaviyesinden sistemik adaletsizlikleri ele alma ve daha fazla empati ve anlayışı teşvik etme çabasıdır. Ancak kullanılan politik diskur ve pratikleriyle, ifade özgürlüğünü kısıtlama, muhalif görüşleri bastırma ve kimlik politikalarını bireysel liyakatten üstün tutma ihtimali nedeniyle de eleştirilmektedir. Bkz: Atkins, J. S. (2023, s.321). Uyanışçılık kültürünü eleştirenler bu hareket içindekileri “Toplumsal Adalet Savaşçısı” (Social Justice Warrior- SJW) kavramı ile tanımlamaktadır. Merriam-Webster sözlüğü tanımına göre “toplumsal adalet savaşçısı”, aşırı ilericili veya solcu olarak görülen ve tipik olarak ırk, cinsiyet veya kimlik konularında ele alınmasında adalet konularında aşırı hevesli olarak görülen kişilere atıfta bulunmak için kullanılan alaycı ve pejoratif bir terimdir. Bkz: Merriam Webster Çevrim içi Sözlüğü, Social Justice Warrior maddesi, Erişim tarihi: 26.05.2024. <https://www.merriam-webster.com/wordplay/what-does-social-justice-warrior-sjw-mean>.

³ Öte yandan Elasaid Munro’nun Political Insight dergisinin Eylül 2013 sayısında yayımlanan “Feminism: A Fourth Wave?” [Feminizm: Dördüncü Dalga mı?] adlı makalesinde feministlerin İnternet kampanyalarının değişimi gerçekten sağlayıp sağlamadığı tartışmalı olduğuna ve çevrim içi aktivizmin giderek gerçek dünyadaki gerçek sorunlardan kopma yarattığına dikkat çekmiştir. Aynı zamanda bu durumun “slacktivism” yani “tembel aktivizmi” olduğunu ve sosyal medya üzerinden dolaşıma sokulan bir dizi imza kampanyası gibi kamuoyundan büyük destek toplayan, ancak özünde acil sorunların ele alınmasında işe yararı tartışmalı sadece “iyi hissettiren” bir eylem haline geldiğini ifade etmiştir. Bu meyanda feminizm internet sayesinde yeniden canlansa da, bunun dönüştürücü bir siyasi eylem yol açıp açmadığının tartışmalı olduğunun altını çizmiştir. Bkz: Munro, E. (2013, s.22-25).

savaş sistemini güçlendireceği ve bu bakımdan barış üzerinden feminist politikaların ve eleştirilerin geliştirilmesi ile ataerkil şiddet ile “güvenlik” söylemlerinin ve politikalarının marjinalleştirileceğini savlamaktadır.

Feminizm içinde şiddet ile kadınlık arasında olumlu biçimde bağ kuran yaklaşımlara da rastlamak mümkündür. D’amico’nun (1996, s.380) dikkat çektiği üzere radikal feminist akım içinde kadın savaşçı imgesini kadının gücü, kadim zamanların anaerkil düzeni, kadın merkezli ve kadın tarafından yönetilen toplumun ilk itici gücü olarak tahayyül edilmektedir. Toplumun ataerkillikten kurtarılması için askeri araçlar gereklidir. Feminizmin terörizm ile kesişimi ise 1960’lı yıllara denk düşmektedir. Devrimci sol terör dalgasının güçlü olduğu 1960-1980 arasında radikal feministler dönemin “devrimci” terörist taktiklerine paralel çeşitli aktivizmleri savunmuşlardır. Bu anlamda toplumsal eşitliğin gerçekleştirilmesi için devrimci sola özgü eylem çeşitleri olan oturma eyleminden şehir terörizmine ait bütün yelpazenin benimsenmesinin gerekliliği savunulmuştur. Radikal feministler devrimci-solcularla topyekûn bir toplumsal devrimin gerçekleşeceğine dair aynı inancı paylaşmışlardır. Bu bağlamda feminizm terörizmle pratikte aynı hizaya çekilmiştir (Third, 2014, s. 95). Devrimci sol terörün Batıda güç kaybetmesine bağlı olarak feminizmin terörle ilişkisi azalmıştır.

Hayatın olağan akışını yasal olmayan ve asimetrik şiddet kullanmak yoluyla bozarak politik hedef(ler)ini gerçekleştirmek terörizm tanımlarının temel bileşenleridir.⁴ Terörizmin ilk örnekleri antik çağlara değin uzansa da modern çağda terörizm David Rapoport’un (2022) modeline uygun olarak dört dalgada/dönemde incelenmektedir.

Tablo 1. Terör Dalgaları

1. Dalga	1880-1920	Anarşist ya da Etnik/Milliyetçi
2. Dalga	1920-1960	Sömürge karşıtı
3. Dalga	1960-1990	Yeni/devrimci-sol
4. Dalga	1979- günümüz	Radikal-Dini

Terörizm ve terör denildiğinde akla erkekler gelse de kadınlar, terörizm tarihi boyunca önemli figürler olagelmıştır. Modern terörizmin doğduğu Rus Çarlığı, modern anlamıyla ilk kadın teröristlerin de topraklarıdır. Vera Ivanovna Zasulich (1849-1919), Vera Nikolayevna

⁴ Terörizmin tanımlanmasına dair çeşitli bağlamlar için bkz: Schmid A.P. (2023).

Figner (1852-1942) ve Sofya Perovskaya (1853-1881)⁵ Rusya’da faaliyet gösteren anarşist örgüt Halkın İradesi’nin (Narodnaya Volya) dikkat çeken kadın yöneticileridir. (encyclopedia.com, 2024; Larocca, 2009). Zasluch kendisinden sonra gelen kadın teröristler kuşağı için bir rol model olma niyeti taşımasa dahi Rus devrimci hareketinde yeni bir dönemin başlatıcılarından olmuştur (Nagy, 2018, ss. 36). Figner ise 1882’den itibaren örgütün fiili liderlerinden biri haline gelmiş ve örgütün temel stratejilerini belirlemiştir (Phillips, 2008, s.208). Rus kadınların Narodnaya Volya örgütüne katılmalarındaki temel itki kadınların “ataerkil” Rus toplumu içindeki yerlerini değiştirme istekleriydi. Örgütün ana gündemi “kadın” hakları olmasa da geleneksel Rus toplum yapısını eleştirel radikalizm ve sosyal, kültürel, dini değerleri alaşağı etmeyi hedefleyen Rus nihilizmi kadınlar açısından çekiciydi (Delong, 2016, s.6-7).

Anti-kolonyal terör dalgası döneminde (1920-1960) Yahudi Haganah, İrgun ve Lehi örgütleri kadınların yoğun biçimde bulunduğu örgütlere örnektir. Haganah’ın ilk dönemlerinde kadınların örgüte katılımı konusunda örgüt içinde tartışmalar yaşanmış 1929 yılında kadınların örgüte daha fazla katılması gerektiği kararı alınmıştır. 1937’nin sonlarında örgütün yaklaşık 25 bin üyesinden 5.500 kadarının kadın olduğu bilinmektedir. Haganah 12-13 yaşındaki kız çocukları dâhil olmak üzere her yaştan kadını örgüte dâhil etmiştir (Boni-Davidi, 2024).

1960’lardan itibaren yükselişe geçen devrimci-sol terör dalgası döneminde kadınların bu tip terör örgütlerinde de yer aldığı görülmektedir. Yukarıda da değinildiği gibi feminizm ile terörizm arasında pratik yakınsamanın temeli bu dönemde atılmıştır. Söz gelimi Federal Almanya’da faaliyet göstermiş Kızıl Ordu Fraksiyonu / Baader- Meinof Grubu (Rote Armee Fraktion - RAF) kurucularından Ulrike Meinhof⁶ döneminin en bilindik kadın terörist figürlerindendir. Melzer’in (2015, s.20) ifadesiyle RAF ile birlikte Batı’da toplumun kadına biçtiği anne, eş, erkeğe bakıcılık yapma ve “hayat veren varlık” türünden yerleşik imgeler tersyüz olmuştur. Ancak, sosyal olguyu ve ataerkilliği hırpalayan bütün söylem ve eylemlerin

⁵ Perovskaya ile beraber Çar II. Aleksandr suikastından yargılanan ve tıpkı onun gibi idam cezasına çarptırılan örgüt yöneticisi Nikolai Kibalchich, Perovskaya hakkında “...Kızlarımız erkeklerimizden daha serttir... Perovskaya da [Timofev] Mikhailov’la aynı türden bir nefrete sahip, ancak bir kadına daha çok yakışan farklı bir nüansla...” sözlerini sarf etmiştir. Bkz: Riggs, R.R. (2017, Chapter 18, s.1).

⁶ Scribner’e (2015: 151) göre Ulrike Meinhoff eylemciliğinin ilk dönemlerinde Evrensel Feminist hareketin (Frauenbewegung) savlanıyla örtüşen fikirler beyan etse de daha sonra feminizmi kadın ve erkekleri bir cinsiyet savaşında karşı karşıya getirecek ve şehir gerillalarının uluslararası devrime giden yolunu tıkayacak “korkunç bir şey” olarak görmeye başlamıştır.

sonuçta terörist faaliyetlerle bağlantılı hatta terörist eylemlere bağımlı olduğu gerçeğini ortadan kaldırmamaktadır. Devrimci-sol dalgada dünyanın farklı bölgelerinde büyük terör örgütleri kurulmuş ve ciddi sayıda kadın örgüt içinde yer almıştır.

Yine bu dönemde eylemlerini gerçekleştiren fakat kökleri anti-kolonyal dalgaya uzanan [Geçici] İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu ([Provisional] Irish Republican Army- P/IRA) ve kadın militanları Dolours (1950) ve Marian (1954) Price kardeşler, Rose Dugdale (1941-2024) ile Marion Coyle'dan (1954) söz edilebilir. Price kardeşler Londra'da 1973 yılında Old Bailey bombalı eylemini gerçekleştirmiştir (National Archives Ireland, 2004/7/2682). Dugdale pek çok sanat eserinin çalındığı bir eylemi organize etmiştir. Dugdale ve arkadaşlarının tutuklanmasının ardından Coyle, serbest bırakılmaları için örgütten arkadaşı Harrie Gallagher ile adam kaçırma eylemi gerçekleştirmiştir. (Irish Independent, 04.05.2014). ABD'de ise 1978-1985 yılları arasında faaliyet gösteren Mayıs'ın 19'u Komünist Örgütü (May of 19th Communist Organization - M19) kurucularının çoğunluğu kadınlardır. 1983 yılında örgüt ABD Senato binasını bombalamıştır (FBI, 1984: 36). M19 Marksist sol çizgide yer alsa da radikal feminizmi temel ideolojik zemin olarak kabul etmekteydi. ABD'de var olan kadın politikalarının “burjuva feminizmi” olduğunu savunan örgüte göre kadınların kurtuluşu ancak devrimle gerçekleşebilirdi (Thulin, 06.01.2020).

Latin Amerika'da ise Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia- FARC), Aydınlik Yol (Partido Comunista del Perú / Sendero Luminoso - PCP-SL) ve Farabundo Martí Ulusal Kurtuluş Cephesi (Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional – FMLN) kadın katılımının yüksek olduğu örgütlerdir. FARC içinde kadınların toplam militan sayısına oranı 2015 itibariyle %40⁷ olarak verilmektedir (Bouvier: 2016, s.20). Aydınlik Yol örgütünde de kadınlar önemli yer tutmaktaydı. Örgüt lideri Abimael Guzman, Mao'nun kadınlarla erkekler arasındaki farkın cinsiyetler mücadelesiyle değil sınıf savaşıyla

⁷ Kolombiya hükümeti ile 2016 yılında imzalanan barış anlaşmasının ardından, eski FARC üyelerinin sivil hayata yeniden entegre edilmesi sorumluluğu Yeniden Topluma Kazandırma ve Normalleştirme Ajansı'na (ARN) verilmiştir. ANR 2018'de 10.015 eski FARC üyesinin kayıtladığını ilan etmiştir. Bu verilere itiraz edilse de sayıma göre silah bırakan militanların %77'si erkeklerden %23'ü ise kadınlardan müteşekkildi. Kolombiya Ulusal Ekonomik Politika ve Sosyal Cumhuriyet Konseyi'nin Mayıs 2022 tarihli bir raporunda ise silah bırakanların sayısı 14.024 idi. Silah bırakan militanların %75'i erkek ve %24'ü kadın olarak belirlenmiştir. Muhalik kongre üyeleri tarafından 2022 yılında hazırlanan bir diğer raporda ise silah bırakanların %76'sı erkek ve %23'ü kadın olmak üzere 12.826 militan olduğu kaydedilmiştir. Bkz: Aguiler Mesa, J. (20.03.2023).

çözülebileceği yönündeki sözlerine sık sık atıf yapmıştır. Örgüt tarafından sıklıkla kullanılan “kadınların özgürleşmesi” kavramı kadınları örgüte katmanın bir yolu olarak tasarlanmıştır. Zamanla örgüt içinde farklı kadın cepheleri oluşmuştur. Bunlardan öne çıkanı Halkçı Kadın Hareketidir (El Movimiento Femenino Popular – MFP). MFP üniversitelerde örgütlense de asıl hedefi köylerdeki kadınlara ulaşarak örgüte katılmalarını sağlamaktır (libcom.org, 2013).

Zamansal olarak devrimci-sol dalga ile kesişen ve günümüzde de bir terör dalgası olarak devam eden etnik-ayrılıkçı terör örgütlerinin yönetim ve militan kadrolarında kadınların hatırı sayılır düzeylerde olduğu yadsınamaz. İspanya’da Bask Yurdu ve Özgürlük (Euskadi Ta Askatasuna - ETA), Sri Lanka’da Tamil Eelam Kaplanları (Liberation Tigers of Tamil Eelam / Tamil̃la Viṭutalaip Pulikaḷ - LTTE) ve Türkiye, Irak, İran ve Suriye’de faaliyet gösteren Kürdistan İşçi Partisi (Partiya Karkeren Kurdistan - PKK) terör örgütü bariz örneklerdir. ETA’da kadınların sayısının giderek arttığı görülmektedir. 2002 yılında ETA’ya üye mahkûmların %12’si kadardı kadıncı 2009’da dörtte birine yaklaşmıştır (Tremlett, 26.07.2009). ETA içinde pek çok kadın yönetici olmuştur. Örgütte “Yoyes” lakabıyla bilinen María Dolores Katarain ETA içinde kadına yönelik yerleşik cinsiyet kalıplarını değiştiren kadınların başında gelmektedir. (Perez, 2016, s.372). LTTE örgütünün aktif olduğu dönemde ise örgüte bağlı “kadın kanadı” kurulmuştur. LTTE, Tamil kadınlarına erkeklerin elde edemediği her şeye ulaşabilecekleri bir toplum vaadiyle ulaşmaya çalışmıştır. Örgüt nihai hedefi olan bağımsızlığa ulaşmak için kadın nüfusunu harekete geçirmeyi amaçlamıştır. Bu süreç içinde Alexander’ın (2014) vurguladığı gibi kadınların örgüte katılımı arttıkça Tamil toplumunda cinsiyet ilişkilerinde değişimler yaşanmıştır. Hatta LTTE’nin kadınlarla ilgili “*Ah-lu-mai*” (güçlendirme) kelimesini yaratması bunu kanıtlar niteliktedir. Tamil dilinde kadınların kendi yaşamları üzerinde sahip oldukları güce ve haklarına dair bir tanımlama bulunmazken *Ah-lu-mai*, Tamil kadınlarının kendi toplumlarındaki yeni rollere dair örgüt retoriğinin zemini olmuştur.

Terör örgütlerinde kadınlar başta ikincil rollere uygun görülse de kadınların erkeklerin üstlendiği bütün rolleri yerine getirebildiklerinin anlaşılması ve özellikle devrimci-sol dalga ile kadın erkek eşitliği konusunun terör örgütlerinin gündemine girmesiyle kadınlar birincil konumlarda erkeklerle neredeyse aynı düzeye gelmiştir. Öte yandan kadınların şehirlerde gerçekleştirilecek eylemlerde erkeklerden daha az dikkat çekmeleri de

kadınların örgütler tarafından tercihinde belirleyici bir unsur olmuştur. Ek olarak kadınların terör örgütleri açısından “cinsel” bir yem olarak görülmesi hem örgüte katılan erkeklerin örgüt içinde daha kolaylıkla tutulabilmeleri hem de bu yönüyle kadınların istihbarat faaliyetlerinde kullanılmaları bakımından örgütlerin kadınlara yönelik tercihinin belirlemektedir (Bayraklı; Alkanat, 2021, s.122-126). Diğer yandan kadınların örgüt içinde cinsel istismara maruz kaldıkları/bırakıldıklarının altı çizilmelidir.

Terörist olan kadınlar, kadına dair imlenen saf, masum, naif olma gibi kategorizasyonları tahrip etmektedir (Sjoberg; Cook; 2011, s.4). Çardak’ın (2023, s.375) işaret ettiği gibi kadınların terörist gruplara katılmaları ve terör eylemlerinde bulunmaları bir radikalleşme sürecidir. Radikalleşme olgusu da erkeklik ile çerçevelendiği için genellikle kadınların durumu yanlış analiz edilebilmektedir. Anılan durum nedeniyle kadınların terörist olma ve terör eylemlerinde bulunabilme potansiyelleri anlaşılammakta buna bağlı olarak kadınlar erkeklerden daha az tehlikeli olarak değerlendirilebilmektedir.

Kadınların terör örgütlerine katılımı ile ilgili olarak eğitimsizlik, yaş küçüklüğü ve sosyal dezavantajların katılımı arttırdığına dair savlar ileri sürülse de kabul edilebilir ölçüde kanıtlanamamıştır. Kadınların katılımına dair daha geniş bir bağlam olduğu ortaya çıkmıştır (Jacques; Taylor, 2013, s.36). Katılımı belirleyen temel unsurlar; politik sebepler, sosyal çevreden gelen etkiler, kişisel sebepler, ekonomik sebepler olarak sıralanabilir. Bu sebeplerin detayına inildiğinde politikleşmiş etno-dinsel nedenler, ideolojik⁸ nedenlerden kaynaklanan motivasyonlar, ekonomik ve sosyal mahrumiyet, travmatik deneyimler, intikam duyguları, romantik bağlar, aile ve arkadaş çevresi etkisi, kendini ve ailesini korumak, zorla örgüte dâhil edilmek türünden düzeylerle karşılaşmaktadır (Buchanan, 2014; Salcedo, 2019).

2. PKK İÇİNDE KADININ DURUMU VE YERİ

1978 yılında Abdullah Öcalan’ın liderliğinde Diyarbakır’ın Lice ilçesine bağlı Fis köyündeki toplantı⁹ neticesinde kurulan örgüt sol ideolojiye dayalı Marksist-Leninist çizgiyi ve askeri pratikte Maocu

⁸ Feminist eğilimlerin güçlü olduğu sosyalist- komünist ideolojik yapılarda kadınların terör örgütlerine katılımlarında artış olduğu savunulmaktadır. Ancak etnik ayrımcılık, milliyetçilik, feminizmin iç içe geçtiği durumlarda da kadınların terör örgütlerine katıldıkları görülmektedir (Gonzalez-Perez, M., 2008, s. 15).

⁹ Toplantıya katılanlar sırasıyla Abdullah Öcalan, M. Hayri Durmuş, Mazlum Doğan, Seyfettin Zoğurlu, Abdullah Kumral, Cemil Bayık, Duran Kalkan, Ali Haydar Kaytan, Sakine Cansız, Baki Karer, Kesire Yıldırım, Ali Gündüz, Hüseyin Topgider, Ali Çetiner, Abbas Gökaş, Faruk Özdemir, Ferzende Tağaç, Mehmet Cahid Şener, Mehmet Turan, Şahin Dönmez, Resul Altınok, Suphi Karakuş (PKK Online, 2024).

stratejiyi benimsemiştir. Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında yıkılması ideolojik tabanlı terör dalgasını geriletmiş etno-dinsel veçhesi öne çıkan terör dalgası giderek büyümüştür. Sistemik değişime ayak uyduran PKK temel ideolojik çizgilerine vurgu yapmakla birlikte sentetik, pragmatik ve etnik bölücü söylemler üzerine siyasetini şekillendirmiştir. Örgütün kuruluş döneminde kadınlar yer almakla beraber PKK kadrolarında kadınların sayısında 1990'lı yıllarda artış görülmüştür. 1980'lerde örgüt ve kadın ilişkisi Marksist cihetten tanımlanmıştır. PKK'nın temel söylemi sömürge ve feodalite tezleridir. Örgüt "Kürt halkını" harekete geçiren "parti-önderlik" mitini inşa ederek Kürtleri mobilize etmeyi hedeflemiştir. Bu dönemde örgüt yayınlarında kadınlara yönelik olarak mücadeleye katılma çağrıları yapılmaktaydı.¹⁰ Bu stratejinin tamamlayıcısı ise Kürt aile yapısının ve kadının yerinin sorgulamaya açılması ve PKK'nın modernleştiriciliği retoriği idi. 1986 yılından itibaren örgütün kadınlara yönelik çağrılarının ve propagandalarının arttığı görülmektedir. Örgüt ilk dönemlerinde kadınları; anneler, kardeşler ve gelinler gibi kategorilerle ele alsa da nihai hedefte her kadın PKK'lı olmalı hatta "PKK'nın kadını" olmalıydı. Sözelimi örgütün yayın organı Serxwebun dergisinin Mart 1986 sayısında "Bağımsız-Demokratik ve Birleşik Kürdistan İçin Kürdistan Kadınları Birer Özgürlük Kahramanı Olmasını Bileceklerdir" başlığıyla neşredilen yazıda yer verilen;

"...Gerçektende Partimiz, ulusal-toplumsal bünyemizdeki sömürgeci- feodal yapı ve izlere karşı mücadelenin en zorlusunu bu alanda vermiş; proletaryanın eşitlik ve özgürlük anlayışının gerçek zeminini, -zincirlerini kırmak isteyen her genç kız ve kadına saflarını açıp- en titiz eğitimden geçirerek, onlara en ileri görevlerde yer vererek, sömürgeci- feodal yapının hapsedip dumura uğrattığı tüm yeteneklerini açığa çıkararak, yüreklerinin ne büyük bir yurt sevgisi ve cesaretle dolu olduğunu kendilerine dahi gösterip- buna inanç duyurarak en anlamlı biçimde toplumumuza sunmuştur. Parti saflarımızda kadına gösterilen bu yer insanın yücelişinin zirvesidir. Evet, Partimizin bu çabaları boşa gitmemiştir. Kürdistan'ın özgürlüğe

¹⁰ Serxwebun dergisinin Mart 1986 sayısında "...Hilvan -Siverek direnişi Kürdistan kadının kölelik zincirlerini parçalayarak mücadele içinde yeniden varolma savaşımında önemli bir dönüm noktası oldu. Kürdistan kadını fedakâr yurtsever ve cesur karakteri ile bu mücadelede can alıcı görevler üstlenerek devrim mücadelesi içinde onurlu bir yer aldı ve göz alıcı hizmetlerde bulundu. Toplumun diğer ezilen kesimleri ile birlikte devrimci mücadeleye sadakatle sahip çıkarak gelecek için umut verdi, direnişin her kesiminde yer almaktan kaçınmadı..." yazısı paylaşılarak kadınların cesareti ve başarılarına vurgu yapılarak kadınlara ve örgüt içinde erkeklere de dönük propaganda yapılmıştır (Serxwebun, 1986a: 11). 1990'lı yıllarda itibaren benzer propagandif yazıların sayısında artış olmuştur. Bilhassa derginin yıllık yayımladığı "şehitler albümlerinde" kadın üzerinden yapılan propagandanın vurgusu ve dozu yükselmiştir.

doğru akmak isteyen genç kız ve kadınları bunun karşılığını vermişlerdir ve daha da vereceklerdir. Elde silah düşmanla çatışma ortamında şehit düşen Rahime Kahraman, Çiçek Selcan ve Hanım Yaverkaya yoldaşlara Partimizin ektiği bu özgürlük tohumlarının çiçeklenişidir. Ve halen Parti saflarında bulunan bayan devrimciler, Rahime, Çiçek ve Hanım'ların bu kahramanca direnişlerini genelde savaşın tüm alanlarında ve özel olarak da Kürdistan kadını içerisinde sürdürecekleri çalışmalarında, yaratacakları örgütlülükle tamamlanacaktır..." (Serxwebun, 1986b, s.21)

ifadelerinden anlaşıldığı gibi örgüt kadınların katılımına büyük önem atfetmekteydi. Örgütün kadına yönelik çağrılarının temelinde militan ihtiyacı yatmaktaydı. Zaten 3. PKK Kongresi'nde örgütün "*askere alma yasası*"nı ilan etmesi de tesadüf değildi (Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, 1994, s.738). Anılan kongrede PKK'nın cephe/propaganda yapılanması olan Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (Eniya Rizgarîya Netewa Kurdistan-ERNK) altında Kürdistan Yurtsever Kadınlar Birliği (Yekitiya Jinên Welatparezên Kurdistan- YJWK) yapılandırılmıştır. Avrupa merkezli çalışan ve daha çok propaganda faaliyeti gösteren örgütlenme PKK tarafından işlevsel bulunmayınca örgütün 5. Kongresinde kadın meselesi tartışılmış ve kongrede "Kadın Ordulaşması" hakkında çeşitli kararlar alınmıştır. Örgütün o dönemdeki silahlı yapılanması Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (Artêşa Rizgarîya Gelê Kurdistan- ARGK) altında bir kadın ordusunun kurulması ile kadın ordulaşmasının güç büyütmenin asli unsurlarından olduğu ve 16 yaş ve üzeri kadınların bu yapıya dâhil edilmesi gerekliliği ilan edilmiştir (PKK, 1995, s.224-225). Kararlara binaen 8 Mart 1995'te 1. Ulusal Kadın Kongresi düzenlenmiş ve Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği (Yekitiyê Azadiyê Jinên Kurdistan - YAJK) kurulmuştur.

Aliza Marcus (2009, s.232) 1993 yılında örgütün üçte birinin kadınlardan oluştuğunu iddia etmektedir. PKK'nın 1990'lı yıllarda kadınların örgüte katılımını arttırmaya yönelik girişmelerinin bazı nedenleri vardı. İlk olarak örgüt Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ile mücadele ederken giderek daha fazla militana ihtiyaç duymaktaydı. Çünkü başta Abdullah Öcalan olmak üzere örgütün karar alıcı kadrosu "*uzatılmış halk savaşı*" stratejisi uygulamayı hedeflemekteydi. Bunun için öncelikle stratejik dengenin sağlanması gerekmekteydi. PKK'nın elindeki militan kadrosu ile bunu yapması imkânsızdı (Özdağ, 2005, s. 50). İkinci olarak TSK'nın düzenlediği operasyonlar neticesinde örgüt kayıpları kritik seviyeye ulaşmıştı. Bu durum örgüt içi moral motivasyonu da etkilemiştir. Örgütte

kadınların sayısının artması hem erkekleri çatışmaya motive edecekti hem de örgütten kaçmalarını engelleyecekti.¹¹ 1990’larda PKK’nın militan tabanı bulmasında ve örgüte kadınların artan katılımında kolaylaştırıcı faktörlerin olduğu gerçeği de yok sayılmamalıdır. Kadınların terör örgütlerine yönelik katılım motivasyonlarını belirleyen -yukarıda değindiğimiz- faktörler PKK’ya katılan kadınlar için de geçerlidir.¹²

YAJK girişimi de başarısız olunca, 1996 yılında, örgüt kadın stratejisini aynı tutmakla birlikte taktik değiştirmiştir. Aynı yıl Abdullah Öcalan “*kopuş teorisi*” adını verdiği bir kavramsallaştırma ile kadınlık durumu, erkek egemenliği ve örgütte cinsiyet konumlanmalarını söylemsel düzeyde tartışmaya açmıştır (Ronahi, 2024). Ancak Öcalan’ın denediği bu kavramsallaştırma başarısız olunca terör örgütü lideri “Erkeği öldürme kuramı” ve “Kadın kurtuluş ideolojisi” adı altında yeni kavramsallaştırma girişimlerinde bulunmuştur (Zerya, 2022, s.320-325). Öcalan 2000’lerde yani İmralı’daki ceza infaz sürecinde mezkûr yaklaşımını “*sonsuz boşanma*” olarak tanımlamıştır. Anılan kavramsallaştırma “eş-yaşam” adı altında örgüt tarafından Kürdistan Topluluklar Birliği (Koma Civaken Kurdistan – KCK) sistemi içinde modellenmiştir. 1996 yılı örgüt stratejisi ve örgütte kadınların konumu açısından yeni bir dönemi de başlatmıştır. Mücavir alanda ve kırsalda ağır kayıplar veren örgüt 4. Ulusal kongresi ile “şehir gerillacılığı” modelini de uygulamaya koymuş; “intihar eylemleri” ve kadınların bu eylemlerde kullanılması merhalesini başlatmıştır (Serxwebun, Temmuz 1996, s.18). Yukarıda işaret ettiğimiz gibi kadınlar ana, kardeş, eş, gelin idi. Bundan böyle PKK’lı kadınlar intihar eylemciliği ile mitolojik yaratıklara, antik çağ tanrıçalarına dönüşmekteydi (Çağlayan, 2007). Örgüt lideri Öcalan intihar eylemini “kutsal” bir yol olarak nitelerken, örgüt yöneticisi Murat Karayılan “PKK’nın yeni taktiksel çıkışı” olarak ilan etmekteydi

¹¹ Örgüt içindeki kadın-erkek ve cinsellik meseleleri PKK lideri Abdullah Öcalan açısından hep sorunlu bir alan olagelmıştır. Bir yandan cinsellik ve kadın-erkek meselesi üzerinden erkekliği ve kadınlığı aşılaraq yeni bir bağlama oturtmaya çalışırken diğer taraftan bu ilişkilerin örgütün devamlılığı açısından ne ölçüde önemli olduğunu kendisi de itiraf etmektedir. Örneğin Apocu Militan Kişilik I adıyla yayımlanan (1995: 141) konuşmalarında “...Yığıtseniz, çok güzel yaşamak istiyorsanız; cinsellikten tutalım en büyük aşka kadar özgürlük istiyorsanız, bunun doğru yolu vardır, o doğru yolu bulacaksınız...” ve Nasıl Savaşmalı? Halk Savaşı Ordulaşması Üzerine I (1992: 15) adlı yayındaki “...Ordulaşma deyip geçmeyelim. Gözünüzü açın ve gerçeği görün. İçinizden yaman komutan çıkmıyor. Erkekler sayıca kalabalık olmasına rağmen, sizden daha ilerdeler. Fakat sizden de zeki komutanlar çıkabilir. Bu erkekler ordusunu yürütmede bazı rolleriniz olabilir, hatta kadro ordusunu devreye sokabiliriz. Aslında erkekler bir kadın gördüklerinde hemen himayelerine alıyorlar ve siz de hemen himayeye sığıyorsunuz. Ben size böyle yapın demedim. Belki siz daha cesursunuz, belki daha fedakârsınız, belki öz gücünüze ihtiyacınız var, örgüte ihtiyacınız var. Neden birlik kuramadınız veya neden birlik kuruyorsunuz?...” ifadeleri durumu açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

¹² Bu konuda bkz: Erdem, N. (2017, ss.8-26). Ayrıca krş. Muschara, M. (2015, s.58-67).

(Serxwebun, Temmuz 1996, s.12-18). Bu sürecin ilk eylemi örgüte 1995 yılında katılan Zilan kod adlı Zeynep Kınacı tarafından 30 Haziran 1996'da Tunceli'de gerçekleştirilmiştir. Öcalan bu eylemi erkeklere dönük olarak kendi cinsiyet perspektifinden şöyle değerlendirmiştir:

“...Erkeklik manevi anlamda, bir cinsel varlık olmaktan öteye moral bir değer olarak söze daha fazla bağlılık anlamına gelir. Bu temelde erkekliğinizi Zilan yoldaşın kadınlığıyla karşı karşıya getirin; en kadıncıl bir durumu yaşayanın siz-er olduğu ortaya çıkar. Benim bu öngörüm aslında doğrulanıyor. En yiğit bir davranıştan ve erkeklikten bahsedilecekse aslında böyle kanıtlanıyor...” (Serxwebun, Temmuz 1996, s. 14).

Bu sözlerden anlaşılacağı üzere Öcalan'ın örgüt içindeki erkeklerin “eylem iradesi”, “savaşma” kapasitesiyle ilgili ciddi sorun yaşadığı açıktır. Ayrıca PKK 4. Ulusal konferansa ait “ordulaşma” belgeleri incelendiğinde örgütün stratejik denge/stratejik saldırı düzeylerinde büyük ölçüde başarısız olduğu ortadadır. Örneğin belgede “Savaş Tarzı Üzerine” yapılan değerlendirmede;

“...Savaşan güçlerimizin düşmanın durumunu ve planlamasını adım adım izlemekten geri kaldığı gibi, parti çizgisini, temel taktik esasları anlamayan ve sorgulamayan, sığı-geri düzeyi, savaş üzerinde gerekli yoğunlaşmadan uzak oluşu ve dolayısıyla kendi gücüne uygun düşmanın planlamasını boşa çıkartabilecek bir tedbirlik geliştirmesinden uzak kalmasını doğurmuştur. Bunu sonucunda daralma yaşanmış, kitle bağları [militan katılımının düşmesi kastediliyor] zayıflamıştır. Savaşın gelişim düzeyine göre kendisini donatmayan kişi ve birimler erimekten kurtulamamış, köye dayalı rahat yaşam zeminini ortadan kalkınca ideolojik-politik olarak geriliği yaşayan bazı komuta gücü bir inançsızlık ve kararsızlığı yaşamıştır...” (Serxwebun, Eylül 1996, s. 20)

vurgusu yapılmış; örgütün militan kazanmada ve katılımında yaşadığı zafiyet kabul edilmiştir. Diğer yandan PKK'nın kadınlara dayalı militan sayısını arttırma ve sarsıcı intihar eylemlerini başlatmasının altında yatan en önemli neden bilhassa 1992 yılından itibaren TSK'nın örgüte yönelik düzenlediği operasyonlardı. TSK 1983'ten itibaren Irak'ın kuzeyine yönelik operasyonlarda bulunmaktaydı. Ancak I. Körfez Savaşı sonrası Irak'a ABD önderliğinde koalisyon güçlerinin müdahalesi ardından Huzur Operasyonu ve 36. Paralelin kuzeyinde uçuşa yasak bölgenin oluşturulması bölgede otorite boşluğu doğurmuş buna binaen PKK terörü hızlanınca TSK 1991'den

itibaren PKK'ya yönelik pek çok operasyon yapmıştır. Bilhassa Çelik (1995), Atmaca (1996) ve Balyoz (1997) gibi büyük operasyonlar örgütün militan kapasitesine ve moraline büyük zarar vermiştir.

Kadın intihar eylemleri PKK yönetici kadroları açısından örgütün içine yönelik olarak moral motivasyona dair, Türkiye kamuoyuna yönelik olarak korkutucu, infial yaratıcı sonuç almak için araçsal bir yöntem olarak görülmüştür. Zaman içinde örgüt sıkıştıkça kadın teröristlerin intihar eylemleri artmıştır.

PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın 15 Şubat 1999'da yakalanmasının ardından yönetsel kriz yaşayan örgüt yapısal değişikliğe gitmiştir. 2000 yılının Ocak ayında Halk Savunma Güçleri (Hêzên Parastina Gel - HPG) PKK'nın silahlı kanadı olarak duyurulmuştur. 2004 yılında HPG içinde özerk kadın silahlı örgütü olarak Star Özgür Kadın Savunma Birlikleri (Yekîneyên Jinên Azad ê Star/ YJA-Star) kurulmuştur (YJA Star, 2024a). 2005 yılında ise örgüt faaliyet gösterdiği alanlarda geçerli bir anayasa metni niteliğindeki KCK sözleşmesini ilan etmiştir. Belgenin” 37. Maddesinde Yüce Kadınlar Birliği (Koma Jinên Bilind - KJB) adıyla bir kadın yapılanması tanımlanmıştır. Sözleşmeye göre kadın yapılanması “*Kadının komünal-konfederal topluluk sistemidir. KCK'nin temel organları, komiteleri, alan merkezleri içinde özgün, özerk yer alır ve örgütlenir.*” şeklinde tanımlanmıştır. Yine sözleşme uyarınca KJB'nin ideolojik parti yapılanması Kürdistan Özgür Kadın Partisi (Partiya Azadiya Jinên Kurdistan – PAJK), silahlı gücü YJA-Star, toplumsal alan örgütlenmesi, kadının ayrı kitle örgütlülüğü yani cephe yapısı olarak belirlenmiştir (T.C. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 2009, s.17, 22). PKK'nın kadın politikaları bu şekilde evrilirken 2011 yılında Suriye iç savaşının patlak vermesi örgüt için bir dönüm noktası olmuştur. Esad rejiminin Suriye'nin kuzeyini boşaltması sonucunda PKK'nın Suriye'nin kuzeyinde etkinleşmesi ve alan derinliği kazanması örgüte KCK sözleşmesini teoriden pratiğe geçirme imkânı vermiştir. İkinci olarak örgütün uluslararası kamuoyunda “kadınlık ve feminizm” üzerinden dikkat çekmesi ise PKK ve ona bağlı Demokratik Birlik Partisi (Partiya Yekîtiya Demokrat- PYD), Halk Savunma Birlikleri (Yekîneyên Parastina Gel-YPG), Kadın Savunma Birlikleri (Yekîneyên Parastina Jin - YPJ) örgütlerinin Irak Şam İslam Devleti (ed-Devlet'ül İslâmiyye fi'l Irak ve's Şam- DAEŞ) ile Suriye'nin kuzeyi ve Irak'ın kuzeyi üzerinde hâkimiyet mücadelesine girişmesi ile olmuştur. PKK, DAEŞ ile mücadelesini söylemsel düzeyde kadın (YPJ)- erkek (DAEŞ) mücadelesi ve

kadın varoluşuna çevirmiştir. Radikal dinci DAES militanlarına karşı özgürlüğünü savunan seküler “Kürt” kadını imgesi mesajını sosyal medya başta olmak üzere iletişim kanallarından dolaşıma sokmuştur (Efe, 2018). Özellikle Suriye’nin kuzeyinde Ayn el-Arab (Kobani) ve Irak’ın kuzeyinde Sincar’da DAES ile çatışmasının Batı medyasına yansımaları örgüt güçlü bir halkla ilişkiler çalışmasına dönüştürmüştür. Günaydın (2023, s.383-385). YPJ’li kadınların Batı medyasındaki temsillerinin adeta “viral olduğunu” (internette hızla yayılan içerik) belirtmektedir. Militan kadınlar; çekiciliklerini öven hayran sayfaları ve videolar sayesinde Batıda “*Ateşli YPJ’li*”, “*Kürt Angelina Jolie*”, “*Kobane’nin Meleği*” imlemelerle medyatik ikonlara dönüşmüştür.¹³ Bunlar “cinsiyetçi”, “egzotikleştirici” tanımlamalar olsa da örgüt Batı kamuoyunda “pozitif” zemini yakalamayı başarmıştır. Bu bağlamda örgüt YPJ’nin kadın otoritesi olarak adeta feminist bir devrim gerçekleştirdiğini iddia etmektedir (Yanarışık, 2021, s.251). Hatta Flock’ın (2024) ifadesiyle “*Cinsiyet eşitliğini teşvik eden “ütopik” bir toplum, devam eden Türk saldırılarına rağmen IŞİD’in küllerinden doğmaya devam etmektedir.*” Özellikle PKK’nın siyasal iletişim stratejisinde feminizm ve kadınlık ön plana çıkarılarak Batıda kimlik(ler), cinsiyet(ler) siyasetinin güçlü olduğu ve “uyanışçılık” kültürünün yükseldiği dönemde örgüt uluslararası halkla ilişkilerini ve/veya kamu diplomasisini bu mecradan yürüterek uluslararası kamuoyu desteğini almayı hedeflemektedir.¹⁴

Öte yandan konu ve/veya kavramlar PKK gibi bir terör örgütü ile ilgili olunca hiçbir kavram, teori, söylem ve eylem şiddete uzanmaksızın kullanılamaz. Örgüt için ancak şiddeti meşrulaştırmaya yarıyorsa işlevseldir. Bu meyanda feminizm ve kadınlık örgüt için araçsaldır.¹⁵

¹³ Günaydın örgüte bağlı kadın militanların bundan rahatsız olduğunu ifade etmektedir. Örgüt politikaları açısından kadınların cinsiyetçi yakıştırmalardan memnun olmadıklarını beyan etmeleri normaldir.

¹⁴ Batılı medyada PKK-PYD-YPJ üyesi kadınlarla ilgili haberlerde kullanılan dile ait metin analizi için bkz: Dean, V. (2019, s.1,19).

¹⁵ Örneğin YPJ’nin önde gelen militanlarından (örgüte göre YPJ komutanı) Meryem Kobane kendisiyle yapılan röportajın bir kısmında “...*Burada, Kobane’de gösterilen mücadelenin, fedakârlığın Ortadoğu’nun Rönesans’ı olacağını düşünüyorum. Hiçbir şey burada savaşılan kadınların gözünü korkutuyor, onlar bütün halkların birlikte, eşit bir şekilde yaşayacağı günler için savaşıyor. Özgür olmak isteyen, kalbi özgürlük için [çarpan ya da atan olmalı orijinal metinde eksik] her kadın bu mücadeleye destek vermeli. Ki bizim mücadelemiz sadece silahlı bir mücadele değil, toplumsal bir mücadele ve haklarımızı alma mücadelesi...Batı devletleri Kürtlerin gücünü hala Kürdistan’ı işgal eden devletlerin yedek gücü olarak görüyor. İşgalci devletlerin etkisinde kalarak, onlar da Kürdistan’ın parçaları arasında sınır olmasını istiyor, Lozan Anlaşması’nda olduğu gibi. Ama sınırlar olsa da, bugün Kürtlerin kalbi bir olmuş durumda. Yeni Kürt neslini kimse kandıramaz, parçalayamaz...*” Bkz: “YPJ Komutanı Meryem Kobane: IŞİD’in Saldığı Korku Kobane’de Yenilgiye Uğradı”. Erişim tarihi: 01.06.2024. https://civiroglu.net/2015/01/25/meryem_ypj/, Kobane’nin açıklamaları feminizm, direniş, özgürlük ile sürerken konu Lozan Antlaşmasına geliyor. Kendi ifadeleriyle Kadın Savunma Birliği olan

3. JİNEOLOJİ: KAVRAM, TEMELLERİ VE İŞLEVSELLİĞİ

PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanmasının ardından örgütün yapısında değişiklik yaparken silahlanmanın yanında “parti” yapısını güçlendirme ve siyasallaşma stratejisine ağırlık vermiştir.¹⁶ Kadınlara yönelik çalışmalar da zikredilen stratejinin bir parçasıdır. Örgüt 1980’li yıllardan bu yana feminist izler taşıyan kadın dergileri neşretmiştir (Açık, 2014, s.116). Türkiye’de sol eksende ve “Kürt kadınlarının sorunlarına” duyarlı pek çok feminist yayının yapıldığı da gerçektir. Fakat örgüt zaman içinde ve Jineoloji kavramı ve Jineoloji çalışmalarıyla Kürt kadını orijinli meseleleri ve buradan taşarak genel olarak feminizmi tekeli altına almaya çalışmaktadır.

Jineoloji, “*Jin*” (Kürtçe: kadın/hayat) ve “*loji*” (Latince: bilim) kelimelerinin bileşkesinden türetilmiş ve “kadın bilimi” manasına gelen bir kavramdır (Jineoloji Akademisi, 2015, s.157). Jineoloji kavramı ilk defa 2008 yılında PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın “*Özgürlük Sosyolojisi*” adlı kitabında yer almıştır (Öcalan, 2008, s.92). Öcalan bu kavramı tercih etmesinin nedenini şu şekilde izah etmektedir:

“...Tüm bilimlere olduğu gibi sosyal bilimlere de damgasını vurmuş erkeklik söyleminde kadından bahseden satırlar, gerçekliği hiç dokunmayan propagandatif yaklaşımlarla yüklüdür. Kadının gerçek statüsü bu söylemlerle tıpkı uygarlık tarihlerinin sınıf, sömürü, baskı ve işkenceyi örtbas etmesi gibi belki de kırk kez örtülmektedir. Feminizm yerine jineoloji (kadın bilimi) kavramı amacı daha iyi karşılayabilir. Jineoloji’nin ortaya çıkaracağı gerçekler herhalde

YPJ’nin komutanı Lozan Antlaşmasına atf yaparak Türkiye’nin varlık sebebini sorguluyor. Bu bağlamda asıl maksadın feminizm vs. değil Türkiye’nin parçalanması olduğu açıktır.

¹⁶ Örgüt yayın organı Serxwebun dergisinin Ekim 1999 tarihli sayısında örgütün yeni stratejisi hakkında “... İçinde bulunduğumuz yeni süreç bu anlamda geçmiş süreçten farklıdır. Geçmişte silahlı şiddeti temel mücadele biçimi olarak ele aldık; siyasi mücadeleyi buna bağlı, buna hizmet eden bir mücadele olarak gördük. Bununla, ulaşmak istediğimiz noktaya geldik. Hatta bu noktada fazla ısrar ettik ve bu bizi bir yerde tıkanmaya götürdü. Şimdi bu yaklaşımımızda köklü bir değişiklik yapıyoruz ve stratejik bir değişikliği yaşıyoruz. Temel mücadele biçimi olarak siyasi mücadeleyi, yani halkın örgütlülüğünü ve eylemliliğini, kitlelerin mücadelesini temel mücadele biçimi olarak ele alıyoruz. Bundan sonra halkın ulusal-demokratik gelişimini sağlayacak temel mücadele ve çalışma biçimi bu oluyor. Diğer mücadeleler, çalışmalar buna bağlıdır ve buna hizmet eden mücadeleler olarak ele alınıp, bu temelde uygulanacaktır... Böyle bir süreci ne tür çalışmalarla yürütmeyi öngörüyoruz? Tabii birinci planda Kürt toplumunun, Kürt halkının bütün parçalarda çok ileri düzeyde bir örgütlenmesi ve eyleminin ortaya çıkartılması esastır. Şimdiye kadar bütün çalışmalarımız bu amaca yönelikti. Fakat halk örgütlülüğümüzün veya kitle çalışmamızın temel amaçlarından bir tanesi orduya destek bulmak, güç katmaktır. Şimdi temel amacımız halkın örgütlülüğünü ve eylemliliğini geliştirmektir. Çalışmalarımız buna bağlıdır. Şimdiye kadar orduya katılım ve destek sağlamak kitle çalışmalarımızda temel amaçlardan biriydi. Şimdi ise halkın örgütlülüğü, kitleleri en örgütlü düzeye getirmek ve halkın eylemi temeldir. Kitleleri en eylemci konuma getirmek, şehirde ve kırdaki işçisi, köylüsü, kadını, yaşlısı, genci ve çocuğuyla bütün kesimleri örgütlemek, eyleme çekmek esastır...” çözümlenmesi yapılmıştır (Serxwebun, Ekim 1999, s.1).

teolojinin, eskataloginin, politikolojinin, pedagojinin, velhasıl sosyolojinin birçok bölümlerine ilişkin loji'lerden daha az gerçeklik payı taşımayacaktır..." (Öcalan, 2008, s.226).

Mezkûr ifade incelendiğinde bilim olduğu savlanan ve çerçevelenen kavramın aslında totolojinin ve retoriğin ilerisine geçmediği açıktır.

Öcalan'ın kavramı ortaya koymasının ardından PKK ile bağlantılı bütün kadın çalışmaları "Jineoloji" kavramı ile iç içe geçirilmiştir. Örgütün kadınlara dayalı stratejisinin uluslararası ortamda halka ilişkiler ve kamu diplomasisi unsuru olduğundan söz etmiştik. Jineoloji de yine bu amaca ve örgütün şehirlerde kadınları politik mobilizasyondan silahlı eylemciliğe hazır hale getirmenin aracı olarak belirlenmiştir. Örgüt bütün gücüyle Jineolojiyi bilimsel bir zemine taşımaya çalışırken aynı zamanda endoktrinasyon mecrası olarak tasarlamaya başlamıştır.

Jineoloji zaman zaman "Kürt feminizmi" olarak nitelendirilse de örgüt bu nitelemeye karşı çıkmaktadır. Örgüte göre Jineoloji klasik feminizmi aşan, sadece akademik alanla sınırlı olmayan ve hem dünyada hem de Türkiye'de kadın hareketlerinin giderek akademik faaliyetlerle sınırlandırılmasından ötürü eylemsel ve örgütsel alandaki boşluğu doldurmayı hedefleyen bir sosyal teori ve pratiktir (YJA Star, 2024b). Jineoloji özelinde PKK ve bağlı örgütlerin temel amacı "pratik" yani eylemsel düzeyi kurgulamaktır. Yine PKK/KCK sistematiği içinde yer alan Kürdistan Kadın Birliği'nin (Koma Jinen Kurdistan- KJK) örgütsel dokümanlarındaki anlatıma göre Jineoloji:

...Jineoloji kurumsal olarak da bilimin doğa, yaşam ve toplum ile bağıni oluşturmalarının örgütlenme ile güçlü bağ oluşturmakla gerçekleşebileceğini belirtmektedir. Bu anlamda pozitivist bilim anlayışına dayanan, ideolojisi liberalizm olan, Newton fiziğini esas alan kapitalist modernitenin her şeyi birbirinden koparan, parçalayan yaşam anlayışına karşı bütünlüklü bir perspektifi esas almaktadır. Kuantum fiziğinin her şeyin birbirine bağlı olduğu tezine dayanmakta, doğanın canlı yapısını anlamayı esas almaktadır. Bilim ile örgüt sözcüklerinin yan yana gelmesinin imkansızlaştırıldığı mekanik paradigmaya karşı bilimin esas anlamının yaşam ve toplum sorunlarına, ekolojik yıkımlara çözüm olabildiği oranda anlamlı olacağı tezine dayanmaktadır. Bu ekseninde Jineoloji, Kürdistan dağlarında kapitalist moderniteye karşı verilen çağın en büyük gerilla hareketinin direnişinin bağrında gelişen bir bilimdir [vurgu örgüte ait]..." (KJK, 13.07.2022)

şeklinde tanımlanmıştır. Yukarda yer verilen ifadeden de görüldüğü gibi feminizm ve sosyal bilimlere ait bazı kavramların harmanlandığı bir savlar kargaşasıdır. Ancak son tahlilde PKK'nın geliştirdiği “bir bilim” olarak işaret edilmektedir. Jineoloji akademisi, Jineolojiyi ataerkil ve pozitivist “bilimsel” yaklaşımı yıkacak gelişkin bir bilim alanı olarak tanımlamaktadır (Jineoloji Akademisi, 31 Mart 2024). Yine “Jineoloji Akademisi”¹⁷ tarafından yayımlanan “*Jineolojiye Giriş*” adlı kitapta “2008’de bir önderlik perspektifi olarak gelişen jineoloji, otuz yıllık mücadelemizin yarattığı deneyimden süzülüyor.” (Jineoloji Akademisi, 2015, s. 209) savı zaten kavramın PKK'nın silahlı eylemselliğine dayalı olduğu ve şiddetten beslendiğini göstermektedir. Hal böyle olsa da Jineoloji ile alakalı bir “feminizm” modeli, bir yeni bilim alanı ya da teori olduğu minvalinde çalışmalar yapılmaktadır. Bilhassa teorik vurguya yer verenler Jineoloji'nin eleştirel bir bilim olduğunu Avrupa merkezli sosyal bilimleri tartışmaya açtığı iddia etmektedir. Sözelimi Taşdemir (t.y., s.197) “...Sosyal bilim krizinin yoğunlaştığı ve tartışmalar geliştiği bu tarihsel zamanda Kürt Kadın Hareketi'nin Jineolojiyi bu bilim anlayışına bir itiraz ve alternatif bir toplum bilimi olarak tartışıyor olması tarihsel bir öneme sahip olduğu kadar kadın bilimi olması itibarıyla de bir ilki ifade ediyor...” Günay (t.y., s.221) ise Jineoloji herkes için özelde kadın için elzem olan terimleri yeniden tanımlar...Jineoloji özünde feminen ekolojik ve toplum merkezli bilimin özleriyle buluşmasını sağlayacak önemli adımlardan biridir...” analizini kurarak Jineolojinin bilim alanı olduğunu iddia etmektedir. Bu savların çok benzerini Ozan'ın (2013) değerlendirmesinde de görmek mümkündür:

Feminizmin ortaya çıkardığı değerlere kapsayıcı yaklaşılacak ve kadın bilinçlenmesi ve sorunun ortaya çıkarılmasında sergilediği direniş jineolojinin de mirası olarak görülecektir. Bununla birlikte feminizmin toplumsal cinsiyetçi çözümlemelerinde pozitivist aşılamayan, egemen erkek ve devletli uygarlığı güçlü sistemsel bütünlük içerisinde çözümleyemeyen yönleri, bunun nedenleri, verili kadın tanımlamalarıyla bağları da jineoloji tarafından kapsamlı ve radikal bir şekilde

¹⁷ Bu yapı doğrudan PKK'ya bağlıdır. KJK tarafından “...İlk başta bir birim sonra bir komite olarak örgütlenmiş, ilk konferansını 2015 yılında Kürdistan dağlarında yaptıktan sonra Jineoloji Akademisi olarak örgütlenmeyi esas almıştır. Bu eksenle Kürdistan ve Kürdistan'da kadın devriminin mekânı olan Rojava başta olmak üzere dünyanın birçok yerinde çalışmalarına başlamış, kadına ait bilgileri toplamayı amaç edinmiş, sosyolojik analiz çalışmaları yapmış, kadının hakikatini açığa çıkaran çalışmaları eksen alan araştırma merkezlerini akademi bünyesinde kurmuştur...” tanımlaması yapılmıştır. Bkz: KJK (13.07.2022)

çözümlemek durumundadır. Kadın Akademisyen çevrelerde yoğun bir tartışma ve çok sayıda kadın araştırma grupları ve merkezleri oluşmuş durumdadır. Kendi içerisinde elit ve toplumsal dayanakları zayıf kalmış olsa da, zihniyet anlamında egemen paradigmayı ve sistemi çözümüleme, ekonomi ve politikayı kadın eksenli ele alış çabaları küçümsenmeyecek düzeydedir. Jineoloji bünyesinde kadın akademik çalışmalarının ortak tartışma, ortaklaşma zeminlerini oluşturması önemlidir.

Fakat kadına; kadınlık durumuna dair olması, kullanılması gereken terimlerin ve kavramsallaştırmanın ne olduğu açık değildir. Bilimsel kıstaslara dayalı bir Jineoloji kurgusu yoktur ve anlatımlar müphemdir. Jineolojiye dair karmaşıklık kavramın içeriğine dair şu analizden de anlaşılabilir: “Jineoloji; ekonomik, politik, tarih, estetik gibi paralel bilim ekolleri olan, kadın gerçekliğini, sosyo-kültürel, siyasal, cinsel vs açılardan irdeleyen farklı farklı kadın bilimlerinin çatı bilim dalı olarak ele alınabilir.” (Işık, 2013). Bir başka değerlendirmede ise Jineoloji’nin aslında bilimsel değil ideolojik bir perspektif olduğu (Söyler: 2022)’in “...Jineoloji temelinde geliştirilen bir ideolojik perspektif, feminizmi de aşan bir ideolojik-teorik çalışma yürütülmektedir. Tüm bilimlere kadın gözü ile bakma, değerlendirme ve bu temel de yaşamın yeniden yaratılması, toplumsal inşanın somutta gerçekleşmesi çalışmaları devam etmektedir...” ifadelerinde aleniyet kazanmaktadır. Yine Jineoloji ile bağlantılı bir kavram olarak ortaya konulan “xwebun”¹⁸ (kendilik) “xwebun olmak” kendi bilincinin/varlığının farkında olmak şeklinde tanımlanan kavramın da detaylı bir betimlemesi yoktur. Alıntılardan da anlaşılacağı gibi jineolojiye dair bütün kavramsallaştırmalar ağdalı ifadelerle dayalı, mantık ilkeleri bakımından insicamsız *apriori* kabullere dayalı ideolojik endokrinasyon malzemesinden başka bir şey değildir. Jineoloji bilimsel kıstaslarla değerlendirildiğinde kırılğan bir kavramdır. Diğer taraftan örgüt kavramı literatüre sokmakta ve Batı’da karşılık bulması için gerekli zemini yakalamakta başarılı olmuştur.

Jineoloji bilhassa PKK’ya dair Batılı akademik çalışmalarda önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Jineoloji vasıtasıyla terör örgütü lideri Öcalan’ın adeta

¹⁸ LTTE’nin “Ah-lu-mai” kavramı ile bir strateji benzeşimi olduğu söylenebilir.

filozof, düşünce insanı Öcalan’a dönüştüğü izlenmektedir. Pavičić-Ivelja (2016, 140) çalışmasında;

“...Öcalan’ın dünya görüşü değiştikçe PKK’nın “modus operandi”si (eylem tarzı) da değişmiştir. Grup, bağımsızlık ve toplumsal cinsiyet eşitliğini silahın namlusuyla aramaya dayanan otoriter uygulamalarını bir kenara bırakmış ve bunun yerine belirlediği hedeflere ulaşmak için pasifist yollara başvurmuştur. PKK elde etmeye çalıştığı hakları güç kullanarak elde etmek yerine, aşağıdan yukarıya değişim yoluyla gerçekleştirilecek demokratik, cinsiyet özgürlükçü, ekolojik bir toplum kavramlarını içselleştirmeyi ve bu fikri Demokratik Konfederalizm, Jineoloji ile diğer radikal [demokrasi] literatürü üzerine ideolojik eğitim yoluyla halk arasında yayarak, milliyetleri veya cinsiyetleri ne olursa olsun her bir vatandaşın siyasi yaşamın aktif bir katılımcısı olduğu gerçek bir doğrudan demokrasi modeli kurmayı amaçlamıştır....”

çıkartımını yapmıştır. Mezkûr çalışmanın savları bilimsel, tarihsel ve siyasi veriler doğrultusunda yanlış olsa da uluslararası akademik bir yayında neşredildiği ortadadır. Jineoloji gibi bilimsel olmayan bir kavramdan yanlış bilim üretilmektedir. Ya da üretilen yayınlar bilimsel görüntüye sahip siyasi-ideolojik düzeydeki yarı-akademik düz yazı ötesine geçmemektedir.

4. SAHTE BİLİM VE BİLİMİN İSTİSMARI OLARAK JİNEOLOJİ

Thomas Aquinas, “*intelligam ut credo*” [inanmak için anlıyorum] fikri ile inanç ve düşünce tarihini derinden etkilemiştir (Akyol, 1991, s.1). Bilim doğal olarak Aquinas’ın bu sözünün ötesine geçmeyi farklı paradigma ile dünyaya bakmayı gerektirmektedir. Bilim öncelikle kuşku ile başlar. Bununla da yetinmeyen bilim doğru, güvenilir kaynaklarla kanıtları ve tanıtları sınamaya dayalı metotlarla hareket ederek “daha doğruyu” arama serüvenidir. Bilimsel hassasiyetten sapıldığı durumlarda veya sahte/sözde bilimlerin yaptığı gibi maksatlı bir istismar ya da manipülasyon gerçekleştirildiğinde bilim sahasından çıkılır; elde bilimsel disipline benzer en iyi ihtimalle bir oryantasyon sahası ya da daha açık bir ifadeyle endoktrinasyon aracı kalır.

Bilim fiziksel ve doğal dünyanın yapısını ve davranışlarını gözlem ve deney yoluyla, sistematik bir şekilde inceleyen, entelektüel ve pratik bir faaliyet olarak tanımlanabilir (dictionary.com, 2024). Aydın Sayılı’nın (1999, s.8) sözleriyle ifade edersek bilimsel çalışma ya da araştırma;

“...insanların karşılaştıkları günlük durumların ortak gözlem unsurları halinde ve olgular şeklinde tahlil ve tespit edilmesi, gözlemlenen olguların çoğaltılarak toplanması ve biriktirilmesi ve yığılan bu olgu kümelerinin rasyonel, düzenli ve sistemli biçimde birbirine bağlanmasıdır.”

Bilimsel araştırmanın işlevsel olarak güvenilir ve sağlam iki kanıtı bulunmaktadır Birincisi bilimsel çalışma, sonuçları açık biçimde ortaya koyar. İnandırıcı bir hakem olarak iddialarını ve bilgi elde etmede kullandığı yöntemlerini açıklar. İkincisi, ortaya koyduğu sonuçlar mantıklıdır. Bilim-dışı ya da sözde bilim çalışmaları ise yukarıda değinilen kıstasların dışında kalan ya da uyuyormuş gibi görünüp yanlışlamaya ve/veya denetlemeye açık olmayan fasit daireye benzer yapılardır. Sözelimi istatistik biliminde bir korelasyonun gösterdiği eğilimin, her zaman bire-bir diye ifade edilen ideal bir ilişki olmamasına vurgu yapılabilir. Darell Huff’un (1995, s.92) örneğinden bakarsak; *“Lambadan uzaklaştıkça, elinizdeki kitaba düşen ışık azalır. Uzaklık arttıkça, ışığın yoğunluğu azalır. Bu fiziksel ilişki, kusursuz korelasyonlar oluşturur; ama aynı kural iş hayatında, sosyolojide veya tıpta aynı biçimde başarıyla iş görmez.”* Bu bağlamda bilim, bilim-dışı, sözde bilim arasında ince bir çizgi vardır. Bilim-dışı olan ancak bilim gibi görünen sözde/sahte bilim farklı şekillerde tanımlanabilir. Karl Popper’in altını çizdiği gibi sözde/sahte bilim, gözlem veya deneyler vasıtasıyla yanlışlanması mümkün olmayan önermelerdir (Popper, 1998, s.60-148). Sözde/Sahte bilim, bilimsellik kastı olan ve bilime benzerlik gösteren bir görünümüdür. Sözde bilimsel önermeler doğru veya yanlış olabilir ancak birbiri ile çelişen birçok önermeye sahip olabilir. Sonuçların elde ediliş yöntemleri sorgulandığında pek çok tutarsızlık ve geçersizlik bulunabilir (Tutar, 2014, s.277).

Tablo 2: Bilim ve Sözde/Sahte Bilim Farkı (Kaynak: Coker, 2001; Gerges, 2022)

<i>Bilim</i>	<i>Sözde/Sahte Bilim</i>
Bulguları, öncelikle hakemli olan ve dürüstlük ve doğruluk için titiz standartları koruyan bilimsel dergiler aracılığıyla ifade edilir.	Literatür her türlü bilgi alanından devşirilebilir. İnceleme yoktur, standartlar yoktur, yayın öncesi doğrulama yoktur, doğruluk ve kesinlik talebi yoktur
Tekrarlanabilir sonuçlar talep edilir; deneyler tam olarak tekrarlanabilmeleri veya geliştirilebilmeleri için kesin bir şekilde tanımlanır.	Sonuçlar bilimsel metotlarla yeniden üretilemez veya doğrulanamaz. Önce sonucu verir ardından sonucunu doğrulayan hipotezlerini kurgular.

Bilimsel “gerçekler” test edilebilir ve yanlışlanabilir hipotezlerden kaynaklanır. Bunlar, sağlam kanıtlarla desteklenen ve yüksek bir kesinlik derecesine sahip açıklamalardır.	İddialarını retorik vasıtasıyla sürekli doğrulamaya dönüktür. Büyük iddiaları vardır. Açıklama ve öngörme düzeyinin sonuç alıcılığını vurgular. Başarısızlıklar görmezden gelinir, mazur görülür, gizlenir, yalan söylenir, indirgenir, açıklanır, rasyonelleştirilir, unutulur, her ne pahasına olursa olsun kaçınılır.
Hatalar araştırılır ve yakından incelenir, çünkü yanlış teoriler genellikle kazara doğru tahminler yapabilir. Bununla birlikte, bir hipotez çok sayıda doğrulayıcı kanıtla desteklense bile, onu yanlışlamak için yalnızca bir karşıt gözlem yeterlidir.	Çalışmalar, eğer varsa, her zaman belirsiz bir şekilde tanımlanır. Kavramsallaştırma düzeyi karmaşıktır.
Kanıtlara başvurarak, mantıksal ve/veya matematiksel akıl yürütmeye dayalı argümanlarla, verilerin izin verdiği en iyi durumu ortaya koyarak ikna eder. Yeni kanıtlar eski fikirlerle çeliştiğinde, bu fikirler terk edilir	Sadece seçtiği uygun metotlarla betimleme, açıklama yapar.
Zaman geçtikçe, incelenen fiziksel süreçler hakkında daha fazla şey öğrenilir.	Hiçbir fiziksel olgu ya da süreç bulunmaz ya da incelenmez. İlerlemeci değildir. Başlangıçtaki metotlar neyse onunla devam edilir. Somut hiçbir şey öğrenilmez.
	İnanç, itikat veya ideolojiye başvurarak ikna eder. Sahte bilimin güçlü bir yarı-dinsel unsuru vardır: ikna etmeye değil, dönüştürmeye çalışır. Gerçekler yüzünden değil, onlara rağmen inanmanız gerekir. Kanıtlar ne olursa olsun orijinal fikir asla terk edilmez.

Yukarıda vurgulandığı gibi örgüt Jineolojiyi bir bilim olarak tanımlayarak teorileştirme faaliyetlerinin merkezine koysa da kavramın ve buna dayalı analizlerin normal bilim kıstaslarını karşılamasının çok zor olduğu ortadadır. Zaten Jineoloji’nin bilimsel kıstaslara uyumsuzluğu PKK ve ilgili çevrelerce bilindiği için bilinçli olarak Jineoloji ile “*Avrupa merkezli pozitivist*” bilim anlayışı arasına açıkça sınır çizilmiştir (Taşdemir, t.y., ss.171-200). Jineoloji’nin temel savları ve “sözde bilimsel konumlanması” modern pozitivist bilime karşıdır. Jineoloji açısından bilim, egemen sınıfların, erkeklerin; kadınlara karşı ve doğaya karşı sürdürdükleri sömürülerine hizmet eden bir yıkım aracı olarak kullanılmaktadır. Sömürünün ve cinsiyetçiliğin meşrulaştırılması için gereken “gerçekleri”,

vermektedir. Buna ek olarak, kadınlar hem araştırmacı hem de araştırma konusu olarak bilimden uzaklaştırılmıştır. O halde pozitivism ve bilim dili, yani aydınlanmaya dayalı modernite kültürel hegemonyaya zemin oluşturduğu için reddedilmelidir. Böylesi bir “bilimsel” tutum geliştirmenin maksadı PKK’nın savları açısından postyapısalcı/postmodern “epistemik görecilik” anlayışının istismara daha açık olmasıyla açıklanabilir. Çünkü bulanıklaştırılmış ifadelerden ve sözde/sahte kurgulardan bilim çıkartabilmek maksadıyla karmaşılaştırılmış kavramlar yığınının arka arkaya dizilmesi ve uçsuz bucaksız bağlamlar seti ile anlaşılmaz hale getirilmiş bir heyula inşa edilmektedir. Sokal ve Bricmont’un (2002, s.23) ifade ettikleri gibi *“Teknik terimleri tümüyle ilgisiz ve anlamsız oldukları bağlamlarda utanmazca sağa sola savurarak yüzeysel bir bilgiçlik taslamak..”* ve *“...Aslında anlamsız olan cümleleri ya da sözcük topluluklarını bir biçimde bir araya getirip oyunlar oynamak.”* “modern safsataların” en bariz özellikleri arasındadır. Ayrıca ikili, bu işi yapan yazarların laf zehirlenmesinden muzdarip olduklarının da altını çizmektedir. Örgüt Jineoloji literatürünü yaratırken aslında kendini değil hedef kitlesini laf ile zehirlenmektedir. Tabii örgüt açısından hedef, kitleyi önce endoktrine edip ardından eyleme hazır hale getirmektir. İkinci olarak şiddetin övüldüğü bir bilimden ne ölçüde söz edilebilir. Sözgelimi *“gerilla tanrıçalar”* tanımlaması şiddetin mitolojik bir zeminden kutsanmasıdır. En hafif tabirle böyle bir bilim alanına *“patolojik bilim”* tanımlaması da yapılabilir. Bu durum adeta Nazilerin ırk teorilerinin ve buna dayalı şiddet uygulamalarının adeta onanmasına benzer bir durum yaratmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmanın temel amacı PKK’nın kadın ve kadınlık durumu ile ilgili tezlerini incelemek ve 2008 yılında Abdullah Öcalan tarafından üretilen “Jineoloji” kavramının özü itibariyle sözde/sahte bilim olduğunu ortaya koymaktır. Jineoloji PKK tarafından kadınların politik mobilizasyonu ve PKK’nın kadınlara dayalı eylemlerini politik düzeyde meşru kılmanın temel bağlamı olarak kurgulanmıştır. İkinci olarak PKK terör örgütü ve Abdullah Öcalan’a uluslararası sahada meşruluk kazandırmak için Jineolojiyi halkla ilişkiler aracı olarak kullanmaktadır. Örgüt “silahlı kadın” ve “kadın gerilla” imgelerinin Batı kamuoylarında kimlik siyasetinin ve uyanışçılık kültürünün yükselmesi dolayısıyla, işlevsel olduğunu müşahade etmiş ve buna uygun bir kadın figürü yaratmıştır. Yukarıda temas edildiği gibi Batı medyasının PKK/PYD-YPJ’li kadınları poster/kapak-kızları gibi imlediği/çerçevelediği

de aşikârdır (Shahvisi, 2018, s.5). Bu meyanda Batı medyası PKK/PYD-YPJ'de egzotik silahlı kadınları görürken PKK'nın çocuk askerleri, savaş suçları ve insan hakları ihlallerini bir köşede bırakmaktadır. Batı'nın bu subjektif bakışı PKK'nın işine gelmektedir. Üçüncü olarak PKK ve Abdullah Öcalan akademik düzeyde de Jineoloji kavramı ile kendisini pazarlamaktadır. Jineoloji hakkında pek çok popüler, yarı-akademik veya akademik üretim yapılmaktadır. PKK argümanları literatürde daha görünür hale gelirken, Abdullah Öcalan da bir terör örgütü lideri değilmiş gibi sunulmakta ve adeta suçsuz bir filozof veya teorisyene dönüştürülmektedir. Dördüncü olarak Jineoloji bir feminizm modeli, yeni bir kavramsallaştırma olarak ele alındıkça Türkiye'de feminizm, bilhassa sol feminizm ve türevleri, üzerinde PKK'nın vesayet gücü artmaktadır. Kürt kadın hareketi üzerine bir çalışma Jineoloji kavramına değinmeden ele alınamaz hale gelmiştir.¹⁹ Buna ek olarak Jineoloji ve PKK'nın kadın politikaları bir modernleş(tir)me hakikati gibi imlendiğinde ise olumlu bir veçhe kazanmaktadır. Aslında teoride, söylemde ve pratikte olan PKK'nın kendi politik amaçlarını uygulamasından başka bir şey değildir. Keza böyle bir modernleşme kaygısı olsaydı örgütün ilk eylemlerinin Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine giden öğretmenlere ve kamu görevlilerine yönelmemesi gerekirdi. Jineoloji'nin bir bilim sahası veya disiplin olduğu iddia edilmektedir. Ancak bilimin temel gereksinimleri olan nesnellik, mantıklı olma, denetlenmeye açık olma gibi şartlarını karşılamaktan uzaktır. Ayrıca Jineoloji literatürü pek çok kavramın, savın ardı ardına sıralandığı ve belli başlı jargon kelimelerin etrafında geliştirilen retorik düzeyindedir. Bu kavramsal yığın okuyucu, hedef kitleyi anlaşılmazlık üzerinden elinde tutmaya çalışmaktadır. Jineoloji ile örgüt sahte/sözde bilim vasıtasıyla bilimi istismar ederek ideolojik amaçlarını “bilimmiş” gibi sunmaktadır. Jineoloji gibi sahte/sözde bilimsel heyulanın örgütün ajandası kapsamında akademik, toplumsal ve siyasi alanda baskın hale gelmesine karşı tedbirli olunmalıdır. Bu meyanda öncelikle akademik yayınlardan başlamak elzemdir. Son tahlilde İoanna Kuçuradi'nin (2024) ifade ettiği gibi “...bilgi ile bilgi olmayan şey çarpışıyorsa, o zaman bilgi olmayana tolerans göstermemek gerekir...”.

¹⁹ Bu konuda bkz: Aksoy, R. (2017). *Kadınların Sokak Sohbetlerinden Kamusal Alana*, Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017; Arı, S. (2018). *Türkiye'de Kadın Örgütlenmesinde Kesişen ve Ayrışan Eğilimler: Meydan Okuma, Uzlaşma, Uysallaşma*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; Dakman Araç, S. (2019). *Arts, Struggle and Transformation: From Female Militants to Kurdish Women*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAYNAKÇA

- Açık, N. (2014). Re-defining the role of the women within the Kurdish national movement in Turkey in the 1990s. Güneş, C.; Zeydanlıoğlu, W. (Ed.) The Kurdish question in Turkey-new perspectives on violence, representation and reconciliation içinde. New York: Routledge.
- Akyol, O.F. (1991). Thomas Aquinas'ın ruh anlayışı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alexander, E. (2014). Women of war: The female fighters of the Liberation Tigers of Tamil Eelam. Cornell International Affairs Review. 7 (2). Erişim tarihi: 12.06.2024. <http://www.inquiriesjournal.com/a?id=1186>.
- Atkins, J. S. (2023). Defining wokeness. Social Epistemology, 37(3): 321-338.
- Bayraklı, E.; Alkanat A.(2021). PKK'da kadın teröristlerin rolü ve örgüt içi cinsel istismar. Güvenlik stratejileri dergisi, 17(37): 119-156.
- Boni-Davidi, D. Haganah. The shalvi/hyman encyclopedia of Jewish women. Erişim tarihi: 28.05.2024. <https://jwa.org/encyclopedia/article/haganah>.
- Bouvier, V.M. (04.03.2014). Gender and the role of women in Colombia's peace process. New York: UN Women. Erişim tarihi: 12.06.2024. <https://www.usip.org/sites/default/files/Gender-and-the-Role-of-Women-in-Colombia-s-Peace-Process-English.pdf>.
- Buchanan, C.R. (2014). Women in terrorism: exploring the motivations of women joining terrorist organizations. Senior Honors Projects, 2010-current. Erişim tarihi: 28.05.2024. <https://commons.lib.jmu.edu/honors201019/393>.
- Chen, G.M.; Pain, P.; Barner, B. (2018). Hashtag feminism: activism or slacktivism? Harp, D.; Loke, J. Bachmann, I. (Ed.) Feminist approaches to media theory and research. İçinde (ss. 195-218.). New York: Palgrave Macmillan.
- Civiroğlu, M. (2015). YPJ Komutanı Meryem Kobane: IŞİD'in saldıgı korku Kobane'de yenilgiye uğradı, Erişim tarihi: 01.06.2024, https://civiroglu.net/2015/01/25/meryem_ypj.
- Coker, R. (2001). Distinguishing science and pseudoscience. Erişim tarihi:13.06. 2024.

- <https://hep.physics.utoronto.ca/~orr/wwwroot/JPH441/Pseudoscience.pdf>.
- Çağlayan, H. (2007). Analar, yoldaşlar, tanrıçalar, Kürt hareketinde kadınlar ve kadın kimliğinin oluşumu, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dean, V. (2019). Kurdish female fighters: the western depiction of YPJ combatants in Rojava, *Glocalism: Journal of Culture, Politics and Innovation*, 1: 1-29.
- DeLong, K. (2016). Feminism in revolution: women of the 19th century anti-tsarist movement. Erişim tarihi, 12.06.2024. <https://digitalcommons.hollins.edu/researchawards/27>.
- Efe, İ. (01.02.2018). Terörü meşrulaştırma aracı olarak YPG'li kadın 'savaşçılar'. Anadolu ajansı. Erişim tarihi: 01.06.2024. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/teroru-mesrulasirma-araci-olarak-ypg-li-kadin-savascilar/1050390>.
- FBI (1984). FBI analysis of terrorist incidents and terrorist related activities in the United States 1984. Erişim tarihi: 12.06.2024. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/120257NCJRS.pdf>.
- Flock, E. (25.03.2024). Inside the feminist revolution in Northern Syria, Noema magazine. Erişim tarihi: 28.05.2024. <https://www.noemamag.com/inside-the-feminist-revolution-in-northern-syria/>.
- Francine D'Amico (1996). Feminist perspectives on women warriors. *Peace review: A journal of social justice*, 8(3): 379-384.
- Gasztold, Aleksandra. (2017). A feminist approach to security studies. *Przegląd politologiczny*, 3: 179-189.
- Gerges, E. (04.08.2022). Demarcation: The Fine Line Between Science and Pseudoscience. *Intelligent speculation*, Erişim tarihi: 13.06.2024. <https://www.intelligentspeculation.com/blog/falsifiability>.
- Gonzalez-Perez, M. (2008). *Women and Terrorism Female activity in domestic and international terror groups*, New York: Routledge.
- Günay, E. (t.y.). *Bilimde kadının izini sürmek. Jineoloji Tartışmaları, Jineoloji Akademisi, içinde (ss. 201-222). Diyarbakır: Aram Yayınları*.
- Günaydın, E. (2023). Saving the YPJ, saving by the YPJ: ambivalent agency and the legitimization of intervention in Syria. *International feminist Journal of Politics*, 25(3): 368-392.
- Huff, D. (1995). *İstatistikle nasıl yalan söylenir*, İstanbul: Sarmal Yayınevi.

- Işık, Ç. (2013). Feminizm ve jineoloji. Demokratik Modernite. Erişim tarihi: 13.06.2024. <https://demokratikmodernite.org/feminizm-ve-jineoloji/>.
- Jacques K.; Taylor, P.J. (2013). Myths and realities of female-perpetrated terrorism. Law and human behavior. 37(1): 35- 44.
- Jineoloji Akademisi. (2015). Jineolojiye giriş. Diyarbakır: Aram Yayınları.
- KJK (13.07.2022), Jineoloji, Erişim tarihi: 28.05.2024, <https://www.kjkonline.net/tr/nivis/66>.
- Kuçuradi, İ. (2024). Prof İoanna Kuçuradi: “Bilgi ile bilgi olmayan şey çarpışıyorsa, bilgi olmayana tolerans gösterme [Video]. Kısa Kısa Felsefe. Erişim tarihi: 13.06.2024. <https://www.youtube.com/watch?v=-jHMGkV9PQ>.
- Larocca G. (2009). Perovskaya, Sofya (1853–1881) and the Narodnaya Volya (“Will of the People”). Ness, I. (Ed.) International encyclopedia of revolution and protest, içinde. New York: Blackwell Publishing.
- Libcom.org (26.01.2013). Women’s popular movement and the Shining Path: The contradictions of patriarchal women’s emancipation. Erişim tarihi: 13.06.2024. <https://libcom.org/article/womens-popular-movement-and-shining-path-contradictions-patriarchal-womens-emancipation>.
- Melzer, P. (2015). Death in the shape of a young girl: women’s political violence in the Red Army Faction, New York: New York University Press.
- Merriam Webster Çevrim içi sözlüğü. Social justice warrior maddesi, Erişim tarihi: 26.05.2024, <https://www.merriam-webster.com/wordplay/what-does-social-justice-warrior-sjw-mean>.
- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği. (1994). Kendi ifadesiyle PKK kimdir ne yapmak istiyor? Ankara: Milli Güvenlik Kurulu Yayınları.
- Munro, E. (2013). Feminism: a fourth wave?. Political insight, 4(2): 22-25.
- Muschara, M. (2015). Kurdish women guerrilla fighters, History in the making, 8 (6). Erişim tarihi: 28.05.2024, <https://scholarworks.lib.csusb.edu/history-in-the-making/vol8/iss1/6>.
- Nagy, S. (2018). Vera Zasulich: the legacy of a female terrorist, The Palgrave handbook of women and gender in twentieth century Russia and the Soviet Union. New York: Palgrave Macmillan.

- National Archives Ireland, 2004/7/2682, Chronology of events in connection with the London bomb explosions of 8th March, 1973 and subsequent events.
- Ozan, A. (2013). Zihinsel ve siyasal sömürü dünyasına karşı jineoloji. Demokratik Modernite. Erişim tarihi: 13.06.2024. <https://demokratikmodernite.org/zihinsel-ve-siyasal-somuru-dunyasina-karsi-jineoloji/>.
- Öcalan A. (1994). Nasıl savaşmalı? Halk savaşı ordulaşması üzerine I, y.y.: Bilim Aydınlanma Yayınları.
- Öcalan A. (1995) Apocu militan kişilik, y.y.: Bilim Aydınlanma Yayınları.
- Öcalan, A. (2008). Özgürlük sosyolojisi, , y.y.: Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları.
- Özdağ, Ü. (2005). Türkiye’de düşük yoğunluklu çatışma ve PKK. Ankara: 3 Ok Yayıncılık.
- Pavičić-Ivelja, K. (2016). The Rojava revolution: women’s liberation as an answer to the Kurdish question, Časopis za povijest Zapadne Hrvatske (West Croatia History Journal). Special Issue: Revolutions and revolutionaries: from the gender perspective. XI (11): 131-149.
- Perez, M.P.R. (2016). From Dispossession to Reparation: Yoyes Thirty Years after Her Death, Revista Internacionalde Pensamiento Político. 11: 369-381.
- Phillips, H. (2008). The War against Terrorism in Late Imperial and Early Soviet Russia, Enemies of Humanity Land, I. (Ed.) The Nineteenth-Century War on Terrorism. İçinde. (ss. 203-222). New York: Palgrave Macmillan.
- PKK Online (2024). Katılanların anlatımıyla 27 Kasım 1978 Fis Köyü. Erişim tarihi: 28.05.2024, <https://www.pkk-online.com/tr/index.php/boeluemler/pkk-tarihi/460-27-kasim-1978-fis-koyu>.
- PKK. (1995). PKK 5. kongre kararları, y.y.: Weşanen Serxwebun.
- PKK 4. Ulusal konferans belgelerinden orduda örgütlenme, merkezileşme ve kurumlaşmaya ilişkin. Serxwebun, Eylül 1996: 20-21.
- Popper, K.R. (1998). Bilimsel araştırmanın mantığı. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Yayınları.
- Rapoport, D. (2022). Waves of global terrorism : from 1879 to the present, New York: Columbia University Press.

- Riggs, R.R. (2017). Sofia Perovskaya: Terrorist Princess The Plot to Kill Tsar Alexander II and the Woman Who Led It (epub version), Berkeley: Global Harmony.
- Ronahi, E. (2024). PKK tarihi ile iç içe şekillenen kadın özgürlük hareketi. Serxwebun, 508. Erişim tarihi:29.05.2024, <https://serxwebun.org/pkk-tarihi-ile-ic-ice-sekillenen-kadin-ozgurluk-hareketi>.
- Salcedo, L. B.(2019). Terrorism: two faces of women. Perspectives. 8 (February). Erişim tarihi: 28.05.2024, https://www.marshallcenter.org/sites/default/files/2019-03/PDF_PUB_PER_8.pdf.
- Sayılı A. (1999). Bilim tarihi: hayatta en hakiki mürşit ilimdir, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Schmid A.P. (2023). Defining terrorism.International Center for Counter-Terrorism Report. Erişim tarihi: 12.06.2024. https://www.icct.nl/sites/default/files/2023-03/Schmidt%20-%20Defining%20Terrorism_1.pdf.
- Science maddesi. Erişim tarihi: 28.05.2024, <http://dictionary.com>.
- Scribner, C. (2015). After the red army faction: gender, culture, and militancy, New York: Columbia University Press, 2015.
- Serxwebun. (Mart 1986b). Bağımsız-demokratik ve birleşik Kürdistan için Kürdistan kadınları birer özgürlük kahramanı olması bileceklerdir. 20-21.
- Serxwebun. (Mart 1986a). PKK Hilvan-Siverek davasında halkımız beraat etti sömürge faşist TC'nin mahkûmiyeti ise keşinleşti. 1,11.
- Serxwebun. (Temmuz 1996). Zilan yoldaşın eylemi en kutsal ve en sonuç alıcı eylemdir. 12-14.
- Serxwebun. (Temmuz 1996). Zilan heval bir emir! bir sembol! bir tarzdır!. 18-19.
- Serxwebun. (Ekim 1999). Yeni dönem halkın siyasal örgüt ve eylemiyle kazanılır. 18-20.
- Shahvisi, A. (2018). Beyond orientalism: exploring the distinctive feminism of democratic confederalism in Rojava, Geopolitics. 26(4): 1-25.
- Sjoberg, L.; Grace D. Cooke, G.D.; Neal, S.R. (2011) Introduction. Women, Gender, and Terrorism. Sjoberg, L; Genrty, C.E. (Ed.). Women, gender, and terrorism.içinde (ss. 1-28). Georgia: University of Georgia Press.

- Sokal A.; Bricmont J. (2002). Son moda saçmalar: Postmodern aydınların bilimi istismar etmesi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Söyler, J.D. (2022). Kemalizmin kadın politikasının özü ve demokratik ulus inşasında kadının rolü. Demokratik Modernite, Erişim tarihi: 12.06.2024. <https://demokratikmodernite.org/kemalizmin-kadin-politikasinin-ozu-ve-demokratik-ulus-insasinda-kadinin-rolu/>.
- Taş, G. (2016). Feminizm üzerine genel bir değerlendirme: kavramsal analizi, tarihsel süreçleri ve dönüşümleri. Akademik hassasiyetler. 3(5): 163-175.
- Taşdemir, N. (t.y.). Avrupa merkezli bilim anlayışına jineolojik bir bakış, Jineoloji Tartışmaları, Jineoloji Akademisi, içinde (ss.171-200). Diyarbakır: Aram Yayınları.
- T.C. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (2009). Soruşturma No: 2009/1827, Esas No: 2009/827, İddianame No: 2009/786 olan Ağır ceza mahkemesine sunulan İddianame.
- The Bonnie and Clyde of the 'Tiocfaidh ár Lá' generation, The Irish Independent, 04.05.2014, Erişim tarihi: 12.06.2024. <https://www.independent.ie/life/the-bonnie-and-clyde-of-the-tiocfaidh-ar-la-generation/30238449.html>.
- Third, A. (2014). Gender and the political deconstructing the female terrorist, New York: Palgrave Macmillan.
- Thulin, L. (06.01.2020). In the 1980s, a far-left, female-led domestic terrorism group bombed the U.S. Capitol. Smithsonian Magazine. Erişim tarihi: 12.06.2024. <https://www.smithsonianmag.com/history/1980s-far-left-female-led-domestic-terrorism-group-bombed-us-capitol-180973904/>.
- Tickner, J.A. (2004). Feminist responses to international security studies. Peace Review, 16 (1): 43-48.
- Tremlett, G. (26.07.2009). Deadlier than the male. The Guardian. Erişim tarihi: 13.06.2024. <https://www.theguardian.com/world/2009/jul/26/basque-eta-independence-female-fighters>.
- Tutar, H. (2014). Bilim ve sözdebilim. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Vera Zasulich (1849–1919) maddesi. Women in world history: a biographical encyclopedia. Erişim tarihi: 28.05.2024. Encyclopedia.com, <https://www.encyclopedia.com/women/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/zasulich-vera-1849-1919>.

- Yanarışık, O. (2021). Terörizm ve medya çerçevelemesi üzerine bir analiz: YPJ örneği. *Liberal Düşünce Dergisi*. 26(102): 241-256.
- YJA Star. (2024a). Star özgür kadın birlikleri, Erişim tarihi: 28.05.2024, <https://yjastar-kurdistan.com/tr/yjastar-derbare-me>.
- YJA Star. (2024b). Neden kürd feminizmi değil de jineoloji? Erişim tarihi: 28.05.2024, <https://yjastar-kurdistan.com/tr/neden-kurt-feminizmi-degil-de-jineoloji>
- Zerya, H. (2022). Demokratik modernite inşasında feminizm. Diyarbakır: Jingeh Yayınları.

CENTRE OF GRAVITY (COG) ANALYSIS OF TERRORIST ORGANIZATIONS: PKK CASE

Oğuzhan PEHLİVAN*

ABSTRACT

This study¹ aims to understand the center of gravity (COG) analysis, scrutinize its application to terrorist organizations by reviewing the examples in literature, and finally adapt this analytical tool to PKK terrorist organization at a strategic level. Strange (1996)'s approach to COG is based on three sub-components, which are enumerated as critical capabilities, requirements, and vulnerabilities. It is identified that Strange's COG analysis is applicable and not obsolete for terrorist organizations. Furthermore, critical capabilities, requirements, and vulnerabilities of the PKK organization are asserted by analyzing at the strategic level. As a result of testing two hypotheses, it is found that PKK has no constant COG throughout its background, and its COG is changing according to the periods. Additionally, the COG of PKK is molting capability and adaptability in altering situations. In terms of the main pillars of the terrorist organizations in terms of the literature, while PKK has a heterarchical network, multi-financing domain, and foreign state support capacity, it has no constant ideology. It has been considered that the focal point of fighting against PKK should be on blocking the foreign state support capacity and multi-financing domains that are currently the critical capabilities of the PKK.

Keywords: *Center of Gravity (COG) Analysis, Critical Capabilities (CC), Critical Requirements (CR), Critical Vulnerabilities (CV), Counter-terrorism.*

TERÖR ÖRGÜTLERİNİN AĞIRLIK MERKEZİ ANALİZİ: PKK ÖRNEĞİ

ÖZET

Bu çalışma², ağırlık merkezi analizini anlamayı, literatürdeki örnekleri inceleyerek terör örgütlerine uygulamasını irdelemeyi ve son olarak bu analitik aracı stratejik düzeyde PKK terör örgütüne uyarlamayı amaçlamaktadır. Strange (1996)'in ağırlık merkezine yaklaşımı, kritik yetenekler, ihtiyaçlar ve hassasiyetler olarak sıralanan üç alt bileşene dayanmaktadır. Strange'in ağırlık merkezi analiz uygulaması terör örgütleri için uygulanabilir ve güncelliğini yitirmemiş bulunmuştur. Ayrıca PKK örgütünün kritik yetenekleri, ihtiyaçları ve hassasiyetleri stratejik düzeyde analiz edilerek ortaya konulmuştur. İki hipotezin test edilmesi sonucunda PKK'nın geçmişi boyunca sabit bir ağırlık merkezinin olmadığı, dönemlere göre değiştiği tespit edilmiştir. Ayrıca PKK'nın ağırlık merkezi değişen durumlara uyum sağlama

* Dr., Turkish General Staff, ozipehlivan@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-6779-4699, 0 506 787 72 73.

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 20 Haziran 2024 / 20 June 2024

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 28 Haziran 2024 / 28 June 2024

¹ The information and opinions expressed in this article belong solely to the author and do not represent the views and policies of the institution and organization to which the author is affiliated.

² Bu makalede ifade edilen bilgi ve görüşler yalnızca yazara ait olup, yazarın bağlı olduğu kurum ve kuruluşun görüş ve politikalarını temsil etmemektedir.

yeteneğidir. Terör örgütlerinin temel sütunları olarak sıralayabileceğimiz ideoloji, ilişki ağı, finansman ve liderlik kapsamında irdelendiğinde PKK'nın heterarşik bir ağa, çoklu finansman alanına, dış devlet destek kapasitesine sahip olduğu; bununla birlikte sabit bir ideolojiye sahip olmadığı görülmüştür. PKK ile mücadelede odak noktasının, PKK'nın hâlihazırda kritik yetenekleri olan dış devlet destek kapasitesi ile çoklu finansman alanlarının engellenmesi olması gerektiği değerlendirilmiştir. Devletlerin uygulama kapasiteleri, meşru otoriteleri, ekonomik, mali ve sosyal ağlara kolaylıkla ulaşabilmeleri, istihbarat ve teknolojik kapasiteleri, eğitim ve öğretim kabiliyetleri, insan gücü ve uzmanlıkları terörle mücadelenin gücünü artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Ağırlık Merkezi Analizi, Kritik Kabiliyetler, Kritik İhtiyaçlar, Kritik Hassasiyetler, Terörizmle Mücadele.*

1. INTRODUCTION

The term “Center of Gravity (COG)” is drawn from Carl von Clausewitz’s famous book “On War” and theorized later by other scholars depending on his main ideas. For instance, Saxman (1992, p.38) articulated that “*the term COG means something to everyone, but not the same to anyone*”. Clausewitz’s concept of COG has generated much discussion in the last twenty-five years after being “re-introduced” to doctrine. According to the another translation of the COG (Calusewitz, 1984, pp.595-596), it is defined as “*Out of these characteristics a certain center of gravity develops, the hub of all power and movement, on which everything depends. That is the point against which all our energies should be directed*”. Even though there are some different applications for the COG, most of the armies of the world still prefer using this analytical approach for their military planning at the tactical, operational, and strategic levels.

PKK (*Partiya Karkerên Kurdistanê – Kurdistan Workers Party*) is listed as a terrorist organization by many states like the United States (USA, 2023) and the United Kingdom (UK, 2013) and international organizations like North Atlantic Treaty Organization (Bagheri, 2017, p.155) and European Union (CCP, 2009).

There are some articles about the application of the COG analysis on terror organizations in literature. For instance, Reilly (2002, p.25) studied on the global war on terrorism and the COG analysis of al-Qaeda. In another example, Schweitzer (2003, p.32) worked on the same terror organization and focused on decisive points of COG analysis. Furthermore, Davis (2003, p.48) studied religiously motivated terrorism and highlighted the importance of the war on terrorism. In his study, he articulated the significance of COG analysis and emphasized the necessity of using political, economic, and

diplomatic initiatives. Ethridge Jr. (2004, p.17) attempted to define COG, critical capabilities (CCs), critical requirements (CRs), and critical vulnerabilities (CVs) of al-Qaeda properly. Keppler (2005, p.21) analyzed the ends, means, and ways of radically motivated terrorists. In addition, Smart (2005, p.42) studied COG and claimed that ideology is not accepted as COG of terror organizations. Neumann et. al (2011, p.830) scrutinized the role of middle managers as COG. The common feature of previous studies is that they use the same COG analysis approach belongs to Strange (1996). Although many COG analysis methods exist in the literature, no COG analysis has been conducted on a PKK terrorist organization.

This study aims to understand the COG analysis, scrutinize its application to terrorist organizations by scanning the examples in literature, and finally, adapt this analytical tool to PKK at the strategic level.

In the first part of the study, COG analysis and theoretical background were analyzed. After that, the critical capabilities (CC), critical requirements (CR), and critical vulnerabilities (CV) of terrorist organizations were perused. In the second part, the hypothesis of the study was revealed, and additionally COG analysis was found as an applicable and not an obsolete strategy for terrorist organizations. Finally, two hypotheses were questioned to illuminate whether PKK has constant COG or not in terms of the main pillar of the terrorist organizations to sustain their lives. In the conclusion part, the main findings were summarized, limitations were expressed, and suggestions were submitted.

2. THEORETICAL FRAMEWORK

The remainder of this part is structured as follows. The first section scrutinized the meaning of COG and COG analysis and different approaches to COG. In the second section, the literature is reviewed on the critical capabilities, requirements, and vulnerabilities of terrorist organizations that are the sub-dimensions of COG.

2.1. Terrorism, COG, and COG Analysis

Laqueur (2017, p.14) articulated that terrorism is one of the most perilous threats that humanity meets, and unfortunately, there is no single definition of terrorism existing. One of the recent studies, which is executed by Schmid et. al (2021, p.143), indicated that even though there is a great

compromise on the top two items, which are “*violence*” and “*political*”, there has been little agreement on the other terms.

Who will be the ultimate winner of this struggle against terrorism is a never-ending story. However, this does not mean that there is nothing to finalize terrorism. According to Laqueur (2004, p.57), we can complicate the life of terrorists and limit their acting capabilities. From this point of view, revealing the capabilities of terrorists improves and strengthens our strategies against terrorist organizations and provides us with an understanding of their COG.

Clausewitz originally used the term “*a center of power and movement*” (Iron, 2001, p.109). However, the translators of Clausewitz’s “*On War*” book used the term “*center of gravity*” (Howard and Paret, 1989, p.119). They also used the analogy of the hub of the wheel as the center of gravity (Iron, 2001, p.109). Probably, this metaphor has found wide acceptance in academic literature and even today COG is still in use. According to Iron (2001, p.109), COG is the most effective goal to blow and is generally situated where the great mass is placed.

Given that Clausewitz is among the pioneers of this field, it is valuable to begin by analyzing his conceptions, goals, and concepts around the COG concept. Clausewitz shows in the pages of *On War* that using the COG principle is the first step in designing and organizing a campaign. The utilization of COG in the renaissance of effects-based operations is also disclosed in his publications (Stitt, 2004).

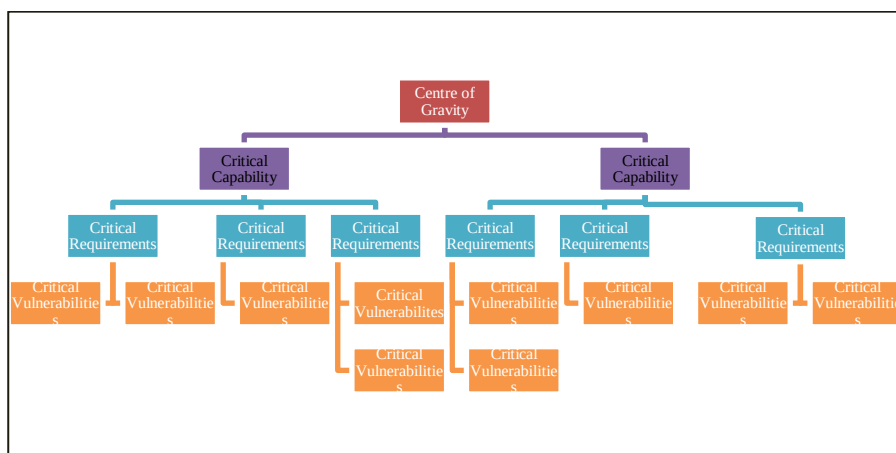
Since then, modern Western forces have interpreted and implemented the idea as a means of concentrating military operations. We may beat the enemy and protect our own COG by applying the COG concept to analyze and simplify friendly and adversary forces (or systems) in a mechanistic and linear manner. The military community finds this concept interesting since it presents the opportunity to employ targeted military power against the weak points of a clearly defined enemy (Karlquist et al., 2009, p. 2).

A COG is also described by Clausewitz as “*the most effective target for a blow*”. This stands for a target area, which can be destroyed to provide one a clear edge over an opponent. He claims that to beat the opponent, one must concentrate their efforts at this point. Since the opposition employs the same tactic, one must also protect allied COGs in addition to taking out the opponents’ COG. One must destroy the enemy’s COG to defend one’s own to survive on the battlefield (Potter, 2017, p. 12).

Schweitzer (2003, p.2) emphasized 13 characteristics of COG. These are enumerated temporariness, a close link to objectives, time and space dependence, existence in each level, changing over time, having abstract elements, especially at the strategic level, physically endangered because of its COG, militarily intangible, leverage, allowing or enhancing freedom of action, location in adversary's mass, changeability in every phase, physical in operational and tactical level. These features are crucial before deciding and evaluating the COG of any threat and adversary.

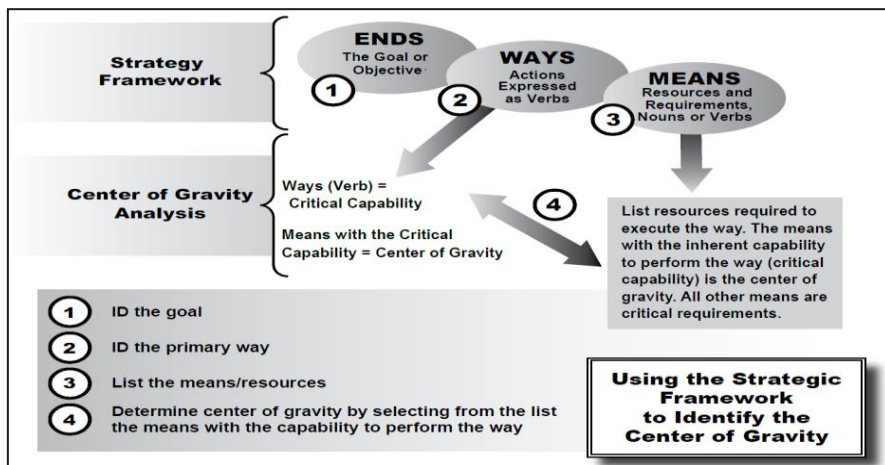
Decision analysis is mainstream in military planning. Although there are other analytical tools such as game theory and SWOT analysis to decide with incomplete knowledge, COG analysis is currently used in NATO nations as the main decision instrument. According to Falzon (2006, p.630), COG analysis is a complementary and cognitively demanding way of military planning. There are mainly two distinct methodologies for making COG analysis. One method was developed originally by Dr. Joe Strange (1996) and his definition of COG is still used as a fulcrum in Joint Publication 5-0 (JP 5-0) Joint Operation Planning in the U.S. He defines three sub-components of COG such as Critical Capability (CC), Critical Requirement (CR), and Critical Vulnerability (CV). According to him, there can be different COGs at separate levels. An objective is always linked to a COG, however; both of them should be nested. At the strategic level, a COG could be a military force, an alliance, political or military leaders, a set of critical capabilities or functions, or national will. The model is illustrated in Figure 1 below.

Figure-1. Strange's COG Analysis (Source: Anding, 2007, p.7)

The other method is progressed by Colonel Dale Eikmeier (2007) while an instructor at the U.S. Army War College. This method defines COG by analyzing through ends, ways, and means. In his method, initially, ways and means are identified to understand the CCs, and later COG is determined by selecting from the list of means, which has the inherent capability to perform the way. This model is depicted in Figure 2 as shown below.

Figure-2. Eikmeier's Model (Source: Kayser, 2013, p.8)

According to Kayser (2013, p.8), even though both methods differentiate analytically, they completely reach the same conclusion providing the original assumptions are consistent. Nevertheless, he articulates that the main deficiency of both methods is focusing only on military factors while neglecting social and economic impacts. To prevent this, he recommends applying business principles for competition, and he states that there are also other analytical tools such as SWOT Analysis (Benzaghta et. al., 2021) and Porter's Five Forces Model (1979). However, instead of utilizing these different methods, including the social and economic factors in COG analysis makes sense. Even though Clausewitz (2003, p.75) described war as a duel between two rivals, this does not mean that war is like a business game. Updating COG analysis with the inclusion of social, economic, and other factors can be efficient. Therefore, in this study, COG analysis is chosen as an analytical instrument to understand the CCs, CRs, and CVs of terrorist organizations.

Echevarria's concept is predicated on two crucial points. First off, the COG idea is only applicable in situations where the enemy's forces and the area

they control share a certain degree of unity, connection, or dependency. The degree of connection, or overall unity, that the enemy's forces possess will therefore determine the kind and quantity of centers of gravity that the enemy possesses. Secondly, the item that causes the forces to be concentrated is what Clausewitz means when he states that the center of gravity is "*where the forces are most concentrated*". Clausewitz's military COG is important, just like it is in the mechanical sciences. As a result, fighting forces frequently gather there and occasionally even emanate from it (Echevarria, 2003).

Echevarria's (2002, p.35) interpretation is significant in COG analysis. He scrutinized the original work of Clausewitz and interpreted COG as a focal point. Furthermore, physical COG and Clausewitz's COG are approximately similar according to him. First and foremost, it is essential to decide whether the type of conflict is proper to analyze and attack COG. Second, it is crucial to examine ontologically whether we can accept this system as a whole and whether there is any possibility of defeating one single system by attacking just the main point. Third, it is necessary to determine the fulcrum that holds the system together.

Even though Echevarria's approach to COG seems contemporary, indeed, there is no discrepancy among Echevarria's, Strange's, and Eikmeier's points of view. Epistemologically, all approaches are based on experience obtained in recent wars. Ontologically, they all regard the whole system in a mechanical way of understanding. Even though methodologically they are not similar, in essence, they all have highlighted the importance of critical capabilities that construct the core of threat. To sum up, all approaches serve the same purpose.

The last point before making a COG analysis is whether this approach is currently applicable in today's chaotic and asymmetric conflict environment. Terrorist groups do not use the same tactics, techniques, and procedures (TTPs) as military organizations. Additionally identifying their COG is a very formidable process, because terrorist groups have flexible strategies, are not bound to conventional rules of engagement, and are not obliged to comply with any humanitarian law. Kelly (2006: 3) asked the same research question and examined whether it is possible to execute COG analysis in an asymmetric environment. Kelly (2006, pp.57-59) concluded that COG is applicable in case of determining the nature of conflict, assessing whether a foe's structure or network performs as a single unit,

finding the elements that keep the terrorists together, not applying the conventional concept, identifying gaps and connections exist in the structure and thinking on reassessing the COG. He stated that attacking COG simultaneously and continuously enhances the chance of achievement against asymmetric threats like terrorist organizations. Bird (2008, p.47) stated that the core of the operational and strategical level planning approach has been the COG analysis. In one of the recent studies, Meyer (2022, p.9) concluded that the comparison of several studies offers a comprehensive “keyword” overview of the analysis, but it also simplifies the theories, making COG an applicable methodology rather than a replacement for the full-text theories in today’s continuously changing and chaotic conflict environment.

2.2. Critical Capabilities, Requirements and Vulnerabilities of Terrorist Organizations: A Short Review of Literature

There are mainly three different kinds of COG analysis approaches. Meyer (2022, pp.1-27) made a comparative analysis of the main three approaches and revealed other three approaches belong to Warden (1995), Vego (2007), and Barfoed (2018). He concluded that even though the term COG is polluted with teleological, ontological, and methodological aspects, all types are doctrinally applicable within a comprehensive approach.

Strange’s (1996) approach is based on three sub-components, which are enumerated as CC, CR, and CV. CC is contextually the main capability of the COG (Meyer, 2022, p.19) and primary ability (Reilly, 2002). According to Strange (1996), CR is the requirements, sources, and means for a CC to be completely operative. CRs are scrutinized and investigated to explore CVs, which can be neutralized, exploited, defeated, and destroyed by the COG of threat. Reilly (2002, p.32) defined the CV as the deficiencies belonging to the threat that is open and vulnerable to attack to achieve decisive results.

In the literature, most studies are made in the USA and executed to illuminate the COG of al-Qaeda after 9/11. According to the key findings of previous studies about the COG of terror organizations (see Annex A), all the scholars assume that the ideology is the COG of terror organizations. The other catalyst characteristics like financial support, network, and leadership are defined as CCs. While two of aforementioned studies highlighted CRs, only one of them stated CVs. Additionally, two scholars consider haven and

international banking systems as CRs, while the other authors accept them as CVs.

Despite the differences, it is frankly seen that most of the terms relevant to COG, CC, CR, and CV are the same. However, the main deficiency while defining COG is that all neglect the characteristics of COG, which are emphasized by Schweitzer (2003), and additionally disregard Kelly's (2006, p.31) findings about the application of COG analysis to asymmetric threats like terrorist organizations.

However, planners may find non-traditional centers of gravity in an operation against terrorist groups or rebels. To find acceptable measurements of effectiveness, a thorough analysis is necessary as these centers of gravity are not simply quantifiable. This procedure must be approached methodically to maintain uniformity between war planning teams and to be passed down to upcoming generations of war planners. We should include this procedure in our present war planning theory (Walker, 2005).

Understanding the relationship among COG, CCs, and CVs (i.e. vulnerable critical requirements), is a necessary analytical process to fully understanding the environment in which we may be acting. It is necessary to comprehend how both belligerents organize, battle, make decisions, and what constitutes their psychological strengths and weaknesses to identify the centers of gravity that are friendly and dangerous as well as their vital vulnerabilities. Therefore, COG is the applicable methodology for conceptualizing the complex and hybrid environment that is utilized by terrorist groups (Reilly, 2002).

In this study, Strange's (1996) COG approach is chosen because of four reasons. First, this approach was previously used in defining the COG of terrorist organizations by different scholars (see Annex A). Second, there is a little inconsistency between Strange's and Eikmeier's methodologies in terms of Echevarria's (2002, p.35) and Kayser's (2013, p.8) interpretations. Third, neglected social and economic impacts mentioned by Kayser (2013, p.8) in COG analysis can easily be transferred into the template of Strange's model. And finally, as Meyer (2022, p.17) articulated COG analysis is not an obsolete analytical tool when the other methodologies are concerned.

The first limitation of this research is bound to the sources that are analyzed. Second, even though there are other COG analysis methodologies, Strange's (1996) method is accepted as the best tool to evaluate COG.

3. HYPOTHESIS

COG analysis is not an old fashioned analytical tool and can be applied to asymmetric threats like terrorist organizations. However, when Schweitzer's (2003: 2) and Kelly's (2006, pp.57-59) findings were reconsidered, before making a COG analysis of PKK, two hypotheses of the research are illustrated below.

H₁: PKK has no constant COG throughout its background. Its COG is changing according to the periods.

H₂: PKK's COG is molting capability and adaptability in altering situations in life cycle evaluation.

While it is regarded that COG is abstract at the strategic level and material in a conventional context at the operational and tactical level; this is not valid when you think about terrorist organizations. Borum (2007, pp.17-19) enumerates the root causes of terrorism as lack of democracy, failed or weak states, rapid modernization, extremist ideologies, political violence of civil wars, hegemony and inequality of power, illegitimate or corrupt governments, powerful external actors, repression by foreign actors, ethnic and religious discrimination, emerging social classes tension, the experience of social injustice, the presence of charismatic ideological leaders, triggering events, cycles of revenge, and profitable criminal activities to finance terrorism. As it is seen there are both material and abstract items in the root causes of terrorism. It may change according to the interests of terrorists. Therefore, it is assumed that PKK's COG can be both abstract and material at the strategic level.

4. PKK'S CENTRE OF GRAVITY ANALYSIS

Even though some scholars mentioned the dates between 1973 and 1978 as an inauguration of this terrorist organization (Criss, 1995, p.20), PKK was established on 27 November 1978. This date is also accepted as the first congress (establishment) of the PKK (Ergül, 2007, p.35).

Generally, PKK's roadmap consists of four different periods. The first period is called "*Establishment (1978-1983)*", in which PKK decided to expand to the East and Southeast Regions of Türkiye, and the first organizational activities, such as the preparation of the Party Program and Manifesto were executed. The second period is called "*Long-Term People's War (1983-1993)*", in which PKK used violence to instill fear, especially in

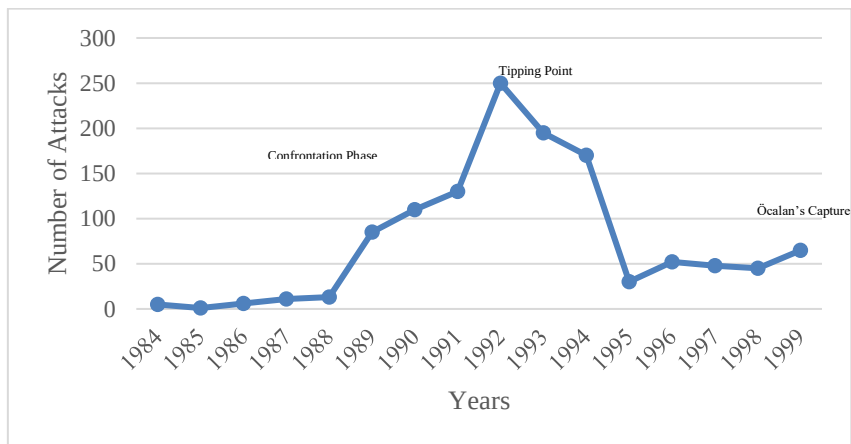
the Kurdish ethnicities in Türkiye (Masullo & O'Connor, 2020). The third period labeled as “*Resolution (1993-2010)*”, started with the first so-called unilateral ceasefire process in 1993 and continued until 2010. Albeit, in this period PKK, construct a model, which is based on transferring the use of conflict as an instrument from rural areas to city centers (Haner et.al., 2019). Furthermore, during this period on 16 February 1999, one of the milestones of PKK was the catching of the leader, Abdullah Öcalan. After 2010, PKK wanted to benefit from the situation in Iraq. After the Second Gulf War, the delayed parliamentary elections in Iraq and the long duration of the formation of the government after the elections raised concerns about the future of Iraq. Therefore, PKK started in June 2010 a new period, called as “*Revolutionary People’s War (2010-2022)*”, in line to establish Democratic Autonomy and a Confederal system (Akkaya and Jongerden, 2012). In this period, the offshoots of PKK named as PYD/YPG improved the relationships with external actors like the US and UK to take part in the struggle in Syria against Daesh, while Russia and Iran did not oppose these activities (Şahin and İrdem, 2017, pp.23-30).

4.1. The Changing COG of PKK

In the aforementioned four different periods, PKK has continuously changed its strategy, ideology, and perspective. In the first period, PKK’s main aim was to construct the organization. The leader of the PKK used his charisma to insert ideology and collect more people. For example, Ergül (2007, p.40) articulated that Öcalan had great popularity in university during these years because of being a member of social and activity groups. Therefore, in this period the COG of PKK is the leadership of the founder of PKK. Furthermore, his sociability can be counted as CC.

In the second period, PKK formed armed terrorists and raised the number of attacks against Turkish Security Forces. In epitome, PKK mainly focused on the operational field in this period. As illustrated in Figure 3, PKK escalated the usage of violence against innocent people to instill fear and dominated the Eastern parts of Türkiye in 1992 (Masullo and O'Connor, 2020).

Figure-3. PKK-Initiated Violent Incidents in 1984–1999 (Source: Created by Author)

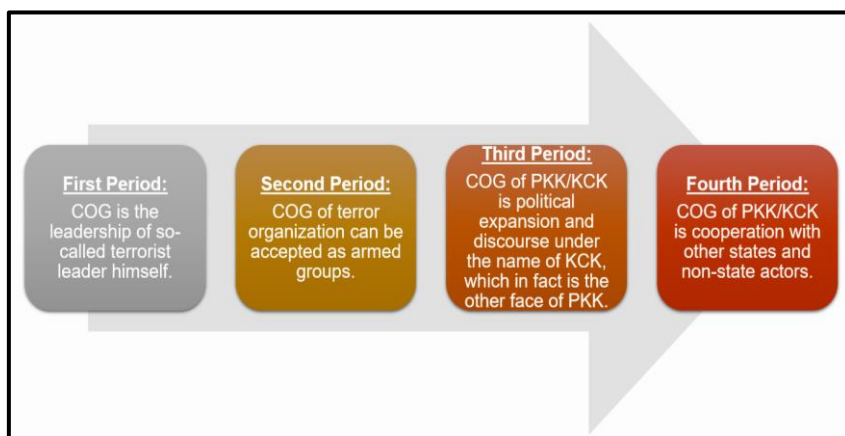
The neutrality policy of Türkiye in the Iran-Iraq War and the power vacuum in Iraq after the First Gulf War created a proper environment for the terrorist organization (Çancı and Şen, 2012, p.227) to augment attacks. Additionally, at that time Syria condoned PKK to construct camps on its territory (Radu, 2001, p.47), and with the help of this situation, PKK reached its most crowded capacity. Therefore, in this period the COG of PKK can be accepted as armed groups. The ability to act in rural areas and regions near the southern border of Türkiye should also be considered as CCs in the second period.

After 1993, there was a drop in the number of PKK attacks, because the strategy of the Turkish Armed Forces changed from protection to prevention, and some consecutive successive cross-border operations were executed in the northern part of Iraq from 1992 to 2000. This situation forced PKK to change its focal point from the operational to the political side by applying the indirect approach to getting in trouble with Türkiye by enforcing political compromise in the international arena (Kocher, 2002, p.2). Furthermore, the capture of Öcalan caused the collapse and new leadership struggle within the terror organization. PKK also comprehended that it would not achieve its goals only with armed struggle. While keeping the armed groups in rural areas, and going on applying simple, affordable techniques such as sabotage, bomb attacks, and explosives; PKK began to seek a base for itself on the political scene. Therefore, it is assumed that the

COG of PKK in the third period is political expansion and discourse under the name of KCK, which is the other face of PKK.

The inauguration of the fourth period overlapped with the Civil War's beginning date in Syria. Even though the conflicts in Syria are based on Assad's regime corruption, ethnicity, social injustice, and oppressive administration, the main reason is the jumping of the "Arab Spring" into the region (Özdemir, 2016, p.87). After the Syrian regime withdrew from the Kurdish areas in northern Syria in 2012, the power vacuum and gap in the administration provided an environment for PKK to indwell and collaborate with other states. Especially, PKK's struggle against Daesh in Ayn-El-Arab brought great sympathy in the eyes of Coalition Forces (Şahin and İrdem, 2017, p.27). In this period, the key terms were cooperation and collaboration. While PKK found a chance to enhance its armed groups' capacity, it also gained weapons, ammunition, and vehicles used in a conventional war. It executed drills with the other states in the region, insomuch that terrorist members were educated by the Coalition Forces (Pusane, 2018, p.79; AA, 2022). So, when it is considered, the COG of PKK/KCK is cooperation with other states and non-state actors. The logistic support, which is given to increase the acting capability of the terrorist organization, can be regarded as CCs.

Figure-4. PKK Changing COG Periodically (Source: Created by Author)

In the first hypothesis (Figure 4), it is presumed that PKK's COG has been changed at intervals. It was explained earlier that COG is not constant and can be changed during the phases of conventional war. Despite the differences between terrorism and conventional war, symmetric and

asymmetric methods can be used in both. To stay alive, terrorists must adapt themselves to the changing habitat of conflict. Therefore, instead of stability, terror organizations chose mobility. This mobility also causes the altering of COG. As highlighted above, PKK, from the inauguration to now, has switched its COG.

4.2. Molting capability and adaptability of PKK

PKK, when compared with other terrorist organizations, has no constant backbone. This means that PKK acts according to its interests and contacts with many stakeholders without considering their ideologies, beliefs, or background. In literature, terrorist organizations' main pillars are enumerated as ideology (Dalton and Asal, 2011, p.805), network (Xu et. al, 2017, p.275), financing (Freeman, 2011, p.464), leadership (Hoffmann, 2017, p.7), and state harboring/support (Ganor, 2002, p.25). Therefore, demonstrating that PKK has changing ideology, a weak and heterarchical³ network instead of a strong and hierarchical one, multi-financing techniques, multi-leadership struggle in an organization, and most importantly state harboring/support, will verify the second hypothesis.

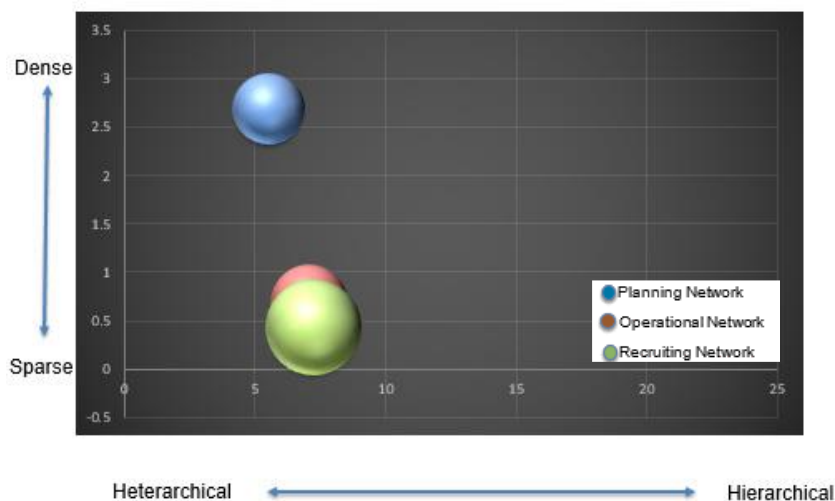
The first item is ideology. PKK had a Marxist/Leninist ideology when it is inaugurated. Until the 1990s, PKK kept this ideology; however, since that date began to transform its ideology to a new one, which is defined as an anti-capitalist, anti-industrialist, women emancipatory and ecologist "democratic confederalism" framework (Yarkin, 2015, p.32). Although PKK still regards itself as anti-capitalist, its relations with capitalist states have been accelerating (Parlar Dal, 2016, p.1401). Even though PKK defines itself as a woman's rights advocate, the number of sexually abused women in PKK cannot tell the same. According to Bayraklı and Alkanat (2021, p.132), women are often exposed to sexual abuse in PKK. PKK abuses women and children by coercing or misleading them into joining its cadres, in addition to harming them directly through its acts (US, 2022, p.296). Furkan and Wibisono (2020) articulated that a former PKK female terrorist testified in court that a male PKK member had physically and verbally abused her. Khelghat-Doost and Ariboghan (2023, p.170) also stated that children, who have joined groups such as PKK, were raped and sexually abused.

³ A heterarchy is a system of organization where the elements of the organization are unranked (non-hierarchical) or where they possess the potential to be ranked a number of different ways.

The second item is the network. Even though PKK leaders claim that they are always with their subordinates, the findings show the opposite. For instance, Ozmen (2018, p.36) made the social network analysis of PKK partially and concluded that the planning network is denser than the operational and recruiting networks, more importantly, all these three networks are more heterarchical than hierarchical (Figure 5). Ballinger (2022, p.32) found that high-status terrorists have high togetherness centrality while they generally have a poor connection with low-status terrorists by using data from 19,115 obituary images. Therefore, it is obvious that the organizational network of PKK is weak and heterarchical.

The third item is financing. PKK's main financing techniques are trafficking (drug, human, arm, tobacco, oil), foreign sources, so-called taxation, and other illegal incomes. Freedman and Levitt (2009: 2) articulated that this organization controls 80% of the drug market in Europe. According to them, PKK mostly has used the Balkan Route, which ranges from respectively Afghanistan, Iran, and Türkiye to Southern Europe. Roth and Sever (2007, p.904) found that extortion and kidnapping are also utilized as financial sources by PKK. They stated that PKK also has applied to pay ransom for freeing from extortion and kidnapping as a rational choice to survive and maintain financial resources. Money laundering is also another technique for PKK to supply financing (Roth and Sever, 2007, p.905). Roth and Sever (2008, p.73) claim that supporters of PKK in Europe have played a crucial role in funding activities. PKK has taxed the drug traffickers and individual cells working the cross border, and vehicles that have been working legally for many years. These examples clarify that PKK has used many different techniques and tactics for financing.

Figure-5. Network Topography of PKK/KCK (Source: Ozmen, 2018, p.36).

Until the capture of Öcalan, he was the only leader of the terrorist organization. But then, the struggle for the leadership of PKK began among the other senior-level administrators and is still ongoing. Radu (2001, p.47) stated that after the arrest of Öcalan, rifts emerged throughout the whole organization that threatened its ongoing presence. According to Ballinger (2022, p.5), there are 15 dominant people, who can be regarded in high-level administrative positions. These findings illustrate the struggle for leadership in PKK and reveal the fact that there is currently more than one leader simultaneously in terrorist organizations. Furthermore, the multitude of leaders affects the consensus in a terrorist organization and constitutes an obstacle for leadership, which hence cannot be considered a COG currently.

Foreign state support, as a life vein feature, is very vital for every terrorist organization. Even though terrorist organizations generally try to be invisible as much as they can, they need a physical domain to train new recruitments, logistic support, and ideological education. Therefore, PKK has always searched for new places to fulfill its requirements since its inauguration. In the first stage, PKK used the rural areas in Türkiye to accommodate its camps. However, the effective operations of the Turkish Armed and Security Forces could not permit to sustain its capability within the borders of Türkiye (Selvi, 2003, p.37).

After that, PKK transfers its camps to Syria, and Beqaa Valley near to borders of Lebanon and Israel. The political pressure of Türkiye on Syria to discharge the camps and extradite Öcalan, finalized with the deportation from Syria and the closing of terrorist camps (Sever, 2001, p.91). Later, PKK turned its face to Iraq, which was in a power vacuum on that date. The region selected by PKK is very near the Iran border of Iraq, and that's why this settlement provides an additional advantage for PKK to construct a relationship with Iran. On the tip of the iceberg, Iran seemed to suffer from the PKK's attacks, but mostly Iran condoned the activities of PJAK, which is one of the extensions of PKK (Noi, 2012, p.23).

Until 2010, Türkiye's military strategies were likely to have a huge effect on the PKK. However, Türkiye knew well that it was nearly unfeasible for the central Iraqi government in Baghdad to take real action against the PKK, and it was highly unlikely that the Kurdish regional

government would take action under the current circumstances. So, Türkiye tried to find some political solutions and searched for international comprehensive solutions for PKK (Flanagan and Brannen, 2007, p.9).

The Syrian Civil War and Arab Spring overthrew the government of Syria in 2011, and after that incident, the power vacuum in the area opened the region to the exploitation of many terrorist organizations such as Daesh and PKK. PKK transferred some of its camps and manpower to Syria especially to physically control some critical infrastructures such as oil wells and water resources in Syria (Netjes and van Veen, 2021). Furthermore, existing in Syria and Iraq ensures PKK's cooperation with other states like the US⁴, UK⁵, France⁶, and Russia⁷. While the aforementioned nation-states have regarded officially the extensions of PKK as a non-terrorist organization, they have neglected and ignored the connections of PKK with these offshoots (Parlar Dal, 2016, p.1413).

When we consider all the main pillars of the PKK, it is clear that PKK always changes them according to its interests and relations. As it is assumed in the second hypothesis of this study, PKK has improved new habitats, techniques, and tactics and this transmutation capability of PKK like a chameleon is the real face of the terrorist organization. It has no constant ideology, network, financing, leadership, or state sponsoring. Therefore *molting capability and adaptability in every situation* are assumed as the COG of the PKK in life cycle evaluation, and CCs, CRs, and CVs are the ones illustrated in Table 1.

⁴ According to Gunter (2022, p.32), the US has been aiding the PKK's offshoot Syrian Kurdish PYD/YPG for many years.

⁵ Akartuna & Thornton (2021, p.5) noted that PKK-affiliated groups are effective especially in the UK holding many sympathetic activities for getting the support of policymakers and the British trade union, while PKK is represented by numerous legally formed sympathetic community groups across Europe.

⁶ Radu (2018) highlighted that especially leftist parties in France support the activities of PKK.

⁷ Cornell (2018) mentioned that Russia used PKK as leverage against Türkiye for deterring probable Turkish support especially to Caucasian region.

Table-1. Centre of Gravity Analysis of PKK (Source: Created by Author)

<u>Terrorist Organization Aim/Objectives:</u> To stay alive and effective.	
<u>Centre of Gravity:</u> Molting capability and adaptability in altering situations.	<u>Critical Capabilities:</u> No ideology (CC1) Heterarchical network (CC2) Multi-financing domain (CC3) Foreign state support capacity (CC4)
<u>Critical Vulnerabilities:</u> Ideological mentor (CV1.1.1) Politician advisor (CV1.2.1) Communication links (CV2.1.1) Trustworthy recruitment mechanism (CV2.2.1) Electronic transfers (CR3.1.1) Traces left behind (CR3.2.1) Social network (CV3.3.1) Being both politician and terrorist of the same people (CV4.1.1) The vague of its status legally in the international arena (CV4.2.1)	<u>Critical Requirements:</u> The intelligence to write adaptive and transformative ideology (CR1.1) The ability to observe international affairs (CR1.2) The usage of media (CR2.1) Cell structure (CR2.2) The international banking system and cryptocurrency (CR3.1) The connection with drug, human, weapon and etc. trafficking (CR3.2) The illegal taxation and connection with pseudo-legal establishments across the World (CR3.3) Political offshoot (CR4.1) The need for national/international/ transnational legal ground (CR4.2)

To sustain adaptive ideology and strategy needs a mentor or mentors backstage. Even though the captured leader of PKK is in jail currently, it is assumed that his impact on the PKK terrorist organization and liaison with other executives have been ongoing. Additionally, probably, there are also some other mentors, who aid in the construction of the transformation of PKK's ideology. The first step should be to collect intelligence to find them all and take some protective measures to prevent PKK's transformation by concealing its masked ideology. Furthermore, it is evaluated that political mentors of PKK and their probable counterparts in other harboring states analyze systematically and thoroughly the power balance in international relations. Another step must be to detect these communication networks and with a holistic approach put political pressure on states by revealing this

network. Additionally, more smart power usage supported by close mutual relationships with states and international organizations will likely mitigate the PKK's effect in favor of Türkiye.

Currently, cutting off the communication lines of PKK with other states has not seemed reasonable since it is not possible to apply in practice. However, there are many ways to indicate the relations and network of terrorists by using social media analysis, artificial intelligence, and innovative methodologies. Additionally, constructing a mutual understanding and common establishments to monitor terrorist activities may enhance the quality of the struggle against terrorism. These methods also pave the way to ease finding the traces of terrorists left behind. To provide a political ground to reach their goals, PKK will always contact some political extensions. Meticulous analysis of these relations by intelligence using sophisticated technology should deliver many opportunities for capturing terrorists.

PKK has continuously been searching for a legal base and political interlocutor. Its main aim is to point itself as a legal organization by using different titles and names. With this aim, PKK advertises and markets itself sometimes as an anti-terrorist or freedom fighter establishment. Türkiye must never allow these kinds of attempts in the international arena, and keep in touch with other countries and international organizations to defend its rights in the legal aspect. Also, battlefield evidence, data collection about the exploitations and abuse of children and women from Syria and Iraq, and information warfare are the basic instruments of Türkiye to illustrate the violence that was conducted by PKK.

5. CONCLUSION

COG is applicable and not obsolete. Additionally, while it assists the requirement of military planning in conventional war, it can also be adapted to the needs of asymmetric and unconventional war globally fighting against terrorism.

It is assumed that updating the COG analysis of terrorist organizations requires evaluating the characteristics, which are emphasized by Schweitzer (2003, p.2), and applications that are highlighted by Kelly (2006, pp.57-59) for COG analysis of asymmetric threats like terrorist organizations. Therefore, both studies are crucial before making a COG analysis of any terrorist organization. In this study, two ideas are taken into consideration.

First, it is accepted that COG is changeable from time to time like in conventional COG analysis variation phase to phase. Second, unlike conventional war COG analysis, the terrorist organization COG can be both abstract and material assets.

When we examine the hypothesis, the first hypothesis is verified. As mentioned before, terrorist organizations' main pillars are enumerated as *ideology* (Dalton and Asal, 2011, p.805), *network* (Xu et. al, 2017, p.275), *financing* (Freeman, 2011, p.464), *leadership* (Hoffmann, 2017, p.7), and *state harboring/support* (Ganor, 2002, p.25). The background of the PKK is scrutinized and as a result, it is understood that on its roadmap, PKK's COG is varied according to the interest, region, and network. The founder of PKK himself (first period), armed groups and their loyalty to the ideology narrated by the so-called leadership of the PKK (second period), political expansion and discourse that stems from its network (third period), and cooperation with other states and non-state actors that provides the financial support to the PKK are found as the COG in each period. It indicates that PKK's COG has been altering in its periodic background.

The second hypothesis is also confirmed. PKK has an umbrella COG that covers and explains why it continues to live and there is more than one COG in its background. To endorse the second hypothesis, first, the main pillars of the PKK were scrutinized. The items constructing the pillars of terrorist organizations are revealed as ideology, network, financing, leadership, and foreign state support capacity. Finally, it is found that PKK has a changing ideology, a heterarchical network, many leaders at the same time, many diversified methods for financing, and strong foreign state support. This transmutation paves the way for PKK to stay alive in chaotic and non-secure environments. Therefore, it is assumed that the PKK's COG is its molting capability and adaptability in altering situations in its life cycle.

The article makes a significant and original contribution to the literature by applying COG analysis to the PKK, integrating social ecology theory, and presenting a dynamic perspective on COG. As discussed in the previous sections, COG provides a planner more holistic and comprehensive approach. To enlighten the CCs, CVs, and CRs depicted in Table 1 will enhance the footprint of Türkiye's fight against terrorism, underpin the cost-effective struggle, and be exemplary for other countries.

Subsequently, continuously altering ideology, heterarchical network, multi-financing domain, and foreign state support capacity are the critical capabilities of PKK. It is clear that while Türkiye is searching for new collaboration methods with other states, foreign support will not be interrupted in the near term and the problem will remain unsolved without determining a common struggle policy with other countries. However, this does not mean that Türkiye should give up its struggle against PKK. Every option for developing further relations with the states in the region must be reviewed. The latest terror incidents such as explosions, in which civilians are injured and dead, reveal that terror organizations tend to reject and deny their involvement. The previous “Strategic Model of Terrorism” has also changed in recent years (Abrahms and Mrosczyk, 2022a, p.17). According to both scholars, contrary to terrorism theory, attacks on civilians have been found to reduce the likelihood of the perpetrating group obtaining government concessions. While the ex-targets of terrorist organizations generally focus on instilling fear in ordinary people, they are now targeting governments rather than civilians, which depress credit claiming rates (Abrahms and Mrosczyk, 2022b). Therefore, Türkiye should enhance proactive measures, foster predictive intelligence and bolster cooperation in international relations.

The first limitation of this research is bound to the sources that are analyzed. Second, even though there are other COG analysis methodologies, Strange’s (1996) method is accepted as the best tool to evaluate COG. Even though former studies claimed the reverse, different conclusions are likely to be obtained with other approaches. For future studies, I recommend using other COG analysis methods and considering the other characteristics and applications according to the features, region, and ideologies of terrorist organizations to reach likely different conclusions.

The new internet-based illegal financing techniques, cryptocurrencies, the relationship between PKK financing and fraud, and the surplus of various actors should be observed thoroughly. Pooling and sharing of expertise, comprehensive agreements on tracking financial assets, and establishing monitoring institutions on a global scale will also mitigate the financing of PKK and other terrorist organizations.

Measurements are vitally crucial to the commander of operations and decision-makers. Any senior executive in the corporate world will tell you, “*If you can’t measure it, you can’t manage it*”. Since the measurements will

determine the course of action, these metrics must be properly chosen to match the approach to the goal. COG is a useful toolkit that opens the door to examining the enemies' essential capabilities, weaknesses, and needs. But measuring progress in the battle against terrorism is not the only way to do this. To accomplish political objectives, planners still need to develop winning plans. But how will they be able to tell whether the plan is working without metrics? By incorporating metrics into the planning process, planners can effectively address these issues and develop plans that outmaneuver Türkiye's adversaries.

In a nutshell, when we consider the emerging terrorism threats, they are very different, not stable, severe, rough to identify, not long-lived, act ad-hoc but then swiftly turn into another type and unpredictable. Terrorist organizations need always to go one step further to stay alive. The active response is not adequate, therefore there is a necessity to be proactive. Unfortunately, while terrorist organizations become "learning organizations" and adapt themselves to new situations, the states sometimes can be slow because of the legal aspect and bureaucratic obstacles. However, states' enforcement capacities, legitimate authority, access to the network in economic, financial, and social easily, intelligence and technological capacity, education, and training capability, human power, and expertise enhance the strength of the struggle against terrorism. Only the combined use of soft, hard, and smart power will guide the endeavors of countries.

Centre of Gravity (COG) Analysis of Terrorist Organizations: PKK Case
Oğuzhan PEHLİVAN

Annex A. COG Analysis of Terrorist Organizations or Lone Wolf (TO/LW) in Literature (Source: Created by Author)

Reference	Citation	TO/LW	COG	CCs	CRs	CVs
Reilly, J. (2002)	9	al-Qaeda	Radical Fundamentalist Ideology	*Global Network *Financial Basis *State Harboring *Fundamentalist Sheiks	*Info technology *Globalization *Muslim diaspora *International Banking System *Hawalas *Safe Haven *Media Access *Moderate Arab Sympathizers	*Communication links *Increased autonomy of network *Electronic transfers * Businesses * True Islam * Honest Muslims
Schweitzer, J. P. (2003)	8	al-Qaeda	Ideology	*Leadership *Economic support *State sponsorship *Network *Terrorist cells		
Davis, S. W. (2003)	5	al-Qaeda	The Jihadist Ideology	*Financial resources *C3 *Global mobility *Sanctuary/safe haven *Leadership		
Ethridge Jr, J. E. (2004)	1	al-Qaeda	Religious Fundamentalism	*State support *Popular support *Employ forces against global security *Funding	*Weapons *Safe havens and training camps *Intelligence *Fake identifications and travel documents *Tyrannical regimes *Visible achievements against Russia and US * FOM *Cellular organization *Global communication *Non-state identity * Wealth of the leader *Cover organizations * International banking system	

Centre of Gravity (COG) Analysis of Terrorist Organizations: PKK Case
Oğuzhan PEHLİVAN

Keppler, T. (2005)	5	al-Qaeda	Fundamentalist ideology	*Intense hatred fear against US *Information warfare *Ability to manipulate *Orchestrate large-scale attacks *Logical support		
Dena, C. (2018)	-	Daesh/ISIS	Hawala ⁸			
Ganor, B. (2021)	3	Lone Wolf	Ideological, personal and psychological background of a person			

REFERENCES

- AA (2022). *US Provides military training for YPG/PKK terrorists in Syria*. Retrieved September 30, 2022, from <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/us-provides-military-training-for-ypg-pkk-terrorists-in-syria-sources/2679403>.
- Abrahms, M., & Mroszczyk, J. (2022a). The strategic model of terrorism. *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*, doi:10.1093/acrefore/9780190846626.013.697.
- Abrahms, M., & Mroszczyk, J. (2022b). *Why terrorist groups are denying involvement in the Istanbul bombing*. Retrieved November 21, 2022, from <https://peacediplomacy.org/2022/11/16/why-terrorist-groups-are-denying-involvement-in-the-istanbul-bombing/>.
- Akartuna, E. A. & Thornton, A. E. (2021). The Kurdistan Worker's Party (PKK) in London: countering overseas terrorist financing and support with “nudge” and situational approaches, *Terrorism and Political Violence*, pp. 1-27, doi:10.1080/09546553.2021.1941902.
- Akkaya, A. H., & Jongerden, J. (2012). Reassembling the political: the PKK and the project of radical democracy. *European Journal of Turkish Studies. Social Sciences on Contemporary Turkey*, (14), doi:10.4000/ejts.4615.

⁸ An additional or parallel remittance mechanism is called Hawala. It functions independently of or in conjunction with traditional banking and financial channels. It was created in India prior to the adoption of Western banking techniques, and it is presently a significant global remittance system (Jost and Sandhu, 2000).

- Anding, D.F. (2007). *Center of gravity and the range of military operations: can an old dog apply to new tricks*, (Master's thesis, Naval War College), 7, www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a476441.pdf.
- Bagheri, S. (2017). The legal aspects of Turkey's war against the PKK. *Hungarian YB Int'l L. & Eur. L.*, 155.
- Ballinger, O. (2022). Insurgency as complex network: image co-appearance and hierarchy in the PKK, *arXiv preprint arXiv:2207.06946*, doi:10.48550/arXiv.2207.06946.
- Barfoed, J. (2018). A COG concept for winning more than just battles, *Joint Force Quarterly*, No 88, p. 116–123.
- Bayraklı, E. & Alkanat, A. (2021). PKK'da kadın teröristlerin rolü ve örgüt içi cinsel istismar, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 17(37), pp.119-156, doi:10.17752/guvenlikstrj.905848.
- Benzaghta, M. A., Elwalda, A., Mousa, M. M., Erkan, I. & Rahman, M. (2021). SWOT analysis applications: An integrative literature review, *Journal of Global Business Insights*, 6(1), pp.55-73, doi:10.5038/2640-6489.6.1.1148.
- Bird, T. (2008). UK effects-based planning and centre of gravity analysis an increasingly dysfunctional relationship? *The RUSI Journal*, 153(2), 46-49, doi:10.1080/03071840802103264.
- Borum, R. (2007). *Psychology of terrorism*. University of South Florida Tampa Dept Of Mental Health Law And Policy.
- CCP (2009). Council common position 2009/468/CFSP of 15 June 2009, *Official Journal of European Union*, L 151/45, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009E0468&qid=1412596355797&from=EN> (Accessed 27 February 2023).
- Clausewitz, C. (2003). *On war*, UK, Penguin.
- Clausewitz, C. (1984). *On War*, trans. by Michael Howard and Peter Paret, Princeton University Press, pp.595-596.
- Cornell, S. E. (2018). The Kurdish question in Turkish politics. *In Dangerous Neighborhood*, UK, Routledge, pp.123-142.
- Criss, N. B. (1995). The nature of PKK terrorism in Turkey, *Studies in Conflict & Terrorism*, 18(1), pp.17-37, doi:10.1080/10576109508435965.

- Çancı, H. & Şen, Ş. S. (2012). Turkish politics and policies under the impact of the 1980's PKK Revolt and the Gulf War of the Early 1990s, *European Review*, 20(2), pp.222-232, doi:10.1017/S1062798711000457.
- Dalton, A. & Asal, V. (2011). Is it ideology or desperation: Why do organizations deploy women in violent terrorist attacks?, *Studies in Conflict & Terrorism*, 34(10), pp.802-819, doi:10.1080/1057610X.2011.604833.
- Davis, S. W. (2003). *Center of gravity and the war on terrorism*, Army War Coll Carlisle Barracks Pa.
- Dena, C. (2018). *Hawala as an Islamic State center of gravity*. Retrieved September 28, 2022, from https://repository.tcu.edu/bitstream/handle/116099117/22394/Dena_Caleb-Honors_Project.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Echevarria II, Antulio (2002). *Clausewitz's center of gravity: changing our warfighting doctrine— again!*, Carlisle, U.S. Army War College, Strategic Studies Institute.
- Echevarria, A. J. (2003). Clausewitz's center of gravity: It's not what we thought. *Naval War College Review*, 56(1), pp.108-123.
- Eikmeier, D.C. (2007). A logical method for center-of-gravity analysis, *Military Review*, September-October, pp.62-66.
- Ergül, E. (2007). *Kürdistan İşçi Partisi (PKK) terör örgütü: etnik terörün fikri yapısı, anatomisi ve şiddet stratejileri*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ethridge Jr, J. E. (2004). *Center of gravity determination in the global war on terrorism*, Army War College Carlisle Barracks Pa.
- Falzon, L. (2006). Using Bayesian network analysis to support centre of gravity analysis in military planning, *European Journal of Operational Research*, 170(2), pp.629-643, doi:10.1016/j.ejor.2004.06.028.
- Flanagan, S. J. & Brannen, S. (2007). Turkey's military options for dealing with the PKK: a preliminary assessment, *Center for Strategic and International Studies*, Washington DC October, 31.
- Freeman, M. (2011). The sources of terrorist financing: Theory and typology, *Studies in Conflict & Terrorism*, 34(6), pp.461-475, doi:10.1080/1057610X.2011.571193.
- Freedman, B., & Levitt, M. (2009). *Contending with the PKK's narco-terrorism*. The Washington Institute for Near East Policy, 8.

- Furkan, Y., & Wibisono, A. N. (2020). Combating the evolving foreign terrorist fighters: recent developments of PYD/YPG's foreign terrorist fighters in Turkey and several European countries. *Selected Topics on Defence Economics and Terrorism*, 161.
- Ganor, B. (2002). Defining terrorism: Is one man's terrorist another man's freedom fighter?, *Police Practice and Research*, 3(4), pp.287-304, doi:10.1080/1561426022000032060.
- Ganor, B. (2021). Understanding the Motivations of 'Lone Wolf' Terrorists, *Perspectives on Terrorism*, 15,(2), pp.23-32.
- Gunter, M. (2022). Delisting the PKK as a terrorist organization, *The Commentaries*, 2(1), 25-38, doi:10.33182/tc.v2i1.2122.
- Haner, M., Benson, M. L., & Cullen, F. T. (2019). Code of the terrorists: the PKK and the social construction of violence. *Critical Criminology*, 27, pp.393-419.
- Hoffman, B., *Inside terrorism*, USA, Columbia University Press, 2017.
- Howard, M. & Paret, P. (1989). *Carl von Clausewitz. On War*, p. 119.
- Iron, R. (2001). Viewpoint - What Clausewitz (really) meant by 'centre of gravity', *Defence Studies*, 1(3), pp.109-112, doi:10.1080/714000041.
- Jost, P. M., & Sandhu, H. S. (2000). The hawala alternative remittance system and its role in money laundering.
- Karlquist, J., Arms, C., & Armyen, S. (2009). Center of gravity concept: informed by the information environment. *Fort Leavenworth: Army Command and General Staff Coll.*
- Kayser, H. H. (2013). *Alternatives to center of gravity analysis*. Marine Corps Command And Staff Coll Quantico Va. Retrieved September 30, 2022, from <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA603813.pdf>.
- Kelly, R. D. (2006). *Center of Gravity in the Asymmetric Environment: Applicable or Not*, Naval Postgraduate School Monterey Ca.
- Keppler, T. (2005). *Center of gravity determination and implications for the war against radical terrorism*, Army War Coll Carlisle Barracks Pa.
- Khelghat-Doost, H., & Aribogan, D. Ü. (2023). *The psychopolitics of motherhood in post-conflict public policies: the cases of the PKK and ISIS*. In *Conflict and Post-Conflict Governance in the Middle East and Africa* (pp. 163-188). Cham: Springer Nature Switzerland.
- Kocher, M. A. (2002). The decline of the PKK and the viability of a one-state solution in Turkey, *International Journal on Multicultural Societies*, 4(1), pp.1-20.

- Laqueur, W. (2004). The terrorism to come, *Policy Review*, 126, pp.49-64.
- Laqueur, W. (2017). *A history of terrorism*, Routledge.
- Masullo, J., & O'Connor, F. (2020). PKK violence against civilians: Beyond the individual, understanding collective targeting. *Terrorism and Political Violence*, 32(1), pp.77-99.
- Meyer, E. L. (2022). The center of gravity concept: contemporary theories, comparison, and implications, *Defence Studies*, pp.1-27.
- Netjes, R. & van Veen, E. (2021). *Henchman, rebel, democrat, terrorist*. Retrieved October 3, 2022, from <https://www.clingendael.org/sites/default/files/2021-05/the-ypgpyd-during-the-syrian-conflict.pdf>.
- Neumann, P., Evans, R. & Pantucci, R. (2011). Locating Al Qaeda's center of gravity: the role of middle managers, *Studies in Conflict & Terrorism*, 34(11), pp.825-842, doi:10.1080/1057610X.2011.611936.
- Noi, A. Ü. (2012). The Arab Spring, its effects on the Kurds, and the approaches of Turkey, Iran, Syria, and Iraq on the Kurdish Issue, *Meria Journal*, 16(2), pp.15-29.
- Ozmen, E. (2018). *Non-kinetic targeting of dark networks: social network analysis of the PKK terrorist organization*, Naval Postgraduate School Monterey Ca.
- Özdemir, Ç. (2016). Suriye'de iç savaşın nedenleri: otokratik yönetim mi, bölgesel ve küresel güçler mi?, *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, pp.81-102.
- Parlar Dal, E. (2016). Impact of the transnationalization of the Syrian civil war on Turkey: conflict spillover cases of ISIS and PYD-YPG/PKK, *Cambridge Review of International Affairs*, 29(4), pp.1396-1420, doi:10.1080/09557571.2016.1256948.
- Porter, Michael E. (1979). How competitive forces shape strategy, *Harvard Business Review*, March-April, 57(2), pp.137-145.
- Potter, S., & Army Command and General Staff College Fort Leavenworth Ks School of Advanced Military Studies. (2017). The center of gravity concept: a study of its description and application in two different eras.
- Pusane, Ö. K. (2018). How to profile PYD/YPG as an actor in the Syrian civil war: Policy implications for the region and beyond. In Violent non-state actors and the Syrian civil war, *Springer*, Cham., pp.73-90.
- Radu, M. (2001). The rise and fall of the PKK, *Orbis*, 45(1), pp.47-47.

- Radu, M. (2018). *The rise and fall of the PKK*. In *Dangerous Neighborhood*, Routledge, pp.143-164.
- Reilly, J. (2002). *A strategic level center for gravity analysis on the global war on terrorism*, Army War Coll Carlisle Barracks Pa.
- Roth, M. P., & Sever, M. (2007). *The Kurdish Workers Party (PKK) as criminal syndicate: funding terrorism through organized crime, a case study*. *Studies in Conflict & Terrorism*, 30(10), pp.901-920.
- Roth, M. P., & Sever, M. (2008). *Financial sources of the PKK. The PKK: A decades-old brutal Marxist-Leninist separatist terrorist organization*, pp.67-86.
- Roth, M. & Sever, M. (2010). Cutting off the hand that feeds it: Countering terrorist-financing in the 21st century, *International Journal of Security and Terrorism*, 1(1), pp.59-77.
- Saxman, J. (1992). *The concept of center of gravity: Does it have utility in joint doctrine and campaign planning?*, Fort Leavenworth, KS: School of Advanced Military Studies, US Command and General Staff College, 4.
- Schmid, A. P., Forest, J. J., & Lowe, T. (2021). Terrorism studies. *Perspectives on Terrorism*, 15(3), pp.142-152.
- Schweitzer, J. P. (2003). *Al-Qaeda: center of gravity and decisive points*, Army War Coll Carlisle Barracks Pa.
- Selvi, İ. (2003). *Countering state-supported terrorism: The PKK and Turkish foreign policy towards the Middle East*, Ankara, Bilkent University.
- Sever, A. (2001). Turkey and the Syrian-Israeli peace talks in the 1990s, *Middle East Review of International Affairs*, 5(3), pp.87-99.
- Smart, C. L. (2005). *The global war on terror: Mistaking ideology as the center of gravity*. Army War Coll Carlisle Barracks Pa Center For Strategic Leadership.
- Stitt, M. (2004). Centers of gravity are relevant today. *Canadian Forces College*, 8.
- Strange, J. (1996). *Centers of gravity & critical vulnerabilities: building on the clausewitzian foundation so that we can all speak the same language*, Quantico, VA, Marine Corps University series 'Perspectives on Warfighting', 4(3), pp.3-43.
- Şahin, Y., & İrdem, İ. (2017). PYD-YPG: The PKK in Syria. *Turkish Journal of Police Studies*, 19(1), pp.21-45.

- UK (2013). *Proscribed terrorist organizations*. Retrieved February 27, 2023, from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/266038/List_of_Proscribed_organisations.pdf.
- US (2022). *U.S. Department of State, 2022 Trafficking in Persons Report*, July 2022, pp.296-297. Retrieved January 10, 2023, from <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/10/20221020-2022-TIP-Report.pdf>.
- USA (2023). *US Department of State foreign terrorist organizations*. Retrieved February 27, 2023, from <https://www.state.gov/foreign-terrorist-organizations/>.
- Vego, Milan N. (2007). *Joint operational warfare: theory and practice*, , US Naval War College.
- Walker, D. H. (2005). Developing metrics for the global war on terrorism, *Department of Joint Military Operations, Naval War College*.
- Warden, John A. (1995). The enemy as a system, *Airpower Journal*, 1, pp.40–55.
- Xu, F., Sun, D., Li, Z. & Li, B. (2017). Exploring structural features of terrorist organization's online supporting community via social network modeling", *3rd IEEE International Conference on Computer and Communications (ICCC)*, IEEE, pp. 274-278.
- Yarkin, G. (2015). The ideological transformation of the PKK regarding the political economy of the Kurdish region in Turkey, *Kurdish Studies*, 3(1), pp.26-46.

T

R

A

D

Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi
Journal of Terrorism and Radicalization Studies
Cilt/Volume:3 Sayı/Issue:2 Yıl/Year: 2024 Haziran/June
ISSN 2792-0518 (Basılı- Print)
ISSN 2822-2334 (Çevrimiçi- Online)

Söyleşi / Interview

- ❖ Interview with Prof. Gus Martin: Advances in Technology are Providing New Tools and Capabilities to Terrorist Organizations / *Prof. Gus Martin ile Söyleşi: Teknolojideki Gelişmeler Terör Örgütlerine Yeni İmkân ve Kabiliyetler Sağlıyor*

Araştırma Makaleleri / Research Articles

- ❖ Strategy of Suicide Terrorism in Türkiye / *Türkiye'de İntihar Terörizminin Stratejisi*
Nuriye NİĞDELİOĞLU HAPPAŇİ & Fahri ERENEL
- ❖ Is the PYD a Continuation of the PKK? An Ideological Analysis of the Concepts of Democratic Confederalism and Democratic Autonomy / *PYD PKK'nin Bir Devamı mı? Demokratik Konfederalizm ve Demokratik Otonomi Kavramlarının İdeolojik Bir Analizi*
Turgay DEMİR
- ❖ Israel's Position in Türkiye's Fight With PKK Terrorism / *Türkiye'nin PKK Terörizmiyle Mücadelesinde İsrail'in Konumu*
Ceyhun ÇİÇEKÇİ
- ❖ Radikalleşme - Deradikalizasyon Teorileri ve FETÖ'de Radikalleşme / *Radicalization - Deradicalization Theories and Radicalization in FETO*
Ömer Faruk ÇELİK
- ❖ Radikalleşme ve Terör Örgütlerinden Ayrılma Süreci: Diyarbakır Anneleri Örneği / *Radicalisation and the Process of Disengagement from Terrorist Organisations: The Case of Diyarbakır Mothers*
Zeynep BAYRAMOĞLU ÖZTÜRK
- ❖ Jineoloji: Sözde/Sahte Bir Bilim, Feminizm İstismarı, PKK Endoktrinasyonu / *Jineology: A Pseudoscience, Feminism Abuse, PKK Indoctrination*
Serkan KEKEVİ
- ❖ Centre of Gravity (COG) Analysis of Terrorist Organizations: PKK Case / *Terör Örgütlerinin Ağırlık Merkezi Analizi: PKK Örneği*
Oğuzhan PEHLİVAN

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği
Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association

Adres / Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı
5387. Cadde No:15A D:58 06800
Çankaya/Ankara
Telefon/Telephone: +90 312 441 11 50
www.tradergisi.com
e-posta/e-mail: editortrad@teram.org